

Universitat de Lleida

Dificultats i potencialitats durant l'adolescència: la resiliència vers al trauma

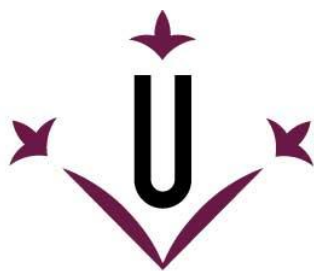
Esther Sotillo Saez

<http://hdl.handle.net/10803/676001>

ADVERTIMENT. L'accés als continguts d'aquesta tesi doctoral i la seva utilització ha de respectar els drets de la persona autora. Pot ser utilitzada per a consulta o estudi personal, així com en activitats o materials d'investigació i docència en els termes establerts a l'art. 32 del Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual (RDL 1/1996). Per altres utilitzacions es requereix l'autorització prèvia i expressa de la persona autora. En qualsevol cas, en la utilització dels seus continguts caldrà indicar de forma clara el nom i cognoms de la persona autora i el títol de la tesi doctoral. No s'autoritza la seva reproducció o altres formes d'explotació efectuades amb finalitats de lucre ni la seva comunicació pública des d'un lloc aliè al servei TDX. Tampoc s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant als continguts de la tesi com als seus resums i índexs.

ADVERTENCIA. El acceso a los contenidos de esta tesis doctoral y su utilización debe respetar los derechos de la persona autora. Puede ser utilizada para consulta o estudio personal, así como en actividades o materiales de investigación y docencia en los términos establecidos en el art. 32 del Texto Refundido de la Ley de Propiedad Intelectual (RDL 1/1996). Para otros usos se requiere la autorización previa y expresa de la persona autora. En cualquier caso, en la utilización de sus contenidos se deberá indicar de forma clara el nombre y apellidos de la persona autora y el título de la tesis doctoral. No se autoriza su reproducción u otras formas de explotación efectuadas con fines lucrativos ni su comunicación pública desde un sitio ajeno al servicio TDR. Tampoco se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al contenido de la tesis como a sus resúmenes e índices.

WARNING. Access to the contents of this doctoral thesis and its use must respect the rights of the author. It can be used for reference or private study, as well as research and learning activities or materials in the terms established by the 32nd article of the Spanish Consolidated Copyright Act (RDL 1/1996). Express and previous authorization of the author is required for any other uses. In any case, when using its content, full name of the author and title of the thesis must be clearly indicated. Reproduction or other forms of for profit use or public communication from outside TDX service is not allowed. Presentation of its content in a window or frame external to TDX (framing) is not authorized either. These rights affect both the content of the thesis and its abstracts and indexes.

Universitat de Lleida

TESI DOCTORAL

**DIFICULTATS I POTENCIALITATS
DURANT L'ADOLESCÈNCIA:
LA RESILIÈNCIA VERS AL TRAUMA**

Esther Sotillo Saez

Memòria presentada per optar al grau de Doctor
per la Universitat de Lleida
Programa de Doctorat en Educació, Societat i Qualitat de Vida
2022

Directors
Jaume March Llanes
Jorge Moya Higuera

Tutor
(Jorge Moya Higuera)

«Als nostres fills -els ciutadans més vulnerables de qualsevol societat- els devem una vida lliure de violència i por. Per assegurar-ho, hem de ser incansables en els nostres esforços no només per aconseguir la pau, la justícia i la prosperitat dels països, sinó també per a les comunitats i els membres de les unitats familiars. Hem d'abordar les arrels de la violència».

Nelson Mandela, *Informe mundial sobre la violència i la salut 2002* (World Health Organization, 2002).

Agraïments

Vull agrair a tu Jorge, l'acompanyament i suport com a Tutor i Codirector de la Tesi Doctoral. També a tu Jaume, com a Director de la tesi i per aportar-me els coneixements i assessorament amb l'estadística. També als companys del grup d'investigació Neuopga: Verònica, Albert, Sara i Zaka per les seves participacions.

Vull agrair la participació de tots els/les menors avaluats/des. Especials agraïments a la Seu de Lleida i als equips del Departament de Justícia de Lleida, tant de Medi Obert, d'Assessorament Tècnic a Menors (ATM) com del Centre Educatiu El Segre. A Pepe, a Blanca i també a Paco i els respectius equips per la seva amabilitat i comprensió i per la seva implicació en els tràmits dels consentiments informats per a la presa de dades.

Aquesta tesi ha estat possible gràcies als Òrgans Tècnics de la Direcció General d'Execució Penal a la comunitat i de Justícia Juvenil que van donar el vist i plau per fer possible l'acord de col·laboració del Departament de Justícia amb el grup d'investigació per portar a terme aquesta investigació. També a l'Àrea de Planificació i Projectes Estratègics del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya que ens va assessorar i permetre tenir accés a les dades i ens va guiar quant a les condicions de confidencialitat i d'execució de la recerca. També a l'aprovació del Comitè d'Ètica d'Investigació de l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova (codi CEIC-1824), al Departament d'Innovació, Universitats i Empresa (DIUE), Generalitat de Catalunya (2017SGR1577), al Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades (RTI2018 099800 B I00) i al Centro de Investigación Biomédica en Red Salud Mental (CIBERSAM).

També gràcies a l'ajuda econòmica rebuda per la Beca (JUS/2081/2018, de 8 d'agost) per la investigació "Estil d'afrontament de l'estrès en joves infractors",

concedida pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya per la recerca d'estudis i anàlisis en els àmbits de l'execució penal, la mediació penal i l'atenció a la víctima.

Vull donar especialment les gràcies als components de la meva família, filles Sara, Paula i Laia i gendres Enric, Andrés i Joel i al meu net, el petit Biel. També a la resta de familiars, a les meves germanes Mª Pilar i Iolanda i amics, especialment a José Antonio i Maria.

A aquells que m'han donat suport i ja no estan, com els meus estimats pares Carlos i Pilar i el meu sogre Pepe.

I finalment a tu, Joan, company de vida que sempre has estat i estàs al meu costat.

TAULA DE CONTINGUTS

RESUM (en català, castellà i anglès)	1
1 INTRODUCCIÓ	4
1.1 Joves infractors	5
1.1.1. Definició de "jove infractor"	5
1.2 Estadístiques mundials, estatals i regionals (Catalunya) sobre joves infractors	6
2 MARC TEÒRIC	12
2.1 Conseqüències econòmiques, socials i individuals de les infraccions per joves	13
2.1.1 Conseqüències generals de les experiències traumàtiques i no traumàtiques	15
2.1.2 Conseqüències biològiques de les experiències traumàtiques i no traumàtiques	17
2.1.3 Conseqüències psicològiques de les experiències traumàtiques i no traumàtiques	17
2.1.4 Trastorns psicològics	18
2.1.5 Afectació en la vida quotidiana	18
2.2 Esdeveniments vitals	19
2.2.1 Definició d'esdeveniment vital	19
2.3 Diferència entre esdeveniment vital traumàtic i esdeveniment vital no traumàtic	20
2.3.1 Esdeveniment vital traumàtic	20
2.3.2 Esdeveniment vital estressant	22
2.4 Teories sobre com afecta un esdeveniment vital	23
2.5 Mesura dels esdeveniments vitals	24
2.5.1 El mètode narratiu	25
2.5.2 Les llistes de verificació autoinformades o Checklists	25
2.5.3 Avantatges i inconvenients en l'ús de cada un dels mètodes de mesura d'esdeveniments vitals	26
2.6 Factors moduladors de l'efecte de l'estrès	29

2.6.1	<i>Els estils d'afrontament</i>	29
2.7	Esdeveniments vitals, estils d'afrontament i salut mental en joves infractors	29
2.7.1	<i>Esdeveniments vitals, estils d'afrontament i infraccions</i>	31
3	OBJECTIUS I HIPÒTESIS	32
3.1	Objectius i hipòtesis de la tesi doctoral	33
3.1.1	<i>Objectiu de la tesi doctoral</i>	33
3.1.2	<i>Hipòtesi de la tesi doctoral</i>	33
3.2	Objectius i hipòtesis dels estudis que conformen la tesi	33
3.2.1	<i>Objectius i hipòtesis de l'estudi 1</i>	33
3.2.2	<i>Objectius i hipòtesis de l'estudi 2</i>	33
3.2.3	<i>Objectius i hipòtesis de l'estudi 3</i>	34
4	MARC EXPERIMENTAL	36
4.1	Estudi 1: Revisió Sistemàtica "Stressful and Traumatic Life Events as predictors of Criminal Behaviors in Young Offenders"	40
4.2	Estudi 2: Esdeveniments vitals estressants en joves infractors: investigació qualitativa amb metodologia mixta	69
4.3	Estudi 3: Validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)	118
5	DISCUSSIÓ GENERAL	164
5.1	Discussió general	165
5.2	Implicaciones clíniques	170
5.3	Limitacions	170
5.4	Investigacions futures	173
6	CONCLUSIÓ FINAL	175
7	REFERÈNCIES	177
8	ANNEXOS	201

ÍNDIX DE TAULES

INTRODUCCIÓ I DISCUSSIÓ GENERAL

Taula 1. *Recomanacions sobre l'ús de l'entrevista o del Checklist segons Turner i Weaton 1997*.....27

Taula 2. *Diferències més significatives entre les llistes de verificació o checklists i les entrevistes* 28

ESTUDI 1

Taula 1. *Quantitat d'estudis que troben efectes significatius i no significatius de variables de delinqüència general*.....50

Taula 2. *Quantitat d'estudis que troben efectes significatius i no significatius de variables dels tipus d'ofenses comeses*.....53

Taula 3. *Quantitat d'estudis que troben efectes significatius i no significatius de variables de reincidència i empresonament*.....57

Taula 4. *Quantitat d'estudis que troben efectes significatius i no significatius de símptomes externalitzants i de conductes agressives* 62

ESTUDI 2

Taula 1. *Esdeveniments vitals organitzats segons xarxes i agrupacions de xarxes semàntiques i coincidència amb altres instruments d'avaluació d'esdeveniments vitals validats*.....83

ESTUDI 3

Taula 1. *Descriptiu de les altres variables avaluades*.....136

Taula 2. *Fiabilitat test-retest de l'ocurrència, impacte etc. Del TaSLE després d'una setmana* 137

Taula 3. *Correlacions Spearman entre les variables calculades de l'instrument TaSLE amb la resta de variables considerades en l'estudi*.....139

Taula 4. *Regressions jeràrquiques de les experiències vitals i dels estils d'afrontament com a predictores de les variables de psicopatologia*.....142

Taula 5. *Regressions jeràrquiques de les experiències vitals i dels estils d'afrontament com a predictores de les mesures aplicades per l'autoritat judicial*.....143

Taula 6. *Regressions jeràrquiques de les experiències vitals i dels estils d'afrontament com a predictores dels fets comesos* 145

ÍNDIX DE FIGURES

INTRODUCCIÓ I DISCUSSIÓ GENERAL

Figura 1. <i>Joves amb causa d'internament per cada 100.000 habitants per països entre el 2003 i 2019. Adaptada de (United Nations, 2020)</i>	7
Figura 2. <i>Joves infractors en el 2018 en Europa</i>	8
Figura 3. <i>Joves infractors en l'estat espanyol entre el 2010 i 2019. Adaptada de (Eurostat - European statistics, 2021)</i>	9
Figura 4. <i>Nombre de menors i joves atesos a Catalunya entre el 2016 i el 2019. Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021a)</i>	10
Figura 5. <i>Nombre de menors i joves atesos a Catalunya per sexe entre el 2016 i el 2019. Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021a)</i>	10
Figura 6. <i>Nombre de menors i joves atesos a Catalunya per edats entre el 2016 i el 2019. Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021a)</i>	11
Figura 7. <i>Nombre de menors i joves atesos a Catalunya per nacionalitat entre el 2016 i el 2019. Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021a)</i>	11
Figura 8. <i>A future for the world's children? A WHO-UNICEF -Lancet Commission. Clarck et al.,(2020). The Lancet</i>	16
Figura 9. <i>Estudis que conformen aquesta tesi doctoral i la relació que tenen entre si</i>	38

ESTUDI 1

Figura 1. <i>Diagrama de flux de la revisió sistemàtica</i>	49
---	----

ESTUDI 2

Figura 1. <i>Intervencions efectuades per tipus d'assistència en la Jurisdicció de Menors en Catalunya entre el 2010 i 2021</i>	71
Figura 2. <i>Proporció de cites en cada agrupació de xarxa semàntica</i>	83

ESTUDI 3

Figura 1. <i>Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per afectació i mesures no privatives quan l'afrontament és basat en el problema</i>	146
--	-----

Figura 2. <i>Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès sense ponderar i mesures no privatives quan l'afrontament és basat en les emocions</i>	146
Figura 3. <i>Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per temps i mesures no privatives quan l'afrontament és basat en les emocions</i>	147
Figura 4. <i>Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per temps i total procediments quan l'afrontament és basat en les emocions</i>	147
Figura 5. <i>Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per afectació i temps i fets comesos a persones quan l'afrontament és basat en el problema</i>	148
Figura 6. <i>Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per afectació i temps i fets comesos a persones quan l'afrontament és basat en les emocions</i>	148

ANNEXOS

Figura 1. <i>Quadern de recollida de dades de l'entrevista de la Fase 1</i>	202
Figura 2. <i>Consentiment informat Fase 1- jove participant</i>	205
Figura 3. <i>Consentiment Informat Fase 1- mare, pare o tutor legal</i>	207
Figura 4. <i>Consentiment informat Fase 2- jove participant</i>	209
Figura 5. <i>Consentiment informat Fase 2- pare, mare o tutor legal</i>	211
Figura 6. <i>Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)</i>	213
Figura 7. <i>SDQ (Cuestionario de cualidades y dificultades) de (Goodman, 1997) (versió digitalitzada per la recollida de mostra)</i>	291
Figura 8. <i>CAE (Cuestionario de Afrontamiento del estrés) (Sandín & Chorot, 2003) (versió digitalitzada per la recollida de mostra)</i>	293
Figura 9. <i>Plantilla generada àdhuc per la recollida de dades del SAVRY</i>	296
Figura 10. <i>Plantilla generada àdhuc per la Recollida de dades de l'SIJJ</i>	299

RESUM

Les experiències estressants (SLE) o les experiències traumàtiques (TLE), augmentarien la probabilitat de desenvolupar conductes delictives en població infractora. Diferents factors de risc i resiliència modularien aquesta relació. La manca d'un checklist de mesura d'esdeveniments vitals per a joves infractors fins a l'actualitat, ens va motivar per dissenyar un instrument per mesurar els SLE i/o TLE d'aquestes característiques. L'objectiu d'aquesta tesi doctoral, era generar i validar un instrument de mesura d'esdeveniments vitals per adolescents que haurien comès infracció o delictes. En l'*estudi 1* es va fer una revisió sistemàtica per tal d'analitzar la capacitat predictiva dels SLE i els TLE en la conducta delictiva. En l'*estudi 2*, vàrem fer una anàlisi qualitativa de les respostes que van donar a una entrevista, joves atesos pels serveis de menors del Departament de Justícia i que va servir per portar a terme l'instrument *TaSLE*. En l'*estudi 3* des d'una perspectiva quantitativa, vam validar el *TaSLE* en una mostra de 48 joves d'entre 15 i 22 anys, atesos per diferents equips de professionals de la seu de Lleida del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Les experiències estressants van predir significativament la psicopatologia, les mesures aplicades judicialment i els fets negligents. Els estils d'afrontament centrats en el problema davant situacions estressants, van predir una menor incidència en fets delictius comesos i mesures judicials. En conclusió, el *TaSLE* es podria considerar un instrument de mesura d'estrès i trauma adequat per la detecció de SLE i de TLE en adolescents infractors.

Paraules clau: Esdeveniments vitals estressants, esdeveniments vitals traumàtics, adolescents, delinqüència, mesures judicials, estils d'afrontament.

RESUMEN

Las experiencias estresantes (SLE) o las experiencias traumáticas (TLE), aumentarían la probabilidad de desarrollar conductas delictivas en población infractora. Diferentes factores de riesgo y resiliencia modularían esta relación. La falta de un checklist de acontecimientos vitales para jóvenes infractores en la actualidad, nos motivó para diseñar un instrumento de medida de SLE y/o TLE de estas características. El objetivo de esta tesis doctoral, era generar y validar un instrumento de medida de acontecimientos vitales para adolescentes que habrían cometido infracción o delito. En el *estudio 1* se hizo una revisión sistemática para analizar la capacidad predictiva de los SLE y los TLE en la conducta delictiva. En el *estudio 2*, hicimos un análisis cualitativo de las respuestas que dieron a una entrevista, jóvenes atendidos por los servicios de menores del Departamento de Justicia y que sirvió para generar el instrumento *TaSLE*. En el *estudio 3* desde una perspectiva cuantitativa, validamos el *TaSLE* en una muestra de 48 jóvenes de entre 15 y 22 años, atendidos por diferentes equipos de profesionales de la sede de Lleida del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Las experiencias estresantes predijeron significativamente la psicopatología, las medidas aplicadas judicialmente y los hechos negligentes. Los estilos de afrontamiento centrados en el problema ante situaciones estresantes, predijeron una menor incidencia en hechos delictivos cometidos y medidas judiciales. En conclusión, el *TaSLE* se podría considerar un instrumento de medida de estrés y trauma adecuado por la detección de SLE y de TLE en adolescentes infractores.

Palabras clave: Acontecimientos vitales estresantes, acontecimientos vitales traumáticos, adolescents, delincuencia, medidas judiciales, estilos de afrontamiento.

ABSTRACT

The Stressful Life Events (SLE) or the Traumatic Life Events (TLE), would increase the likelihood of developing criminal behaviors in the offending population. Different risk factors and resilience would modulate this relationship. The absence of a checklist of vital event measurements for young offenders to date, motivated us to design an instrument to measure the SLE or TLE of this kind. The objective of this dissertation was to generate and validate an instrument for measuring life events for teenagers who would have committed an infringement or crime. In *study 1*, we conducted a systematic review to analyze the predictive ability of SLE and TLE in criminal conduct. In *study 2*, the qualitative analysis of the interview answer from juvenile offenders who were being attended to by different professional teams of the Lleida Headquarters of the Department of Justice of Generalitat de Catalunya. Study 2 served to carry out the TaSLE instrument. In *study 3*, from a quantitative perspective, we validated the *TaSLE* in a sample of 48 young offenders between 15 to 22, which were attended to by different professional teams of the Lleida headquarters of the Department de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Stressful Life Events significantly predicted psychopathology, judicially applied measures, and negligent acts. Coping styles focused on problems in stressful conditions, predicted less impact on committed criminal acts and judicial measures. In conclusion, the TaSLE could be considered suitable stress and trauma measurement instrument for detecting SLE and TLE in juvenile offenders.

Keywords: Stressful Life Events, Traumatic Life Events, adolescents, crime, judicial measures, coping styles.

1 INTRODUCCIÓ

1. 1 Joves infractors

1.1.1. Definició de "jove infractor"

D'ençà que a la revolució industrial la delinqüència va esdevenir un problema social, es va generar un gran debat sobre l'eficàcia del càstig més adequat, el tractament i la rehabilitació per a poder combatre-la (Li & Su, 2020; Moore, 2001). Fins a finals del segle XIX, l'expressió "delinqüència" s'associava al pillatge dels nens que vivien al carrer i significava un comportament criminal comès per adolescents amb problemes, que les societats percebien com una pandèmia a combatre (Hirschi, 2017; Sampson, 2001; Wright, 2017). La noció delinqüència juvenil és ara comú, i serveix per distingir-la legalment de la delinqüència general, però abans del segle XX, es feien poques distincions entre els delinqüents menors i els delinqüents adults quant a mesures correctives (Sampson, 2001; Wright, 2017).

A partir del segle XX, es va replantejar l'actitud cap a la naturalesa de la infància que es tenia en el segle XIX. Es va passar de veure els adolescents com a individualment culpables del comportament antisocial, a veure'ls com a nens víctimes innocents de les condicions socials (Hirschi, 2017). Encara que la pobresa urbana era percebuda com la principal causa de la delinqüència, es va començar a reconsiderar les dures mesures de càstig, obrint la porta a una intervenció basada en la cura i la reforma dels joves (Hirschi, 2017; Sampson, 2001; Wright, 2017).

En l'actualitat i en el nostre context sociocultural, quan es fa esment de jove infractor, es fa referència a persones adolescents o joves, amb edats compreses entre els 14 i els 18 anys (Generalitat de Catalunya, 2012). A més, es consideren persones que, haurien comès un fet tipificat com a falta o delictes, objecte de ser jutjat segons la Llei Orgànica 5/2000 de 12 de gener, aprovada per respondre a l'exigència de l'article 19 del vigent Codi Penal, aprovat per l'anterior Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre

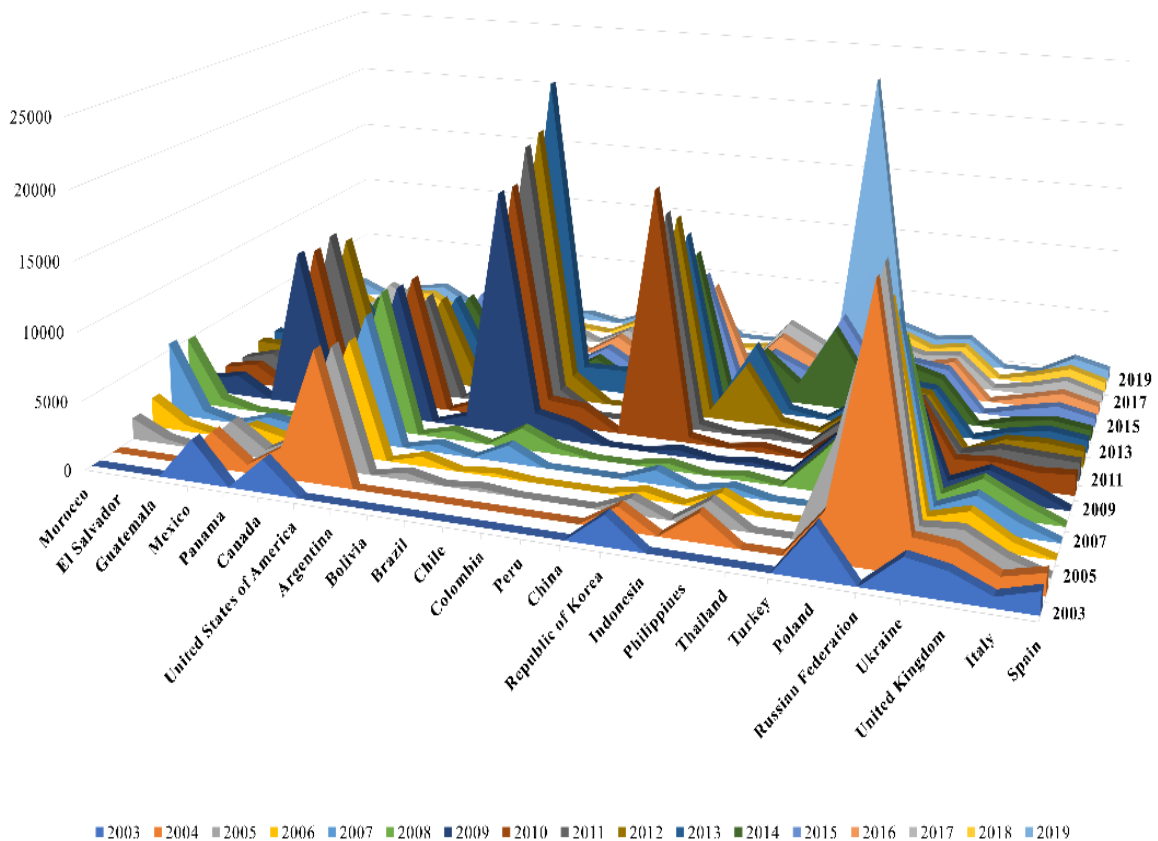
(Generalitat de Catalunya, 2012). El que disposava aquest punt 19 del vigent Codi Penal, va ser l'establiment de la responsabilitat penal dels menors de 18 anys diferenciada de la dels adults (Llei Orgànica 5/2000 de 12 de gener). A més, el punt 19 emfatitzava el caràcter primordial d'intervenció educativa, amb considerables diferències en el procediment de les sancions (Llei Orgànica 5/2000 de 12 de gener). Finalment, també al mateix punt 19 s'exigia la redacció de les garanties derivades del respecte dels drets constitucionals i de l'interès del menor (Ley Orgánica 5/2000 de 12 de enero, 2000).

1.2 Estadístiques mundials, estatals i regionals (Catalunya) sobre joves infractors

Les dades estadístiques que l'Oficina de Drogues i Crims de les Nacions Unides va recollir en el 2019 sobre les persones arrestades i internades a escala mundial des del 2003 al 2019, mostren que no és possible recollir amb exactitud el volum internacional de la delinqüència juvenil. Hi hauria diversos factors que no permetrien comparar les dades dels diferents països. Per una banda, no tots els països del món recullen aquesta informació. Per altra, hi ha països com Aràbia Saudita, Índia, Jordània o Qatar que no diferencien les dades dels adults i els joves en les seves estadístiques. Altres països com Iran, Pakistan, Iraq o Kuwait només comptabilitzen el nombre total de persones amb mesures judicials sense distinció entre adults i joves o entre homes o dones i altres com Tailàndia no tenen dades recollides amb posterioritat al 2014 (United Nations, 2020). En la Figura 1, es recullen el total de joves amb causes fermes que suposen internament per cada 100.000 habitants a escala mundial entre el 2003 i el 2019. Només es mostren les dades dels països que ofereixen estadística de joves perquè fan distinció entre adults i joves encausats i les xifres dels països amb més de 1000 joves internats per cada 100.000 habitants (Vegeu figura 1).

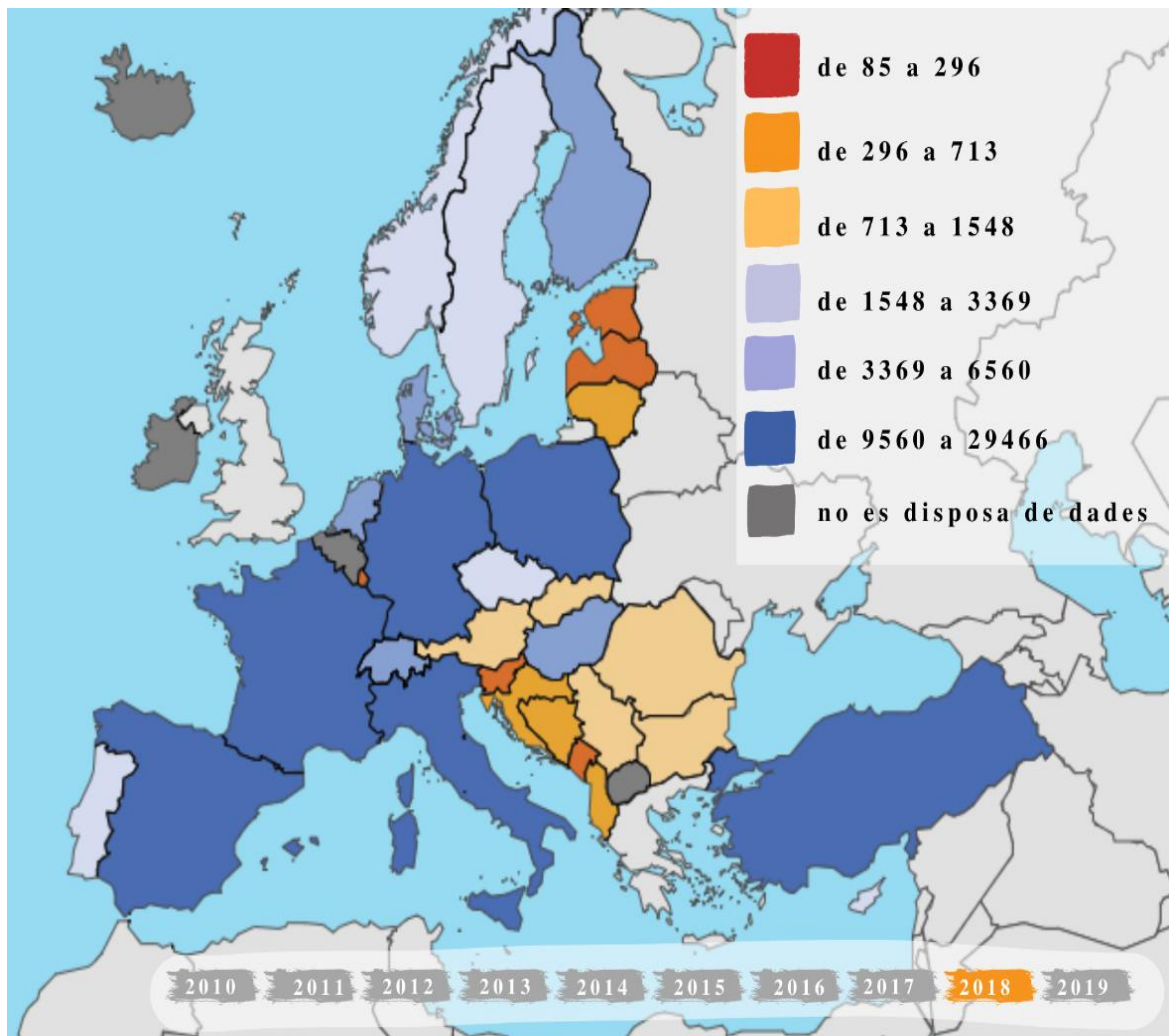

Figura 1. Joves amb causa d'internament per cada 100.000 habitants per països entre el 2003 i 2019. Adaptada de (United Nations, 2020)

Les dades estadístiques del 2018 sobre sospitosos i infractors en la Unió Europea, per nombre i taxa per grup d'edat CRIM_JUST_AGE, de l'Oficina estadística de la Comissió Europea, Eurostat-European statistics (2021), mostren com per exemple Espanya, igual que França, Alemanya o Turquia representats de color blau, contenen un percentatge elevat de joves infractors ($\geq$ de 6.560 a 29.466) en comparació amb altres països com Xipre o Eslovènia que estan representats en color vermell ($\geq$ de 85 a 296) o com Itàlia, Àustria, Noruega o Finlàndia en color gris ($\geq$ de 1.548 a 3.369). (Vegeu Figura 2).

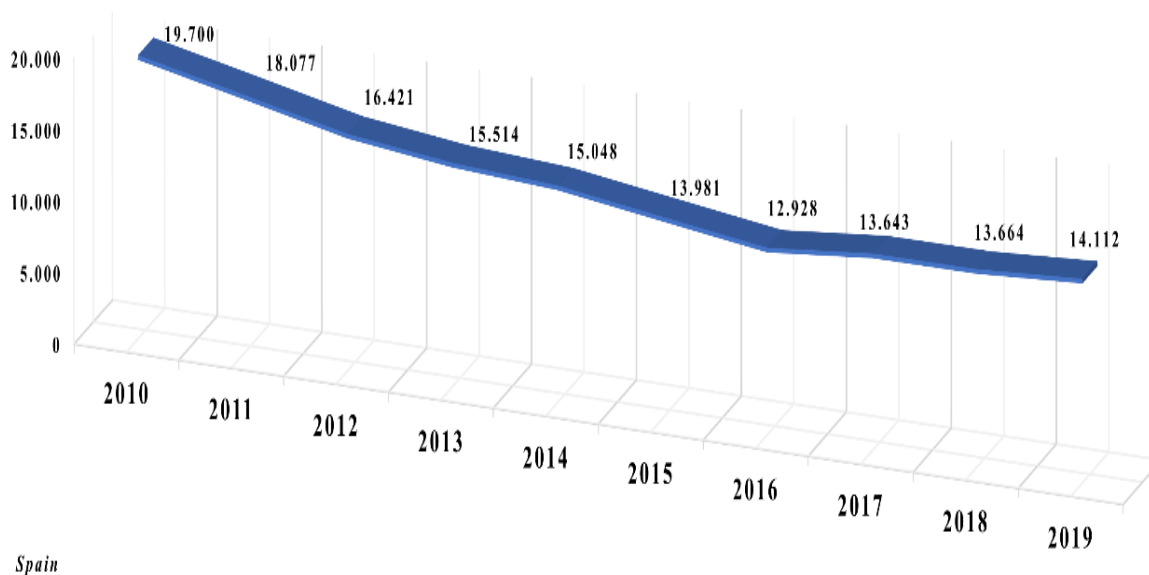
Figura 2. Joves infractors en el 2018 en Europa

Nota. Adaptat de (Mapa Geopolític 2018 en àrees, 2021) Imatge recuperada de (Eurostat - European statistics, 2021).

Les dades estadístiques sobre sospitosos i infractors en Espanya entre el 2010 i el 2019, per nombre i taxa per grup d'edat CRIM_JUST_AGE, de l'Oficina estadística de la Comissió Europea, Eurostat-European statistics (2021), ens permeten veure que el nombre de joves infractors en l'estat espanyol, hauria anat disminuint en l'última dècada (Vegeu Figura 3).

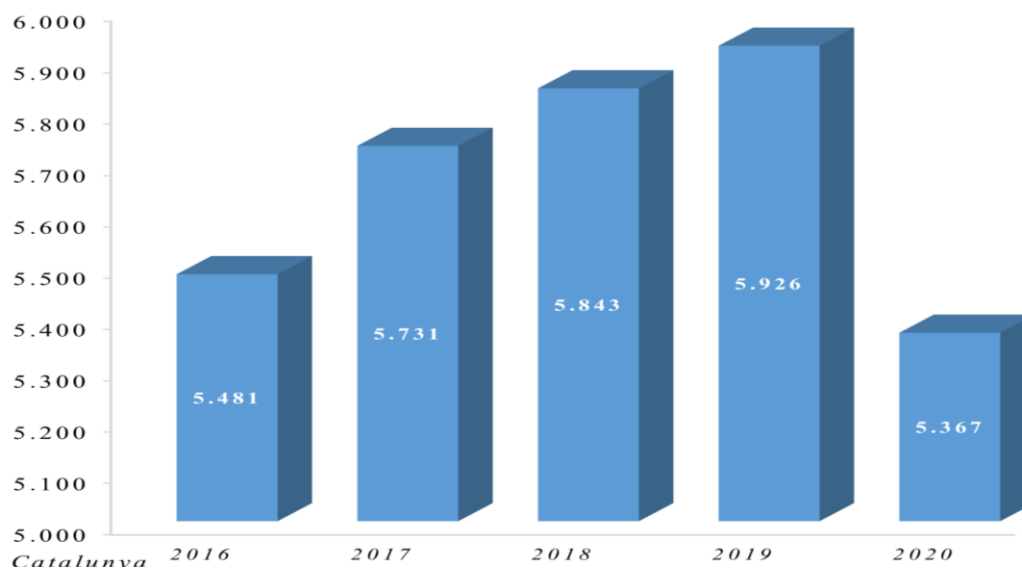
Figura 3. *Joves infractors en l'estat espanyol entre el 2010 i 2019. Adaptada de (Eurostat - European statistics, 2021)*

Ja en el nostre àmbit regional, les dades que recull l'anuari estadístic de Catalunya IDESCAT, Generalitat de Catalunya (2021a), detallen el nombre de menors que han comès fets qualificats en el Codi penal com a delicte o falta i que han estat posats a disposició del jutjat de menors o d'altres òrgans jurisdiccionals penals. Les mesures imposades per instàncies judicials, son mesures educatives aplicades en medi obert o en centres d'internament. En les Figures 4,5,6 i 7 es poden apreciar el nombre de menors i joves atesos a Catalunya entre els anys 2016 i 2020 (Vegeu figures 4,5,6 i 7).

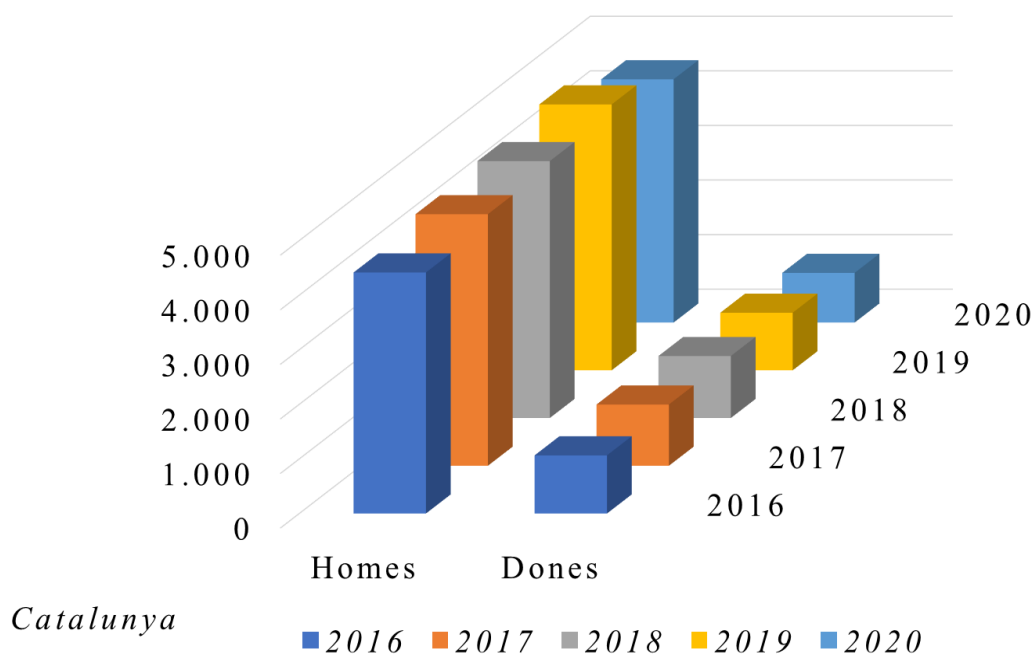
Figura 4. Nombre de menors i joves atesos a Catalunya entre el 2016 i el 2019.

Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021a)

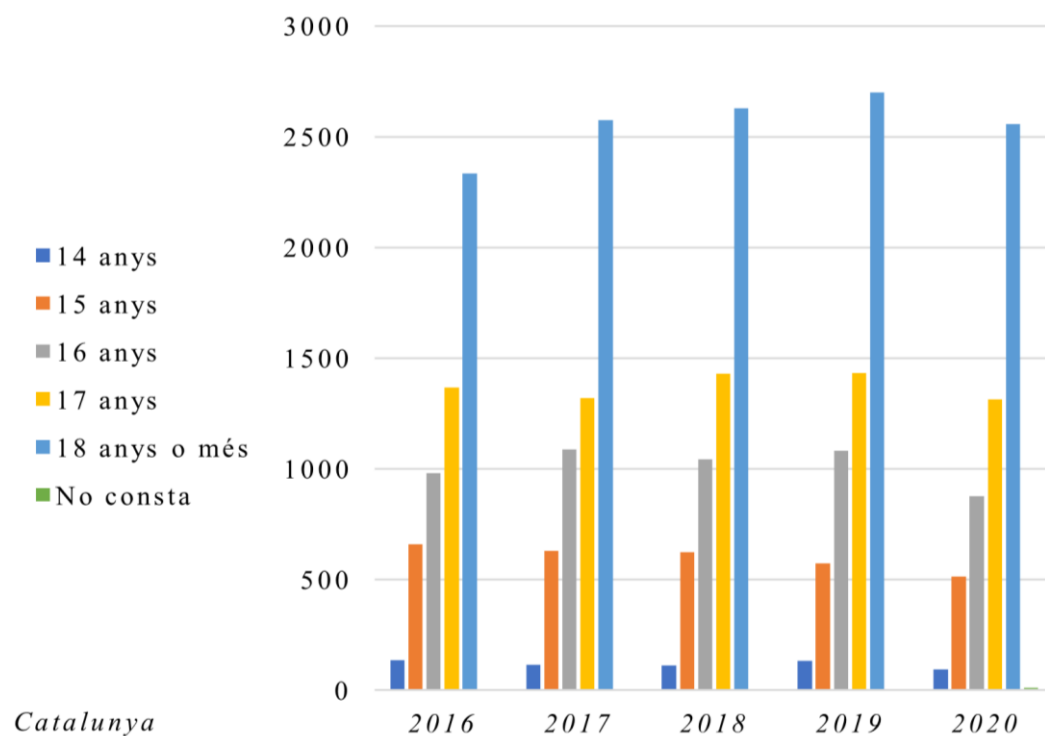

Figura 5. Nombre de menors i joves atesos a Catalunya per sexe entre el 2016 i el

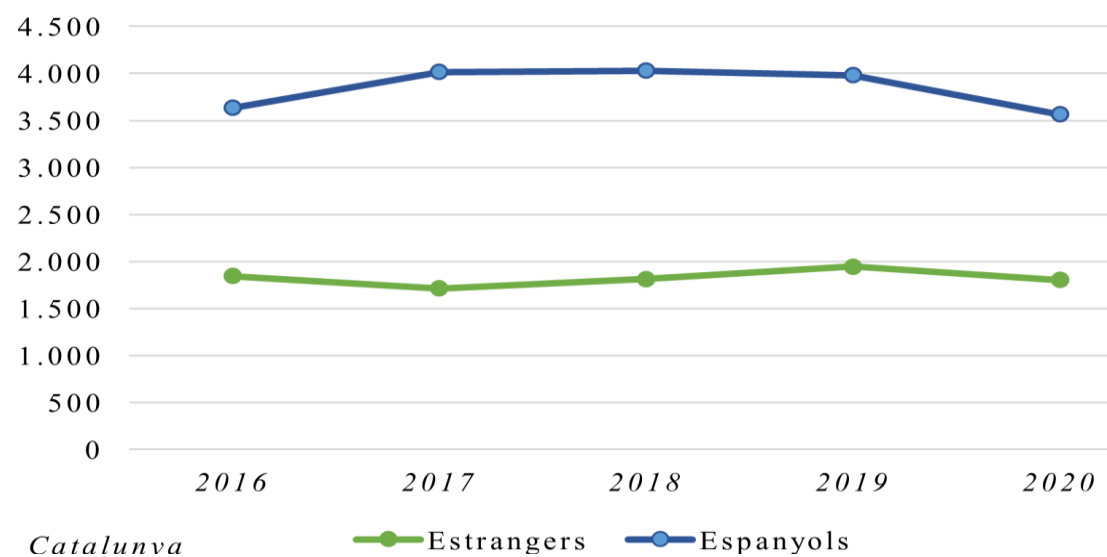
2019. Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021a)

Figura 6. Nombre de menors i joves atesos a Catalunya per edats entre el 2016 i el 2019. Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021a)

Figura 7. Nombre de menors i joves atesos a Catalunya per nacionalitat entre el 2016 i el 2019. Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021a)

2 MARC TEÒRIC

2.1 Conseqüències econòmiques, socials i individuals de les infraccions per joves

L'any 1948, l'Organització Mundial de la Salut (OMS), va emprendre una investigació sobre la delinqüència en el que es va elaborar una monografia sobre els aspectes psiquiàtrics de la delinqüència juvenil. L'informe, que es pot consultar en Bailey (1978), contenia diverses recomanacions, com ara recopilar sistemàticament estadístiques sobre delinqüència juvenil i establir un pressupost d'investigació sobre delinqüència que seria proporcional a l'import total gastat per un país en la gestió de la delinqüència (Bailey, 1978).

A partir de llavors, estaments oficials, han valorat estadísticament la despesa social que generava l'activitat infractora en protecció policial, estructura de justícia pública i programes institucionalitzats públics i privats (Boureau of Justice Statistics, 1986). En 1985, en els Estats Units d'Amèrica, es va estimar en 22.014 bilions de dòlars en protecció policial, 13.034 bilions de dòlars en mesures correctives i 10.070 bilions de dòlars en despesa legal i judicial (Laband & Sophocleus, 1992). Estudis especialitats van avaluar partint de dades oficials, costos disuasoris com panys de seguretat, il·luminació, alarmes, armes o municions (Anderson, 1999). Les despeses privades en panys trencats i subscripció d'assegurances en 1985 es va estimar en 4600 milions de dòlars (Laband & Sophocleus, 1992). Va ser amb posterioritat al 1990, quan alguns estudis sobre el cost del de la delinqüència, van incloure el cost del delicte de manera individual, comptabilitzat els dies laborals perduts per les víctimes i productivitat perduda (Anderson, 1999). Les víctimes de delictes que van faltar a la feina en els Estats Units en 1992, van perdre una mitjana de 3,5 dies per delicte (Klaus, 1994). En l'última dècada del segle XX, altres estudis van començar a quantificar costos intangibles, com els que suposarien per a les víctimes el dolor, el patiment i la por causada pels delictes, en forma de percepció de risc sofert i afectació d'angoixa

associades amb la pèrdua de salut o el valor dels riscos per a la vida i la salut o les lesions (Shapiro, 2009). Aquest tractament més exhaustiu de les repercussions, va xifrar els costos de la delinqüència, amb valors que doblaven els còmputos de les estimacions anteriors (Anderson, 1999). Les dades del Bureau of Justice Statistics (1998) mostraven un total de 72.111 morts relacionades amb la delinqüència en 1997 en els Estats Units que, multiplicades pel valor de la vida de 6,1 milions de dòlars, feia arribar l'estimació de vides perdudes a causa del crim a 440.000 milions de dòlars (Bureau of Justice Statistics, 1998). Inclús es va arribar a comptabilitzar monetàriament el cost social de la probabilitat del risc de ser víctima de la delinqüència (Cohen, 2016). Un exemple d'això es troba en l'estudi *The Cost of Crime to Victims* que Cohen va publicar en 1988, en el que s'estima un cost anual agregat de 92,6 milions de dòlars de l'índex de crims que va calcular l'FBI en 1985 (Cohen, 1988). Per exemple el càlcul del risc de ser assassinat, es va fer en aquest estudi, tenint en compte les taxes de mortalitat relacionades amb la delinqüència i en combinació amb estimacions del valor de la vida per arribar a valors monetaris per risc de mort (Cohen, 2016).

Però quin cost suposaria la delinqüència en els propis joves delinqüents?. Diferents perspectives han estudiat quins efectes provoca la delinqüència en els subjectes joves infractors.

Les *Teories de la dependència estatal*, conceptualitzen la criminalitat com un procés dinàmic on la continuïtat de la conducta criminal afectaria les condicions de vida (Nagin & Paternoster, 2016). Segons aquesta perspectiva, la trajectòria delinqüent impactaria directament en la salut dels joves infractors. I és que diferents factors podrien tenir efectes acumulatius sobre la conducta delinqüent en diferents moments al llarg de la vida que condicionarien la probabilitat de cometre futurs delictes (Cernkovich et al., 2008).

La *Teoria neuropsicològica de la Taxonomia del desenvolupament de la conducta antisocial*, proposada per Terrie E. Moffitt (1993,1997), diferencia dues trajectòries en els individus amb patrons delictius, la dels adolescents delinqüents limitats (AL) i la dels adolescents delinqüents persistents al llarg del cicle vital (LCP) (Moffitt, 2013). Els AL, caracteritzats per patrons transitoris delictius causats per factors proximals que començarien en la pubertat i terminarien en l'edat adulta i els LCP amb un comportament que es començaria a manifestar en edat primerenca i que es mantindria en el temps, caracteritzat pel manteniment d'intercanvis recíprocs negatius entre l'individu i l'entorn social (Moffitt, 2013). Per alguns investigadors la base etiològica del delicte dels LCP, serien factors que podrien provocar diferències en el funcionament neuropsicològic del sistema nerviós infantil, que impactarien en el desenvolupament temperamental, conductual i cognitiu i que consolidarien el comportament antisocial. (Anderson, 1999; Livingston et al., 2008; Moffitt, 2013).

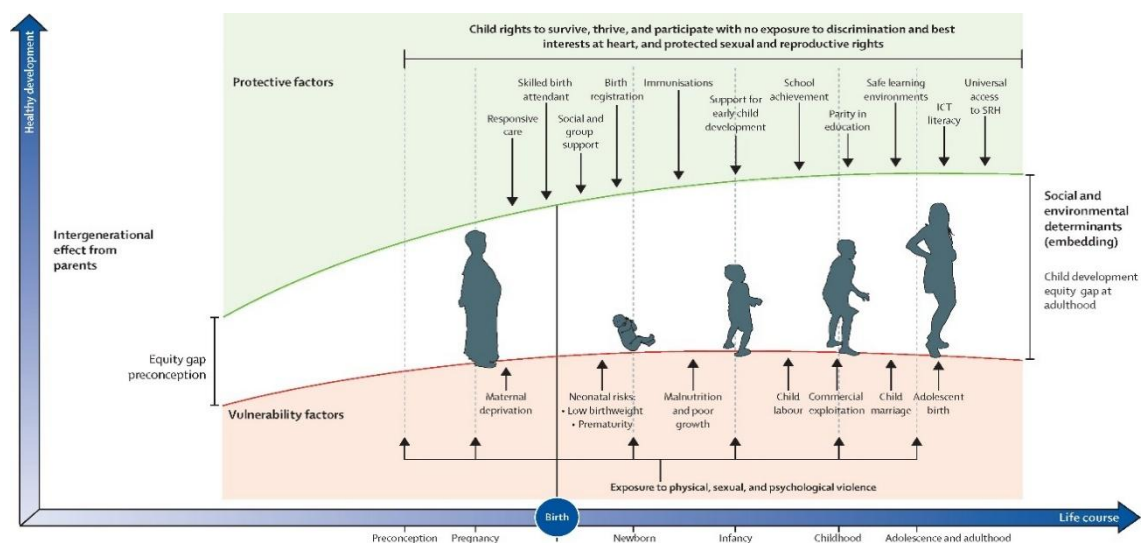
2.1.1 Conseqüències generals de les experiències traumàtiques i no traumàtiques

La vivència d'experiències estressants o traumàtiques durant la infància, afecta la funció cognitiva i afectiva dels nens, predisposant-los a la psicopatologia (Pechtel & Pizzagalli, 2011). Els potencials esdeveniments estressants o traumàtics estudiats en la primera infantesa serien maltractaments físics, sexuals o psicològics, testimoniatge de violència domèstica, desatenció o privació social. S'ha assenyalat coincidentment en estudis especialitzats, la separació dels progenitors, la negligència parental, la mort o malaltia dels pares, la pobresa o l'ingrés d'algun dels pares a la presó (D. W. Brown et al., 2009; Taylor, 2010).

En l'estudi recent Clack et al.,(2020), es va demanar a nens entre 6 i 18 anys que descriguessin amb les seves pròpies paraules què amenaçava el seu benestar en grups de

discussió amb comunitats indígenes maoris de les zones rurals de Nova Zelanda; barris urbans desfavorits al Líban; comunitats relativament benestants d'Ibadan, Nigèria; i comunitats molt pobres de La Plata, Argentina (Clarck et al., 2020). Quan se'ls va preguntar per la violència, els nens van dir que el seu benestar estava amenaçat per la violència. Els nens sovint explicaven que tenien por de ser testimonis de violència, com ara baralles, tiroteigs o accidents mortals de cotxe o moto. També van relatar haver estat colpejats i maltractats físicament per part dels membres de la seva família. Van mostrar por a ser assetjats sexualment i preocupació per ser rebutjats socialment per la seva religió, ètnia o nacionalitat (Clarck et al., 2020). En la figura 8, es pot veure des d'un enfocament basat en el curs de la vida, des de la preconcepció fins a l'adolescència com el benestar i la salut dels fills està lligada a la dels seus pares i altres individus que formen la seva societat. Els factors específics de vulnerabilitat dels nens i els factors protectors al llarg del seu curs vital estan representats a la part superior (protectora) i la part inferior (vulnerabilitat) en el model de Clarck et al.(2020) (Vegeu figura 8).

Figura 8. *A future for the world's children? A WHO-UNICEF -Lancet Commission.*
Clarck et al.,(2020). *The Lancet*

2.1.2 Conseqüències biològiques de les experiències traumàtiques i no traumàtiques

El desenvolupament del cervell està dirigit per gens però esculpit per experiències (Teicher et al, 2016). La resposta biològica a l'estrès inclou l'activació de circuits cerebrals específics i sistemes neuroendocrins (Cicchetti & Walker, 2001). Durant l'exposició a l'estrès, l'eix hipòfisi-adrenal (HPA) activaria la producció de glucocorticoides que podrien accedir fàcilment al cervell on, en unir-se a receptors, influirien en el comportament (Lupien et al., 2009). L'afectació seria més accentuada en moments crítics del desenvolupament humà, especialment durant la infantesa i l'adolescència, en els que es modularia el funcionament de circuits específics que fonamenten l'emocionalitat i el funcionament cognitiu (Daskalakis et al., 2013; Teicher et al, 2016). Efectes que podrien perdurar durant la vida adulta fins a la vellesa (Daskalakis et al., 2013; Oitzl et al., 2000). Per altra banda, la cronicitat dels estressors estaria associada a una reducció de la memòria i reducció del volum de l'hipocamp i inclús tindria relació amb la reducció de l'esperança de vida (Lupien et al., 2009).

2.1.3 Conseqüències psicològiques de les experiències traumàtiques i no traumàtiques

L'estrès exerceix un impacte en el desenvolupament (Cicchetti & Walker, 2001). Suposa l'adaptació d'un organisme a situacions noves que generen demandes externes que requereixen la despesa de recursos personals per poder afrontar-les (Shields & Slavich, 2017). La resposta a l'estrès intensificada i sostinguda genera un augment dels nivells plasmàtics de cortisol per l'activació de l'eix límbic-hipotàlem-hipofisariadrenal (LHPA) (Vázquez, 1998). Hormones de l'estrès, com el cortisol, tenen un paper destacat en l'expressió de gens que regeixen la funció cerebral (Cicchetti & Walker, 2001).

En la superfície i en el nucli de les neurones hi ha receptors glucocorticoides mitjançant l'expressió dels gens que controlen l'estructura i la funció del cervell (Vázquez, 1998). Quan l'organisme es troba en procés de desenvolupament aquests efectes podrien comprometre especialment l'adaptació psicològica (Cicchetti & Walker, 2001).

2.1.4 Trastorns psicològics

El trauma infantil pot tenir efectes negatius crònics sobre el funcionament psicològic i conductual (Auxéméry, 2012; Breslau, 2002; Lähdepuro et al, 2019; Safren et al., 2002). El Trastorn posttraumàtic, a partir d'ara PTSD (per l'anglès Post-traumatic Stress Disorder), és un trastorn de salut mental que es pot esdevenir com una reacció simptomàtica perllongada a l'agressió traumàtica i les adversitats (Auxéméry, 2012). Els factors estressants que compleixen els requisits per al diagnòstic de PTSD, també poden precipitar altres trastorns. Segons aquesta hipòtesi, algunes víctimes de traumatismes desenvolupen TEPT, mentre que d'altres desenvolupen depressió major o trastorn per consum de substàncies, en funció de les seves vulnerabilitats preexistents (Breslau, 2002).

2.1.5 Afectació en la vida quotidiana

Pel que fa a la perspectiva de la salut mental pública, la majoria de les persones exposades a esdeveniments estressants o traumàtics, encara que no desenvolupin trastorns poden patir símptomes i afectacions que es veuran reflectides en la seva vida quotidiana. La majoria de la gent experimentarà respostes com intrusions, malsons, o reaccions de sobresalt (Lindert et al., 2019).

2.2 Esdeveniments vitals

2.2.1 Definició d'esdeveniment vital

L'estudi de l'associació entre els esdeveniments vitals estressants, a partir d'ara SLE (per l'anglès Stressful Life Events) i la salut, ha estat des de fa més de 70 anys objecte d'investigació (Cohen et al, 2019). Després de l'extensa tasca de recerca en el temps, s'hauria trobat evidència empírica suficient per considerar el paper que desenvolupen els SLE en la generació de psicopatologia expressada en forma d'estrès psicològic i fisiològic en les persones (Cohen et al, 2019).

Els esdeveniments vitals, tal com comunament es consideraria acceptat entre els investigadors, serien aquelles vivències greus com la mort d'una persona propera, una agressió sexual o rebre la notícia de mort imminent (Cohen et al, 2019; Holmes & Rahe, 1967; Turner & Wheaton, 1997).

Hi hauria altres enfocaments que ajudarien a delimitar els criteris necessaris per considerar una circumstància viscuda amb potencial per influir en la salut i el benestar. En la revisió de Cohen et al. (2019), se citen quatre perspectives complementàries que ajudarien a interpretar millor el que són els SLE: i) La perspectiva que contemplaria la càrrega acumulativa producte de la suma de diferents situacions estressants i que inclouria també esdeveniments positius com l'inici de vida en parella, seria la perspectiva d'adaptació (Holmes & Rahe, 1970); ii) la que definiria els SLE com aquells esdeveniments que es percebrien com incontrolables i per tant, com potencialment nocius esdevindria la perspectiva d'amenaça o dany (G. W. Brown & Harris, 1989); iii) una tercera perspectiva seria la que contempla aquelles demandes que subjectivament la persona creu que superen els recursos dels quals disposa (Karasek et

al., 1981), iv) una quarta que recolliria aquells esdeveniments que l'individu percep que dificulten la consecució dels seus objectius (Carver & Scheier, 1999).

2.3 Diferència entre esdeveniment vital traumàtic i esdeveniment vital no traumàtic

La diferència bàsica entre els esdeveniments traumàtics i els no traumàtics, estaria en el fet que els primers tindrien un potencial traumatitzant que podria facilitar el desenvolupament del Trastorn per Estrès Posttraumàtic (Posttraumàtic Stress Disorder) segons criteris del *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)* i els segons no tindrien aquesta característica (American Psychiatric Association, 2013).

2.3.1 Esdeveniment vital traumàtic

Quan als esdeveniments vitals traumàtics, a partir d'ara TLE (per l'anglès Traumatic Life Events), segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), recollida en la *Classificació Internacional de les malalties (CIE-10)*, el trauma s'esdevindria quan l'exposició a un esdeveniment estressant o una situació excepcionalment catastròfica o amenaçant podria ocasionar desconfort en la majoria de les persones (Organización Mundial de la Salud, 1992).

Trastorn d'estrès posttraumàtic (TEPT). La causa del trastorn TEPT, en anglès Post-traumatic stress disorder (PTSD), seria el fet traumàtic mateix (American Psychiatric Association, 2013), les conseqüències del qual generarien les conductes categoritzades en els criteris diagnòstics recollides en la secció titulada "Posttraumatic Stress Disorder for Children 6 Years and Younger" de la *Guia de Trastorns Mentals DSM-5* (American Psychiatric Association, 2013).

Es diagnostica com a PTSD, codificat com a 309.81 (F43.10), aquell trastorn psicològic esdevingut com a resposta a algun dels criteris: A (Exposició a la mort, lesió greu o violència sexual tant si és real o és percebuda com a amenaça); B (Presència d'un o més símptomes intrusius del succés traumàtic); C (Evitació persistent d'estímul associats al succés traumàtic); D (Alteracions cognitives i de l'estat d'ànim associades al succés); E (Alteració important de l'alerta i reactivitat associada al succés); F (amb una durada de l'alteració superior a un mes); G (L'alteració causa malestar clínicament significatiu o deteriorament de l'àmbit social, laboral o altres àrees importants del funcionament); H (L'alteració no es pot atribuir als efectes fisiològics d'una substància o altra afectació mèdica), (American Psychiatric Association, 2013).

Els factors de vulnerabilitat individual jugarien un paper fonamental en la comprensió del PTSD (Yehuda, 1999; Yehuda & McFarlane, 1995). Diferents investigacions apunten que seria necessària una exploració molt més acurada de la síndrome traumàtica que la recollida en el DSM-V. Investigacions com la de Van de Kolk (2005), centrada a explorar la diferent simptomatologia en funció de la cronicitat, l'edat i la naturalesa interpersonal, explorada en una mostra de 400 adults i adolescents, consideren necessària una exploració molt més profunda de l'espectre complet de la psicopatologia posttraumàtica (Van der Kolk, 2005). Segons aquests autors, s'hauria de tenir en compte la dimensió del trastorn i els processos subjacents en l'aparició dels problemes psicològics. Trobant que s'esdevindrien efectes significatius sobre el funcionament psicològic que aniria més enllà de la simptomatologia del PTSD, com la desregulació emocional, l'agressió cap a un mateix o envers els altres, simptomatologia dissociativa, somatitzacions o alteració de la personalitat.

2.3.2 Esdeveniment vital estressant

Per altra banda, els esdeveniments vitals estressants (SLE), serien aquells que afectarien la vida quotidiana en major o menor mesura desestabilitzant el funcionament normal de la persona. Es podrien classificar en estrès relacionat amb la salut com el que generaria ser diagnosticat d'una malaltia; estrès social com el que seria haver d'adaptar-se a nous ambients o dificultats per trobar feina o estrès legal com el que es generaria fruit de detencions o activitats fora de la llei (Dawson et al., 2005; Lehavot et al., 2018). Els SLE podrien ser precursors de TLE en el cas que la persona estigués vivint una situació complicada o de gravetat (Koopman et al., 2002).

Hi hauria nombrosos factors de risc per al PTSD, inclosa la vulnerabilitat al trauma (Kool, 2000; Lähdepuro et al, 2019; Norris et al., 2003; Silverman & La Greca, 2004). Ja a finals del segle XX, la revisió sistemàtica Shalev (1997), va recollir els factors següents: Trastorns mentals previs, gènere femení, factors genètics i neuroendocrins, trets de personalitat com el neuroticisme, haver viscut precoçment situacions traumàtiques com haver patit negligència parental o baix nivell educativa (Shalev et al., 1997). També la magnitud de l'estrès, la forma d'afrontar l'esdeveniment, les respostes de dissociació, els possibles símptomes emergents i factors posttraumàtics com la manca de suport social i altres tipus d'estrès vital, podrien ser determinants en la generació de simptomatologia PTSD (Bulut, 2013; Lehavot et al., 2018; Shalev et al., 1997).

2.4 Teories sobre com afecta un esdeveniment vital

Un mateix fet pot afectar de manera diferent a diferents persones o inclús en un mateix individu. Segons les circumstàncies o les característiques del tipus d'esdeveniment, pot afectar de diferent forma (Baum et al, 1993; Rahe & Arthur, 1978).

En la revisió de Cohen et al.,(2019), es va posar el focus en les diferències entre els esdeveniments crònics i aguts i els efectes dels esdeveniments acumulatiu (Cohen et al, 2019). Segons els autors, els esdeveniments crònics s'haurien d'associar amb un risc més gran de facilitar els processos de la malaltia que els esdeveniments aguts. En els esdeveniments aguts, els estressors tindrien amplitud i duració limitada, permetent que l'organisme pugues tornar a nivells homeostàtics (Van Oort et al, 2017).

Una exposició crònica implicaria una sèrie d'esdeveniments durant un període de temps prolongat que comportaria desgast orgànic, per càrrega al·lostàtica (McEwen, 2017). La càrrega al·lostàtica conduiria a un deteriorament de la immunitat, atrofiant de les cèl·lules nervioses del cervell. Processos que s'observarien en la malaltia depressiva major i s'expressarien també en altres trastorns d'ansietat crònics (McEwen, 2004). Per tant, l'estrès emocional agut, però especialment l'estrès crònic afectaria de manera holística l'organisme incrementant la vulnerabilitat a desenvolupar trastorns mentals (Cohen et al, 2019).

Per altra banda, l'afrontament a un succés destorbador, no seria el mateix si el subjecte es trobés acompanyat i amb les necessitats bàsiques cobertes o si per contra, es trobés en una situació d'extrema vulnerabilitat emocional o social (Cohen et al, 2019). Per determinar el factor impacte de l'esdeveniment, caldria tenir en compte la durada del processament de l'esdeveniment, la resposta afectiva i els efectes físics relacionats

amb l'estrès (Baum et al, 1993; Rahe & Arthur, 1978). Quan l'organisme rep un impacte, no sempre es troba amb l'equilibri emocional necessari per bregar amb el greuge. Si l'estímul estressant arriba quan l'organisme no s'ha recuperat encara dels efectes fisiològics sistemàtics generats per l'afrontament d'una situació estressant anterior, la capacitat de resposta de l'organisme es trobaria disminuïda, sense els recursos fisiològics i conductuals necessaris per afrontar de manera adaptativa la nova situació de perill ambiental (McEwen, 2017).

Holmes i Rahe (1967) van proposar que com més canvis inherents a l'adaptació a un esdeveniment vital, més gran seria l'estrès associat a aquest esdeveniment (Holmes & Rahe, 1967). Al seu torn, aquest enfocament suggeria que l'estrès seria acumulatiu, amb cada esdeveniment addicional que s'afegiria a la càrrega global d'adaptació requerida per a l'individu (Holmes & Rahe, 1967). A partir d'aquesta teoria que Holmes i Rahe van forjar en 1967, es van generar les primeres escales d'esdeveniments estressants de la vida. Per exemple, a l'*Escala de valoració de reajustament social (SRRS)* dels mateixos autors, la quantitat de canvi requerida per cadascun dels esdeveniments d'una llista de 43 esdeveniments de la vida "*rellevants*", va ser determinada per les qualificacions normatives obtingudes d'un panell de jutges extrets de la població (Holmes & Rahe, 1970).

2.5 Mesura dels esdeveniments vitals

Malgrat que hi havia abundants estudis que relacionaven l'estrès i l'afectació de la salut en forma de malaltia, no van desenvolupar-se metodologies per mesurar-lo en forma d'esdeveniments vitals fins a la publicació del qüestionari autoadministrat *Social*

Readjustment Rating scale (SRRS) de Holmes i Rahe, 1997 (Dohrenwend et al, 2006). D'aleshores ençà, s'han anat desenvolupant altres instruments de mesura d'esdeveniments de vida des de diferents perspectives que han suscitat debat entre els investigadors (Monroe, 2008; Turner & Wheaton, 1995), ja que cada un dels enfocaments, els autoinformes o les entrevistes, proporcionarien informació diferent (Dohrenwend et al, 2006; Holmes & Rahe, 1967; Monroe, 1990).

2.5.1 El mètode narratiu

Les entrevistes, en forma d'informe d'esdeveniments específics, permeten la concreció del moment de l'aparició/desactivació de la malaltia. La metodologia bàsica del mètode narratiu portat a terme en les entrevistes, es basa en una entrevista extensa en la qual s'utilitzen tècniques cognitives per afavorir el record. l'entrevista haurà de ser transcrita i valorada a ser possible per més d'un investigador. Les entrevistes aporten resultats qualitius, especificant de forma precisa les característiques dels esdeveniments vitals experimenta (Wethington et al, 1977). Amb tot i això, les mesures que es fan servir a les entrevistes d'esdeveniments vitals tenen un elevat cost material i temporal per als investigadors, ja que el mètode narratiu s'ha d'administrar de manera individual (Dohrenwend et al, 2006; Harkness & Monroe, 2016).

2.5.2 Les llistes de verificació autoinformades o Checklists

Els Checklists, són fàcils d'administrar i permeten recopilar dades sobre grans mostres (Wethington et al, 1977). Aquests instruments ofereixen per això més poder estadístic per detectar relacions entre estressors, variables mediadores i entre aquestes i els resultats psicològics (Grant et al, 2004). En aquests tipus d'instruments

autoinformats, els resultats s'obtenen a partir de la puntuació sumatòria dels canvis estressants experimentats durant un període de temps, normalment l'últim any. Pel que es podria considerar que en els checklists es donaria importància als esdeveniments estressants més recents (Wethington et al, 1977). Quan als tipus d'autoinformes, trobem els generals que avaluen una àmplia gamma d'experiències estressants i els específics que avaluen tipus o àmbits específics d'esdeveniments estressants (Grant et al, 2004).

L'exemple més representatiu dels checklists seria el *Social Readjustment and Rating Scale (SRSS)* de Holmes & Rahe (1967), que és l'instrument més utilitzat en les investigacions. És un qüestionari autoadministrat que conté una llista de 43 esdeveniments. Els enquestats han de respondre quins d'aquests esdeveniments han experimentat entre els darrers sis mesos i el darrer any. Els esdeveniments presentats a la llista són positius i negatius. Una de les crítiques que té aquest instrument és el problema de la variabilitat intracategoria (Dohrenwend, 2006).

2.5.3 Avantatges i inconvenients en l'ús de cada un dels mètodes de mesura d'esdeveniments vitals

Els investigadors Turner i Wheaton, en el seu estudi *Checklist Measurement of Stressful Life Events*, de 1997, van fer fa recomanacions rellevants per elaborar un inventari de vida adequat per a l'avaluació de l'estrès (Turner & Wheaton, 1997). En la *Taula 1* es poden veure de manera esquemàtica les característiques descrites per Turner i Wheaton, amb l'argumentació contrastada sobre la seva utilitat i sobre en quines metodologies complirien amb major probabilitat aquestes recomanacions.

Taula 1. *Recomanacions sobre l'ús de l'entrevista o del Checklist segons Turner i Weaton 1997*

Recomanacions Turner i Wheaton, 1997	Arguments que ho avalen	Metodologia	
		Checklist	Entrevista
Avaluació de l'impacte subjectiu	Per apreciar el valor que la persona atribueix a l'esdeveniment viscut (Dohrenwend et al, 2006; Turner & Wheaton, 1997), encara que no és suficient per controlar la variabilitat intracategoria (Dohrenwend et al, 2006).		X
Puntuació sumatòria dels canvis estressants experimentats durant l'últim any transcorregut	El temps d'un any és prou llarg per obtenir una estimació raonable de les variacions en l'exposició a esdeveniments de vida recents, i prou curt per evitar el descens substancial en la capacitat dels enquestats de recordar esdeveniments que semblen passar més enllà del termini (Turner & Wheaton, 1997).	X	
Validesa convergent i/o discriminant	Mostra si els ítems que presenten els checklists estan relacionats o no entre ells (Turner & Wheaton, 1997). Els instruments que no tenen en compte aquest tipus de validesa poden obtenir resultats relacionats amb altres factors (Turner & Wheaton, 1997).		
Els instruments haurien de tenir un nombre d'ítems major de 30 i menor de 50	Els instruments que tenen un nombre menor de 30 ítems es poden deixar de preguntar esdeveniments vitals estressants importants i els de més de 50 podrien provocar esgotament en el participant (Turner & Wheaton, 1997).		
Reporten fiabilitat de l'instrument	El tipus de proves recomanades en aquest tipus d'instruments és la Kappa de Cohen i els índexs de concordança (McHugh, 2012; Turner & Wheaton, 1997)		
Avaluació únicament dels esdeveniments estressants negatius	Únicament els esdeveniments vitals negatius són els que s'associen a dificultats psicològiques (Sarason et al., 1978; Turner & Wheaton, 1997). A més, la valència negativa és l'única que s'ha relacionat significativament amb els trastorns mentals (Dohrenwend et al, 2006; Sarason et al., 1978; Turner & Wheaton, 1997).		
Avaluació de la durada de cada esdeveniment reportat	Aquesta informació esdevé rellevant per apreciar si encara pateix les conseqüències de l'esdeveniment (Turner & Wheaton, 1997) i també per determinar els factors d'estrès en relació amb l'aparició i la remissió de trastorns psiquiàtrics (Grant et al, 2004)		X
Avaluació dels esdeveniments vitals estressants clarament separada d'altres fonts d'estrès	Per poder avaluar la importància de l'exposició i la vulnerabilitat de cada esdeveniment és molt important tenir aquest tipus de dades, ja que si no a tots els ítems se'ls atribueix el mateix pes (Turner & Wheaton, 1997).		
Variabilitat intracategoria	Cal controlar l'ambigüitat que tenen els ítems, perquè un mateix ítem es pot interpretar de manera diferent a causa de diferències de les circumstàncies del context de les persones (Dohrenwend et al, 2006).		X

Tenint en compte les diferents característiques dels autoinformes i les entrevistes segons Turner & Weaton (1997), es podria ressaltar avantatges i inconvenients en la utilització de cada una d'aquestes metodologies per la mesura dels esdeveniments vitals estressant. Les diferències se centrarien en aspectes com la brevetat, les propietats psicomètriques, el període temporal en el qual va passar l'esdeveniment, les dimensions que s'aborden, la població en què l'instrument es va basar per a la seva creació o per la seva adaptació (Motrico et al, 2017).

En la *taula 2* podem observar de manera resumida les diferències més destacables.

Taula 2. *Diferències més significatives entre les llistes de verificació o checklists i les entrevistes*

	Checklist	Entrevista
Temps d'avaluació	Individual o grupal	Individual
Temps d'administració	30 minuts o menys	2-3 hores
Temps invertit total	40 minuts	5-6 hores
Necessitat de revisió posterior per experts	No	Sí
Variabilitat intracategoria	Difícilment controlable	Fàcilment controlable
Fiabilitat del record	Baixa-Mitja	Mitja-Alta
Ús de claus cognitives per facilitar el record	No	Sí

En la revisió sistemàtica de Motrico et al., (2017), centrada en les formes d'examinar els esdeveniments vitals estressants en població espanyola, en l'àmbit clínic, es prioritzaria en la utilització d'un instrument breu. Per exemple, en l'atenció primària on es disposa de poc temps i es necessita una eina que doni una idea general dels esdeveniments vitals estressants que pateix la persona i l'associació que pugui tenir amb els problemes de salut (Motrico et al, 2017). Segons aquests investigadors, en una visita a l'especialista, que es disposa de més temps, probablement es prioritzin les propietats psicomètriques amb la pretensió d'obtenir un mesurament més vàlid i fiable abans de la intervenció (Motrico et al, 2017). En l'àmbit de la investigació i en el de la intervenció social, podria ser on hi hauria una necessitat pràctica de disposar d'un instrument que pogués tenir els avantatges d'ambdues metodologies reduint cada un dels seus inconvenients. Conservant les propietats psicomètriques del Checklist i reduint el temps d'administració i recursos materials i humans de l'entrevista.

2.6 Factors moduladors de l'efecte de l'estrès

Les respostes psicològiques a l'estrès varien entre els individus (Cicchetti & Walker, 2001). Tot i que l'experiència de l'estrès persistent generalment s'associa amb la inadaptació, la disfunció i la psicopatologia, no tots els organismes exposats a experiències estressants o traumàtiques desenvoluparien les mateixes conseqüències (Cicchetti & Walker, 2001). Les interconnexions entre els circuits cerebrals i els sistemes perifèrics que s'activarien com a resposta a l'estrès tindrien un paper determinant en la resposta adaptativa o inadaptativa dels organismes (Vázquez, 1998).

2.6.1 Els estils d'afrontament

Hi ha altres factors com els esdeveniments que han afectat prèviament al llarg de la vida que podrien modular l'efecte de l'estrès de manera diferent en cada individu (Cicchetti & Walker, 2001). La competència que cada individu pot tenir per a resoldre o per afrontar les dificultats dependria de les estratègies conductuals i cognitives adoptades (Polk, 1997). Un dels factors que modularien la relació entre els esdeveniments vitals estressants i/o traumàtics i les diferents dificultats psicològiques o conductuals serien els estils d'afrontament (Lazarus, 1993a, 1993b). Les formes d'afrontament dirigides al problema i de forma socialitzada augmentarien la capacitat resilient de les persones (Cicchetti, 2010; González-Barrón et al., 2002).

2.7 Esdeveniments vitals, estils d'afrontament i salut mental en joves infractors

L'etapa adolescent, seria una etapa sensible en el desenvolupament, en la que els joves s'han d'adaptar a tot un seguit de canvis biològics i psicològics associats a la pubertat (Crone & Dahl, 2012). Tant socialment com afectivament, aquests joves han

d'afrontar grans reptes en àmbits diferents com el familiar, l'escolar o laboral (Arnett et al, 2014). La vivència d'adversitats podria causar destacables efectes en els joves (Arnett, 1999; Arnett et al, 2014; Hollenstein & Loughheed, 2013). Aquests efectes podrien predisposar-los a desenvolupar comportaments psicopatològics internalitzants com la depressió o externalitzants com les conductes violentes o antisocials (Kerig & Becker, 2015; Li et al, 2016).

Així i tot, no totes les persones que experimenten vivències estressants o traumàtiques desenvoluparien conductes problemàtiques o psicopatologies en la infància i l'adolescència (Wolfe et al., 2003). Tal com vam trobar en la investigació que el nostre grup d'investigació va fer per la Beca (JUS/2081/2018, de 8 d'agost) del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE), els estils d'afrontament modularien els esdeveniments estressants o traumàtics i els comportaments psicopatològics (Sotillo-Saez et al., 2020). Les estratègies conductuals i cognitives emprades per resoldre les situacions difícils podrien dependre de l'esdeveniment viscut, però també de la competència de l'individu per gestionar l'estrès (Lazarus, 1993a; Sandín & Chorot, 2003).

Davant un esdeveniment estressant o traumàtic, les persones reaccionarien de manera adaptativa o desadaptativa en funció de la utilització de recursos que posin en pràctica. L'estil d'afrontament serà adaptatiu si usa recursos efectius com l'anàlisi de les causes del problema abans d'actuar o canalitzar la tensió acumulada o serà no adaptatiu si reacciona amb respostes ineficaces com l'expressió oberta d'emocions negatives o l'evitació (Lazarus, 1993a; Sandín & Chorot, 2003).

2.7.1 Esdeveniments vitals, estils d'afrentament i infraccions

Les experiències vitals estressants i traumàtiques com les conductes de negligència o abús dels pares serien factors relacionats amb les conductes problemàtiques en la infància i l'adolescència (Newman et al., 2016). Com en altres poblacions vulnerables, els delinqüents experimentarien diversos problemes de salut en comparació amb altres grups poblacionals, com els relacionats amb les addiccions, les drogues o amb les conductes que els posarien en risc sexual (Spohr et al, 2016).

Segons la *Teoria de la tensió*, la manca de relacions afectives positives podria portar els adolescents a fer ús d'il·legítims canals d'assoliment d'objectius, amb comportaments externalitzants com la violència o d'escapament de la font d'adversitat com seria el consum de drogues (Agnew, 1992). Des d'una visió diferent, la *Teoria de l'aprenentatge social*, posa l'accent en les relacions positives que rep el jove, però en aquest cas referides a les relacions amb altres desviats que estarien reforçant de manera desadaptativa a l'adolescent, modelant el comportament delinqüent i transmeten valors de delinqüència (Agnew, 1992). En la metanàlisis March-Llanes et al., (2017), es va trobar que certes conductes patològiques augmentarien l'exposició a situacions estressants (March-Llanes et al., 2017). L'associació entre aquestes evidències sumada a la possible manca d'habilitats adaptatives per resoldre els problemes, podria explicar per què semblaria que alguns joves s'abocarien a viure situacions cada vegada més problemàtiques, concatenant delictes darrere delictes.

Per totes aquestes raons, seria molt adequat poder fer una revisió sistemàtica de l'evidència científica existent, per tal d'aprofundir en l'estudi de l'efecte predictiu dels esdeveniments vitals estressants i traumàtics en la conducta delictiva de joves infractors.

3 OBJECTIUS I HIPÒTESIS

3.1 Objectius i hipòtesis de la tesi doctoral

3.1.1 Objectiu de la tesi doctoral. El propòsit principal d'aquesta tesi, centrat en població adolescent que ha comès algun tipus d'infracció o delictes, era generar i validar un instrument de mesura d'esdeveniments traumàtics i estressants per aquest tipus de població.

3.1.2 Hipòtesi de la tesi doctoral. L'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE) es podrà considerar un instrument de mesura d'estrès i trauma adequat per la detecció de SLE i de TLE en adolescents infractors.

3.2 Objectius i hipòtesis dels estudis que conformen la tesi

3.2.1 Objectius i hipòtesis de l'estudi 1: Revisió Sistemàtica “Stressful and Traumatic Life Events as predictors of Criminal Behaviors in Young Offenders”

Objectiu de l'estudi 1. L'objectiu principal del present estudi va ser revisar sistemàticament tots els estudis disponibles sobre la relació entre les experiències vitals estressants i/o traumàtiques i la conducta delictiva en joves infractors. A més, es va intentar provar la causalitat en aquesta relació, prestant especial atenció als estudis longitudinals.

Hipòtesi de l'estudi 1. La hipòtesi general del present estudi va ser que les experiències de tipus estressant i traumàtic (tant de forma agregada com de forma individual) s'associarien de forma positiva i significativa amb les diferents variables forenses i els diferents símptomes externalitzants.

3.2.2. Objectius i hipòtesis de l'estudi 2: Esdeveniments vitals estressants en joves infractors: investigació qualitativa amb metodologia mixta

Objectiu de l'estudi 2. El propòsit perseguït en la investigació qualitativa era el de copsar quins esdeveniments estressants o traumàtics havien experimentat a la vida els individus objecte d'estudi, a través d'una entrevista amb format obert i dinàmic.

Hipòtesis de l'estudi 2

1a hipòtesi de l'estudi 2. Hi hauria vivències estressants i/o traumàtiques que seran comuns en la població jove infractora

2a hipòtesi de l'estudi 2. Els esdeveniments vitals estressants i traumàtics experimentats en població jove infractora, seran diferents dels experimentats per la població jove general

3a hipòtesi de l'estudi 2. Hi haurà esdeveniments estressants i/o traumàtics que no estaran contemplats en els instruments de mesura d'estrès i trauma de població general

3.2.3. Objectius i hipòtesis de l'estudi 3: Validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)

Objectiu de l'estudi 3. El propòsit de l'estudi de validació del Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE), era el de validar un instrument de mesura d'esdeveniments vitals estressants i traumàtics adaptat a la població adolescent que ha comès infracció o delictes.

Hipòtesis de l'estudi 3.

1a hipòtesi de l'estudi 3. L'instrument TaSLE, confirmarà la seva fiabilitat a partir d'una prova test re-test

2a hipòtesi de l'estudi 3. Les experiències vitals dels joves infractors, mostraran una capacitat predictora de les variables de psicopatologia, de les mesures aplicades per l'autoritat judicial i de les variables predictores de fets delictius comesos

3a hipòtesi de l'estudi 3. Els estils d'afrontament adaptatius o desadaptatius de l'estrès suposaran un factor de protecció o risc per l'aparició de dificultats psicològiques i desenvolupament de conductes antinormatives.

4a hipòtesi de l'estudi 3. Les relacions entre les experiències vitals i els estils d'afrontament mostraran una capacitat predictora de les variables de psicopatologia, de les mesures aplicades per instàncies judicial i dels fets comesos pels joves

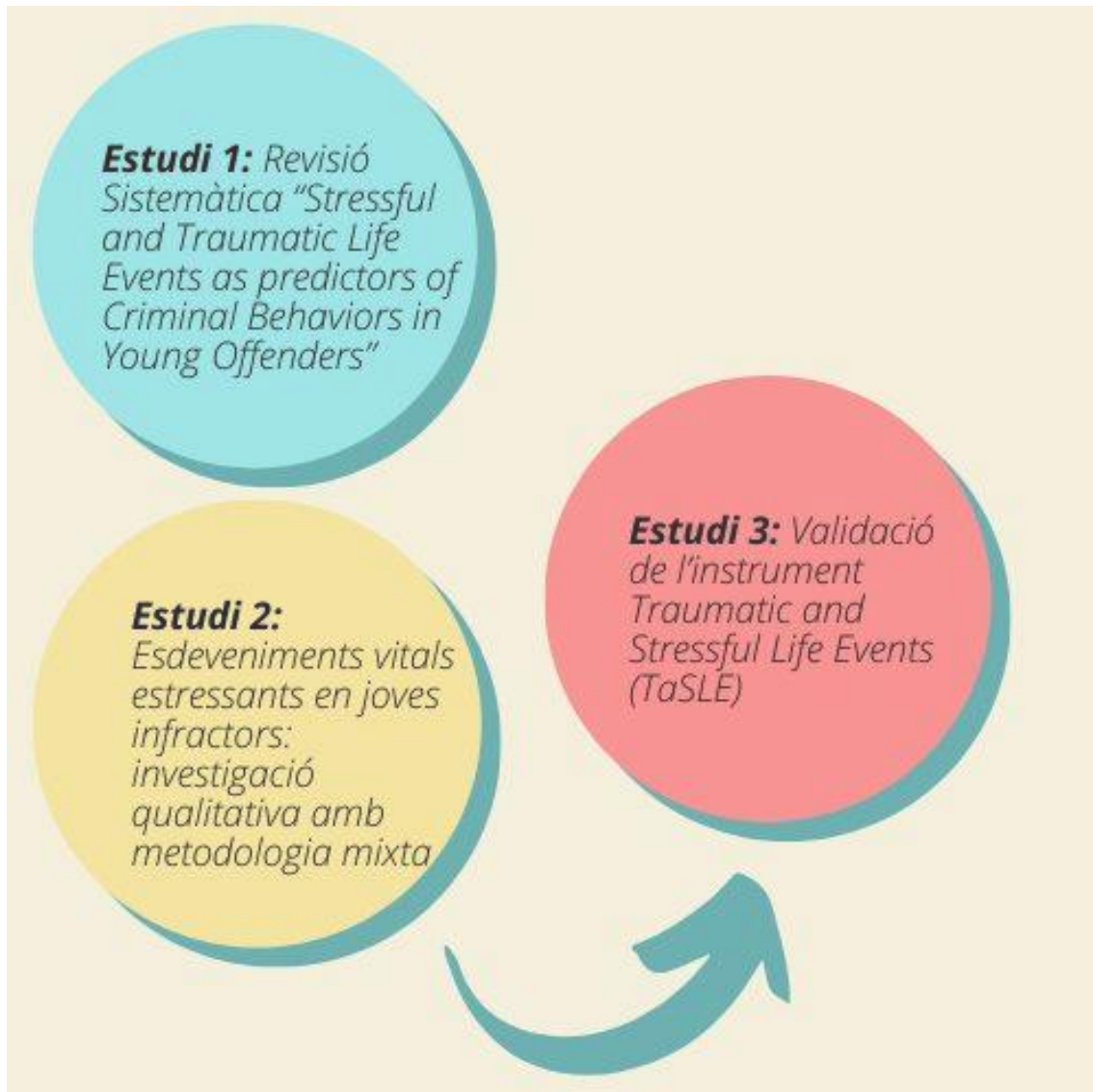
5a hipòtesi de l'estudi 3. La utilització de criteris psicomètrics i estadístics serà millor predictora que la intuïció professional per les variables de psicopatologia, de mesures aplicades per l'autoritat judicial i de variables predictores de fets delictius comesos.

4 MARC EXPERIMENTAL

Aquesta tesi està conformada per tres estudis que es relacionen i complementen. L'**estudi 1**: *Revisió Sistemàtica “Stressful and Traumatic Life Events as predictors of Criminal Behaviors in Young Offenders”*; l'**estudi 2**: *Esdeveniments vitals estressants en joves infractors: investigació qualitativa amb metodologia mixta* i l'**estudi 3**: *Validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)*.

L'**estudi 1**, va servir per poder conèixer els antecedents científics quant al tema d'estudi. Saber si altres investigadors havien trobat o no relació causal entre els SLE i TLE i les diferents variables forenses relacionades amb les infraccions en joves infractors i també quanta simptomatologia externalitzant, va ser un primer pas fonamental. Poder endinsar-nos en el que anteriors investigacions havien estudiat i conclòs, ens va aportar una base sòlida on sustentar la tesi. A continuació l'**estudi 2**: *Esdeveniments vitals estressants en joves infractors: investigació qualitativa amb metodologia mixta*, va servir per trobar quins esdeveniments estressants o traumàtics afectaven els joves que formaven part del circuit de justícia del context sociohistòric en el qual s'emmarca l'estudi d'aquesta tesi. L'anàlisi de les descripcions i arguments que van fer els joves en preguntar-los quins esdeveniments estressants i traumàtics havien viscut ens va permetre recollir a través del seu testimoni, aquelles vivències negatives experimentades per població adolescent infractora catalana. Aquest segon estudi ens va permetre generar l'instrument de mesura d'estrès i trauma TaSLE per a joves infractors que era l'**objecte d'estudi d'aquesta tesi doctoral**. Finalment, l'**estudi 3**: *Validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)* esdevé la validació de l'instrument de mesura d'estrès i trauma per a joves infractors. En la Figura 9, es pot veure la relació que hi ha entre els estudis que conformen la tesi. (Vegeu Figura 9).

Figura 9. *Estudis que conformem aquesta tesi doctoral i la relació que tenen entre si.*

*Revisió Sistemàtica
“Stressful and
Traumatic Life Events
as predictors of
Criminal Behaviors in
Young Offenders”*

ESTUDI 1

.1 Estudi 1: Revisió Sistemàtica “Stressful and Traumatic Life Events as predictors of Criminal Behaviors in Young Offenders”

Resum

L'objectiu principal de la present revisió sistemàtica, va ser analitzar la capacitat predictiva dels esdeveniments vitals estressants i traumàtics en la conducta delictiva seguint les directrius MOOSE per a la selecció d'articles d'investigació (Stroup et al., 2000). Després de treure els duplicats, es van trobar un total de 1926 articles en una cerca bibliogràfica utilitzant les bases bibliogràfiques Pubmed i Scopus. Els 231 documents van ser seleccionats en dues fases de cribratge. Les anàlisis bàsiques van consistir a agrupar els estudis segons 19 variables dependents de l'àmbit forense, agrupades en tres categories: variables forenses generals, tipologies d'ofenses i conseqüències de les conductes delictives. Com a conclusió, es va trobar que les experiències vitals explicarien, en part, les conductes delictives. També que les principals experiències associades a conductes delictives i a símptomes externalitzants en joves infractors estan relacionades amb el maltractament a la infància, especialment l'abús físic i l'abús sexual.

Introducció

L'estrès tindria un paper important en l'etiologia i el manteniment dels trastorns internalitzants i externalitzants en adolescents (Cicchetti & Toth, 1991; Eisenbarth, 2019; Hankin et al, 2010; Rutter, 1989). El trauma precoç dificultaria el funcionament personal, social i biològic (Cicchetti & Rogosch, 2008; Cicchetti et al, 1997; Teicher et al, 2016), incidint de manera negativa en la salut mental i qualitat de vida de les persones (D. W. Brown et al., 2009; Felitti et al, 1998; Norman et al, 2012; Nurius et al, 2019; Schilling et al, 2007). L'ésser humà té capacitat per adaptar-se a diferents contextos particulars, a nivell cerebral els esdeveniments estressants poden desencadenar resposta al·lostàtica per contrarestar de manera efectiva l'estrès (Garland et al., 2011; Teicher et al, 2016). Però la resposta química prolongada en situacions d'estrès crònic, pot provocar elevacions químiques permanents, fisiològiques i de comportament, que comprometrien l'equilibri entre l'ansietat, el control de l'estat d'ànim, la memòria i la presa de decisions afectant de manera desadaptativa (Cicchetti & Toth, 2005; McEwen & Bruce, 2012; McEwen, 2017; Miller et al., 2009, 2011; Vázquez, 1998). Estudis centrats en les seqüeles a llarg termini de l'abús infantil a l'edat adulta com el d'Anda et al., (2006), van concloure que aquests esdeveniments podrien ser precursors de respostes com la ira i coexistir amb el consum de substàncies, la violència de parella o el comportament criminal. (Anda et al, 2006).

Per tal de poder entendre la relació entre el comportament violent en joves infractors i els esdeveniments que els han afectat negativament en la vida, es fa doncs necessari centrar l'estudi en els factors que podrien estar promovent aquest comportament (Baglivio et al, 2014b; Fox et al., 2015; Kerig & Becker, 2015). Literatura científica especialitzada en l'estudi del comportament delictiu, assenyalarien que el trauma i l'adversitat en la infància augmentaria el risc de perpetuar de manera

continuada delictes greus i violents en la joventut (Baglivio et al, 2014a, 2014b; Fox et al., 2015). Els joves infractors implicats en justícia juvenil tindrien més probabilitat de patir estrès posttraumàtic i risc de consum de substàncies i de problemes acadèmics (Abram et al., 2003, 2004; Greenwald, 2002; Livingston et al., 2008).

Però les experiències vitals no tan sols s'han associat amb conductes delictives, sinó també amb simptomatologia externalitzant (Cicchetti et al, 1997; Kerig & Becker, 2015; March-Llanes et al., 2017). La simptomatologia externalitzant seria aquella associada als comportaments més impulsius (Krueger et al., 2001; Lahey et al., 2008). Aquests símptomes són especialment prevalents en joves infractors (Haney-Caron et al., 2019). Anteriors estudis han apuntat en possible paper mediador de la simptomatologia externalitzant en la relació entre experiències vitals i conductes diverses (Kim et al., 2021).

Així, determinar si hi ha una relació entre diferents tipus d'experiències i simptomatologia externalitzant sembla ser important per entendre millor les conductes delictives i l'estatus psicopatològic dels menors.

Objectiu

L'objectiu principal del present estudi va ser revisar sistemàticament tots els estudis disponibles sobre la relació entre les experiències vitals estressants i/o traumàtiques i la conducta delictiva en joves infractors. A més, es va intentar provar la causalitat en aquesta relació, prestant especial atenció als estudis longitudinals.

Hipòtesi

La hipòtesi general del present estudi va ser que les experiències de tipus estressant i traumàtic (tant de forma agregada com de forma individual) s'associarien de

forma positiva i significativa amb les diferents variables forenses i els diferents símptomes externalitzants.

Metodologia

El present estudi es va realitzar seguint les directrius MOOSE (Stroup et al., 2000). Dos investigadors independents van seleccionar els estudis trobats en una revisió sistemàtica de la literatura mitjançant l'aplicació de criteris d'inclusió i exclusió predeterminats. Es van fer anàlisis d'heterogeneïtat i sensibilitat per avaluar diferents biaixos en els estudis.

Selecció d'estudis

Recerca de literatura

Vam fer una cerca bibliogràfica mitjançant quatre bases de dades bibliogràfiques: Medline, Scopus, Web of Science i PsycINFO. Els elements de cerca es limitaven al títol, resum i paraules clau. Es van generar termes de cerca a partir dels sinònims trobats a les bases de dades MeSH i Cochrane Library i inspeccionant la terminologia comuna que s'utilitza a la literatura sobre esdeveniments estressants i traumàtics de la vida i sobre delinqüència. La combinació de paraules clau va ser: (life event* OR social advers* OR lifetime trauma* OR traumatic event* OR life-history calendar OR life history calendar OR Event*, Life Change OR Life Change Event* OR Event*, Stressful OR Stressful Event*OR Analys*, Event History OR Event History Analys* OR Experience*, Life OR Life Experience* OR Childhood trauma* OR Early Stress OR Adverse Life Event* OR Trauma* Experince* OR Psychological Trauma OR Trauma and Stressor Related disorders OR Maltreatment OR Emotional neglect OR Physical neglect OR Psychological neglect OR Psychological abuse OR Verbal abuse OR Emo-

tional abuse OR Physical abuse OR Sexual abuse OR Abusive sexual contact OR Sexual act OR Failure to provide OR Failure to supervise OR Childhood advers* OR Advers* childhood) AND behaviour problem* OR behavior problem* OR aggression OR violence OR assault OR maladaptive behavior* OR maladaptive behaviour* OR murder* OR delinquen* OR arrest OR violen* OR killer* OR homicide* OR criminal behavior* OR criminal behavi* OR criminal conduct* OR criminal intent* OR illegal behavi* OR unlawful behavi* OR illicit behavi* OR driving under the influence OR dangerous behavi* OR hazardous behavi* OR drug driving OR drunk driving OR rape OR stalking OR harassment OR offender* OR disruptive behavi* OR steal*) AND (juvenile OR adolescen* OR young adult* OR emerg* adult*) AND Justice OR Prisoner OR Inmate OR Jailbird OR Convict OR Incarcerat*).

Fases de l'estudi

En el present estudi es van realitzar dos cribratges bàsics. Primerament, es van eliminar articles duplicats trobats a les diferents bases de dades. En la fase 1 de cribratge, el resum era examinat aplicant els criteris d'inclusió i exclusió. Finalment, en la fase 2 es va analitzar el text complet.

Criteris d'inclusió i exclusió

En la fase 1, l'estratègia utilitzada per seleccionar els treballs va ser conservadora. En aquesta fase es van excloure únicament els treballs que complien els criteris d'exclusió encara que no del tot els criteris d'inclusió. Després que les dues persones implicades en la revisió de tots els resultats finalitzaren el cribratge, els conflictes (casos en no va haver-hi acord inicial per excloure o incloure les investigacions) es van resoldre en una sessió on un tercer investigador (sènior) va ajudar

a decidir. Finalment, a la fase 2, es va aplicar una estratègia rígida, i només aquells estudis que encaixaven completament amb els criteris d'inclusió i no complien amb cap criteri d'exclusió es van seleccionar per a una anàlisi posterior.

Els criteris d'inclusió van ser: (a) Article empíric publicat en revista científica. (b) avaluació d'esdeveniments estressants (SLE) o traumàtics (TLE) de la vida amb un procediment estandaritzat. (c) Mostra conformada per persones que haurien estat ateses per algun servei d'atenció judicial i que les anàlisis estadístiques avaluessin efectes específics en aquesta població. (d) Les anàlisis estadístiques s'haurien realitzat en joves d'entre 12 a 29 anys. (e) Les avaluacions s'haurien fet de trastorns o simptomatologia externalitzant que impliqués conductes delictives o variables criminològiques. (f) Documents escrits en llengua catalana, espanyola, anglesa, italiana o francesa.

Els criteris d'exclusió van ser: (a) Article no publicat en revista científica (Tesi, capítol de llibre, resum de conferència o comentari). (b) Disseny no adequat per contestar la pregunta de recerca (anàlisis qualitatives, estudi de casos, revisió o cartes a editorial sense dades empíriques). (c) Estudis de validació d'autoinformes o qüestionaris. (d) Mostra que no fos d'entre 12 i 29 anys. (e) Mostra que no fos de joves o adolescents infractors (persones que estarien fent ús dels serveis de justícia juvenil). (f). Esdeveniments estressants (SLE) o traumàtics (TLE) que no haurien estat obtinguts a partir d'un qüestionari, inventari, entrevista o de dades oficials. (g) Conducta que no sigui externalitzant o infractora. (h) Temes tractats que no tinguessin relació amb la qüestió principal. (i) Que estigués escrit en una llengua diferent del català, castellà, anglès, italià o francès.

Codificació

Dos avaluadors independents, van codificar les característiques de l'estudi. El procediment de codificació era cec. En cada fase de l'estudi, tots dos avaluadors van treballar per separat. Es van agrupar les seves conclusions i si hi havia alguna discrepància substancial, un tercer autor del treball, expert en aquest camp, va ser consultat. La decisió final depenia d'un consens en totes les parts de l'estudi. El percentatge d'acord entre els dos avaluadors en la fase 1 va ser del 82,14% (Kappa = 0,53) i en la fase 2 del 70,16% (Kappa = 0,52). Així, podem concloure que el nivell d'acord entre les dues persones que van fer la revisió va ser adequada (moderada en ambdós casos), segons els criteris de Landis & Koch, (1977).

Estratègia d'anàlisi

A mesura que s'anaven processant els estudis, s'anava fent un llistat de les variables dependents i independents estudiades. Les anàlisis bàsiques van consistir a agrupar els estudis segons les variables dependents. Així, es van identificar 19 variables dependents de l'àmbit forense. Aquestes les vam agrupar en tres grans categories: 1) variables forenses generals, que incloïen ser considerat/da un/a jove infractor/a (després de rebre un veredicta per part d'un jutjat), l'edat d'inici de les conductes delictives, la gravetat de la delinqüència (considerant tant la freqüència com la gravetat dels delictes comesos), la continuïtat de les conductes delictives des de l'adolescència a l'adulthood, així com l'edat d'inici específicament d'agressions sexuals; 2) tipologies d'ofenses, que incloïen estudis on comparaven diferents tipus d'ofenses específiques, els delictes considerats violents o seriosos (ofenses que comeses per un adult implicarien pena de presó, d'acord amb Loeber et al., (1999), els delictes de naturalesa sexual, delictes filioparentals o entre germans, violència de gènere, pertànyer a un grup organitzat, així

com els perfils de delinqüència (Loeber et al., 1999), on s'analitza com evolucionen en el temps les conductes delictives; 3) variables més directament associades a conseqüències de les conductes delictives, com per exemple, la reincidència (sense especificar conducta concreta), la reincidència de conductes delictives de naturalesa sexual i de naturalesa no sexual, la quantitat de detencions, rebre condemnes de règim tancat una primera vegada i tornar a rebre condemnes de règim tancat més d'una vegada.

Les variables dependents associades a simptomatologia externalitzant es van agrupar en dues grans categories:

- 1) símptomes tipificats, on trobaríem estudis que se centren en TDAH, trastorn de personalitat límit, conducta antisocial, trastorn de conducta o problemes conductuals i símptomes externalitzants generals;
- 2) conductes agressives, on analitzem els estudis focalitzats a les conductes agressives de diferents tipus (proactives, relacionals, etc.).

Amb cada variable dependent, s'analitzà la quantitat total d'estudis que van trobar resultats significatius amb relació positiva o negativa entre les dues variables investigades i el total d'estudis que trobaven una relació no significativa. A les Taules 1, 2 i 3 es pot veure el resum de les experiències que afectarien de forma significativa (positivament o negativament) i els efectes no significatius de les variables dependents més estudiades de cada agrupació. Posteriorment, s'expliquen els resultats de les altres variables que han sigut investigades un menor nombre de vegades. En aquestes, els números dels parèntesis indiquen la quantitat d'estudis que recolzen determinat resultat.

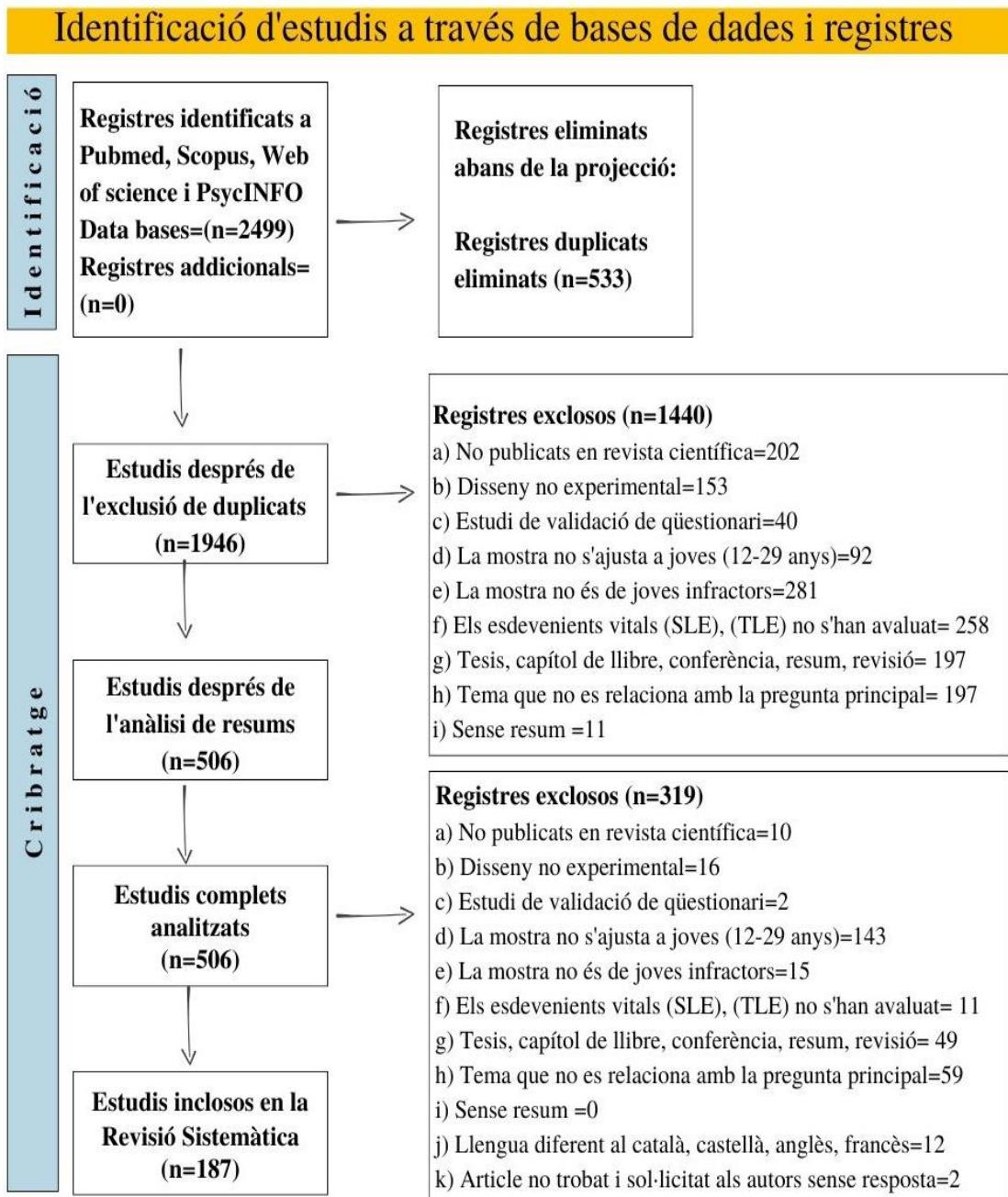
Resultats

En la present investigació es van analitzar 187 articles científics, d'una mostra inicial de 1946. A la Figura 1 es pot veure el diagrama de flux i els diferents resultats que es van anar eliminant en complir amb diferents criteris d'exclusió.

En total es van estudiar 77 esdeveniments vitals estressants i traumàtics diferents. Seguint la mateixa metodologia que investigacions anteriors (Newcomb et al., 1981; Newcomb & Harlow, 1986b), es van classificar els esdeveniments vitals segons diferents tipologies: 1) Família (n=17): feien referència a experiències vitals estressants viscudes a la família, sense especificar si algunes d'elles havien passat als pares/mares o a altres familiars, com per exemple la malaltia física i mental per part de familiars o l'estructura familiar; 2) Justícia (n=2): arrestos/involucració en el sistema judicial i empresonament; 3) Maltractament (n=9): experiències habitualment considerades com a traumàtiques associades al concepte clàssic de maltractament, com per exemple, abús físic, abús sexual, etc.; 4) Experiències no traumàtiques personals (n=12): esdeveniments habitualment considerats com no traumàtiques que li passen directament a la persona, com per exemple tenir un/a fill/a, la mort d'una persona (sense especificar si és algun familiar), no trobar feina, etc.; 5) Esdeveniments parentals (n=7): experiències traumàtiques i no traumàtiques clarament identificades amb els progenitors, com per exemple la violència de gènere, la criminalitat per part d'un dels progenitors, etc.; 6) Esdeveniments dels iguals (n=3): específicament, tenir iguals delinqüents, experimentar rebuig pels iguals i experimentar violència per part dels iguals; 7) Esdeveniments en l'àmbit escolar (n=4): específicament, canvi d'escola, pobre rendiment acadèmic, problemes disciplinaris a l'escola i violència escolar; 8) Esdeveniments vitals estressants agregats (n=2): algunes investigacions es van realitzar

computant tots els esdeveniments vitals estressants viscuts pels joves (en general i de tipus interpersonal); Esdeveniments traumàtics (n=17): experiències normalment avaluades en instruments d'esdeveniments traumàtics, com accidents de trànsit o experiències viscudes a la guerra.

Figura 1. Diagrama de flux de la revisió sistemàtica

Variables forenses

Delinqüència general

A la Taula 1 es pot veure la quantitat d'estudis on s'han trobat resultats significatius i no significatius per predir ser un/a jove infractor/a, l'edat d'inici de les conductes delictives, la gravetat de la delinqüència (tenint en compte tant freqüència com gravetat dels delictes comesos), i la continuació de la delinqüència en l'etapa adulta. Tot i que d'algunes variables dependents s'han pogut utilitzar una gran quantitat d'estudis, el nombre d'estudis per cada esdeveniment específic és baix.

Focalitzant-nos únicament en els esdeveniments que han sigut més freqüentment analitzats, es podria considerar que els joves que han sigut separats de les seves famílies per serveis socials (habitualment per sospita o confirmació d'abús o negligència), presentaven un inici més primerenc de les conductes delictives, una major probabilitat de ser jove infractor/a i mostrar una major gravetat de la delinqüència. Sembla que aquests efectes es potencien quan hi ha canvis nombrosos en els llocs d'acollida.

Taula 1. *Quantitat d'estudis que troben efectes significatius i no significatius de variables de delinqüència general*

Tipus	Esdeveniment	Ser delinqüent juvenil (N = 26)	Inici més jove sobre la delinqüència (N = 8)	Gravetat de la delinqüència (N = 24)	Ser un delinqüent adult (N = 9)
		Efecte positiu / Efecte nul / Efecte negatiu			
Família	Delinqüència	1/0/0	0/1/0	2/0/0	1/0/0
	Divorci / Pares no casats	2/1/0			1/0/0
	Acolliment i atenció assistencial per serveis socials	4/1/1	1/0/0	3/0/0	1/1/0
	Empresonament	3/2/0			
	Quantitat de canvis familiars	1/1/0	1/0/0		
	Nombre de persones que conviuen / Nombre de germans / Casa caòtica	1/1/0	0/1/0		

	Quantitat de canvis en l'acolliment per serveis socials	2/1/0	2/0/0	1/0/0	1/1/1
	Poligàmic	0/1/0			
	Consum de substàncies	1/1/0		1/0/0	1/0/0
	Estructura: No viure amb els pares	1/0/0		0/0/1	
	Estructura: Viure només amb un dels pares	0/1/0			
	Victimització			0/1/0	
	Violència / conflicte / Entorn negatiu	1/0/0		1/1/0	1/1/0
Implicació de la justícia	Detencions / Participació judicial	1/0/0		1/0/0	1/0/0
Maltractaments	Abús agregat	0/2/0	0/1/0		1/0/0
	Maltractament agregat	4/4/0	2/0/0	1/2/1	1/0/0
	Negligència agregada	5/2/0	1/0/0	1/1/0	0/1/0
	Abús emocional	3/4/0	1/1/0	0/1/0	
	Negligència emocional	2/1/0	0/1/0	0/1/0	
	Abús físic	9/5/0	2/1/0	3/1/0	0/3/0
	Negligència física	1/2/0		0/1/0	
	Abusos sexuals	6/6/0	2/1/0	3/2/0	0/2/1
	Abús del personal	1/0/0			
Veïnat / Comunitat	Violència de comunitat / Caos veïnal	0/1/0			
Experiències no traumàtiques pròpies	Abandó	0/1/0			
	Discriminació			1/0/0	
	Tenir un fill			0/0/1	
	Casat			0/1/0	
	Migració	1/0/0			
	Pobresa	1/0/0	0/1/0		
Esdeveniments parentals	Conflictes entre pares i adolescents				0/1/0
	Criminalitat		1/0/0		
	Empresonament	2/0/0		1/0/0	0/1/0
	Trastorns mentals	0/2/0			
	Abús de substàncies	0/2/0		0/1/0	
	Violència			1/0/0	
	Presenciar la violència de parella íntima	0/4/0			
Companys	Delinqüència / Participació de bandes	0/1/0		3/0/0	1/0/0
	Violència	1/0/0			
Escola	Fracàs / Baix rendiment acadèmic	2/0/0			0/1/0
	Violència / Càstig per part dels professors	0/1/0			
Esdeveniments vitals estressants	Esdeveniments de vida estressant interpersonal agregats	0/1/0		1/0/0	
	Esdeveniments de vida estressants agregats			2/0/0	
Esdeveniments traumàtics i esdeveniments estressants	Accidents agregats	1/0/0			

ACEs agregades		1/0/0	1/0/0
Trauma agregat	1/0/0		2/2/0
Esdeveniments de la vida traumàtics i estressants agregats			1/0/0 1/0/0
Accidents d'incendi	1/0/0		
Rebre notícies traumàtiques	0/2/0		
Accidents de trànsit	1/0/0		
Victimització / Violència interpersonal	2/0/0		1/0/0
Experiències bèl·liques	0/1/0		
Presenciar esdeveniments traumàtics	1/0/0		
Presenciar la violència			1/0/0
Presenciar crims violents	1/0/0		

Nota. El primer número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació significativa positiva entre l'esdeveniment i la variable dependent. El segon número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació no significativa entre l'esdeveniment i la variable dependent. El tercer número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació significativa negativa entre l'esdeveniment i la variable dependent.

Respecte de les experiències de maltractament, el maltractament agregat (quantitat d'experiències diverses de maltractament) sembla estar associat a totes les variables delictives mencionades, semblant més importants les experiències de negligència agregades que les d'abús. Per contra, quan ens fixem en experiències de maltractament específiques, podem veure que l'abús físic és el principal predictor de ser jove infractor/a, iniciar-se abans en la carrera delictiva i en la gravetat de la delinqüència. Els abusos sexuals també s'han estudiat de manera freqüent, mostrant resultats contradictoris.

A nivell parental, sembla que els esdeveniments associats amb la justícia, com la criminalitat dels progenitors o estar empresonats, pot influir en la severitat de la delinqüència i en el fet de ser jove infractor.

Tan sols un estudi (Hall et al., 2018) va analitzar l'edat d'inici de les ofenses de naturalesa sexual. Aquest equip va trobar que l'experimentació de més esdeveniments adversos, així com canviar diverses vegades d'entorn familiar, serien dos factors que explicarien una edat d'inici més primerenca.

Tipus d'ofenses

9 investigacions van comparar diferents tipus d'ofenses, com el robatori, l'agressió a altres persones, etc. 32 estudis es van centrar a investigar diferents factors ambientals que explicarien cometre ofenses violentes o serioses. Finalment, 12 estudis van focalitzar-se en explicar els antecedents ambientals dels delinqüents sexuals. A la Taula 2 es resumeixen tots els resultats.

Taula 2. *Quantitat d'estudis que troben efectes significatius i no significatius de variables dels tipus d'ofenses comeses*

Tipus	Esdeveniment	Tipus d'ofensa	Ser delinqüent violent	Ser delinqüent sexual	
		(N = 9)	o seriosos (N = 32)	(N = 12)	
		Efecte positiu / Efecte nul / Efecte negatiu			
Família	Delinqüència	1/0/0	4/0/0	1/0/0	
	Divorci / Pares no casats		0/2/0		
	Acolliment i atenció assistencial per serveis socials		2/0/1		
	Empresonament		1/0/0		
	Malaltia mental		1/1/0		
	Quantitat de canvis familiars		0/1/0		
	Nombre de persones que conviuen / Nombre de germans / Casa caòtica		0/0/1	0/0/1	
	Quantitat de canvis en l'acolliment per serveis socials		1/0/0		
	Malaltia física		0/1/0		
	Consum de substàncies		2/0/0		
	Estructura: No viure amb els pares		0/1/0		
	Estructura: Viure només amb un dels pares		0/3/1	0/0/1	
	Violència / conflicte / Entorn negatiu		4/1/0		
	Implicació de la justícia	Detencions / Participació judicial		2/1/0	
		Empresonament / temps encarcerat		2/0/1	0/0/1
Maltractaments	Abús agregat		2/1/0		
	Maltractament agregat	2/1/0	3/0/1	0/1/0	
	Negligència agregada	1/1/0	2/0/0	0/0/1	
	Abús emocional	0/2/0	3/0/1	2/2/1	
	Negligència emocional		0/1/0	1/2/0	

	Abús físic	2/1/0	7/3/2	2/4/1
	Negligència física		1/0/0	1/1/0
	Abusos sexuals	5/1/0	4/2/1	6/2/0
Veïnat / Comunitat	Violència de comunitat / Caos veïnal	0/1/0		
Experiències no traumàtiques pròpies	Mort de la persona		0/2/0	
	Casat	0/0/1	0/1/0	
	Migració		0/1/0	
	Pobresa		0/2/0	1/0/0
	Desocupació o no feina lícita		0/3/0	
Esdeveniments parentals	Criminalitat	1/0/0	0/1/0	
	Empresonament		1/0/0	
	Violència	1/0/0		1/0/0
Companyes	Delinqüència / Participació de bandes	2/0/0	5/1/0	
	Rebuig	1/0/0		
	Violència	0/1/0		
Escola	Fracàs / Baix rendiment acadèmic	1/0/0	1/2/0	
	Absentisme escolar / Problemes de disciplina escolar		1/1/0	
	Violència / Càstig per part dels professors	1/0/0	1/0/0	
Esdeveniments vitals estressants	Esdeveniments de vida estressants agregats		1/0/0	
Esdeveniments traumàtics i esdeveniments estressants	Accidents agregats		1/0/0	
	ACEs agregades		3/0/0	1/0/0
	Trauma interpersonal agregat	1/0/0		
	Trauma agregat			2/0/0
	Bullying: emocional		1/0/0	
	Bullying: físic		1/0/0	
	Desastre natural / Desastres testimonials		1/0/0	
	Victimització / Violència interpersonal		2/0/0	1/0/0
	Presenciar esdeveniments traumàtics	2/0/0		
	Presenciar la violència	1/0/0	2/0/0	
	Presenciar crims violents		1/0/0	

Nota. El primer número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació significativa positiva entre l'esdeveniment i la variable dependent. El segon número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació no significativa entre l'esdeveniment i la variable dependent. El tercer número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació significativa negativa entre l'esdeveniment i la variable dependent.

Igual que en les anteriors variables, la majoria d'esdeveniments investigats ho van ser per uns pocs estudis. Així, a continuació es comentaran les experiències més

estudiades. De l'àmbit familiar, sembla que tenir familiars delinqüents és el principal predictor de ser delinqüent violent o seriós, així com viure molts conflictes familiars. Una altra variable més estudiada va ser el fet de viure només amb un progenitor. En aquest cas, sembla que els efectes trobats són nuls o protectors.

Respecte al maltractament, sembla que més maltractament agregat diferencia entre tipus d'ofenses, sent un especial predictor de la delinqüència violenta o seriosa. De tots els subtipus de maltractament, sembla consistent la relació entre abús físic i delinqüència violenta/seriosa, mentre que l'abús sexual s'associaria de forma més consistent per al cas dels agressors/es sexuals.

L'entorn dels iguals també ha sigut suficientment estudiat, especialment quant a delictes violents/seriosos. Així, sembla que estar en contacte amb iguals (amics) delinqüents, incrementa la probabilitat de cometre diferents actes delictius, especialment els més violents o seriosos.

Finalment, respecte de les experiències traumàtiques, sembla que contra més experiències adverses (ACEs) agregades més probabilitat de cometre delictes violents/seriosos. Tan sols un estudi va investigar l'associació d'aquest factor amb els delictes sexuals trobant també una relació significativament positiva. En la mateixa línia, tot i que tan sols es van trobar tres estudis, ser víctima (especialment d'agressions interpersonals) incrementa la probabilitat de desenvolupar conductes delictives violentes/serioses i de naturalesa caire sexual.

La resta de variables estudiades d'aquesta categoria han sigut abordades per relativament pocs treballs. Els delictes dins de la família (filioparentals o entre germans) van ser investigats per dos estudis, el de Day & Bazemore (2011) i el de Khan & Cooke (2008)(Day & Bazemore, 2011; Khan & Cooke, 2008). Les agressions entre germans sembla que solen ser més freqüents entre germans no biològics (fruit de famílies

enllaçades: n=1), i de viure en un entorn d'elevada violència parental (n=1), a més de per rebre abusos per part d'adults amb autoritat (n=1). La violència filioparentals sembla estar molt associada a canvis constants en la vida dels joves (per canvis de domicilis, etc.; n=1).

La violència de gènere exercida per joves infractors ha sigut estudiada també per dos estudis, Jouriles et al., (2012) i Millett et al., (2013). Experimentar diverses situacions d'abús (n=1) i de qualsevol classe de maltractament (n=1), a més de viure experiències de violència de gènere pels propis pares (n=1), incrementaria la probabilitat de cometre aquest tipus de delictes.

Pertànyer a un grup organitzat va ser estudiat pels estudis de DeLisi, Trulson, Marquart, Drury, & Kosloski, (2010), Vaughn, Wallace, Davis, Fernandes, & Howard, (2008) i Voisin et al., (2017). La delinqüència en l'entorn familiar (n=1), viure en risc d'exclusió social (n=1) i de pobresa i haver sigut víctima (n=1), especialment de violència interpersonal, predient de forma significativa aquesta variable. Per contra, les experiències traumàtiques agregades (n=1), així com l'abús emocional (n=1) i l'abús físic (n=1), el nombre de persones vivint en l'entorn familiar (n=1) i el baix rendiment acadèmic (n=1) no es van associar de forma significativa. Finalment, sembla que haver experimentat situacions d'abús sexual (n=1) disminueix significativament la probabilitat de pertànyer a un grup organitzat.

Finalment, els perfils de delinqüència van ser investigats per dos estudis Alain et al., (2018) i Kolivoski et al., (2014). Viure experiències d'abús físic (n=1) i sexual (n=1), a més de canviar de família un major nombre de vegades (després de la intervenció de serveis socials; n=1) explica una cronificació de la delinqüència. Es van trobar efectes no significatius en experiències d'abandonament (n=1), negligència agregada (n=1) i abús emocional (n=0).

Reincidència i empresonament

Finalment, ens vam centrar en altres variables forenses, com ara la reincidència (o risc de reincidència) que es va trobar en 26 estudis o el fet d'acabar en presó, que es va trobar en 22 estudis. A la Taula 3 es poden veure tots els resultats.

Taula 3. *Quantitat d'estudis que troben efectes significatius i no significatius de variables de reincidència i empresonament*

Tipus	Esdeveniment	Reincidència	Empresonament i empresonament
		(N = 26)	posterior (N = 22)
		Efecte positiu / Efecte nul / Efecte negatiu	
Família	Canvi de residència		1/0/0
	Delinqüència	3/0/0	1/1/0
	Divorci / Pares no casats	1/0/0	
	Acolliment i atenció assistencial per serveis socials	1/2/0	4/4/0
	Empresonament	0/1/0	0/1/0
	Malaltia mental		0/1/0
	Quantitat de canvis familiars		2/0/0
	Nombre de persones que conviuen / Nombre de germans / Casa caòtica		0/1/0
	Quantitat de canvis en l'acolliment per serveis socials	0/1/0	1/0/0
	Consum de substàncies	1/0/0	2/1/0
	Estructura: No viure amb els pares		2/2/0
	Estructura: Viure només amb un dels pares		0/3/0
	Atur		0/0/1
	Victimització		1/0/0
	Violència / Conflictes / Entorn negatiu		1/0/0
	Implicació de la justícia	Detencions / Participació judicial	
Empresonament / temps encarcelat		2/0/1	1/0/0
Maltractaments	Abús agregat	1/1/0	2/0/0
	Maltractament agregat	3/3/0	4/1/1
	Negligència agregada	0/1/0	3/1/0
	Abús emocional	0/1/0	1/1/0
	Negligència emocional	0/1/0	0/1/0
	Abús físic	1/3/0	5/3/0
	Negligència física	0/1/0	0/2/0
	Abusos sexuals	4/0/1	0/6/2
Abús del personal	1/0/0		
Veïnat / Comunitat	Violència de comunitat / Caos veïnal	1/0/0	
Experiències no traumàtiques pròpies			1/0/0
	Lluita sovint		0/1/0
	Casat	0/0/1	1/0/0
	Pobresa		0/1/0
	Desocupació o no feina lícita		1/1/0
Esdeveniments	Criminalitat		1/0/0

parentals			
	Empresonament	0/1/0	1/0/0
Companyes	Delinqüència / Participació de bandes	1/1/0	1/3/0
	Rebuig	1/0/0	
Escola	Fracàs / Baix rendiment acadèmic	2/0/0	1/4/0
	Canvi d'escola		1/0/0
Esdeveniments traumàtics i esdeveniments estressants	ACEs agregades	2/0/0	2/0/0
	Trauma interpersonal agregat	1/0/0	
	Trauma no interpersonal agregat	0/1/0	
	Trauma agregat		0/1/0
	Presenciar la violència de parella íntima	1/1/0	0/1/0
	Presenciar esdeveniments traumàtics		0/1/0
	Presenciar crims violents		0/1/0
	Presenciar les armes		0/1/0

Nota. El primer número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació significativa positiva entre l'esdeveniment i la variable dependent. El segon número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació no significativa entre l'esdeveniment i la variable dependent. El tercer número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació significativa negativa entre l'esdeveniment i la variable dependent.

Algunes variables més investigades de l'àmbit familiar van ser viure en una família on ja hi havia casos de delinqüència i experimentar situacions d'acolliment per part dels serveis socials i l'estructura familiar. Viure amb familiars delinqüents sembla incrementar la probabilitat de reincidència, tot i que no hi ha consistència en què predigui també l'empresonament. Viure en acolliment per la intervenció dels serveis socials tampoc mostra resultats consistents, tot i que sembla que la relació entre aquesta variable ambiental i les dues variables dependents seria nul·la. Respecte de l'estructura familiar, sembla consistent que no hi ha una associació significativa entre viure només amb un dels progenitors i entrar a la presó, sent més inconsistents els resultats amb la variable no viure amb cap dels progenitors (i, per tant, viure amb altres familiars o altres persones).

En aquestes variables sí que sembla que la implicació amb la justícia (després de diverses detencions o empresonaments previs) prediu tant la reincidència com l'empresonament.

Els factors de maltractament semblen mostrar resultats semblants a altres variables dependents anteriorment mencionades. Així, tenir més experiències de maltractament agregat sembla que incrementa la probabilitat d'entrar a la presó, tot i que no hi ha consistència per afirmar que prediu la reincidència. Passa el mateix amb l'abús físic, que sembla predir més clarament l'empresonament que la reincidència. Tot al contrari de l'abús sexual, que sembla un predictor més consistent de la reincidència que de l'empresonament.

En aquestes dues variables, sembla que els esdeveniments parentals i d'iguals no tenen tanta rellevància (tot i que han sigut investigats per pocs estudis). Per contra, sembla que hi ha suficient consistència per afirmar que el fracàs escolar (o baix rendiment acadèmic), no s'associa amb l'empresonament però sí amb la reincidència.

Finalment, respecte dels esdeveniments traumàtics, sembla que les experiències adverses agregades prediuen tant l'empresonament com la reincidència, sent pocs estudis els que s'han centrat en experiències traumàtiques agregades o específiques.

Igual que en anteriors agrupacions, algunes variables dependents van ser investigades per relativament pocs estudis. Per exemple, tot i que la reincidència no específica es va investigar per 26 estudis (Vegeu Taula 3), la reincidència de conductes de naturalesa sexual va ser estudiada per 4 investigacions Barra et al., (2017); Burton, (2000); Dennison & Leclerc, (2011); Kowalski, (2019). , mentre que la reincidència de conductes de naturalesa no sexual va ser abordada per 3 investigacions.

Respecte a la reincidència d'ofenses de naturalesa sexual, es va trobar que les experiències agregades de maltractament (n=2) i l'abús sexual (2 estudis amb efectes significatius i un amb efecte nul) incrementarien la probabilitat de reincidència. Es van

trobar resultats no significatius per les variables dependents següents: experiències adverses de forma agregada (n=1), l'abús emocional (n=3) i l'abús físic (n=3), la negligència emocional (n=2), tenir progenitors amb trastorns mentals (n=1), el baix rendiment acadèmic (n=1), els problemes de disciplina a l'escola (n=1). Finalment, no hi ha consistència per confirmar el paper que jugaria la negligència física en aquesta variable dependent (1 estudi troba resultats significatius i l'altre no en troba). Respecte de la reincidència en les ofenses de tipus no sexual, es van trobar resultats significatius positius amb els esdeveniments adversos agregats (n=2), maltractament agregat (n=1), abús emocional (n=1) i sexual (n=1), negligència física (n=1). Per contra, sembla que la negligència emocional (n=1) i l'abús físic (n=1) no tenen efectes significatius.

La quantitat de vegades que un jove ha sigut arrestat, ha sigut investigat per quatre estudis, Becker & Kerig, (2011); Craig et al., (2019); De Sanctis et al., (2012); Smith & Saldana, (2013). En línia amb altres investigacions anteriors, experimentar un nombre agregat més elevat d'experiències adverses (n=1) i de maltractament (n=1), de trauma interpersonal (n=1), però no de trauma general (n=1) sembla incrementar la probabilitat de major nombre d'arrestos. L'abús físic (n=1) i sexual (n=1) no van associar-se de forma significativa amb aquesta variable.

Finalment, tornar a estar en règim tancat després d'una primera vegada, va ser investigat per cinc estudis Aebi et al., (2015); Craig et al., (2019); Lederman et al., (2004); McCuish & Corrado, (2018); Ramaswamy & Freudenberg, (2010). Experiències agregades d'abús (n=1), d'experiències adverses (n=1), de maltractament (n=1), de negligència (n=1), nombre de vegades on s'ha involucrat en procediments judicials (n=1), el nombre de vegades que hi ha hagut canvis en l'estructura familiar

(n=1), tenir familiar que abusen de substàncies (n=1), la Victimització a nivell familiar (n=1), l'abús físic (n=1) incrementarien la probabilitat d'entrar més vegades a presó. Per contra, les experiències agregades de trauma (n=1), estar desocupat/da (n=1), tenir familiars empresonats (n=1) o amb trastorn mental (n=1), viure tan sols amb un progenitor (n=1) o amb altres familiars (n=1), la quantitat de baralles (n=0) o ser atès per serveis socials (n=1), tenir iguals (amics) delinqüents (n=1), el baix rendiment escolar (n=2), l'abús sexual (n=2), presenciar (que no experimentar) esdeveniments traumàtics (n=1), crims violents (n=1) o armes (n=1) no es van associar significativament amb aquesta variable.

Simptomatologia externalitzant

En comparació a les variables de tipus forense, vam trobar una menor quantitat d'estudis centrats en variables de tipus psicopatològic, específicament de lligat a simptomatologia externalitzant (n=39), 26 centrats en simptomatologia externalitzant diagnosticable i 13 focalitzats en conductes agressives. A la Taula 4 es resumeixen tots els resultats trobats.

El resultat més significatiu és el que fa referència a l'abús físic. Dels 15 estudis que han estudiat la seva relació amb la simptomatologia externalitzant o internalitzant, únicament 1 estudi, Haapasalo & Virtanen, (1999), centrat en trastorn de conducta amb una mostra limitada, va trobar efectes no significatius. En la resta, tots els estudis troben efectes significatius i positius. Així, es podria considerar que l'abús físic és un important factor de risc per les conductes externalitzants i agressives en joves infractors. Per altra banda, l'abús emocional i sexual podrien associar-se amb aquestes variables dependents, tot i que els resultats són més inconsistents. Tot i això, sembla que els diferents factors associats a experiències més traumatitzants (ACEs agregats, maltractament agregat i

trauma agregat) també s'associa de forma significativa, positiva i consistent, amb els símptomes externalitzants i conductes agressives.

De manera semblant a les variables forenses, altres esdeveniments de caràcter traumàtic i no traumàtic també han sigut investigats, amb diferents resultats significatius i no significatius, però en una menor quantitat d'estudis (Vegeu tots els resultats a la Taula 4).

Taula 4. *Quantitat d'estudis que troben efectes significatius i no significatius de símptomes externalitzants i de conductes agressives*

Tipus	Esdeveniment	Símptomes externalitzants (N = 26)	Conductes agressives (N = 13)
		Efecte positiu / Efecte nul / Efecte negatiu	
Família	Empresonament	1/0/0	
	Malaltia mental	0/2/0	
	Quantitat de canvis familiars		0/1/0
	Consum de substàncies	1/1/0	
	Estructura: Viure només amb un dels pares	0/1/0	
	Violència / conflicte / Entorn negatiu	2/0/0	
Maltractaments	Abús agregat	1/0/0	
	Maltractament agregat	2/1/0	3/0/0
	Negligència agregada		0/1/0
	Abús emocional	3/2/0	2/1/0
	Negligència emocional	1/2/0	1/1/0
	Abús físic	9/1/0	5/0/0
	Negligència física	1/2/0	1/1/0
	Abusos sexuals	2/2/1	2/1/0
Veïnat / Comunitat	Violència de comunitat / Caos veïnal		1/0/0
Experiències no traumàtiques pròpies	Pobresa		0/1/0
Esdeveniments parentals	Trastorns mentals		0/1/0
	Abús de substàncies		0/1/0
Esdeveniments vitals estressants	Esdeveniments de vida estressant interpersonal agregats		0/1/0
Esdeveniments traumàtics i esdeveniments estressants	ACEs agregades		2/0/0
	Trauma agregat	2/0/0	1/0/0
	Presenciar la violència de parella íntima		0/1/0
	Presenciar la violència	1/0/0	2/0/0

Nota. El primer número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació significativa positiva entre l'esdeveniment i la variable dependent. El segon número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació no significativa entre l'esdeveniment i la variable dependent. El tercer número indica la quantitat d'estudis on s'ha trobat una relació significativa negativa entre l'esdeveniment i la variable dependent.

Discussió

La present investigació tenia com a objectiu revisar de forma sistemàtica la literatura científica per comprovar la relació entre les experiències estressants i traumàtiques amb diferents variables forenses i psicopatològiques (centrades en simptomatologia externalitzant). En general, podem considerar que la **hipòtesi de l'estudi** es va confirmar parcialment, ja que la majoria d'estudis van trobar efectes significatius positius o bé efectes no significatius. Vam trobar diferències segons les variables dependents estudiades.

Les variables més estudiades són les que fan referència al maltractament en la infància. En general sembla que serien variables importants per explicar algunes variables de tipus forense, però especialment rellevants per explicar la simptomatologia externalitzant en joves infractors. Respecte de les variables de tipus forense, no hi ha suficient consistència en les investigacions per afirmar que l'experimentació de diferents tipus de maltractament (maltractament agregat) s'associa a qualsevol variable. Sembla, això sí, que podria jugar un paper rellevant en cometre delictes violents o seriosos, que explicaria també l'associació entre maltractament agregat i empresonament. Tanmateix, hi ha dues experiències de maltractament que han sigut més investigades i que sí que mostren resultats paradigmàtics. En primer lloc, sembla que l'abús físic podria predisposar més a ser jove infractor, una major gravetat de la delinqüència i a cometre delictes violents o seriosos. En segon lloc, l'abús sexual discriminaria entre els tipus de delictes, sent rellevants per explicar els delictes de naturalesa sexual, la reincidència delictiva i també rebre condemnes de règim tancat. La resta d'experiències de maltractament (abús emocional, negligència física i negligència emocional) no han mostrat resultats prou consistents. Aquests resultats anirien en línia amb la proposta de

Font & Kennedy (2021), que apunten la importància del maltractament per explicar les conductes delictives. No obstant això, la nostra investigació mostra que no hi ha suficient consistència per afirmar, tal com diuen Font & Kennedy (2021), que la negligència té un paper rellevant en aquest tipus de variables forenses. Com a mínim, l'afectació diferencial de l'abús físic i sexual amb variables més associades a la violència o als delictes sexuals, estaria associat als canvis cerebrals que es produeixen en regions específiques lligades a aquest tipus de conductes (Teicher et al, 2016; Teicher et al., 2003; Teicher & Samson, 2013, 2016). Per altra banda, també podrien explicar-se aquests resultats per la vulnerabilitat genètica a viure experiències de maltractament (Pezzoli et al., 2019). Certa part de la variància del maltractament és explicada per causes genètiques (Pezzoli et al., 2019). Aquests serien variables associades a la violència i a les agressions sexuals.

Alguns estudis ja apunten al paper de variables genètiques, junt amb factors ambientals associats a la família, com principals causes de la relació entre diferents tipus de maltractament i conductes delictives (Forsman & Långström, 2012; Pezzoli et al., 2019).

Associat al maltractament, tal com apunten Font & Kennedy, (2021) estaria el paper dels serveis de protecció infantil dels serveis socials. En la present investigació vam trobar dos variables diferents a tenir en compte, com són l'acolliment i atenció assistencial i la quantitat de canvis en la ubicació del menor. Tot i que hi ha certa inconsistència, sembla que aquestes variables podrien suposar un factor de risc per diferents variables delictives.

L'explicació no té per què ser necessàriament que el sistema d'acollida facilita l'aprenentatge i evolució de conductes delictives (Font & Kennedy, 2021). De fet, quan serveis socials decideix retirar la custòdia a les famílies, normalment és degut a algun

tipus de maltractament, especialment la negligència (Doyle, 2007; Yang et al., 2017). Així, igual que amb l'estudi directe de la relació entre maltractament i conductes delictives, diferents factors genètics i ambientals (Forsman & Långström, 2012; Pezzoli et al., 2019) podrien explicar l'associació entre l'acolliment per part de serveis socials i la conducta delictiva. Per tant, la variable principalment associada a les ofenses no seria tant les accions derivades de serveis socials sinó el maltractament que ha patit el menor per arribar a ser separat de la seva família.

Com s'ha pogut veure anteriorment, altres experiències traumàtiques i no traumàtiques també han sigut investigades. Si atensem a les Taules 1, 2 i 3, podrem veure que diferents esdeveniments vitals. Explicar detalladament cada experiència seria massa extens i, per tant, resumim alguns patrons que sembla ressaltar. En primer lloc, a falta de més investigació per determinar la consistència dels resultats, nombroses experiències específiques de naturalesa traumàtica i no traumàtica, podrien ser rellevants per la conducta delictiva (p.ex., fracàs escolar o presenciar determinats esdeveniments traumàtics tot i que no s'experimentin personalment). Per contra, hi ha d'altres, com l'estructura familiar o el divorci, que semblen tenir un efecte no significatiu o menor. El que sí sembla ser molt rellevant és el paper de les conductes externalitzants o delictives que es produeixen en l'entorn proper del menor. Aquestes variables, tant per part de la família, com dels progenitors específicament, com pels iguals, semblen associar-se de forma relativament consistent amb la gran majoria de factors forenses estudiats. En aquest sentit, tornen a agafar importància diferents factors genètics i de l'ambient familiar que estarien a la base d'aquesta associació (Forsman & Långström, 2012; Pezzoli et al., 2019). Especialment rellevant és l'efecte dels iguals. Per diferents mecanismes de selecció i socialització (Gifford-Smith et al., 2005), sembla que els joves

infractors tindrien un major contacte amb iguals delinqüents i contra més exposició a aquest tipus d'amistats, pitjors conseqüències té per al menor.

Finalment, el principal resultat sobre experiències vitals i símptomes externalitzants o conductes agressives en joves infractors va ser la relació tan consistent entre l'abús físic i aquestes variables. Aquest resultat aniria en línia amb altres realitzades en diferents poblacions investigacions i revisions anteriors com Alizy et al., (2017); Cicchetti & Toth, (2005); Kerig & Becker, (2015). Com també en les variables de tipus forense, altres experiències ambientals, especialment aquelles lligades a la violència (conflictes dins de la família, empresonament d'algun familiar) haurien de ser investigades més freqüentment per determinar la seva importància.

Limitacions

Una de les principals limitacions de la present investigació és que no s'ha dut a terme metodologia metanalítica per determinar l'efecte dels resultats trobats. Es podria haver fet d'algunes poques variables específiques. Tanmateix, en futurs desenvolupaments del treball, es planteja fer aquest abordatge estadístic. Una segona limitació és que no s'han diferenciat els estudis segons el disseny experimental, barrejant en les conclusions els estudis transversals, cas-control i longitudinals. Aquesta va ser una decisió presa per intentar resumir de forma comprensible tot el que es va trobar a la investigació.

Tanmateix, els resultats amb la variable "ser un delinqüent adult" es basen en estudis longitudinals, prospectiu majoritàriament. Així, mirant la Taula 1 es pot identificar la possible direccionalitat de la relació entre els esdeveniments vitals investigats i les variables dependents

Conclusions

Com a conclusió, sembla que les experiències vitals que explicarien, en part, les conductes delictives i els símptomes externalitzants no són únicament de tipus traumatitzant. Esdeveniments considerats estressants, també tindrien el seu paper en les variables dependents estudiades. Tanmateix, sembla que les principals experiències associades a conductes delictives i a símptomes externalitzants en joves infractors estan relacionades amb el maltractament a la infància. Són d'especial rellevància l'abús físic i l'abús sexual. Amb les conclusions del present estudi s'haurien de potenciar les polítiques públiques per lluitar contra tots tipus de maltractament i sensibilitzar a la ciutadania del paper de les experiències vitals traumàtiques i no traumàtiques en el desenvolupament de la nostra joventut.

*"Esdeveniments vitals
estressants en joves
infractors: investigació
qualitativa amb
metodologia mixta"*

ESTUDI 2

4.2 Estudi 2: Esdeveniments vitals estressants en joves infractors: investigació qualitativa amb metodologia mixta

Resum

Introducció: La relació entre els esdeveniments vitals estressants i la psicopatologia seria especialment evidenciada en l'àmbit de les conductes delictives i antisocials. El tipus d'esdeveniment que pateixen els joves infractors seria diferent dels de la població general. El risc individual per al jove d'implicar-se en delictes, pot variar segons els factors criminològics del seu entorn, sobretot en àrees on la cohesió social és feble. En el present estudi es va tractar d'identificar els esdeveniments estressants i traumàtics que joves infractors havien experimentat al llarg de la seva vida. L'objectiu principal era poder acostar-nos a la seva realitat per conèixer les vivències d'interacció social per les que havien passat, per tal de desxifrar el significat que els nois atribuïen a les seves accions i valors. **Mètode:** La integració de metodologia qualitativa i quantitativa, va permetre obtenir una visió completa i profunda de les dades discursives obtingudes a partir de les entrevistes. Mostra: 30 joves infractors, 29 nois i 1 noia que formaven part del circuit del Servei Territorial del Departament de Justícia Juvenil de Lleida. Per la codificació i l'anàlisi de les dades es va utilitzar el programa especialitzat en anàlisi qualitativa ATLAS.ti. **Resultat:** Es van trobar 12 agrupacions en un total de 57 xarxes que agrupaven 158 esdeveniments vitals específics. Alguns estressors apareixien recurrentment en les narracions dels entrevistats, com aquells relacionats amb situacions viscudes en el context familiar, coincidint amb el que apuntaven anteriors investigacions. D'altra banda, estressors relacionats amb la vida al carrer o la privació de llibertat, no s'haurien recollit abans en cap altre sistema d'avaluació dels esdeveniments conegut. **Conclusions:** L'anàlisi en profunditat de les paraules dels entrevistats, va revelar esdeveniments viscuts no coincidents amb població jove general.

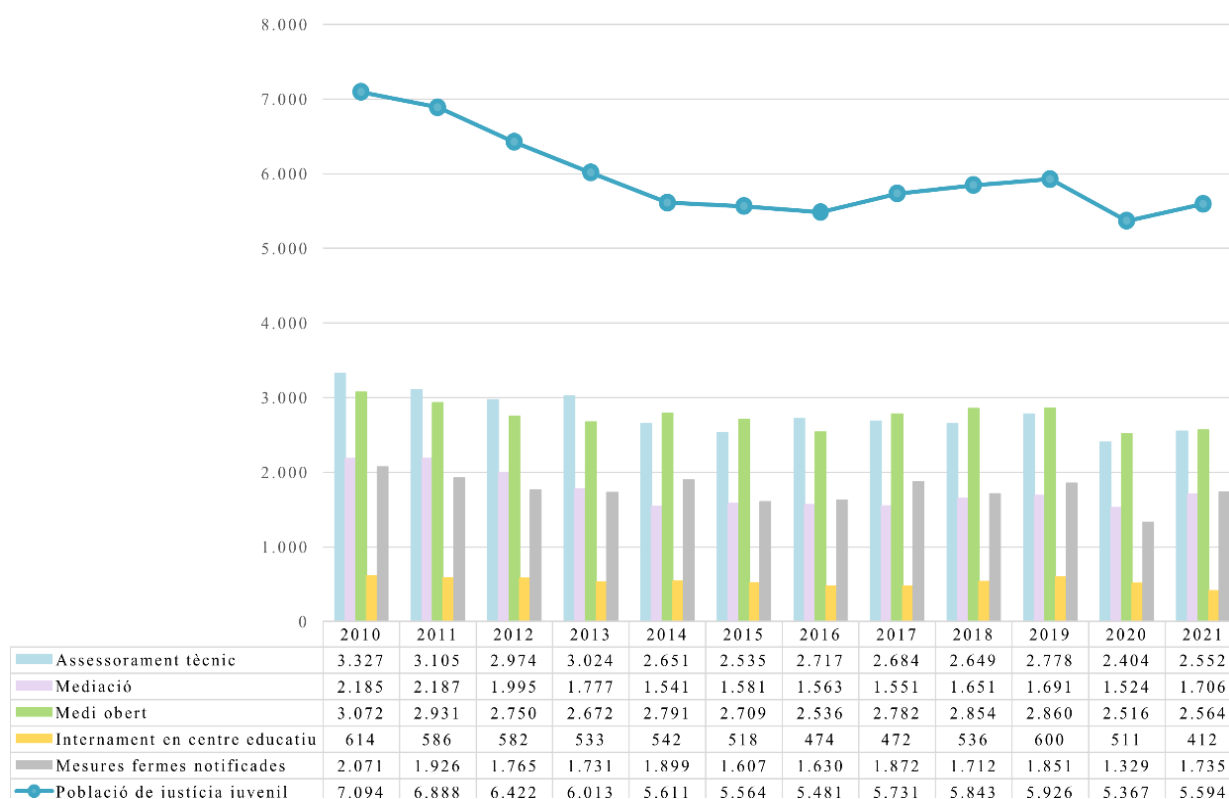
Introducció

Segons es recull en l'*Anuari estadístic de Catalunya IDESCAT*, durant l'any 2020 van ser atesos per la *Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil (DGEPJJ)*, 5367 joves a Catalunya, 4457 nois i 910 noies (Generalitat de Catalunya, 2021b). Joves que haurien comès fets tipificats en el Codi penal com a delicte o falta i haurien estat posats a disposició del jutjat de menors o d'altres òrgans jurisdiccionals penals. El Ministeri fiscal assegura que les actuacions siguin en interès del menor, amb garanties de procediment i impulsa el procediment i el jutge de menors resol les responsabilitats civils derivades dels fets comesos i fa executar la sentència. Les mesures d'intervenció aplicades als menors de 18 anys, basades en el dret penal dels menors en el que preval l'interès superior del menor valorat amb criteris tècnics i no formalistes per equips de professionals especialitzats, són de naturalesa educativa (Generalitat de Catalunya, 2012). Les mesures que poden ser imposades pels jutges de menors, atenent-nos a la Llei Orgànica 5/2000, ordenades segons la restricció de drets que suposen, poden ser: internament en règim tancat; internament en règim semiobert; internament en règim obert; internament terapèutic en règim tancat; semiobert o obert; tractament terapèutic ambulatori; assistència a un centre de dia; permanència de cap de setmana al domicili o en un centre; i la llibertat vigilada (Generalitat de Catalunya, 2012). Del total d'aquests 5367 joves, 1803 eren estrangers i 3564 espanyols. Un 52,17% amb edats compreses entre els 14 i els 18 anys, un 7,64% d'entre 18 anys o més i un 0,19% no consta (Generalitat de Catalunya, 2021b). En la figura 1, es pot apreciar els diferents tipus d'intervencions efectuades a menors d'entre 14 i 18 anys en Catalunya entre el 2010 i 2021. **L'assessorament tècnic** assessora les instàncies judicials la situació psicològica, educativa i familiar del menor, l'entorn social i

qualsevol circumstància rellevant, perquè es pugui tenir en compte en les resolucions (Generalitat de Catalunya, 2021b). **La mediació reparació**, esdevé un procés que pretén que tant l'infractor com la víctima arribin a acords per solucionar el conflicte (Generalitat de Catalunya, 2021b). **L'assistència en medi obert**, es preveu en la Llei orgànica 5/2000, de 5 de juny de responsabilitat del menor que no implica empresonament. S'executen en l'entorn social i familiar dels menors i joves, el que permet seguir el seu procés de socialització (Generalitat de Catalunya, 2012) . **L'internament en centre educatiu** és una mesura privativa de llibertat que obliga el jove a estar internat en un centre educatiu o terapèutic durant el temps imposat per la sentència (Generalitat de Catalunya, 2021b).

Figura 1. Intervencions efectuades per tipus d'assistència en la Jurisdicció de Menors en Catalunya entre el 2010 i 2021

Nota. Les intervencions són el nombre total de casos que han estat executades durant l'any. Algunes persones passen per més d'un programa d'intervenció durant l'any. Adaptada de (Generalitat de Catalunya, 2021b).

Diferents investigacions descriuen les experiències adverses en la infància i el seu impacte en la salut al llarg de la vida (Bellis, 2015; Hughes et al., 2017) . Els primers anys de vida són un període crític del desenvolupament neurològic i psicològic, esdevenint la base del desenvolupament psicosocial dels infants (Newman et al., 2016). Aquest període crucial de la vida, esdevé condicionat per la qualitat de cura parental rebuda. La negligència per part dels cuidadors durant aquests primers anys de l'infant contribueix al risc de vulnerabilitat i predisposa a desenvolupar carències de salut (Quek et al., 2017). A més, la població que ha experimentat abús infantil, negligència i altres esdeveniments estressants durant la infància presenten una major prevalença en l'aparició de psicopatologia en l'adolescència i joventut adulta (Johnson et al., 2013; March-Llanes et al., 2017).

Les exigències psicosocials derivades del procés evolutiu que comprèn l'etapa de l'adolescència i primera joventut, podrien ocasionar estrès i repercutir en el desenvolupament psicològic dels joves, afectant la confiança en si mateixos, l'autoestima o el desenvolupament d'estratègies d'afrontament (Frydenberg & Lewis, 1991; González-Barrón et al., 2002). Tal com es recull en la metanàlisi de March-Llanes et al. (2017), en població adolescent no només hi hauria una relació entre les experiències estressants i/o traumàtiques i l'increment d'estats psicopatològics i de conductes problemàtiques, sinó que tant la psicopatologia com les conductes problemàtiques podrien incrementar la probabilitat d'exposar-se a esdeveniments estressants i/o traumàtics.

La relació entre els esdeveniments traumàtics o estressants i la psicopatologia seria especialment evidenciada en l'àmbit de les conductes delictives i antisocials (Kerig & Becker, 2015). Estudis centrats en els factors de risc i de protecció de joves amb problemes de conducta han assenyalat que problemes com la negligència familiar,

baix rendiment escolar, desavantatges socials, dificultats individuals i tenir relació amb iguals amb problemes amb la justícia són determinants per la conducta delictiva (Beinart et al., 2002). Així doncs, l'exposició a un major nombre de situacions estressants o traumàtiques, podria incrementar el malestar psicològic i l'exposició a noves situacions de risc (March-Llanes et al., 2017), que podrien derivar en comportaments nocius per la seva salut o a cometre noves infraccions.

Per poder realitzar investigacions adequades és necessari comptar amb instruments de mesura vàlids i fiables. Una de les principals recomanacions per a la mesura d'esdeveniments vitals estressants o traumàtics consisteix a utilitzar tests específicament validats en poblacions concretes (Cook et al., 2005; Dohrenwend et al., 2006; Harkness & Monroe, 2016; Turner & Wheaton, 1995). És necessari avaluar els principals esdeveniments vitals per una població, que no tenen per què ser els mateixos que en altres poblacions (Turner & Wheaton, 1995). Investigacions prèvies com la de FitzGerald et al., (2003), apunten al fet que els tipus d'esdeveniments que pateixen els joves infractors serien diferents dels de la població general. El risc per al mateix jove d'implicar-se en delictes al carrer pot ser diferents segons el lloc on visqui. Investigacions qualitatives com la de FitzGerald et al., (2003), van ressaltar un augment del risc de participar en delictes quan es donaven determinats factors individuals i contextuals, trobant que els factors criminòlegs del seu entorn s'afegien als riscos individuals per als joves de determinades àrees sobretot de zones on la cohesió social era més feble. Segons el nostre coneixement, no existirien escales de mesura d'esdeveniments estressants i/o traumàtiques validades en joves infractors espanyols que, per exemple, tinguin en compte els factors criminòlegs de l'entorn.

Però, com podem saber quins són els esdeveniments estressants i traumàtics més comuns o importants experimentats al llarg de la vida de joves infractors?. La proposta

del present estudi és realitzar una investigació qualitativa on analitzar les respostes que els joves infractors donen a una entrevista semiestructurada.

Objectiu

L'objectiu general del present estudi va ser identificar els principals esdeveniments estressants i traumàtics experimentats al llarg de la vida de joves infractors.

Hipòtesis

Les hipòtesis derivades d'aquest objectiu van ser les següents:

1a hipòtesi. Hi hauria vivències estressants i/o traumàtiques comunes en la població jove infractora

2a hipòtesi. Els esdeveniments estressants i/o traumàtics experimentats en població jove infractora, seran diferents dels experimentats per la població jove general

3a hipòtesi. Els esdeveniments específics viscuts per joves infractors no estarien contemplats en els instruments de mesura d'estrès i trauma de població general

Metodologia

La present investigació es va fonamentar en la metodologia mixta (Kidder & Fine, 1987; Rossman & Wilson, 1985). Aquesta metodologia consisteix a elaborar una anàlisi qualitativa, però també quantitativa de les dades recollides. Defugir de la dualitat quantitatiu-qualitatiu permet augmentar la possibilitat d'ampliar dimensionament la investigació, possibilitant una completa i profunda aproximació a l'objecte d'estudi.

La metodologia qualitativa s'utilitza habitualment per aprofundir en l'anàlisi dels processos socials de difícil quantificació (Seale, 2001). Un mateix fet, no impactaria de la mateixa manera a diferents persones (Cohen et al, 2019). Hi hauria múltiples factors

individuals i contextuals que podrien influir en la manera com pot repercutir una vivència negativa. Per tal de poder copsar amb la màxima precisió el fet concret que ha afectat, caldria partir del raonament inductiu, buscant explicacions ideogràfiques des de les experiències i els punts de vista de les persones objecte d'estudi (Seale, 2001). Preguntar sobre esdeveniments vitals que podrien haver afectat la persona a partir de preguntes tancades (amb estil de resposta si/no o vertader/fals), podria impedir que la persona entrevistada pogués conversar amb la persona entrevistadora sobre què li va passar o com el va afectar (Minichiello & Kottler, 2010). Els inventaris solen tenir opcions limitades a respostes estandarditzades (Forman et al., 1983; Mardomingo. et al., 1990; Moya-Higueras et al., 2020; Newcomb. et al., 2008). Aquest fet podria provocar que la persona es mostrés recelosa de compartir vivències que podrien ser per a ella molt doloroses de recordar. Així, l'entrevista semiestructurada, que és la base de la investigació qualitativa, dona a l'investigador/a la capacitat per interactuar amb la persona en contextos reals permet una proximitat, confereix la possibilitat de penetrar en el domini privat, en allò que la persona no comparteix amb facilitat i que no pot ser explicat amb la formulació de preguntes tancades (Minichiello & Kottler, 2010). La principal fortalesa d'aquest enfocament metodològic, rau en la flexibilitat i capacitat d'aprofundiment de les dades discursives (Griffin & Ragin, 1994). Permet desxifrar el sentit de les situacions d'interacció social i poder trobar el significat que els narradors atribueixen als seus actes en les seves argumentacions (Griffin & Ragin, 1994; Riessman, 2005).

El gran repte de la investigació qualitativa és oferir credibilitat en els seus resultats. La triangulació esdevé una eina essencial que serveix per garantir confiabilitat a la investigació (Ruiz-Olabuénaga J.I., 2003). En investigació social, el terme "triangular" significa combinar diferents fonts teòriques, d'investigadors, o

metodològiques en l'estudi d'un fenomen (Forni & Grande, 2020). La triangulació implica la interpretació de dades des de diferents angles i a partir de diferents fonts d'informació per tal d'aconseguir un marc d'objectivitat i reduir el component personalista de la investigació social (Babbies, 2010). Hi ha diferents formes de contrast de dades i poden utilitzar-se en diferents etapes de la investigació. En la fase del disseny metodològic mitjançant l'aplicació de metodologia mixta qualitativa i quantitativa (Izcara, 2014). La utilització de metodologies mixtes, permet combatre la debilitat d'un mètode amb la fortalesa de l'altre i afavoreix la col·laboració d'investigadors amb diferents habilitats (Blaikie, 2009). La triangulació d'investigadors consisteix en la confirmació dels mateixos resultats i interpretacions de diferents especialistes (Izcara, 2014). La triangulació de mètodes d'anàlisi consisteix en l'exploració del material qualitatiu tenint en compte el contingut formal de l'experiència dels subjectes investigats, el context, la situació específica, etc. En aquest cas, l'anàlisi es fa posant el focus en diferents aspectes, el contingut, els discursos, l'hermenèutica, el moment històric social, etc. (Izcara, 2014).

En aquesta investigació, la triangulació metodològica ens va servir per explorar les construccions socials de significat (Bergman, 2010). La utilització d'aquesta metodologia mixta, ens va permetre comparar la freqüència de resposta en la mostra representativa de la població d'estudi i també la coincidència amb el que contemplaven els instruments de mesura de trauma en joves de població general, però també ens va permetre explorar les variacions en l'estructura del significat i els límits dels constructes inclosos en les preguntes que es van formular als entrevistats, per la qual cosa va ser d'utilitat per orientar l'anàlisi i la interpretació (Bergman, 2010).

La triangulació dels observadors es va fer en dues fases: i) l'extracció dels ítems (codis) es va fer per dos investigadors de forma independent i cega i ii) la comprensió i

anàlisi en profunditat de les situacions específiques descrites pels adolescents entrevistats es va fer per la investigadora principal amb la revisió per part d'un altre investigador per identificar les convergències i corroboració dels resultats (Greene & McClintock, 1985).

Participants

En el present estudi, es va elegir els participants a partir de característiques específiques relacionades amb la població objecte d'estudi i els objectius de la investigació. Aquest procés de selecció es va basar en la premissa de què en investigació qualitativa únicament s'utilitza mostreigs intencionals, ja que el mostreig aleatori no conduiria a la selecció de persones disposades a oferir informació rica per la investigació ni mostrarien clara disposició cooperativa (Coyne, 1997).

La mostra va estar conformada per 30 adolescents, 29 nois i 1 noia d'entre 16 i 21 anys que estaven dins del circuit de Justícia Juvenil de la Seu de Lleida del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Els joves es trobaven ingressats en un centre educatiu o complien una mesura en règim obert o semiobert per haver comès alguna infracció o delictes.

La quantificació de la mida de la mostra no es va determinar a priori, en acord amb el fet que el final de la recollida de la mostra, en una investigació qualitativa el determina el punt de saturació de les dades, quan l'investigador considera que l'increment d'informants no aporta nous descobriments (Creswell & Miller, 2000; Izcarra, 2014). Quan es va arribar a les 30 entrevistes realitzades, es va considerar que a partir d'aquell moment la informació recollida no aportava noves dades a les ja recopilades.

Instruments

El propòsit perseguit en aquesta investigació era el de copsar quins esdeveniments estressants o traumàtics havien experimentat a la vida els individus objecte d'estudi. Encara que es partiria d'un instrument guia per obtenir la informació que calia recavar en les entrevistes, esdevenia imprescindible que aquest tingués un format obert i dinàmic (Trinidad, 2006). Cada participant presentaria experiències particulars i era necessari que pogués adaptar-se a l'especificitat de cada discurs. Per aquesta raó, a diferència d'un qüestionari tancat, el nostre instrument estava conformat per dues preguntes obertes generals. La primera pregunta preguntava sobre quins esdeveniments estressants havia viscut durant la seva vida. La segona pregunta feia referència als esdeveniments molt estressants o traumàtics que havia viscut durant la seva vida. Cada una disposava d'una subpregunta en la que es demanava que indiquessin quines de les assenyalades s'havien esdevingut en l'últim any ((Vegeu Figura 1 a Annexos).

Procediment

En primer lloc, la investigació va ser aprovada per la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil. Posteriorment, el present estudi va ser aprovat pel Comitè d'Ètica de la Investigació amb Medicaments de l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova amb el codi CEIC-1824.

Les entrevistes es van concertar amb els participants mitjançant l'acció mediatra dels tècnics de justícia, especialistes que coneixien als joves i als seus pares o tutors i podien saber si hi hauria bona predisposició per participar en l'estudi. Ells eren els que proposaven l'entrevista als participants i els seus tutors, si eren menors

d'edat, donaven la informació sobre la investigació i sol·licitaven que signessin els consentiments informats.

Les entrevistes es van portar a terme per tres investigadors en diferents en les Seus on els tècnics judicials portaven el procés d'acompanyament i seguiment del menor, concretament en el Servei Territorial del Departament de Justícia de Lleida, en el Centre Educatiu El Segre i en el Consell Comarcal de Mollerussa.

Abans de començar l'entrevista calia que el jove hagués estat informat sobre la investigació i hagués signat el seu consentiment (Vegeu Figura 2 a Annexos).

Si el/la jove no tenia encara la majoria d'edat, també calia haver informat i demanat la signatura dels pares o tutors legals (Vegeu Figura 3 a Annexos).

L'entrevista es portava a terme en un despatx tancat per preservar la intimitat de la persona. A l'inici es feia una breu presentació, explicant que la persona que l'estava entrevistant era investigador/a de la Universitat de Lleida. A continuació, s'informava sobre l'objectiu de la investigació; sobre el caràcter innocu per la seva salut; se li explicava que el seu nom no es recollia i l'entrevista es codificava per preservar la seva identitat, que l'entrevista seria gravada en un magnetòfon i que la informació recollida només seria accessible als investigadors de la Universitat que analitzarien les dades recollides en l'estudi.

Posteriorment, es feien unes breus preguntes de tipus sociodemogràfic (gènere, edat, nacionalitat, localitat en la qual vivia en l'actualitat, nivell d'estudis acabats de l'entrevistat i de cada un dels seus pares o tutor, persones amb qui vivia en l'actualitat, si estudiava en aquell moment i si treballava, així com si treballaven els seus progenitors).. En el corpus de l'entrevista, es feien les dues preguntes obertes amb les dues subpreguntes. Finalment, s'agraïa la seva participació en l'estudi i s'acompanyava al jove a la sortida.

Estratègia d'anàlisi

Per tal d'obtenir una comprensió global, descriptiva i interpretativa dels esdeveniments vitals estressants i traumàtics dels adolescents infractors, vam optar per seguir els passos de la *Teoria Fonamentada* o *Grounded Theory* de Corbin & Strauss, (2008). Seguint una adaptació de l'esquema proposat per Corbin & Strauss, (2008), les fases de l'anàlisi van ser les següents:

1. Preparació d'arxius de dades brutes (Es van transcriure les 30 entrevistes i es van introduir en l'aplicatiu Atlas.ti.
2. El text va ser llegit atentament per l'investigador principal i revisat pel segon investigador per tal de detectar els temes comuns.
3. Primer anàlisi de les dades en brut mitjançant la categorització oberta (l'investigador principal amb la revisió del segon investigador va identificar i definir fragments significatius del text de les entrevistes i els va anar codificant de manera intuïtiva i oberta, paraula a paraula, línia a línia (codificació in vivo) usant la maquinària que ofereix Atlas.ti.).
4. Desenvolupament de les categories inicials mitjançant la codificació axial (com a estratègia dirigida a la validació de l'estudi, l'investigador principal amb la supervisió de l'investigador secundari, van comparar sistemàticament les categories i les seves característiques en diferents fragments per tal de trobar regularitats o pautes que permetessin definir les categories o relacions com a significatives).
5. Creació d'un model de categories principals (codis) i secundàries (xarxes) mitjançant la codificació selectiva.

Finalment, les xarxes es van integrar en grups de xarxes.

Per tal d'humanitzar la veu dels entrevistats, cada entrevista codificada es va tornar a codificar amb un nom fictici i de distribució aleatòria. Així, en el present manuscrit, quan es fa referència a les cites que havia fet cada jove sempre es nomena amb el mateix nom fictici.

Per tal d'oferir garantia de confiabilitat a la investigació qualitativa, dotant a la investigació de la màxima precisió, estabilitat, exactitud i consistència en els resultats obtinguts, es van analitzar les dades per dos investigadors seguint les indicacions de Creswell & Miller, (2000) i es va gravar i transcriure literalment tot el material recollit (Les transcripcions de les entrevistes es poden demanar a l'autora de la present tesi doctoral). Es va fer una anàlisi acurada de tots els casos, els que donaven consistència als resultats i també aquells que no la confirmaven i es va contrastar els resultats amb els actors socials, els tècnics de Justícia, un cop es van extreure les conclusions de l'estudi.

Per l'anàlisi de les dades obtingudes a partir de les entrevistes es va fer ús de l'eina ATLAS.Ti de Friese, (2019). Aquest programa està especialitzat en l'anàlisi de dades qualitatives. L'ATLAS.ti permet a l'investigador organitzar la informació recollida i visualitzar de manera esquemàtica les agrupacions temàtiques de les dades discursives, el que facilita la seva profunda anàlisi en els diferents escenaris a plantejar (Varguillas, 2006). Aquests tipus de software, dissenyats específicament per augmentar l'efectivitat i eficàcia dels procediments manuals d'anàlisi de texts i dades multimèdia, faciliten la presentació dels resultats de les investigacions (Valles, 1999; Varguillas, 2006). La categorització de la informació es va anar estructurant a partir de les idees, conceptes o interpretacions abreviades de les cites, ja que en metodologia qualitativa la

dada pròpiament dita no existeix, sinó que s'esdevé com a resultat d'un elaborat procés interpretatiu de les transcripcions de les entrevistes (Varguillas, 2006). La codificació de les cites en esdeveniments vitals, ens va permetre formar relacions en mapes conceptuals de xarxes d'esdeveniments vitals que a la vegada també es van poder agrupar en forma de diagrama de flux en grups de xarxes. Per exemple, el codi específic Ser detingut en més d'una ocasió, es va incloure en la xarxa Haver estat acusat, denunciat o detingut per cometre algun delicte, que a la vegada es va incloure en el grup de xarxa *Causa Judicial*.

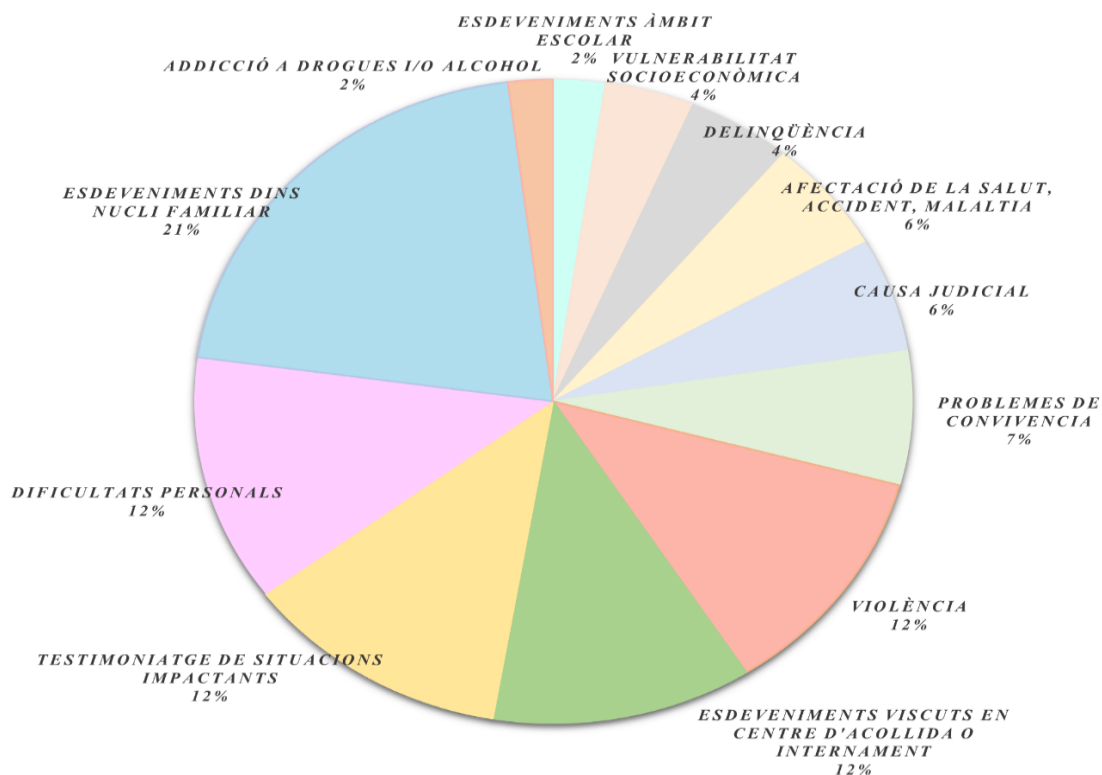
Paral·lelament, es van identificar en la literatura científica, diferents instruments per avaluar esdeveniments vitals i estressants en mostres de la mateixa edat que la població objectiu. Aquesta cerca ens va permetre comparar els resultats de les entrevistes amb el que habitualment es pregunta en aquests instruments.

Resultats

Anàlisi qualitativa

Després d'analitzar les 30 entrevistes es van detectar 293 cites que feien referència a esdeveniments vitals estressants i/o traumàtics. Aquests resultaven en 170 esdeveniments vitals estressants i/o traumàtics diferents. Tots els esdeveniments es podien agrupar en 12 agrupacions de xarxes d'esdeveniments vitals. Cada grup de xarxes, estava conformada per diferents xarxes, 77 xarxes en total, que agrupaven codis d'esdeveniments vitals específics. A la Figura 2, es pot veure el percentatge de cites per agrupació de xarxa (Vegeu figura 2).

Figura 2. *Proporció de cites en cada agrupació de xarxa semàntica*

Nota: Gràfica de creació pròpia

Partint de les agrupacions de xarxa, es va construir una taula (Vegeu Taula 1), amb les xarxes que formaven part de cada agrupació i els codis d'esdeveniments vitals que s'havien recollit de les entrevistes. En la taula es detalla també les cites dels joves a cada esdeveniment. Per tant, es pot analitzar la freqüència amb què cada esdeveniment vital es va evidenciar en els relats dels joves. Les últimes tres columnes de la taula, mostren la coincidència dels ítems de xarxes o de codis amb altres instruments de mesura d'estrès o de trauma en població general i si l'esdeveniment vital esdevenia traumàtic o estressant.

Taula 1. *Esdeveniments vitals organitzats segons xarxes i agrupacions de xarxes semàntiques i coincidència amb altres instruments d'avaluació d'esdeveniments vitals validats*

Agrupació de xarxes	Xarxa	Codis d'esdeveniments vitals	Cites	Freqüència amb què apareixen codis en el conjunt d'entrevistes	Coincidència Xarxa amb altres Checklist	Coincidència Codi d'esdeveniments vitals amb altres Checklist	Traumatic (TLE) / Estressant (SLE)
1. ESDEVENIMENTS DINS EL NUCLI FAMILIAR	Algun familiar o amic va ser objecte d'agressió	Van agredir físicament a un familiar	Fareed:14	3,33%	LEIA APES		TLE
		Van abusar d'un membre de la família	Fareed:13	3,33%			TLE
	Convivència amb familiars que bevien alcohol, fumaven marihuana o consumien droga	Addicció alcohol i/o drogues de progenitors	Faisal:22 Fares:3	6,66%	PACT LEIA EAV LEQ	EAV LEQ	SLE
		Presenciar com familiar consumia drogues i/o alcohol	Alí:16	3,33%		ALCES	SLE
		Haver viscut amb drogoaddictes amb malaltia mental	Alí:17	3,33%			SLE
	Manca d'atenció, de suport, d'estima o de comprensió vers ell/ella dins del nucli familiar	Abandonament progenitor/a	Faraq:7	3,33%	PACT LSC-R	LEIA EAV APES	SLE
		Els pares no van interessar-se perquè estudiés	Amer:4	3,33%			SLE
		Els pares van abandonar les obligacions envers els germans i la pròpia persona	Daoud:2	3,33%		EAV	SLE
		La família no ha cregut en la seva innocència	Asid:6	3,33%			SLE
		Els pares mostren favoritisme per altre germà/germana	Faisal:1	3,33%			SLE
		Va haver de fer-se càrrec del germà/germana per desatenció dels pares	Daoud:3	3,33%		APES	SLE
		Un familiar va impedir que anés a l'escola quan era petit/a	Anouar:3	3,33%			SLE
		Incomprensió dels familiars	Asid:9	3,33%			SLE
		Absència d'estima en la família	Ghaith:16	3,33%			SLE
	Traslladar-se a un nou lloc on viure	Anar canviant de casa de diferents familiars	Alí:20	3,33%	EAV APES ALCES	LEIA	SLE
		Desplaçar-se amb la família a un altre país	Hakim:19	3,33%			SLE
	Haver de canviar d'escola, d'institut o d'amics per raons externes a la seva voluntat	Deixar enrere tot el que era central en la seva vida com els amics o l'escola per raons externes a la pròpia voluntat	Hakim:16	3,33%	LSC-R LEIA EAV APES ALCES LEQ		SLE
	Tenir problemes amb persones properes	Baralles contínues entre germans	Faisal:2 Ghazi:3 Jusuf:2	10,00%	LEIA APES ALCES	EAV ALCES	SLE
		Discutir amb els pares	Ghazi:2 Adiva:3 Bader:1	10,00%	KIRCHNER	EAV ALCES	SLE
		Li renyaven molt a casa	Gawdat:12 Hamid:2 Hakim:13 Faisal:16	13,33%		EAV ALCES	SLE
		Problemes familiars	Gazanfar:10 Atiah:2 Ghaith:14	10,00%		EAV	SLE
		No estar bé a casa	Fahid:8	3,33%			SLE
		Discutir amb l'avi/àvia	Adiva:4	3,33%			SLE
Haver fallat o	Haver fet patir els pares	Fathi:5	3,33%	APES		SLE	

decebut a algú important per a ell/ella	Haver perjudicat indirectament a un ésser estimat	Fateh:5	3,33%			SLE	
	Haver causat malestar a la família	Atiah:15	3,33%			SLE	
	Haver mentit als de casa per por a la seva reacció	Arif:28	3,33%			SLE	
	Els pares van perdre la confiança en la seva persona	Fathi:1 Fahid:2	6,66%			SLE	
Discussions, crits, insults o amenaces entre familiars	Baralles i violència verbal contínues entre progenitors-pertorbació marcs de referència	Fares:4	3,33%	PACT LSC-R LEIA EAV APES KIRCHNER LEQ		TLE	
Haver trencat la relació amb algú important per a ell/ella	Greus desavinences entre progenitors que van acabar repercutint negativament la família	Faraq:8	3,33%	APES KIRCHNER	LEIA	SLE	
	Haver-se decebut dels pares	Fahid:10	3,33%			SLE	
	Descobrir que un germà/germana no seguia les normes religioses	Jusuf:1	3,33%			SLE	
Algun familiar proper o amic pateix una malaltia física o mental greu	Malaltia de familiars	Alí:31 Fayaz:11 Anouar:10	10,00%	PACT LSC-R LEIA	ALCES LEQ	SLE	
	Greus seqüeles físiques en un familiar per una pallissa	Fareed:15	3,33%	EAV APES		SLE	
Dificultats econòmiques	Un progenitor va haver de tirar sol la família endavant	Alí:32	3,33%	LEIA EAV LEQ	LSC-R APES	SLE	
	Dificultats econòmiques a casa	Anouar:6	3,33%		LEQ	SLE	
Estar en acollida o amb persones que no eren els pares	Viure amb altres familiars sense els pares	Alí:3 Hakim:9 Anouar:4	10,00%		LSC-R	SLE	
Incorporació o sortida d'un familiar de casa seva	Van fer fora de casa a un germà/germana	Bader:8	3,33%	LEIA APES		TLE	
	Un familiar s'ha incorporat o marxat de la família	Hakim:5	3,33%		LSC-R	SLE	
	Germà/Germana va marxar de casa	Daoud:1 Jusuf:3	6,66%		LSC-R EAV LEQ	SLE	
Manca de referents en qui identificar-se	No tenir ningú en qui identificar-se	Dirham:2	3,33%			SLE	
Saber que era adoptat	Saber que era adoptat	Atiah:12	3,33%			SLE	
	No poder conèixer els pares biològics	Atiah:24	3,33%			SLE	
Separació dels pares	Separació dels pares	Jusuf:4 Ahmed:1	6,66%	LSC-R APES LEQ	LSC-R LEIA EAV APES ALCES LEQ	SLE	
	Trencament de la relació familiar materna/paterna	Arif:13	3,33%		LSC-R	SLE	
2. ESDEVENIMENTS VISCUTS EN CENTRE D'ACOLLIDA O INTERNAMENT	Ingressar en un centre de menors	Ingressar en un centre d'internament	Eyad:6 Gawdat:4 Hakim:8 Amer:6 Atiah:5 Fares:14	20,00%	LSC-R	EAV	SLE
	Ingressar en un centre de menors	Bader:2 Dirham:5 Farid:16	Asid:4 13,33%			SLE	
	Reingressar en un centre de menors	Fathi:3 Bader:3	6,66%			SLE	

	Durant un període de temps llarg, no haver pogut veure a persones importants per a ell/ella	No poder veure a la parella per estar en centre d'internament	Atiah:25 Farid:7	6,66%	LSC-R	SLE	
		No poder estar amb la família per estar ingressat en un centre	Gawdat:17	3,33%		SLE	
		No poder veure els familiars per raons externes a la seva voluntat	Atiah:23	3,33%		SLE	
	Manca de llibertat	Haver perdut la llibertat	Fareed:22 Farid:17 Fateh:10	10,00%		SLE	
	No poder assistir a un esdeveniment familiar important per raons externes a la seva voluntat	No poder assistir a un esdeveniment familiar important per raons externes a la seva voluntat	Faraq:4 Farid:4	6,66%		SLE	
	Passar un procés de desintoxicació	Deixar les drogues	Fares:22	3,33%		SLE	
	Rebre insults, ofenses, maltractaments o ser rebutjat pels amics o companys	Els companys descarregaven agressivitat amb ell/ella	Faisal:26	3,33%		SLE	
	Barallar-se amb violència física amb algú	Pegar-se amb algú	Faisal:24	3,33%	LEIA	SLE	
	Escapar-se del lloc on vivia	Escapolir-se del centre d'acollida	Fareed:4	3,33%	LEIA EAV LEQ	SLE	
	Estar en acollida o amb persones que no eren els pares	Haver estat ingressat en diferents centres d'acolliment	Faraq:3	3,33%	LSC-R	SLE	
	Haver estat acusat per un delicte no comès	Haver estat acusat per un delicte no comès	Farid:15	3,33%		SLE	
	Haver estat acusat, denunciat o detingut per cometre algun delicte	Haver de fer front a un judici Tenir problemes amb la justícia Un progenitor el va denunciar i té ordre d'allunyament	Farid:6 Fathi:2 Hamid:7 Bader:4 Gawdat:15	3,33% 6,66% 6,66%		SLE SLE SLE	
	Haver trencat la relació amb algú important per a ell/ella	La parella li va ser infidel Els amics el van traïr	Fareed:10 Fahid:3	3,33% 3,33%	APES ALCES	SLE SLE	
	No tenir amistats en qui confiar	Haver perdut amistats	Fateh:15	3,33%	ALCES	SLE	
	Traslladar-se a un nou lloc on viure	Canvi de centre d'acollida per mal comportament Canvi de centre d'internament	Fareed:9 Farid:5	3,33% 3,33%		SLE SLE	
3. DIFICULTATS PERSONALS	Dificultar per gestionar situacions que li provoquen malestar	Haver vist plorar al/la pare/mare per enyorança	Fateh:3	3,33%	APES	SLE	
		No poder evitar la mort d'una persona	Farid:11	3,33%		TLE	
		Dificultats emocional davant situacions que li provocaven malestar	Adiva:1	3,33%		SLE	
		Passar dies trist/a i apàtic/a	Arif:21 Ghaith:18	6,66%		SLE	
		Dificultat per controlar l'enuig	Fareed:16 Arif:2 Faisal:4	10,00%		SLE	
		No tenir amistats en qui confiar	Infància sense amics No tenir ningú amb qui comptar	Faisal:6 Ghaith:13	3,33% 3,33%	APES KIRCHNER	SLE SLE
		Manca de seguretat en sí mateix	Dificultat per tenir confiança en sí mateix	Asid:7 Faisal:13	6,66%		SLE
		Manca de d'habilitats socials	Dificultat per entendre's amb els altres	Fareed:19 Arif:5	6,66%		SLE

Canvi en l'aspecte físic amb el que no es va sentir a gust	Patir un canvi estètic	Arif:9	3,33%	LEIA EAV APES ALCES		SLE	
Durant un període de temps llarg, no haver pogut veure a persones importants per a ell/ella	Deixar de conviure amb els germans per raons externes a la seva voluntat	Alí:36	3,33%			SLE	
	Deixar de tenir relació amb membres familiars	Alí:5 Bader:11	6,66%			SLE	
	Estar temps sense veure pare/mare	Gawdat:9	3,33%			SLE	
	Germà/germana va ingressar en centre d'internament	Hakim:6	3,33%	APES		SLE	
	No poder veure els familiars per raons externes a la seva voluntat	Fateh:1	3,33%		APES	SLE	
	No tenir visita dels pares quan estava en el hospital ingressat	Fares:7	3,33%		APES	SLE	
Dificultat per afrontar les situacions difícils	Haver mentit als de casa per por a la seva reacció	Faisal:19 Arif:18	6,66%		APES	SLE	
	No poder mostrar-se tal com era	Dirgham:7	3,33%			SLE	
Haver tingut dificultats per acceptar la seva condició sexual	No acceptar el sexe amb el que s'havia nascut	Arif:8	3,33%			SLE	
	Dificultats per acceptar la seva condició sexual	Faisal:5	3,33%		LEQ	SLE	
	Fer pública la seva condició sexual	Arif:15 Faisal:10	6,66%			SLE	
Impaciència	Impaciència	Arif:22	3,33%			SLE	
Labilitat emocional	Inestabilitat emocional	Arif:3	3,33%			SLE	
Dificultat per accedir a lloc de treball	No poder treballar per poder ajudar a casa per no tenir suficient edat	Anouar:2	3,33%			SLE	
Amor no correspost	Amor no correspost	Arif:16	3,33%	APES		SLE	
No poder assistir a un esdeveniment familiar important per raons externes a la seva voluntat	No poder assistir a un esdeveniment familiar important per raons externes a la seva voluntat	Fares:6 Faraq:4 Farid:4	10,00%	APES		SLE	
Passar una temporada sense la tutela de cap adult ni institució	Marxar sense rumb fix amb amics per diferents països	Fathi:10	3,33%			SLE	
4. SER TESTIMONI DE SITUACIONS IMPACTANTS	Haver vist algú proper greument ferit, que l'hagin matat o que s'hagi suïcidat	Veure a la teva mare/pare greument ferit prop de la mort	Ghaith:7	3,33%	LSC-R LEC	LEC	TLE
		Mare/pare va patir un accident greu	Faisal:23	3,33%		LEC LEQ	TLE
	Presenciar com dos o més familiars o amics es pegaven	Haver viscut violència intrafamiliar	Ghaith:8 Hakim:20 Alí:14	10,00%	LEIA	LSC-R	TLE
		Presenciar acte violent contra germans/germanes	Bader:6	3,33%			TLE
		Els amics es van barallar entre ells	Ahmed:6	3,33%			SLE
	Mort d'un familiar proper o amic	Mort del pare/mare en presència seva	Anouar:8 Amer:2	6,66%	LEIA EAV	LSC-R EAV	TLE
		Mort d'un tiet/tieta	Adiva:8	3,33%	APES ALCES		TLE
		Mort del pare/mare	Arif:12 Eyad:12 Amer:9 Anouar:11	13,33%	KIRCHNER LEQ		TLE
		Mort d'un amic	Ghazi:6	3,33%		EAV ALCES	TLE

	Mort de l'avi/àvia	Arif:14 Farid:10 Adiva:6 Bader:10 Ahmed:7 Fares:2 Gawdat:13	23,33%			TLE	
	Mort d'un germà	Alí:28	3,33%			TLE	
	Mort de diferents familiars	Adiva:7 Ahmed:4 Eyad:2 Faisal:7 Faraq:5 Fares:5 Fayaz:2 Hamid:3	26,67%		ALCES	TLE	
	Algún familiar o amic va ser objecte d'agressió	Van abusar sexualment d'un amic/amiga	Fareed:7	3,33%	LEIA EAV	TLE	
	Tenir un familiar proper o amic amb problemes amb la llei	A la mare li van treure la custòdia dels germans	Alí:19	3,33%	PACT LSC-R	LSC-R SLE	
		Un familiar va abusar sexualment d'una persona	Fareed:13	3,33%	LEIA EAV APES	SLE	
		Uns familiars van agredir físicament a una persona	Fareed:14	3,33%		SLE	
	No poder assistir a un esdeveniment familiar important per raons externes a la seva voluntat	Ingressat en un hospital no va poder assistir a l'enterrament d'un familiar	Fares:6	3,33%		SLE	
5. PROBLEMES DE CONVIVÈNCIA O RELACIÓ AMB ELS ALTRES	Haver trencat la relació amb algú important per a ell/ella	Els amics el van traïr	Alí:35	3,33%	LEIA APES	SLE	
		Haver trencat amb la parella	Ghaith:2 Alí:12 Adiva:12 Ahmed:8	13,33%		EAV LEQ SLE	
		Un amic/amiga no va actuar com ell/ella esperava	Fareed:24	3,33%		SLE	
	Tenir problemes amb persones properes	Discutir intensament amb algú	Farid:18	3,33%	LEIA APES	SLE	
		Problemes amb els amics	Atiah:17	3,33%		APES KIRCHNER SLE	
		Discutir amb la parella	Adiva:2 Ghazi:4	6,66%		SLE	
		Estar en acollida o amb persones que no eren els pares	Anar a viure a casa d'un desconegut	Fareed:21	3,33%		SLE
		Haver fallat o decebut a algú importat per a ell/ella	Haver-se portat malament amb la parella	Fateh:7	3,33%	APES	SLE
		No tenir amistats en qui confiar	Haver perdut amistats	Fareed:18 Alí:26 Fateh:15 Ghaith:17	13,33%	APES	SLE
			No tenir ningú amb qui comptar	Dirham:8 Ghaith:13 Arif:24	10,00%		SLE
		Infància sense amics	Faisal:6	3,33%		SLE	
6. VIOLÈNCIA	Barallar-se amb violència amb algú	Ficar-se en problemes al carrer	Eyad:3 Gawdat:1 Atiah:21	10,00%	APES LEIA	SLE	
		Participar en baralles	Fayaz:12 Fareed:20	6,66%		SLE	
		Pegar-se amb algú	Disham:6	3,33%		SLE	
		Haver estat mal influenciat per cometre actes delictius	Rebre males influències d'algunes amistats	Eyad:3 Asad:1 Ghaith:1 Hakim:10 Fateh:8 Gazanfar:2 Farid:13	26,67%	APES LEIA	SLE

	Rebre insults, ofenses, maltractaments o ser rebutjat pels amics o companys	Rebre insults i burles per la seva condició sexual	Arif:26 Faisal:15	3,33%	APES LEIA		SLE
		Bullying en primària	Hakeem:5	3,33%		EAV	SLE
		Bullying a l'institut	Fares:1 Ahmed:2 Faisal:14	10,00%		EAV	SLE
	Haver estat agredit violentament	Agressió per part de la policia	Daoud:8 Fayaz:4	6,66%	PACT LEIA	EAV	TLE
		Agressió física de coneguts	Fareed:11	3,33%	LEC		TLE
		Rebre maltractament físic en el nucli familiar	Ghaith:4 Daoud:10 Fareed:1	10,00%		LSC-R APES	TLE
		Agressió física de desconeguts	Hamid:5	3,33%			TLE
	Ser objecte de violència o intimidació	Ser objecte de violència i intimidació per part d'un familiar	Anouar:5	3,33%	LEIA	APES	TLE
		La mare/pare descarregava amb ell/ella agressivitat	Arif:27 Fares:19	6,66%			TLE
7. CAUSA JUDICIAL	Manca de llibertat	Deixar de sortir a passar-s'ho bé per evitar tornar a tenir problemes amb la justícia	Hakeem:7	3,33%	LEIA EAV APES	APES	SLE
	Haver estat acusat, denunciat o detingut per cometre algun delictes	Tenir problemes amb la justícia	Hakeem:2 Ghaith:9 Gawdat:14 Ghazi:7 Fayaz:5 Daoud:6	13,33%	LEIA EAV	LEQ	SLE
		Ser detingut	Fathi:12	3,33%		ALCES	SLE
		Ser detingut en més d'una ocasió	Daoud:4	3,33%			SLE
	Romandre detingut a comissaria	Passar la nit a la garjola	Fathi:13 Daoud:11	6,66%	LEIA EAV		SLE
	Detenció traumàtica	Detenció traumàtica	Fayaz:10 Daoud:8 Fares:21	10,00%	LEIA EAV		TLE
	Haver estat acusat per un delictes no comés	Haver estat acusat per un delictes no comés	Farid:15 Asid:10 Fateh:11	10,00%	LEIA		SLE
8. AFECTACIÓ DE LA SALUT, ACCIDENT O MALALTIA	Haver patit un accident greu	Quedar-li seqüeles arran d'un accident	Farid:9	3,33%	LSC-R LEIA		SLE
		Patir un accident	Daoud:9 Fares:16 Farid:8 Fateh:12 Ghazi:5 Hakeem:6	20,00%	ALCES KIRCHNER LEC LEQ	LEQ	TLE
		Tenir un accident de cotxe	Adiva:9	3,33%		LEC	TLE
	Haver patit una malaltia, haver estat ingressat en hospital o haver estat operat	Afectació física permanent que provoca vergonya	Dirham:7	3,33%	LEIA EAV ALCES KIRCHNER		SLE
		Haver patit un coma etílic	Gawdat:7	3,33%	LEC LEQ		SLE
		Patir una malaltia	Atiah:11 Arif:25 Fares:8	10,00%		LSC-R LEC LEQ	SLE
	Haver estat molt greu o a punt de morir	Haver pres sobredosi de pastilles	Fares:10	3,33%	LEC		SLE
		Intent de suïcidi	Arif:17	3,33%		LEQ	SLE
	Haver de desintoxicar-se per qüestions de salut	Deixar les drogues	Atiah:10	3,33%			SLE
	Haver d'anar al psicòleg /psiquiatra	Patir una psicopatologia	Arif:4	3,33%	LEIA LEQ	LEQ	SLE

9. VULNERABILITAT SOCIOECONÒMICA	Dificultats econòmiques	No tenir diners per poder costejar-se allò que li agradava	Hakim:21 Gazanfar:12 Jusuf:14	10,00%	APES	APES	SLE		
		No poder-se costejar allò que somniava	Amer:5	3,33%		APES	SLE		
		Dificultats econòmiques a casa	Jusuf:13	3,33%			SLE		
		Dependència econòmica dels pares	Alí:25	3,33%			SLE		
	Dificultat per accedir a lloc de treball	Dificultat per trobar feina	Jusuf:5 Gawdat:11 Bader:9 Gazanfar: 11	13,33%			SLE		
	Viure al carrer	Viure al carrer	Fathi:9	3,33%			SLE		
10. DELINQUÈNCIA	Haver robat, agredit o assetjat a algú	Mirada desconfiada de la gent pel carrer per por que els puguis robar	Faraq:1	3,33%			SLE		
		Acte delictiu	Atiah:18 Fahid:11 Fareed:25 Eyad:10 Fares:20 Faisal:27	13,33%	LEC		SLE		
		Haver robat per tenir diners	Jusuf:10 Fateh:9	6,66%		LEQ	SLE		
		Robar per sobreviure vivint al carrer	Fathi:6 Fareed:5	6,66%		LEQ	SLE		
		Haver perpetuat actes violents	Eyad:9 Fayaz:13	6,66%			SLE		
		Agredir algú (anar amb el grup de col·legues)	Fareed:8	3,33%		LEC	SLE		
		Perpetuar agressió sexual a un menor	Faisal:11	3,33%		LEC	SLE		
		11. ADDICCIONS A LES DROGUES I/O ALCOHOL	Addicció a les drogues i/o alcohol	Addicció a les drogues	Atiah:1 Fathi:8 Fares:17 Eyad:4 Jusuf:12 Gazanfar:9	20,00%	LSC-R LEIA APES ALCES KIRCHNER		SLE
				12. ESDEVENIMENTS ÀMBIT ESCOLAR	Dificultats com a estudiant	No treure bons resultats en els estudis	Hamid:8 Gawdat:3 Amer:8 Gazanfar:8	13,33%	APES KIRCHNER LEQ
		Dificultats per mantenir l'atenció a classe	Dirgham:3			3,33%		APES	SLE
Problemes o discussions amb professors	Faraq:2	3,33%				APES	SLE		
Dificultats per seguir el ritme a l'escola	Dirgham:4	3,33%				APES LEIA EAV	SLE		

Nota. El nombre que apareix al costat de cada entrevistat indica l'ordre en el qual l'entrevistat va reportar l'esdeveniment vital (Per exemple, Atiah: 1 indica que aquest va ser el primer esdeveniment vital detectat a l'entrevista d'Atiah). ALCES = Adolescent Life Change Event Scale (Forman et al., 1983); APES = Adolescent Perceived Events Scale (Compas et al., 1987); EAV= Escala de acontecimientos vitales para adolescentes (Mardomingo. et al., 1990); LEC-5=Life Events Checklist for DSM-5 (Weathers et al., 2013); LEIA= Life Events Inventory for Adolescents (Moya-Higueras et al., 2020); LEQ= Life Events Questionnaire (Newcomb. et al., 2008); KIRCHNER=Life events como factores de riesgo y de protección en adolescentes (Kirchner, 2000); LSC-R = Life Stressor Checklist – Revised (Wolfe. et al ., 1997); PACT= Positive Achievement for Change Tool (Fox et al., 2015). Taula de creació pròpia.

A continuació s'explicarà amb detall cada agrupació de xarxa.

1. Esdeveniments dins el nucli familiar

Aquesta agrupació contenia 16 xarxes adscrites (Vegeu Taula 2). En algun relat s'explica esdeveniments familiars molt greus, en els que els propis familiars van agredir físicament a un familiar. Fareed:14 descriu "... y ya mi tía que no lo pasó bien... le dieron una paliza sus propias sobrinas... estaba embarazada mi tía, y gracias a dios mi tía tuvo a esa niña...". Alguns van compartir el que suposava la **convivència amb familiars que bevien alcohol, fumaven marihuana o consumien droga**. Fares:3 descriu "cuando era pequeño, se murió mi abuelo, y mis padres bebían mucho. ¿Sabes? Y ...Pues, se insultaban entre ellos"; Ali:17 explicava "Y bueno... he tenido que convivir con drogadictos, yonki, más explícitamente... se metía de todo". Alguns joves descriuen una infantesa en què van haver de viure sense algun dels progenitors. Faraq:7 descriu com un progenitor els va abandonar un dia per l'altre. "De pequeño estábamos, bueno mi padre estaba con mi madre. Y mi madre.... Bueno... mi padre vino de trabajar de la obra y cuando vino, ya no estaba mi madre". Alguns joves descriuen haver viscut sense els pares amb la família extensa, en algun cas es descriuen continus canvis a casa d'un familiar a un altre. Alí:3 explicava "...primero fui con mi padre un tiempo, pero ya en cuanto tuve la oportunidad... porque yo siempre he sido de estar con mi madre, me volví con ella. Y... y luego el problema... que luego mi madre, no le fue bien, porque no encontraba trabajo... y claro, mantenerme a mí... era bastante difícil. Porque yo fui el único que se pudo ir con su padre... mis hermanos se fueron a un centro. Y... y luego me fui con mi abuela a XXXX a vivir un año y medio más o menos". També va sorgir en les converses la manca de referents en qui identificar-se. Dirgham:2 explicava "...no tener a nadie .... porque amigos todos tenemos y... y eso, pero ....una

persona concreta con la que sentirse identificado, el hecho de no tenerla, complica bastante el día a día". Alguns joves han posat de manifest el que va suposar per a ells *deixar enrere tot el que era central en la seva vida com els amics o l'escola*, per exemple en desplaçar-se amb la família a un altre país. Hakim:16 explicava *"No, en verdad lo que me jodió más es venir aquí, es buf, es... no te miento, ¿eh?, me destrozó más que entrar aquí en la cárcel, porque es dejar mi vida atrás ¿sabes? Dejar todos mis amigos, mi casa mi colegio, y venir a un mundo que a saber cómo es ¿sabes?"*. Les entrevistes d'alguns joves posaven de manifest que els afectava especialment aquells **problemes amb persones properes**, els comentaris més destacables referien la manca de sintonia amb els pares, i les discussions pels seus problemes d'addiccions o per haver tingut causes judicials. Atiah:2 ens deia *"Pues... empecé a la droga con quince años hasta los diecisiete, y tuve problemas con la familia..."*; Hakim:13 explicava com li renyaven molt a casa *"muy vigilado en casa, que no me dejaba salir mi madre por tontería, porque estuve dentro no me quería dejar salir a la calle, otra vez a liarla"*. Alguns joves han assenyalat quant d'estressant els va resultar **haver decebut a persones importants**. Fahid:2 explicitava *"Pues... por la cosa que estoy aquí.... cogí el coche de mi madre sin permiso y desde ahí ya no hay esa confianza que había antes, no hay ese vínculo.."*. Atiah:15 deia *"..robé a casa un montón de dinero.... pues, después cuando ellos se enteraron, eh bua, me sentí a tope de mal"*. En un destacable nombre d'entrevistes, s'assenyalà **manca d'atenció, de suport, d'estima o de comprensió dels progenitors**. Ghaith:16 explicitava haver estat maltractat i no haver-se sentit estimat *"...de pequeño yo no he vivido bien, yo tenía una familia pero ni mi madre ni mi padre me ha querido.... ni mi hermano, yo he vivido maltratos desde pequeño, palizas"*; Daoud:3 explicava *"mis padres dejaron de ocuparse de mí y de mi hermana pequeña, y lo que viene siendo desde los dos añitos, tres, hasta los seis igual o así, me la he criado"*

yo a la XXXX ...¿sabes?... es mi hermana pequeña...”; Anouar:3 assenyalava que li sabia greu no saber escriure bé perquè no li haguessin donat l’oportunitat d’anar a l’escola “...no haber podido ir al colegio....desde primero de primaria, hasta cuarto, no he ido yo, pero esto ya pasó en Marruecos...porque... me hacían ir a trabajar”. Asid:9, descrivia que no sentir el suport familiar el va abocar a no fer cas de les seves recomanacions “...por temas familiares también pues, la verdad es que no muy bien, porque con mi padre me llevo bien, pero es que siento que ellos no lo entienden o yo no los entiendo a ellos y eso también me creaba malestar en casa. Eso me hizo pues no estar atento a lo que me decían, solo pensaba en cosas malas y pues eso me conllevó al centro”.Amer:4 lamentava que el seu progenitor no l’hagués acompanyat o guiat en el seu aprenentatge “el, el estudiar, pues no he tenido por ejemplo mi padre, aquello que digas, que... que estén allí encima ¿sabes? Porque creo que, si me hubiesen... estado encima, pues hubiera, hubiera, hubiera estudiado, hubiera no sé, hubiera estado haciendo un bachillerato, o un grado medio...”.

En alguns relats s’ha posat de manifest la vivència de **discussions, crits, amenaces entre familiars**, amb pertorbació dels marcs de referència. Fares:4 descrivia els insults entre els pares com quelcom habitual “Pues, se insultaban entre ellos ... a veces las pagaba yo, pero no pasa nada.... igual (me) insultaban ¿sabes?. No sabían lo que decían...Pero al día siguiente ya estaban bien. Era por la noche que discutiendo y estas cosas... lo que pasa”. Algun jove posa de manifest com greus desavinences entre progenitors haurien acabat repercutint molt negativament a la família. Faraq:8 en l’entrevista explicava “Y mi madre.... Se fue con otro hombre. Y eso no le sentó muy bien (al seu pare). Al tiempo mi madre volvió y quería que nos fuéramos con ella. Y nosotros no queríamos. Y empezó a poner denuncias falsas y nos metieron en centros por culpa de ella”. La **separació dels pares** també han estat descrits com situacions de

canvis viscudes de manera estressant. Per exemple Jusuf:4 descrivia com amb la separació dels pares la seva vida es va alterar “*mis padres... que se discutían mucho... y al final... acabaron por separarse. Y... se habían ido a vivir a Marruecos, y me quedé viviendo aquí solo, durante... tres meses. Y después cuando volvieron, ...Al principio pues me había ido con mi madre... pero después... ya... se pudo arreglar ella sola ¿sabes? Con las ayudas y todo esto... Y, volví con mi padre para seguir trabajando y haciendo mis cosas...*”.

2. Esdeveniments viscuts en centre d'acollida o d'internament

Aquesta agrupació contenia 14 xarxes diferents (Vegeu Taula 2). En general, els joves entrevistats expressaven que durant el temps que van ingressar en un centre d'internament, ho havien passat malament. El fet d'estar ingressat va ser viscut com un esdeveniment rellevant. Eyad:6 descrivia “*He estado internado todo este último año, he estado internado once meses...El estar encerrado en un centro ya de por si es bastante... bastante complicado, bastante difícil de llevar*”. Tot i que alguns reconeixen que els va servir per a recapacitar. Hakim:8, descrivia “*Entre...aquí a la cárcel, bueno pero.... lo pasé mal los cinco meses y bueno aprendí un poco y ya está, a cambiar*”. Alguns joves plantegen que en els centres d'acollida o internament han viscut **períodes de temps llargs en els quals no han pogut veure persones importants per a ells**. Alguns mencionaven ser dur per a ells no poder estar amb la família. Atiah:23 comentava que “*Echas de menos a la familia... y te das cuenta de cosas que... que antes no veías.....El cariño de tus padres ahí no está*” . Altres comentaven quant difícil resultava per a ells no poder veure la parella, per exemple Farid:7 deia “*cuando llegué justamente aquí, no me dejaban ver a mi novia, ni llamadas, ni vistas ni nada... eso también, me dió... no sé, coraje. Me sentí muy mal. Luego ya... lo arreglaron me dieron dos visitas al mes. Y va mejor. Es que te ayudan las visitas... lo que viene de fuera, la gente que te vienen a*

ver”. Haver perdut la llibertat, va ser assenyalat com un esdeveniment estressant viscut en règim d'internament en centre educatiu. Farid:17 expressava “... *estoy privado de libertad... esto te da... pues no sé... rabia, impotencia, por no poder hacer nada y tal*”. .... Farid:4 describia la preocupació amb la qual vivia la separació dels éssers estimats i el **no poder assistir a esdeveniments importants** com l'enterrament d'un ésser estimat, el naixement o casament d'un familiar proper, tal com també van assenyalar altres joves, “...*a veces quieras que no, te da también como... un poco de miedo. El estar aquí, el no saber que pasa fuera, que pasa con tu familia, si están bien... se te puede morir alguien y no puedes ir al entierro, puede tener alguien de tu familia un parto y no puedes ir... Cómo mi hermana, que hace recientemente que se ha casado, y no he podido ir a la boda, a su boda. Y... eso me hizo sentir bastante mal también*”. Quan els joves que tenen alguna addicció entren en un centre d'internament, no poden consumir droga en el centre i han de **passar per un procés de desintoxicació**. Fares:22 describia “*Pues aquí muy difícil... este proceso, lo he llevado bastante mal.... Porque de fumarme 20 porros o 30, a acabar sin ninguno, ¿sabes? Acabar encerrado, preso... y la verdad es que me ha costado mucho.*”. També han descrit com en el centre han estat objecte de violència quan els companys han pogut descarregar agressivitat en ells. Faisal:26 describia “*Aquí hi ha molts XXXX que venen amb patera i tot això que insulten, ells se senten malament, s'enfaden, se senten enfadats i llavors també la paguen amb qui no volen, això ens ha passat a tots aquí*”.

3. Dificultats personals

Aquesta agrupació contenia 14 xarxes diferents (Vegeu Taula 2). En aquest cas són nombroses les referències a la **dificultat per gestionar situacions que els hi provocaven malestar**. Des de la dificultat per controlar l'enuig o la dificultat per superar situacions que li provocaven sentiments de culpa, ràbia o tristesa. Adiva:1

descrivia com l'afectava discutir “Soc una persona molt sentida i quan discuteixo amb la meva parella per exemple o amb els meus pares, més amb la meva mare que tinc més bona relació, pues... m'afecta molt negativament, me sento després molt malament...estic trista i aquestes coses”; Fateh:3 no sabia com gestionar el dolor de veure plorar a la mare per enyorança després d'haver-la perjudicat indirectament, “...lo peor es ver a mi madre llorando por algo. Que he hecho yo, que ha hecho mi hermano... o que a lo mejor ha pasado en la familia, ¿sabes? No me gusta, no me gusta... porque estaba sin papeles mi madre... porque me lo quitaron a mí y a ella. Y llevaba 3 años, sin bajar al país. Y tengo a mi hermano, mi hermana grande y mi cuñado. Y tengo mis sobrinos y tal, y los echa de menos. Y cada día que entras en casa, y sacas el tema de los papeles... ya está, empezaba a llorar, llorar y llorar”. Farid:11 descrivia les intenses emocions viscudes per no poder evitar la mort accidental d'un familiar, “Yo la ayudaba, porque ella ya era muy mayor... yo siempre le ayudaba a subir y bajar. Pues un día, que yo salía, me fui con los colegas y tal... La había subido una amiga de mi madre y se le había olvidado ahí mi abuela... con tanto sol que hacía... no podía bajar. Cuando intentó bajar, pues... se cayó y se dio un golpe en la cabeza y murió. Y es como si.... Si me sintiera culpable por ello, porque yo era siempre el que la subía y la bajaba de tejado. Y ese día cuando yo no estaba, justo tiene que pasar ese día... ¿sabes? Es algo muy grave. ... me he discutido bastantes veces con la chica esa... me he llegado hasta a pelear con ella, por lo que pasó. Como si me echara la culpa a mí, también le echaba la culpa a ella. ¿Por qué la has subido y te has olvidado de ella? Es una cosa muy fuerte... llegar a casa y encontrarte a tu abuela, sin vida, sangrando...”. Alguns han destacat que el fet de **no tenir amistats en qui confiar** ha fet que se sentissin sols. Ghaith:13 se sincerava dient: “Bueno, siempre me he sentido solo en verdad, tienes tus amigos, pero no sé, al fin i al cabo, luego en verdad, es que no

sé..., solo cuentas contigo, no cuentas con nadie”. La manca de seguretat en si mateix també va estar assenyalada. Asid:7 deia “...no estaba a gusto conmigo mismo, y eso me hacía estar cada día pues... nervioso..., estaba enfadado todo el día”. També freqüentment s’evidenciava en ells **mancança d’habilitats socials**. Fareed:19 per exemple explicava com acostumava a actuar davant algú que l’increpava d’una manera que reconeixia contraproductiu per a ell “...pues en la calle, en el colegio, instituto. Siempre peleas. Por nunca callar la boca. Y siempre acabar peleándome, siempre acabar mal. Sobre todo, con los grandes. ...por no creer. Si, el típico abusón, que dice, ... haz esto, no sé qué... o que!, por fuerza. ¿me entiendes que quiero decir? ¿Y yo pues no... tú no eres nadie sabes? ¿Entonces por qué te tengo que hacer caso? ¿Por qué tengo que agachar la cabeza yo? ¿Por ti?... Si quieres mi respeto... gánatelo bien y yo te voy a respetar. Porque si no yo no te voy a respetar”.

4. Ser testimoni de situacions impactants

Aquesta agrupació contenia 6 xarxes diferents (Vegeu Taula 2). Haver estat testimoni de situacions impactants, com que **algun familiar o amic hagués mort** o com **presenciar algú greument ferit, que l’haguessin matat o s’hagués suïcidat** va ser assenyalat per alguns joves. Gaith:7 relatava “Exagerado.....ver a tu madre a punto de morir...colgando de un segundo piso, ver a tu madre con todo el cuello abierto”. També vivències que deixen empremta, com la de viure violència intrafamiliar. Ghaith:8 afirmava “exagerado.... hacia mí, hacia mi madre, hacia mi hermano, mi padre era un abusador de los buenos...”. Alí:14 explicava “Haber presenciado como... golpeaban a mi madre... bastante fuerte y... también he visto como golpeaban a mi abuela, por ejemplo. Y a mi abuelo también”. Bader:6 va descriure com va presenciar un acte violent contra els germans “...fui a mi casa, a casa de mis padres a visitarlos, y estaban pegando a mi hermana y la pequeña llorando”, o que un progenitor hagués

mort en la seva presència. Amer:2 explicitava en l'entrevista “*A los dieciséis... también se me falleció mi padre, que... así delante mis ojos... y pff... y la verdad...*”, Anouar:8 recordava emocionat, la mort del pare quan el va anar a visitar a l'hospital “*... y claro pues mm... que te digo yo... después le cogió el cáncer, y aún seguía fumando, oye no, no paraba, no paraba, y bueno y después, un día le cogió un no sé, algo así en el pecho ... mira me mandó, me dió dinero y me dijo: ves a comprarte unos yogures... y después, cuando vine....., o sea es como si no quería que lo viera morir...*”.

Altres **morts de familiars**, com la de germans, tiets o avis. Adiva:8 descriu “*...la que més m'ha xocat és la del meu tiet perquè no... no li tocava, i va ser molt.. molt en xoc i molt ràpid tot i llavors pues me va afectar molt, ho vaig passar bastant malament i me va costar bastant temps assimilar que s'havia mort el meu tiet*”. Inclús un nombre destacable de joves van explicar com el fet que diferents familiars haguessin mort en un espai breu de temps, els havia impactat. Ahmed:4 relatava “*Sí, durant tres anys consecutius va donar la casualitat que se van estar morint...eh? Saps..., el meu cumpleany és el 29 de gener. Pues la meva àvia se va morir el 28, després una tieta també es va morir el 31... de gener*”. S'ha relatat també situacions en les quals un amic/amiga havia estat objecte d'agressió . Fareed:7 explicava com la seva millor amiga va ser violada per un estrany amb qui havien anat per emborratxar-se. “*Y al día siguiente, a las 7 de la mañana... pues la niña me vino diciendo que se quería ir de esa casa... vámonos... Yo no entendía por qué... pues, al salir... pues me contó que... el señor ese ....estaba dentro de la habitación y se había encontrado desnuda... y ...que ... justamente se había despertado y... el otro había parado*”. També alguns han relatat com **familiars tenien problemes amb la llei**. Ali:19 explicava que a la mare li havien tret la custòdia dels seus germans “*Mi madre se vió sola y sin trabajo y le quitaron a los hijos al final*”. Fareed:13 explicava com un cosí seu havia abusat d'una criatura que

també era família seva “*Se ve que no se hablaba mi tia con mi primo...que tiene 13 años. I digo ¿Por qué? Que pasaba...Pues habia abusado... de mi prima. Que tenia 3 años... Y. uff... me dio una rabia.*”.

5. Problemes de convivència o relació amb els altres

Aquesta agrupació contenia 5 xarxes diferents (Vegeu Taula 2). Especialment assenyalaven que els havia afectat **haver trencat la relació amb alguna persona que els importava** Alí:12 relatava: “*haber roto con una chica a la que conocí. Y... me ha marcado, demasiado diría yo. Y... a día de hoy, pues sigo pasándolo mal por ello*”. També va haver joves que van reconèixer haver tingut **problemes amb persones properes**. Athiah:17 deia “*Hmm....Hasta los diecisiete...tuve problemas con la familia, con la gente que estaba a mi alrededor, amigos...familiares...de todo*”.

1. Violència

Aquesta agrupació contenia 5 xarxes diferents (Vegeu Taula 2) : Un dels esdeveniments comuns era **barallar-se amb violència física amb algú**, Fareed:20 assenyalava “*en la calle, en el colegio, instituto... Siempre peleas*”. Freqüentment els joves relataven **haver-se influenciat per altres per cometre actes violents**, i com al final els havia repercutit negativament. Fateh:8 relatava com l’havien incitat a actuar violentament “*yo no queria hacer nada pero ellos decian. Vamos!*”; Eyad:3 explicava com va estar influenciat per consumir droga “*... bueno luego en un momento dado hago otras amistades que ya no fuman tabaco, sino que fuman porros, y... bueno pues empiezo yo también a fumar porros, cosa que en un principio no me afecta tanto, pero bueno luego pasan los... pasan los meses, pasan los años ya empiezo a encontrarme de alguna forma muy... muy pegado a eso...y... a raíz de allí empiezan ya todos los problemas, uno... uno empieza a meterse cosas que no tiene que meterse, a hacer cosas*”.

para conseguir lo que quiere meterse que tampoco tiene que hacer, y... nada pues, eventos traumáticos desde ese momento hasta ahora prácticamente cada día...No había un día bueno, eran todos días malos y el día bueno era el que no me faltaba nada...". També com a esdeveniments destacables es trobava **haver rebut insults, ofenses, maltractaments o haver estat rebutjat per amics o companys**, la majoria referits a assetjament escolar tant en la primària com en l'institut. Fares:1 per exemple relatava *"Pues la veritat es que... jo vaig tenir una situació que vaig viure a XXXXX. Saps? I anava al col·legi i es burlaven de mi"*. També hi ha hagut joves que han descrit assetjament per la seva condició sexual. Faisal:15 descrivia: *"... no sabia que dir, perquè ells me deien... no sé què...maricón...bla bla bla..."*. També hi ha testimonis d'**haver estat agredits violentament**, tant per part de coneguts com de desconeguts. Fareed:11 explicava com va ser agredit pels familiars de la seva xicota *"Fuí a casa de su madre. Su tío, bueno, casi me atropella con el coche, sus primos me pegaron una paliza, su abuelo casi me mata... y bueno, yo aguanté porque supongo que la queria la niña"*. Inclús algun jove descriu haver estat agredit per la policia. Fayaz:4 relatava: *"una vez no sé qué me pasó con los mossos y me empezaron a pegar... me levantaron la mano,...me pidieron el DNI, entonces yo no lo tenía... me dijeron que iba a tener que ir a comisaria... entonces no sé qué pasó... que le alcé un poco la voz. ¡No me alces la voz! y me empezaron a pegar, ¿sabes?"*. Hi ha descripcions de com un familiar tractava a un jove quan era molt petit amb **violència i intimidació**. Anouar:5 explicava *"al colegio no he ido yo... porque mi madre estaba aquí en España, y yo vivía con..... el hermano de mi padre, y... claro y me hacía trabajar, o sea ni lo sabía.... ni mi madre ni nada, y encima con amenazas de que me iba a pegar si lo digo... Tal así, tal así y es, eso es lo más traumático que he pasado"*

2. Causa Judicial

Aquesta agrupació contenia 5 xarxes diferents (Vegeu Taula 2) : Hakeem:7 descriu les conseqüències que va tenir per a ell, *deixar de sortir a passar-s'ho bé per evitar tenir problemes amb la justícia* “yo ya no salía de fiesta porque el problema que tuve fue por eso...Y las primeras veces cuando me pasó esto, pues tenia miedo de salir... ¿entiendes?. Salir de fiesta... evitabas situaciones ....que me pudieran causar algún problema “. Molts joves van assenyalar com estressant, haver tingut *problemes amb la justícia*. Daoud:6 afirmava “los juicios no me gustan, los juzgados tampoco”. Més d'un jove descriu com a experiència negativa *romandre detingut a comissaria*, alguns en més d'una ocasió. Daoud:11 descriu així la vivència de veure's a la garjola. “Pff así negativo, pues yo que sé, pues... Haber despertado en el calabozo”. Hakeem:2 deia “al principio cuando tuve los problemas judiciales...La primera vez si que me afectó un poco...Tuve miedo. Fue dos veces”. Més d'un jove relatà una **detenció traumàtica** en la qual van patir per la seva integritat física. Daoud:11 descrivia “a mi els mossos d'esquadra... un cop me van tancar en una habitació com aquesta i me van fotre una pallissa que flipes, sense càmeres i jo esposat, me van enganxar les sabates i me les van tirar a la cara, me van xafar el cap, me van donar puntades, cops de puny,... van sacar l'extensible... i me van donar”; Fayaz:10 explica com aquest fet, li va generar aversió a la policia, el que li va suposar un augment d'arrests i problemes judicials “Y siempre que veía un mosso ... solo que me decían algo... lo insultaba, le decía de todo... no podía apartarme ¿sabes? Es ... que dices... los mossos todos son iguales. Que ves a uno, y dices ¡que este puede ser igual que el otro!”.

3. Afectació de la salut, accident o malaltia

Aquesta agrupació contenia 5 xarxes diferents (Vegeu Taula 2): Alguns joves han descrit haver **patit accidents greus**. Ghazi:5 explicava “Lo heavy fue cuando me pegué

un castañazo muy guapo.... Jejeje, y es que lo más gracioso es que yo iba atrás. No es un coche normal, sino ¿Sabes las rancheras?. Pues yo iba enganchado detrás con dos amigos. Pues allí nos transportaban así, para no pagar pues....Y los cabrones bajaron sin avisar y yo a la que me di cuenta... el ya me había visto... empezaba a hacer zigzag y yo como éramos niños se me soltaron las manos”. También algún jove descriu seqüeles que li han quedat arran d’un accident. Farid:9 explicava “...digamos secuelas... Porque no me acuerdo yo de mi infancia de lo que viví en mi infancia... a veces, por ejemplo, cosas que han pasado 4 o 5 años, tampoco me acuerdo de ellas... Por ejemplo, lo del accidente... yo... solo lo veo en los sueños... Como si soñara con ello y me despierto por la noche ¡pum! cuando me da el coche. Pero no me acuerdo, porque me lo contaron mis padres y tal, por eso lo sé. Pero lo que es del accidente no me acuerdo de nada... pero ahora últimamente que estoy encerrado y tal... sí que me viene más frecuentemente... Me despierto sudando, angustiado, estresado... no sé, como con miedo”. Dirgham:7 describía haver patit una afectació física permanent a partir d’una agressió, que li provocava vergonya. “Y me... Me fracturó un diente, y eso, mm... creo que, que sí que fue importante....Si, el no poder sonreír decentemente... y ... estuve mucho tiempo así. Creo que, que ese ha sido el hecho más traumático de mi vida”. También ha estat assenyalat haver pres sobreposi de pastilles. Gawdat:7 descriu: “me tomé 10 roches. Son pastillas muy fuertes, con un colega. Eran medicación de estas de psicólogos y estas cosas. Que las vendían en mi barrio...”. L’intent de suïcidi ha estat descrit per Arif:17 com una reacció desproporcionada al desamor “Me vaig enamorar per primer cop, i no va ser correspost....I me va rebentar... amb el TLP (Trastorn Límit de la Personalitat), que les emocions pim pam, estava fet merda...molt al principi de l’adolescència... me vaig acabar intentant suïcidar...”

4. Vulnerabilitat socioeconòmica

Aquesta agrupació contenia 4 xarxes diferents (Vegeu Taula 2): L'esdeveniment més assenyalat en aquesta agrupació va ser no tenir diners per poder costejar-se allò que els hi agradava. En les paraules dels joves, es descriu com el fet de no poder tenir el que altres sí tenien va ser el que els va fer delinquir per no sentir-se menys que els seus companys. Hakim:29, descrivia, *“España es mala sabes... España te enseña muchas cosas a la que tú no tienes alcance, y eso duele a la gente, ¿sabes?, por ejemplo la gente pues estudia vale, por ejemplo un chico normal estudia, estudia, estudia pues el viernes llega, le dan quince euros, veinte pues a salir un rato, a tomar algo..., nosotros igual nada sabes y tú ves como todos lo de clase quedan para ir a tomar algo y tú no puedes, sabes y tú tienes que buscar la manera ya, de cómo hacerlo, ¿tú sabes?....Por eso jode, en XXXX (al seu país), no hay eso por eso nadie nadie delinque ¿sabes? No delinquen por tonterías, delinquen porque se drogan o se hacen cosas fuertes, pero delinquir por tonterías no. Aquí sí, aquí porque vemos que la gente sale, la gente va a la playa, la gente con quince años se va a XXXX a dar vueltas, ¿sabes? Nosotros...no podemos es lo que desvía de camino más que nada”*. Amer:5 explicava no haver pogut costejar-se allò que somniava *“...jugar a futbol....poder tener oportunidad de... jugar en equipos buenos..., el XXXX...por ejemplo.... pero luego... tampoco tengo transporte para ir...”*. En algun cas, aquest esdeveniment negatiu, estava relacionada amb les dificultats econòmiques a casa. Jusuf:14 explicava, *“Y también lo del carnet de conducir... que me ha estresado mucho, porque no tenía dinero suficiente para poder hacerlo...y pues costaba un poco, porque tenía que dar un poco de dinero a casa de mis padres... y claro, costaba”*. Alguns joves descriuen la seva dependència econòmica dels pares, com un esdeveniment estressant. Alí:25 quan explicava que de moment encara la seva mare el mantenia, deia: *“aunque, actualmente dependo de ella*

obviament... pero bueno, espero poder dejar de hacerlo. Por eso estoy estudiando un PFI, para... para así sacarme una profesión”. Bastants joves han assenyalat la dificultat per trobar feina. Gazanfar:11 argumentava “...con diecisiete años... pues no se, ya me gustaría encontrar trabajo, pero buen.... porque, o sea, me gustaría tener mi propio dinero y hacer todo lo que yo quiera, pero como no puedo, pues...”. Alguns han descrit **haver viscut al carrer**. Fathi:9 ens deia “ En la calle, callejera...Sí. A los diecisiete años fué”. Faraq:1 assenyalava com a esdeveniment estressant contextualitzat en el carrer, la mirada desconfiada de la gent per por que els poguessin robar, “Pues, cuando iba por la calle, así yo mis primos y amigos....La gente miraba con miradas raras, se pensaban que les íbamos a robar y cosas así. Y bueno, eso parece que no, pero.... Te afecta. Porque tú vas por la calle, se apartan o se piensan que les vas a hacer algo y en realidad no es así”.

5. Delinqüència

Aquesta agrupació contenia 1 xarxa (Vegeu Taula 2). Cometre un delicte va ser l'esdeveniment més assenyalat d'aquesta xarxa. Fares:20 descriu la vivència que va fer que es trobés complint mesura en règim d'internament en centre educatiu, “Fuimos a las escuelas, ¿sabes? Entremos, no sé qué, nos llevamos teles, ordenadores... y luego cuando salíamos... Cuando íbamos a salir, pues nos encontramos 7 furgones fuera....Había robado más veces, pero no me había pasado tan exagerado.... es por esta que me han pillado”. Haver robat per tenir diners va ser un esdeveniment assenyalat per molts joves. Jusuf:10 descrivia “...empecé a hacer cosas que tampoco tenía que hacer... por ejemplo robar...Todo lo que fuese para conseguir algo de dinero. Y después... pues... no sé... empecemos a robar móviles... cosas... lo que sea para conseguir dinero ¿sabes?.Pero... bueno... al final... solo acabaron en problemas”. En alguns casos per necessitat. Fareed:5, feia referència robar per sobreviure al carrer, “Y

un día nos fugamos del centro. Y estuvimos durante un mes, yendo y viniendo de XXXX a XXXX. Y pues, hacíamos dinero de malas formas”. Eyad:9, com altres joves, descrivia com esdeveniments que l’havien afectat molt negativament haver perpetuat actes violents “...a lo mejor das ese, pegas ese puñetazo a ese chaval, que no lo merece que no... que está, está ahí de fiesta y...No ha hecho daño a nadie, pues en... bastantes veces me he sentido bastante mal, por haber hecho eso, y... uno a día de hoy recuerda esas cosas....Y te sientes mal, te sientes mal .Perdón no puedo pedirle porque... ni yo mismo saco fuerzas para...Para encontrármelo un día al chaval y decirle: oye que lo siento, pero bueno como este chaval unos cuantos así, que intento... pff... no se... no pasar de... no olvidarme, porque no, no puedo aparte. Pero si intento... mm...Decir bueno, admitir lo que he hecho, asumirlo, saber que he hecho mal”. Algunes greus agressions s’havien comès amb el grup de col·legues. Fareed:8 descrivia una escena en la qual es venjaven de l’agressió sexual a una amiga “Cogimos, fuimos a buscarlo, y no contestaba... dando patadas a la puerta... lo veía yo escuchaba la tele, estaba mi amigo y... no contestaba, no contestaba. Me fui pa casa, al día siguiente volvimos. La llevamos, ella picó... nosotros a los lados para que no nos viera. Me acuerdo todavía cuando abrió y dijo... miró por la mirilla y dijo: ¡Hombre guapa! ¿cómo estás? Y fue entrar... mi colega cogió el cuchillo que tenía y lo arrodilló. Yo fui a la cocina a pillar lo primero que pillé. Vi una sartén, me acuerdo todavía. Y el jambo, de la encocada que llevaba le metió un sartenazo. Me acuerdo que bajó la cabeza y se abrió. Me dio una rabia... y le dimos una paliza ese día. Y mi amiga robó todo lo que podía. Lo dejamos en su mierda ahí. Y luego nos fuimos”. Altres havien estat comeses en solitari. Faisal:11 descrivia amb angoixa, que havia perpetuat una agressió sexual a un menor. “...L’últim any, quan estava a l’institut... vaig fer una cosa molt terrible.... que va ser... per lo que estic aquí, ...violació de menor... em vaig passar molt i bueno no puc tirar enrere, tinc

de tirar endavant. Em vaig passar ...quan... no sé, tenia tota la ira, estava enfadat...De vegades ho penso, i em sento molt malament, perquè penso que com ho deu de estar passant la víctima també, i també com deu d'estar vivint. Perquè...dur per mi... Però amb ell se ...li duplica...lo que vaig fer jo. Pues no és acceptable”.

11. Addiccions drogues i/o alcohol

Aquesta agrupació contenia 1 xarxa (Vegeu Taula 2): Molts dels joves van assenyalar l'addicció a les drogues com esdeveniment estressant. Eyad:4 explicava com es va iniciar i com al final, quan ja era addicte, deixava de ser satisfactori per a ell, “*Pues conoces a uno que se mete eh... que se mete una cosa otro que se mete otra, la pruebas...Y desde ese momento la fiesta se convierte en eso ¿no?. Cada vez que sales hay que meterse, y... bueno como te he dicho es... desde ese momento no hay, no recuerdo un día bueno la verdad...*”. Fares: 17 describia com si no podien aconseguir marihuana, els valia qualsevol altra substància com a substitut “*me enganché mucho a los porros, ¿sabes? Y una vez no teníamos 5€ para pillar lo que valía, ¿sabes? Y fuimos a buscar, para ver si nos prestaban alguien, y al final nada. Y fuimos y cogimos roches. Y la verdad es que tomamos las 10 roches y las cervezas, las mezclamos. Y eso nos dio, pues... un mareo flipante. Y lo que me hizo a mí, fue una reacción fuerte”.*

12. Esdeveniments àmbit escolar

Aquesta agrupació contenia 1 xarxa (Vegeu Taula 2): L'esdeveniment més assenyalat en aquesta xarxa va ser no treure bons resultats en els estudis. Gawdat:3 ens explicava per exemple que a partir d'ESO va deixar de tenir interès per estudiar. “*Estudios siempre me han ido... mal....porqué... no me esforzaba ni nada, ¿sabes? Yo iba a clase a sentarme a echarme cuatro risas y... venga para casa ¿sabes? Pero... por*

eso... si yo me hubiera puesto las pilas des del principio... porque yo por ejemplo cuando estaba en primaria, yo... era de los más listos y me lo sacaba siempre ¿sabes? Pero luego, no sé, entras en la ESO y fue como... todo diferente... y me fui bastante... me perdí... me perdí mucho... luego las amistades también cambiaron y todo... y... mal”. Alguns van assenyalar dificultat per mantenir l’atenció a classe. Dirgham:3 explicava, “si se tienen dificultades por ejemplo en mi caso yo he tenido bastantes dificultades en algunos cursos para estar atento a clase, em... exactamente me refiero al aburrimiento”. Faraq:2 descrivia com percebre que els professors de l’escola el tractaven com si no tingués capacitat per entendre, va afectar la seva motivació per aprendre. “Cuando estudiando en el XXXX los profesores se pensaban que yo no daba de mí... ellos no me decían que no tenía nivel, pero yo lo veía en sus gestos en cómo me explicaban, en cómo me hablaban. Y eso me dio a entender que no me veía capacitado y ya dejé de ir a estudiar”.

Anàlisi quantitativa

La Comparació amb altres checklists

A la Taula 2, els esdeveniments vitals es van organitzar segons xarxes i agrupacions de xarxes semàntiques. En aquesta taula, també es pot veure quines xarxes i codis específics es podrien trobar en altres instruments d’avaluació d’esdeveniments vitals validats anteriorment. En 24 de 77 xarxes identificades en les entrevistes realitzades (31,16%), no es va trobar coincidència amb formulacions d’ítems en altres instruments d’avaluació. De forma semblant, 114 de 170 codis (27,05%) no apareixien en cap instrument d’avaluació d’esdeveniments vitals en adolescents de població general.

Diferència entre esdeveniments traumàtics i no traumàtics

A la taula 2, els esdeveniments vitals es van classificar en traumàtics, traumàtic Life Events (TLE) i Estressants, Stressful Life Events (SLE). Per diferenciar el desconfort que seria considerat trauma de l'estrès, ens vam basar en la Guia dels trastorns mentals DSM-5 (American Psychiatric Association, 2013), segons la qual es considera que per diagnosticar Trastorn per estrès posttraumàtic 309.81 (F43.10), que contempla la simptomatologia identificada en algun dels criteris que es transcriuen a continuació: Criteri A (Exposició a la mort, lesió greu o violència sexual tant si és real o és percebuda com a amenaça); B (Presència d'un o més símptomes intrusius del succés traumàtic); C (Evitació persistent d'estímul associats al succés traumàtic); D (Alteracions cognitives i de l'estat d'ànim associades al succés); E (Alteració important de l'alerta i reactivitat associada al succés); F (amb una durada de l'alteració superior a un mes); G (L'alteració causa malestar clínicament significatiu o deteriorament de l'àmbit social, laboral o altres àrees importants del funcionament); H (L'alteració no es pot atribuir als efectes fisiològics d'una substància o altra afectació mèdica. Donat que els esdeveniments trobats a partir de les entrevistes, no sempre feien referència a l'experiència del mateix individu sinó al fet de ser testimoni de violència o gravetat en persones rellevants per a ella/ell, també ens vam guiar de les experiències dels assajos de (Van der Kolk, 2005) que considerava la necessitat d'una exploració molt més profunda de l'espectre complet de psicopatologia posttraumàtica en la qual es tingués en compte la dimensionalitat del trastorn i els processos subjacents dels problemes psicològics. Segons el resultat dels seus assajos, calia tenir en compte la cronicitat, l'edat primerenca i la naturalesa interpersonal.

Discussió

L'**objectiu** del present estudi es va complir en identificar els principals esdeveniments estressants i traumàtics que els joves infractors entrevistats havien experimentat al llarg de la seva vida. A partir de les entrevistes fetes a aquests adolescents, ens vam poder atansar a la seva realitat per conèixer les vivències d'interacció social que els havien afectat. La codificació i anàlisi de les seves paraules en va permetre desxifrar el significat que els nois atribuïen als fets viscuts (Griffin & Ragin, 1994).

Es va confirmar la *primera hipòtesi* que afirmava que hi hauria vivències estressants i/o traumàtiques que serien comuns en la població jove infractora, ja que les vivències relatades pels joves eren en gran manera coincidents. També es confirmaria la *segona hipòtesi* que apuntava que els esdeveniments vitals estressants i traumàtics experimentats en població jove infractora seria diferent dels experimentats per la població jove general i la *tercera hipòtesi*, referida al fet que els esdeveniments específics viscuts per joves infractors no estarien contemplats en els instruments de mesura de trauma i estrès de població general.

En la present investigació, cada esdeveniment vital es va representar per un codi. Els codis que tenien almenys una característica en comú, s'agrupaven en xarxes. Al mateix temps, les xarxes es podien agrupar en agrupacions de xarxes. Aquestes agrupacions de xarxes serien equivalents als clústers proposats en alguns instruments per avaluar esdeveniments vitals (Dohrenwend et al., 1978; Newcomb. et al., 2008; Newcomb & Harlow, 1986a; Palacio-Vieira et al., 2008). Així, les agrupacions de xarxes que vam trobar a la present investigació van ser: esdeveniments dins el nucli familiar; esdeveniments viscuts en centres d'acollida o internament; dificultats

personals; ser testimoni de situacions impactants; problemes de convivència o relació amb els altres; violència; causa judicial; afectació de la salut, accident o malaltia; vulnerabilitat socioeconòmica; delinqüència; addiccions a les drogues o alcohol; esdeveniments en l'àmbit escolar. Algunes d'aquestes agrupacions, com la de dificultats personals, serien clústers habituals en instruments de mesura d'esdeveniments vitals en població general (Newcomb. et al., 2008; Palacio-Vieira et al., 2008). Però hi ha algunes altres que serien pròpies de la població infractora, com ara els esdeveniments viscuts en centres d'acollida o internament. Aquestes xarxes, i els esdeveniments associats s'haurien trobat també en altres investigacions centrades en població de joves infractors (Mardomingo. et al., 1990; Moya-Higueras et al., 2020; Wolfe. et al ., 1997).

Elaborant l'anàlisi de les entrevistes es va visibilitzar la importància d'investigar a fons les experiències vitals de col·lectius específics. Turner & Weaton (1995) proposaven que l'avaluació d'esdeveniments vitals en poblacions específiques era necessària perquè, segons com, el tipus d'experiències que viuen és diferent de d'altres, com ara a la població general. En el present treball, aquest fet s'ha explicat de dues formes. En primer lloc, vam identificar alguns tipus d'esdeveniments (xarxes) que no són propis de la població general. Per exemple, és rellevant per aquesta població tot allò que es viu al voltant de les causes judicials (p. ex. el moment de la detenció, etc.), la vivència dins dels centres d'internament (p. ex. la pèrdua de contacte amb les persones properes, la manca de llibertat, la percepció de solitud), o els esdeveniments relacionats amb els contextos familiars o socials desfavorables (p. ex. de desatenció familiar, negligència parental, viure amb altres familiars o amb persones que no eren els pares, percepció de no tenir referents, viure al carrer o en ambients de violència o delinqüència). En la població general, aquests tipus d'esdeveniments són

extremadament infreqüents, però no a la població de joves infractors. Tal com es va concloure en l'estudi (Dixon et al., 2004) que es va fer a noies Australianes d'entre 15 a 19 anys, en el que es va aparellar un centenar de delinqüents menors amb un grup control de 100 noies de la mateixa edat i estat socioeconòmic i en el que es va analitzar els antecedents traumàtics mitjançant l'autoinforme d'adaptabilitat i cohesió familiar (FACES II), es va trobar que les noies delinqüents presentaven significativament més tipus d'experiències traumàtiques que les no delinqüents. El trauma més freqüent en les delinqüents va ser el relacionat amb crim violent (70%) seguit de notícies traumàtiques (66%), presència de violència domèstica (52%), abús sexual (50%) i abús físic (49%). Per contra en les no infractores van informar amb més freqüència de notícies traumàtiques (67%) seguit de presenciar un delictes violent (30%). En la nostra investigació s'hauria evidenciat que les vivències estressants o traumàtiques que han experimentat els joves infractors no serien els que acostumen a descriure els joves de la població general, ni els que acostumen a recollir els inventaris de trauma estandaritzats existents (Compas et al., 1987; Forman et al., 1983; Fox et al., 2015; Kirchner, 2000; Mardomingo. et al., 1990; Moya-Higueras et al., 2020; Newcomb. et al., 2008; Weathers et al., 2013; Wolfe. et al., 1997).

En segon lloc, hi ha determinades agrupacions d'esdeveniments (xarxes) que es poden entendre de forma diferent si ens fixem en com els viuen els joves infractors. Així, per exemple, vam identificar que quan els joves infractors parlaven de vulnerabilitat socioeconòmica, feien referència directa a la seva capacitat econòmica personal i, de forma secundària, a la situació econòmica familiar. Aquest fet es pot explicar per què són persones més autònomes que joves de la població general. Per contra, habitualment, quan es pregunta aquest tipus d'esdeveniment en població general

els joves ho interpreten més aviat com a problemes econòmics familiars (Compas et al., 1987; Mardomingo. et al., 1990; Moya-Higueras et al., 2020; Newcomb. et al., 2008; Wolfe. et al ., 1997). Aquests joves han relatat dificultats per trobar feina. D'igual manera que explicàvem abans, en els altres instruments de mesura d'estrès o trauma de joves de població general es pregunta per la pèrdua de feina d'algun dels membres familiars (Moya-Higueras et al., 2020), però no dels problemes laborals del menor.

En valorar la freqüència amb la qual apareixien els esdeveniments en el conjunt de les entrevistes ens va poder permetre definir quines situacions o fets van estar assenyalats per un nombre destacable de joves de la mostra d'estudi. Pertanyents al grup de xarxa Ser testimoni de situacions impactants, es troba l'esdeveniment Mort de diferents familiars, amb una incidència del 26,67%; l'esdeveniment Mort de l'avi/àvia assenyalat per un 23,33% dels joves i Mort del pare/mare, amb una freqüència del 13,33%. En analitzar aquestes dades, es podria considerar destacable la prevalença de mort de familiars en aquest grup de població, especialment quan es compara amb altres estudis en població general (Moya-Higueras et al., 2020). En una proporció molt alta (26,67%) aquest fet traumàtic s'hauria esdevingut en més d'una ocasió en la família. Assumir la mort d'un familiar no és fàcil per un nen o un adolescent, assumir la de més d'una persona propera pot suposar un cop molt dur, per la càrrega acumulativa producte de la suma de les diferents situacions estressants (Cohen et al, 2019). Del grup de xarxa *Esdeveniments viscuts en centre d'acollida o internament*, trobem l'esdeveniment Ingressar en un centre d'internament amb una prevalença del 20% i l'esdeveniment Ingressar en un centre de menors assenyalat per un 13,33 del joves entrevistats. L'ingrés en un centre de menors o d'internament condicionen el fet de transcórrer normal de la vida dels joves, ja que trenca les relacions amb les persones amb qui convivia i que eren

importants per la seva vida, els familiars (Gawdat:17;Atiah:23), la parella (Atiah:25;Farid:7) o els amics (Fateh:15). En un 10% de les entrevistes es va assenyalar No poder assistir a un esdeveniment rellevant per raons externes a la seva voluntat, en el que alguns joves explicaven com pel fet d'estar en internament en centre educatiu no havien pogut anar a la boda d'una germana (Farid:4) o a l'enterrament del seu avi (Faraq:4). També cal destacar els esdeveniments del grup de xarxa **Violència**, que en un 26,67% de les entrevistes, es va assenyalar Rebre males influències d'algunes amistats i Ficar-se en problemes al carrer en un 10%. Quant a l'esdeveniment estressant Addicció a les drogues, pertanyent al grup de xarxa **Addicció a les drogues o alcohol**, va ser assenyalat per un 20% dels joves entrevistats. Del grup **Delinqüència**, va haver-hi una incidència del 13,33% en assenyalar l'esdeveniment Acte delictiu, que feia referència a haver robat, agredit o assetjat a algú. Per tant, de forma retrospectiva, els joves van indicar que el fet de cometre el delicte, ho consideren com un esdeveniment vital estressant. També cal destacar, els esdeveniments pertanyents al grup de xarxa **Causa Judicial**, que en un 13,33% va haver-hi coincidència en relatar Haver tingut problemes amb la justícia, el que significava haver estat acusat, denunciat o detingut per cometre algun delicte, i que en un 10% de les entrevistes es va assenyalar Detenció traumàtica. Els joves reportaven com la vida al carrer, l'ambient en què aquests joves troben en els espais o amb les amistats que freqüenten, habitualment els abocaven a comportaments il·legals que els acaben abocant a comportaments delinqüents el que corroborarien la teoria de l'aprenentatge social (Agnew, 1992). Dins el grup de xarxa **Afectació de la salut, accident o malaltia**, destaca que un 20% dels entrevistats van descriure haver patit un accident, referint-se a haver patit un accident de gravetat. Tal com conclouen (March-Llanes et al., 2017), les conductes problemàtiques podrien incrementar la probabilitat d'exposar-se a esdeveniments estressants i/o traumàtics.

Limitacions

La mostra tot i ser suficient per capturar els efectes, va ser limitada. Una major mostra hauria permès arribar a resultats més generalitzables. A més, la mostra representava la població que volíem estudiar, adolescents o joves que formessin part del circuit de justícia participant en intervencions de la Jurisdicció de Menors, atesos en medi obert o en règim d'internament en centres educatius catalans. Només es va fer entrevistes en la demarcació de Lleida i hauria estat més representativa si s'haguessin fet en la resta de demarcacions catalanes. Per altra banda, encara que estadísticament hi ha molts més nois infractors que noies, per exemple en el 2020 hi ha hagut d'un total de 5367 joves, 4457 nois (83,04%) i 910 noies (16,96%) atesos per la *Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil (DGEPJJ)* (Generalitat de Catalunya, 2021a). La proporció quant al gènere femení de les entrevistes realitzades no hauria arribat a assolir la mateixa proporció que la del grup de joves infractors. Es van dur a terme 30 entrevistes de les quals 29 es van fer a nois (96,7%) i 1 a una noia (3,33%). Haurien calgut almenys unes 5 entrevistes més a noies per haver arribat a la proporció de joves en el circuit de justícia respecte al gènere. Finalment, la major part de joves infractors entrevistats provenien d'altres països. Incloure a més joves espanyols hauria premès que aquesta investigació fos més generalitzable, ja que a la (DGEPJJ), en el 2020 va atendre un 66,41% d'espanyols i nosaltres vam entrevistar un 53'33%. Hauria calgut fer unes 11 entrevistes més a joves espanyols per complir amb la proporcionalitat quant a la nacionalitat.

Per altra banda, en aquesta investigació es va classificar els esdeveniments que vam poder recollir de les entrevistes en TLE i SLE, seguint les indicacions del

diagnòstic de Trastorn per estrès posttraumàtic 309.81 (F43.10) de l' *American Psychiatric Association, APA* (2013) i de les experiències dels assajos de Van der Kolk, (2005) que recomanava tenir en compte la cronicitat, l'edat primerenca i la naturalesa interpersonal. Hauria estat molt més coherent amb el sentit de la investigació, centrada en els discursos dels nois entrevistats, haver recollit que havia estat per a ells traumàtic i que hauria estat per a ells estressant. Investigacions anteriors, com la de Richter-Levin & Sandi, (2021) conclouen que no té sentit determinar si un esdeveniment vivencial esdevé traumàtic o estressant sense tenir en compte la subjectivitat de l'individu. Segons aquests autors, ateses a les diferències individuals, un mateix fet pot ser experimentat de diferent manera segons la persona que l'experimenta, la forma, les condicions en què es presenta i la situació vital en la qual es trobi.

Implicacions clíniques

Turner & Wheaton, (1997), recomanaven avaluar el trauma en poblacions específiques amb instruments que facin preguntes relacionades amb els esdeveniments propis de la població en qüestió. D'acord amb els resultats de la present investigació, seria necessari i d'utilitat per als tècnics que aborden el tractament educatiu i de reinserció de joves infractors, poder utilitzar instruments específics que recullin, sense deixar-se informació important, que els hi ha passat i afectat en la seva vida.

Saber quines vivències haurien afectat de manera negativa als joves durant la seva vida i la manera com els hauria afectat serviria per implementar nous enfocaments estratègics. L'aplicació d'activitats terapèutiques en contextos socials favorables, podrien repercutir directament en el desenvolupament sa d'aquests adolescents en les seves

capacitats i habilitats de resiliència davant l'adversitat (Becker & Kerig, 2011; Greenwald, 2002).

Conclusió

En aquesta investigació es va poder confirmar la *1a hipòtesi*, que apuntava que hi hauria vivències estressants i/o traumàtiques que serien comuns en la població jove infractora, ja que esdeveniments específics eren descrits de manera coincident, en les entrevistes de la mostra de població jove atesa pels serveis de Justícia juvenil per haver comès alguna infracció o delictes.

També es va poder confirmar la *3a hipòtesi* referida a què hi hauria esdeveniments estressants i/o traumàtics que no estarien contemplats en els instruments de mesura de trauma i estrès de població general. Confirmant així mateix la *2a hipòtesi*, ja que els esdeveniments estressants i/o traumàtics trobats en aquesta investigació, experimentats en població jove infractora, serien diferents dels experimentats per la població jove general.

A partir de l'anàlisi exhaustiva de les narracions dels joves entrevistats s'han pogut classificar vivències estressants o traumàtiques que han ampliat el ventall de diferents esdeveniments que recollien els diferents instruments validats de mesura de trauma i estrès en joves. Atenint-nos a la premissa de què esdevindria necessari poder disposar de tests específics per poblacions concretes, que donaven Turner & Wheaton, (1997), quant a les recomanacions internacionals per l'elaboració d'instruments de mesura d'estrès i trauma.

*Validació de
l'instrument
Traumatic and
Stressful Life Events
(TaSLE)*

ESTUDI 3

4.3 Estudi 3: Validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)

Resum

Les experiències de la infància i l'entorn social posarien als nens especialment en risc d'inadaptació social i comportament delictiu (Abram et al., 2004). Models de desenvolupament del comportament antisocial haurien trobat correspondència entre la delinqüència juvenil i els problemes de salut mental per concatenació d'experiències vitals estressants (Barboza, 2018; Patterson et al., 1989). L'objectiu principal d'aquesta investigació era el desenvolupament i la validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE), per la detecció d'esdeveniments vitals estressants (SLE) i d'esdeveniment vitals traumàtics (TLE) adaptat a població adolescent infractora. El TaSLE, es va administrar juntament amb les llistes de comprovació SDQ de Goodman, (1997) amb mesures de psicopatologia i CAE de Sandín & Chorot, (2003), amb estils d'afrontament. La mostra d'entre 15 i 22 anys, la van conformar 48 joves atesos en medi obert 50% i en medi de règim educatiu tancat 50% de la Seu de Justícia de Lleida. El nombre de procediments judicials dels participants variava entre 1 i 14 (Mitjana = 5,19, DT = 3,60). Els resultats sobre fiabilitat en el test-retest, van mostrar percentatge mitjà d'acord del 85,4% i valor Kappa mitjà per ocurrència d'esdeveniment del 0,52 amb una força d'acord global moderada (Landis & Koch, 1977). Quant a les evidències de validesa, les experiències estressants van predir significativament psicopatologia, mesures aplicades judicialment i fets negligents. Els estils d'afrontament centrats en el problema van predir una menor incidència en fets delictius comesos i mesures judicials. En conclusió el TaSLE es podria considerar un instrument de mesura d'estrès i trauma adequat per la detecció de SLE i de TLE en adolescents infractors.

Introducció

Entre els anys 2016 i 2020, el nombre de joves atesos per instàncies judicials per haver comès fets tipificats en el codi penal com a delicte o falta, va augmentar des dels 5481 en el 2016 als 5926 en el 2019, davallant en el 2020 a 5367 joves (Generalitat de Catalunya, 2021a). Aquests joves són atesos per professionals de justícia juvenil, que per abordar les intervencions i per tal de fer valoracions de seguiment o finals ben argumentades, requereixen eines que els permetin recollir de manera sistemàtica informació útil, fàcilment interpretable i completa (Rossi et al, 1989).

El qüestionari *Structured Assessment for Violence Risk in Youth (SAVRY)*, de Borum et al, (2003), és des del mes de març del 2008, l'instrument amb el qual els tècnics d'intervenció educativa dels equips i professionals del sistema català de justícia juvenil valoren el risc i el risc de reincidència en els joves (Generalitat de Catalunya, 2012).

Tanmateix, el SAVRY no determina com s'han de valorar ni el nivell d'estrès ni els estils d'afrontament. És a dir, no proposa cap instrument psicomètric ni de cap altra mena per poder identificar el nivell d'estrès que està o ha patit el jove, ni com afronta aquestes situacions estressants. Així, la persona que valora al jove amb el SAVRY únicament disposa de la seva intuïció professional. Actualment, diverses investigacions apunten que una decisió presa utilitzant criteris psicomètrics i estadístics seria millor que la intuïció professional (Ægisdóttir et al., 2006; Dawes, 2005; Gottfredson & Moriarty, 2006). Per a poder comptar amb una valoració completa dels mateixos per tal que els tècnics especialistes poguessin ajustar les intervencions a les necessitats dels adolescents, seria necessari disposar d'eines validades científicament, centrades en els esdeveniments estressants i traumàtics per a joves infractors residents a Catalunya. És

per això que s'ha portat a terme aquesta investigació amb la cooperació de la Seu Territorial del Departament de Justícia de Lleida.

Investigacions específiques efectuades amb joves involucrats en el sistema de justícia juvenil com les de Becker & Kerig, (2011; Ford et al, (2008); Smith et al., (2006), van demostrar que existia una relació entre la simptomatologia de Trastorn per Estrès posttraumàtic, a partir d'ara TEPT, la gravetat de la delinqüència i el nombre de detencions a la història dels joves. De tal manera que la gravetat simptomàtica estaria associada a l'acumulació de detencions i la gravetat dels delictes segons recollien els seus historials (Becker & Kerig, 2011; Ford et al, 2008). Fet que podria comportar pels joves l'adscripció en situacions il·legals abans de la primera detenció i també un increment de la probabilitat de reincidència (Becker & Kerig, 2011; Ford et al, 2008).

Els esdeveniments viscuts al llarg de la vida, no tindrien únicament conseqüències de tipus delictiu (Baglivio et al, 2014a, 2014b; Fox et al., 2015), sinó que també afectarien l'estat mental de la persona (Eisenbarth, 2019; Grant et al, 2004; Schilling et al, 2007). Des d'un punt de vista criminològic, estudis específics en què es relaciona l'edat i la conducta delictiva, afirmen que la delinqüència augmentaria al llarg de l'adolescència fins a arribar als primers anys de la joventut, on després començaria a disminuir (Cornelius et al., 2017; Shulman et al., 2013). Segons l'estudi clàssic "*Age and Crime*" que Farrington va escriure en el 1867, l'activitat criminal arribaria fins als disset anys (una mica abans per als delictes contra les propietats que per als delictes violents) i després disminuiria gradualment (Farrington, 1986). Estudis posteriors haurien trobat que en la primera adultesa, la delinqüència començaria a disminuir per a tots els grups de delinqüents, tant si es tenen en compte factors de risc infantils i adolescents, com si es tenen en compte les diferents trajectòries, arribant a la conclusió

que els processos de desistiment funcionarien fins i tot entre els delinqüents més actius i persistents (Sampson et al, 2003; Shulman et al., 2013).

L'acumulació d'experiències vitals desfavorables incrementaria la probabilitat de desenvolupar trastorns mentals (Eisenbarth, 2019; Grant et al, 2004; Schilling et al, 2007), tal com també recullen algunes revisions sistemàtiques i metaanàlisis, Brewin et al., (2000); El Baba & Colucci, (2018); March-Llanes et al., (2017). De fet, les experiències traumàtiques serien la principal font d'esdeveniments que s'associen al desenvolupament del TEPT (Van der Kolk, 2005; Yehuda, 1999). Experiències adverses en la infància com l'abús psicològic, físic o sexual, la violència contra la mare o la convivència amb membres que eren abusadors de substàncies, malalts mentals o suïcides o que havien estat empresonats podrien deixar una empremta duradora sobre les predisposicions genètiques que afectarien l'arquitectura del cervell emergent i la salut a llarg termini (Shonkoff & Garner, 2012). Experiències que estarien relacionades amb comportaments de risc, malaltia, i mort primerenca (D. W. Brown et al., 2009; Felitti et al, 1998; Nurius et al, 2019). Des d'un punt de vista forense, els models de desenvolupament del comportament antisocial, troben correspondència entre la delinqüència juvenil i els problemes de salut mental per concatenació d'experiències vitals estressants (Barboza, 2018; Patterson et al, 1989), on les experiències de la infància i l'entorn social posarien als nens especialment en risc d'inadaptació social i comportament delictiu (Abram et al., 2004). Wood i et al. en 2002, van trobar que adolescents en règim educatiu tancat, d'alta activitat delinqüent (en forma de possessió d'armes o participació en bandes) i exposats a diferents formes de violència, tindrien nivells més alts de simptomatologia TEPT (Wood et al., 2002). Disposar d'eines per tal de saber quines experiències estressants o traumàtiques han viscut els joves podria servir perquè els especialistes que treballen en l'educació dels joves adaptessin les

intervencions a les necessitats d'aquests (Dierkhising et al., 2021; Wylie et al, 2018). Les intervencions podrien proporcionar als joves recursos per augmentar la resiliència i ensenyar estratègies d'afrontament positiu per superar l'estrès o el trauma (Dierkhising et al., 2021; Shonkoff & Garner, 2012).

Tanmateix, l'adolescència, les experiències estressants i/o traumàtiques estarien relacionades amb un increment d'estats psicopatològics i conductes problemàtiques (March-Llanes et al., 2017; Patterson et al., 1989; Wood et al., 2002). Investigacions amb joves que formaven part del circuit de justícia haurien trobat estreta relació entre la simptomatologia de Trastorn per Estrès posttraumàtic, la gravetat de la delinqüència i el nombre de detencions dels joves (Becker & Kerig, 2011; Ford et al, 2008). Segons el que nosaltres hem pogut comprovar, no hi hauria instruments de mesura d'esdeveniments estressants o traumàtics per a població jove infractora. Només existirien instruments per avaluar esdeveniments vitals estressants per a la població adolescent general (Compas et al., 1987; Forman et al., 1983; Kirchner et al., 2020; Mardomingo. et al., 1990; Moya-Higueras et al., 2020).

Per mesurar els esdeveniments vitals estressants es pot fer a través d'un autoinforme o a partir d'una entrevista. Des de les crítiques als problemes de fiabilitat i validesa dels inventaris tradicionals des de la publicació de la llista de verificació de Holmes i Rahe en 1967, sobretot deguts a la variabilitat intracategoria dels esdeveniments reportats en les àmplies categories de llistes de verificació (Dohrenwend et al, 2006; Shields & Slavich, 2017), va sorgir la necessitat de trobar una alternativa per mesurar els esdeveniments de la vida. Encara que les entrevistes serien més precises i efectives en la predicció de resultats que els autoinformes o llistes de comprovació

(Dohrenwend et al, 2006; Harkness & Monroe, 2016; Shields & Slavich, 2017; Wethington et al, 1977), els inventaris continuarien sent dominants, ja que les entrevistes esdevenen molt més costoses, ja que requereixen mà d'obra i inversió de temps perquè s'han d'administrar individualment (Grant et al, 2004; Turner & Wheaton, 1997).

Quan ens vam plantejar desenvolupar un instrument de mesura d'estrès i trauma per a joves infractors, vam plantejar-nos la possibilitat que fos precís, fiable i vàlid a la vegada que pràctic. Seguint els estàndards internacionals per validar un instrument d'esdeveniments vitals i estressants, calia, en primer lloc, unes entrevistes per detectar les vivències més rellevants durant la vida dels adolescents infractors i després administrar-lo de forma transversal per poder validar-lo adequadament (Turner & Wheaton, 1997).

En l'estudi qualitatiu que es va realitzar en aquesta tesi (Vegeu estudi 2), es va identificar els principals esdeveniments estressants i traumàtics que havien experimentat joves infractors al llarg de la seva vida. A partir de l'anàlisi exhaustiva de les seves entrevistes, es va poder copsar com determinades experiències estressants o traumàtiques eren coincidents en les diferents narracions analitzades, el que ens va permetre arribar a la conclusió que hi hauria experiències vitals específiques que afectarien la població jove infractora que no es donarien en la població jove general.

La literatura científica centrada en l'estudi dels esdeveniments estressants i traumàtics assenyalava la necessitat de tenir en consideració factors que podrien ser rellevants en l'avaluació de l'estrès i del trauma, (Cohen et al, 2019; Turner & Wheaton, 1997). Hi hauria factors com l'efecte acumulatiu, la freqüència amb què poden passar

els esdeveniments o el diferent moment de la vida de la persona en què s'esdevenen perquè poden afectar de diferent manera (Cohen et al, 2019). També la percepció subjectiva, ja que no totes les persones que experimenten un esdeveniment vital estressant o traumàtic es veuen afectades de la mateixa manera ni patiran les mateixes conseqüències (Cohen et al, 2019). La competència per resoldre o afrontar les dificultats dependrà de les estratègies i l'actitud amb què les afronti cada individu (Polk, 1997). És per això que per exemple el SAVRY té en compte no tan sols l'estrès experimentat, sinó la capacitat de gestionar-lo que tenen els joves infractors (Borum et al, 2003). Així, actualment anomenem estils d'afrontament a l'habilitat de la persona per gestionar els recursos conductuals i cognitius per fer front a l'estrès (Sandín & Chorot, 2003). Dins dels estils d'afrontament, hi hauria alguns considerats factors de risc que potenciarien l'efecte d'aquests tipus d'esdeveniments (estils d'afrontament desadaptatius) i existirien també factors de resiliència (estils d'afrontament adaptatiu) que disminuirien el seu efecte (Cicchetti, 2010). Els joves que davant de situacions adverses farien ús de recursos propis adaptatius i els que trobarien disponibles en el seu entorn més pròxim desenvoluparien defenses psicològiques i patrons positius en les seves relacions (Wu et al., 2013). D'aquesta manera es desenvolupa una capacitat per resoldre problemes d'una manera sana i activa en entorns socials (Wu et al., 2013). La capacitat per atenuar els efectes dels esdeveniments estressants o traumàtics repercutiria en un sentiment de vàlua i satisfacció vital en els joves (González-Barrón et al., 2002; Wu et al., 2013).

Per altra banda, factors de risc, com l'estil d'afrontament emocional, no dirigit al problema, potenciarien l'efecte dels esdeveniments vitals estressants o traumàtics en la persona, incrementant el risc a desenvolupar conductes problemàtiques (González-Barrón et al., 2002). Poder valorar els riscos específics que tenen els joves podria servir

per a la implementació de protocols basats en l'evidència per tal de reduir la reincidència (Wylie et al, 2018).

Objectiu

L'objectiu del present estudi és el de portar a terme la validació d'un instrument de mesura d'esdeveniments vitals estressants i traumàtics adaptat a la població adolescent que ha comès infracció o delictes. La investigació adequada en poblacions específiques, com són els joves infractors, requereix disposar de proves per valorar els esdeveniments vitals estressants i/o traumàtics concrets aquestes poblacions (Turner & Wheaton, 1997). Encara que existien llistes de comprovació d'esdeveniments estressants per a la població adolescent general com les de Compas et al., (1987); Forman et al., (1983); Kirchner et al., (2020); Mardomingo. et al., (1990); Moya-Higueras et al., (2020), no hi hauria cap altre instrument per a la població jove infractora. És per això que hem decidit generar i validar un test per mesurar les experiències estressants i/o traumàtiques en joves infractors.

Hipòtesis

La present investigació es va realitzar en una mostra de joves infractors. Les hipòtesis del present projecte de recerca van ser les següents:

1a hipòtesi. La prova test re-test dels resultats de les dues vegades que s'administrarà l'instrument TaSLE, confirmarà la seva fiabilitat.

2a hipòtesi. Les experiències vitals dels joves infractors (mesurades amb el TaSLE), mostraran una capacitat predictora de les variables de psicopatologia,

de les mesures aplicades per l'autoritat judicial i de les variables predictorres de fets delictius que haurien comès.

3a hipòtesi. Els estils d'afrontament adaptatius o desadaptatius de l'estrès (mesurats amb el CAE) suposaran un factor de protecció ó risc per l'aparició de dificultats psicològiques i desenvolupament de conductes antinormatives. Per tant, els joves infractors que presentin un major nivell d'estils d'afrontament adaptatius menys dificultats psicològiques i conductes antinormatives tindran i els que presentin un major nivell d'estils d'afrontament desadaptatius més dificultats psicològiques i conductes antinormatives tindran.

4a hipòtesi. Les relacions entre les experiències vitals i els estils d'afrontament mostraran una capacitat predictora de les variables de psicopatologia, de les mesures aplicades per instàncies judicial i dels fets comesos pels joves

5a hipòtesi. La utilització de criteris psicomètrics i estadístics serà millor predictora que la intuïció professional per les variables de psicopatologia, de mesures aplicades per l'autoritat judicial i de variables predictorres de fets delictius comesos.

Metodologia

Participants

Els professionals que atenen als joves infractors van derivar 50 joves per participar en la investigació, 2 joves no van acabar l'entrevista. Per tant, la mostra final va ser de 48 joves. La franja d'edat de la mostra es va situar entre els 15 i els 22 anys, amb una mitjana de 17,79 (DT = 1,43). Respecte al gènere, la mostra estava conformada

per 46 nois (95,83%) i 2 noies (4,16%). 24 joves (50,00%) estaven sent atesos per l'equip de Medi Obert, mentre que els altres 24 (50,00%) estaven en règim intern. El nombre de causes judicials que tenien els participants variava entre 1 i 14 (Mitjana = 5,19, DT = 3,60).

Instruments

Esdeveniments vitals estressants i traumàtics

L'experimentació al llarg de la vida d'esdeveniments vitals estressants i traumàtics va ser avaluat mitjançant l'entrevista estructurada TaSLE. L'entrevista TaSLE va ser desenvolupada en dos passos. En primer lloc, es van seleccionar els ítems més representatius per la població a avaluar després de realitzar la investigació qualitativa (Vegeu Estudi 2). A més un comitè format per 41 experts (acadèmics especialistes en l'avaluació de l'estrès i el trauma i professionals de l'àmbit de la justícia juvenil) van revisar els ítems per acabar tenint la formulació definitiva. Es va utilitzar la metodologia DELPHI per tenir en compte l'opinió dels professionals. En segon lloc, es va generar l'instrument de mesura d'esdeveniments estressants i traumàtics TaSLE.

La metodologia DELPHI utilitza judicis d'experts en forma d'avaluacions quantitatives i comentaris escrits que proporcionen retroalimentació als investigadors per tal que aquests revaluïn la primera proposta a la llum d'aquests comentaris i d'un consens grupal (Scott, 2010; Varela Ruiz et al., 2012).

Així, l'entrevista TaSLE (Vegeu instrument TaSLE en les figures 1 i 2 de l'espai ANNEXOS), consisteix en 54 preguntes sobre diferents tipus d'esdeveniments vitals. En total es pregunta per 9 esdeveniments vitals traumàtics (p. ex. "Alguna vegada t'han

agredit violentament?" o "T'han tocat les teves parts sexuals o han tingut relacions sexuals amb tu obligant-te a fer-lo?") i 45 esdeveniments vitals estressants (p. ex. "Alguna vegada has suspès tres o més matèries a final de curs?" o "Alguna vegada has experimentat un canvi en el teu aspecte físic amb el qual no t'has trobat a gust (t'han sortit grans, has perdut alguna dent, etc.?)."). La diferenciació es va fer tenint en compte la valoració de diferents components del grup d'investigació, a partir de la definició d'esdeveniment traumàtic del *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM-5* de l'*American Psychiatric Association, APA (2013)*, que indica que l'exposició a la mort, la lesió greu o la violència sexual són fets que diferencien els fets traumàtics. També tenint en compte les recomanacions de la metaanàlisi sobre els factors de risc per exposició d'estrès posttraumàtic de Brewin, Andrews i Valentine van fer en el 2000, en la que s'assenyalaven com a trets diferenciadors d'esdeveniment traumàtic la cronicitat de l'esdeveniment, l'edat primerenca i la naturalesa interpersonal de la vivència (Brewin et al., 2000). Davant d'aquestes preguntes, els participants havien de respondre si havien experimentat alguna vegada durant la seva vida l'esdeveniment o no. Si contestaven negativament, es passava a la següent pregunta. Si contestaven que sí, es feia més preguntes per aprofundir en la situació (p. ex. l'edat que tenia quan va passar, quan va deixar de passar-li i com el va afectar).

Per la present investigació es va utilitzar la variable agregada d'esdeveniments vitals. Si cada esdeveniment havia passat almenys 1 vegada a la vida, se li donava 1 punt, mentre que rebia 0 punts si la resposta era negativa. A continuació se sumaven tots els esdeveniments per tenir una mesura de la quantitat d'experiències viscudes al llarg de la vida. Específicament, es van generar dues puntuacions agregades diferents, una per la quantitat d'esdeveniments vitals traumàtics i una altra per als estressants, d'acord amb les definicions de Shields & Slavich, (2017) i Wilkinson et al, (2017). Aquest és

un dels procediments més estàndard per utilitzar aquest tipus de variables (Davidson et al., 2018; Moya-Higueras et al., 2020). Així, amb el TaSLE vam calcular la quantitat d'esdeveniments vitals traumàtics i la quantitat d'esdeveniments vitals estressants viscuts al llarg de la vida (Turner & Wheaton, 1997).

El TaSLE, és una eina híbrida entre un checklist i una entrevista. Està dissenyat virtualment en format ipad, perquè sigui més fàcil d'administrar i de recollir les respostes. Està estructurat amb diferents preguntes i subpreguntes amb diferents opcions de resposta que es despleguen. Amb la intenció de controlar la variabilitat intracategoria, hi ha preguntes i subpreguntes sobre els esdeveniments traumàtics o estressants amb claus cognitives perquè l'entrevistat concreti en la resposta l'experiència del que se li pregunta. (p. ex. "Quan et va passar?"; "Quan va deixar de passar-te?"; "Com et va afectar?"; "Quantes vegades va passar?"). Ja que depenent de la freqüència en la qual va passar, o l'impacte que li va generar l'experiència seria diferent. També cada ítem permet donar quatre diferents respostes perquè els joves puguin explicar diferents experiències relatives a la pregunta. I inclús hi ha un espai per observacions per si la resposta no es contempla en cap opció. (Vegeu instrument TaSLE en la figura 6 de l'espai Annexos).

Dificultats i potencialitats psicològiques

Per valorar les dificultats i potencialitats psicològiques dels participants es va utilitzar el qüestionari autoinformat *Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)* de Goodman, (1997). (Vegeu instrument SDQ adaptat àdhuc en versió digitalitzada en la figura 7 de l'espai ANNEXOS). Aquest instrument permet avaluar quatre factors de psicopatologia (problemes de conducta, hiperactivitat, problemes emocionals i de

relació amb els iguals, més un factor de conducta prosocial. A més, sumant els valors de les quatre escales de simptomatologia psicopatològica permet estimar un factor de dificultats psicològiques generals. Cada factor consta de 5 afirmacions que es contesten sobre la base d'una escala Likert de 3 punts (des de "No en veritat" fins a "Vertaderament sí"). Aquest instrument es va crear i validar en mostres adolescents (Goodman, 1997; Ortuño-Sierra et al., 2016). Recents investigacions com les de Mason et al, (2012), han demostrat que aquest instrument esdevindria fiable, vàlid i útil amb joves d'alt risc.

Estils d'afrontament

Per avaluar els estils d'afrontament, vam utilitzar el *Cuestionario del Afrontamiento del Estrés (CAE)* de Sandín & Chorot, (2003). (Vegeu instrument CAE adaptat àdhuc en versió digitalitzada en la figura 8 de l'espai Annexos). Aquest és un test autoinformat amb 43 afirmacions sobre formes d'afrontar les situacions estressants que la persona recorda haver usat recentment. Les respostes es mesuren en una escala Likert de 5 punts (0 = mai; 4 = quasi sempre). Aquest instrument avalua els següents estils d'afrontament: cerca de suport social, focalització en la solució del problema, reavaluació positiva, religió, expressió emocional oberta d'emocions negatives, evitació i autofocalització negativa. Pel fet que en aquest instrument, l'escala de religió tenia un biaix cap a la religió catòlica, es van modificar alguns dels seus ítems, perquè fos més representativa de la diversitat religiosa de la mostra que representava la població d'estudi. Així, es van substituir termes com "església" per "culte" indicant entre cometes (església, mesquita). De la mateixa manera quan en l'instrument original feia referència a l'ajuda que es podia haver-hi sol·licitat a un religiós, es va afegir un

aclariment entre parèntesis (sacerdot, imam, etc.). També quan es feia referència a l'oració, es va aclarir que la pregària era a Déu o Allah. Els set factors del CAE de Sandín & Chorot, (2003), es poden agrupar en dos grans superfactors, que serien els estils d'afrontament dirigits al problema (elevades puntuacions en cerca de suport social, focalització en la solució del problema i reavaluació positiva) i els estils d'afrontament dirigits a l'emoció (elevades puntuacions en expressió emocional oberta i autofocalització negativa sumat a puntuacions baixes a religió i evitació).

En el mateix estudi de validació de Sandín i Chorot (2003) es demostra que els estils d'afrontament centrats en el problema serien conductes adaptatives per fer front a l'estrès, caracteritzades per compartir amb altres persones les experiències viscudes, tractar de solucionar el problema de forma objectiva sense deixar-se emportar per les emocions i veure les experiències negatives de la vida com oportunitats per aprendre i millorar (Sandín & Chorot, 2003). Per altra banda, els estils d'afrontament centrats en les emocions, es cataloguen com a desadaptatius. Tenint en compte els pesos factorials de les escales que saturen en aquest superfactor (Sandín & Chorot, 2003), una persona que puntua alt en estil d'afrontament centrat en les emocions, mostraria una expressió explícita de la ira, no iniciaria cap conducta perquè estaria convençuda que no es podrien solucionar els problemes de la vida, realitzaria una evitació no adaptativa del problema i, a més, tendria a no realitzar conductes de tipus religiós, que en diversos estudis haurien estat considerats factors de protecció Krentzman et al, (2012; Robertson et al., (2010). Així, amb el present instrument varem calcular la puntuació total en els estils d'afrontament centrats en el problema (adaptatius) i en els estils d'afrontament centrats en les emocions (desadaptatius).

Valoració del risc de violència en joves (SAVRY)

L'*Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY)*, és un instrument de valoració clínica estructurada que té per objectiu avaluar el risc de reincidència i comportament violent en joves (Borum et al, 2003). Està constituït per 24 ítems de factors de risc de reincidència (històrics, socials/contextuals i individuals), codificats en tres nivells (baix, moderat o alt), i per 6 ítems de factors de protecció codificats en dos nivells (present o absent).

Entre els factors de risc, inclou preguntes relatives a l'exercici de violència prèvia per part del menor, a les relacions familiars del menor, a la possible delinqüència dels pares o cuidadors, a la situació relacional dels pares, al fracàs d'intervencions educatives anteriors, els intents d'autolesió, al consum passat o present de tòxics o a les relacions amb el grup d'iguals. Entre els factors de protecció inclou la implicació prosocial, el suport social, els vincles amb almenys un adult prosocial, el grau de compromís amb les tasques acadèmiques o laborals i la perseverança en la seva personalitat davant les situacions adverses. També inclou un apartat de factors de risc complementari que inclou preguntes sobre el risc de delictes violents, en 5 nivells de codificació, conté valoració sobre el locus de control del jove i actitud familiar davant el delicte, en escala de 4 nivells de codificació si hi ha parella dissocial i en escala de 2 nivells la presència d'intel·ligència crítica documentada (Vallés & Hilterman, 2006). En concret, per la present investigació, tan sols es van tenir en compte els ítems d'història de maltractament familiar i l'estrès experimentat pels joves de les dades que es van recollir de les apreciacions subjectives dels tècnics de justícia que tractaven amb els joves entrevistats, i que es trobaven en les dades del *Sistema d'Informació de Justícia Juvenil (SIJJ)*. (Vegeu la plantilla generada àdhuc per la recollida de dades del SAVRY, en la figura 9 de l'espai Annexos).

Sistema d'Informació de Justícia Juvenil (SIJJ)

El *Sistema d'Informació de Justícia Juvenil (SIJJ)*, és un sistema pertanyent al Departament de Justícia de Catalunya que recull les dades del sistema d'informació de justícia juvenil i que també dona accés a les dades de mesures penals alternatives d'adults, així com del *Sistema d'Informació Penitenciari català (SIPC)*. (Vegeu la plantilla generada àdhuc per la recollida de dades de fets negligents comesos i les mesures aplicades per instàncies judicials dels joves entrevistats, en la figura 10 de l'espai Annexos)

Procediment

Presa de mostra

Inicialment, el mostreig es va plantejar de fer amb la col·laboració dels equips de Medi Obert (MO) i d'Assessorament Tècnic a Menors (ATM), de la demarcació de Lleida, junt amb el Centre Educatiu El Segre de la mateixa província. Tant en Medi Obert com en el Centre Educatiu El Segre, el procediment va ser el mateix. En primer lloc, la present recerca es va realitzar seguint els principis bioètics per la investigació social i els procediments burocràtics del Departament de Justícia. El procediment utilitzat va estar validat pel *Comitè d'Ètica d'Investigació amb Medicaments (CEIm)* de l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova (Codi CEIC-1824).

Els professionals parlaven del projecte als joves. Si eren menors d'edat, es parlava també amb les seves famílies. Es donava un full d'informació de la recerca i es demanava signar el consentiment informat. (Vegeu Figura 4 a Annexos). En el cas dels menors, sense consentiment informat per part dels pares, o en cas que no tinguessin

aquests la custòdia, de la DGAIA, no es procedia a executar la investigació. (Vegeu Figura 5 a Annexos). Una vegada signat, els professionals concertaven cita entre els investigadors/es i el menor.

L'avaluació es duia a terme en les dependències dels equips, de forma individual, en una habitació tranquil·la. La persona avaluadora tornava a explicar la investigació, remarcant que la participació no era obligatòria i que podien deixar l'avaluació en qualsevol moment (en dues ocasions diferents els joves van demanar finalitzar l'avaluació abans d'hora, ja que el fet de parlar de qüestions estressants que els hi removia el passat els va afectar sobre manera, atenent les seves demandes es va aturar en les dues ocasions l'entrevista i davant la voluntat de no continuar amb la participació en l'estudi se'ls va donar les gràcies i es van donar les participacions d'aquests joves per acabades). Els joves signaven el seu consentiment informat abans de començar l'avaluació. En la meitat de la mostra, en primer lloc, s'administrava l'entrevista TaSLE. La persona avaluadora feia les preguntes i anava enregistrant les respostes en una tauleta electrònica especialment adaptada per la sessió d'avaluació. Quan finalitzava l'entrevista, es deixava la tauleta electrònica als participants per respondre, en primer lloc, al qüestionari SDQ d'Ortuño-Sierra et al., (2016) i després al CAE de Sandín & Chorot, (2003). En l'altra meitat de la mostra, els qüestionaris s'administraven primer i posteriorment es feia l'entrevista. Com el procediment se'n va contra balancejar, d'aquesta forma vam controlar els possibles efectes inherents a una avaluació llarga (entre 1 hora i mitja i 2 hores en total). A 18 persones de les 48 entrevistades (37,5%), es va fer dues vegades l'entrevista TaSLE amb una setmana de diferència per tal d'estudiar la fiabilitat de l'instrument.

Recollida de dades en el Departament de Justícia

Amb el permís de la responsable de l'Àrea de planificació i projectes estratègics de la Secretaria de Mesures Penals i Atenció a la víctima de Barcelona, vàrem poder accedir des d'espais habilitats pel Departament, als arxius del Departament de Justícia per tal de recollir les dades de la valoració que havien fet els tècnics responsables dels joves de valoració del risc de violència en joves SAVRY i també de les dades de caràcter penal i judicial que es trobaven en el Sistema d'informació de justícia juvenil (SIJJ) per recollir els fets que havien comès els menors avaluats, els procediments judicials i les mesures que els havien estat imposades per l'estament judicial.

Resultats

Resultats descriptius

A la Taula 1 es mostren els descriptius de les variables psicològiques estudiades. Podem observar que només en les preguntes sobre problemes d'hiperactivitat i problemes de conducta de l'SDQ i en les centrades en els problemes del CAE es podria considerar aquests instruments confiables, ja que el valor del coeficient d'Alpha de Crombrach ha de ser ≥ 0.70 per ser considerat adequat (George & Mallery, 2003). Valors de consistència interna inferiors a 0,70 com els que mostrarien els valors de les preguntes centrades en les emocions el CAE, problemes amb les emocions, conducta prosocial de l'SDQ, indicarien una pobra correlació entre els ítems i les preguntes sobre problemes amb els iguals de l'SDQ no mostrarien confiabilitat, ja que una alpha de Crombach ≤ 0.5 es consideraria inacceptable (Gliem et al, 2003; Onwuegbuzie & Daniel, 2002).

Taula 1. *Descriptiu de les altres variables avaluades*

	Mínim	Màxim	Mitjana	Desviació típica	Alpha de Cronbach
SDQ. Problemes amb les emocions	6,00	15,00	9,333	2,346	0,619
SDQ Problemes de conducta	4,00	13,00	7,729	2,456	0,753
SDQ. Problemes d'hiperactivitat	4,00	15,00	7,958	2,269	0,794
SDQ Problemes amb els iguals	4,00	13,00	8,063	2,057	0,420
SDQ Conducta prosocial	9,00	15,00	13,458	1,597	0,585
SDQ Problemes totals	23,00	53,00	33,083	6,324	0,561
CAE Afrontament centrat en el problema	5,00	66,00	35,875	13,531	0,885
CAE Afrontament centrat en les emocions	23,00	75,00	48,583	12,237	0,663

Fiabilitat del TaSLE

La taula 2 mostra el percentatge d'acord entre les dues ocasions d'administració diferent i les estadístiques Kappa de cada esdeveniment (Taula 2). El percentatge mitjà d'acord va ser del 85,4%. El valor Kappa mitjà per ocurrència d'esdeveniment va ser del 0.52 (el 59,25% dels ítems van mostrar un grau de concordança kappa entre moderat i perfecte). Per tant, es podria considerar segons el criteri de Landis and Kock (Landis & Koch, 1977), que globalment la força d'acord del TaSLE es podria considerar moderada. Finalment, l'estadística Kappa ponderada també va revelar nivells adequats per a l'avaluació d'impacte emocional, encara que van ser inferiors a la puntuació d'ocurrència.

Taula 2 *Fiabilitat test-retest de l'ocurrència, impacte etc. del TaSLE després d'una setmana*

Preg	Tipus	Items	TaSLE			TaSLE impacte emocional		
			Percentatge de participants afectats almenys 1 vegada	Percentatge d'acord	Kappa	Nombre de vegades M(SD)	Weighted Kappa	
1	DN	SLE	¿Alguna vez has suspendido tres o más materias a final de curso?	88,9%	94,4%	0,640	0,90 (0,42)	0,423
2	DN	SLE	¿Has repetido algún curso académico?	61,1%	83,3%	0,609	0,75 (0,52)	0,429
3	DN	SLE	¿Te has perdido clases durante el curso?	83,3%	94,4%	0,769	0,93 (0,38)	0,647
4	IN	SLE	¿Alguna vez has experimentado un cambio en tu aspecto físico con el que no te has sentido a gusto (te han salido granos, has perdido algún diente, etc.)?	33,3%	94,4%	0,880	0,45 (0,58)	0,400
5	DN	SLE	¿Te has escapado de donde vivías durante un periodo de tiempo superior a un día?	88,9%	100,0%	1,000	1,00 (0,92)	0,447
6	II	SLE	¿Te has trasladado a un lugar nuevo para vivir (calle, barrio, ciudad, país...)?	11,1%	27,8%	0,049	1,72 (0,96)	0,603
7	DN	SLE	¿Has ingresado en un centro de menores?	100,0%	100,0%		1,29 (1,07)	0,351
8	II	SLE	¿Has tenido algún familiar cercano o amigo/a encarcelado/a o con problemas con la ley (p.e. detenido, denunciado)?	66,7%	0,00%	0,000	2,20 (1,32)	0,310
9	II	SLE	¿Tus padres se han separado o divorciado?	66,7%	94,4%	0,870	0,68 (0,58)	0,538
10	II	SLE	¿En tu familia habeis necesitado ayuda de los servicios sociales?	55,6%	94,4%	0,886	0,52 (0,50)	0,653
11	DN	SLE	¿Has tenido que ir alguna vez al psiquiatra/psicólogo?	83,3%	94,4%	0,769	0,81 (0,49)	0,649
12	IN	SLE	¿Has estado enfermo en el hospital o te han operado?	66,7%	100,0%	1,000	0,83 (0,88)	0,184
13	IN	TLE	¿Has sido víctima de un desastre natural, como un terremoto, etc.?	0,0%	100,0%		0,06 (0,24)	
14	II	SLE	¿Has vivido como te desalojaban de la vivienda donde vivías?	27,8%	83,3%	0,640	0,33 (0,66)	0,737
15	IN	TLE	¿Has tenido un accidente grave (quemaduras, accidente en un vehículo, incendio, explosión, etc.)?	27,8%	88,9%	0,750	0,66 (0,95)	1,000
16	II	TLE	¿Ha muerto un familiar cercano o amigo (padre, madre, hermano, abuelo, tío...)?	94,4%	100,0%	1,000	1,79 (1,28)	0,433
17	DI	SLE	Chico: ¿Alguna vez has dejado embarazada a una chica? Chica: ¿Alguna vez te has quedado embarazada?	44,4%	100,0%	1,000	0,37 (0,60)	0,615
18	DI	SLE	¿Has roto la relación con alguien importante para tí (familiares, amigos, pareja, etc.)?	77,8%	77,8%	-0,091	1,29 (0,96)	0,413
19	II	SLE	¿Algún familiar cercano o amigo tiene o ha tenido una enfermedad física (cancer, etc.) o mental grave (depresión, demencia, etc.)?	61,1%	88,9%	0,750	1,14 (1,05)	0,507
20	II	SLE	¿Alguna vez han perdido el trabajo tu padre, madre o familiar no progenitor que sostenía la familia?	72,2%	100,0%	1,000	0,83 (0,75)	0,892
21	II	SLE	¿Alguna persona ha venido a vivir con tu familia o se ha ido de casa (pareja de los padres, abuelos, etc.)?	83,3%	88,9%	0,437	1,08 (0,87)	0,282
22	DI	SLE	¿Alguna vez no te han dejado participar o te han expulsado de una actividad?	50,0%	88,9%	0,778	0,93 (0,83)	0,195
23	DI	SLE	¿Te han influido u obligado a hacer algo que no querías (robar, burlarse de alguien, pegar, etc.)?	16,7%	83,3%	0,557	0,81 (1,24)	0,000
24	DI	SLE	¿Alguna vez te han acusado, denunciado o detenido por robar, agredir, amenazar, destrozar cosas, etc.?	94,4%	94,4%	0,000	2,31 (1,16)	0,759
25	DI	SLE	¿Alguna vez has tenido problemas con personas cercanas a tí (malestar, desconfianza, discusiones, reñir mucho, etc.)?	61,1%	72,2%	0,286	1,64 (1,15)	0,407
26	II	TLE	¿Tus familiares han discutido entre ellos con chillidos, insultos, amenazas, etc.?	44,4%	83,3%	0,675	0,87 (0,98)	-0,304
27	II	SLE	¿Te has cambiado de escuela o instituto por alguna razón extraordinaria como cambiar de lugar donde vivías?	55,6%	72,2%	0,348	0,91 (0,87)	0,787
28	II	SLE	¿Has estado en acogida o viviendo con personas que no eran tus padres?	64,3%	71,4%	0,243	0,89 (1,01)	0,409
29	II	TLE	¿Alguna vez te han agredido violentamente?	55,6%	83,3%	0,640	1,54 (1,35)	0,032
30	II	TLE	¿Te han tocado tus partes sexuales o han tenido relaciones sexuales contigo obligándote a hacerlo?	0,0%	100,0%		0,02 (0,14)	
31	DI	SLE	¿Te has pegado con alguien?	100,0%	100,0%		2,04 (1,16)	0,396
32	II	TLE	¿Te han amenazado, acosado, humillado o te han insultado gravemente en persona o por las redes sociales?	72,2%	94,4%	0,852	1,41 (1,10)	0,715
33	IN	SLE	¿Has llevado ropa sin lavar o has comido menos de 3 veces al día?	61,1%	100,0%	1,000	0,56 (0,54)	0,398
34	II	TLE	¿Has presenciado como 2 personas se pegaban (p.e. entre los padres, tu padre a tu madre, entre amigos)?	94,4%	94,4%	0,000	1,89 (0,97)	0,368
35	II	SLE	¿Has convivido con familiares o amigos que bebían alcohol, fumaban porros o consumían droga?	88,9%	100,0%	1,000	1,83 (1,26)	0,702
36	II	TLE	¿Has visto alguna vez a alguien gravemente herido, que le hayan matado o que se haya suicidado?	50,0%	83,3%	0,400	0,81 (1,00)	0,471
37	DN	SLE	¿Te cuesta encontrar o no encuentras trabajo?	27,8%	77,8%	0,538	0,35 (0,48)	0,516
38	DN	SLE	¿Has estado en comisaría o calabozo?	94,4%	94,4%	0,000	1,08 (0,45)	0,564
39	II	SLE	¿Durante un largo periodo de tiempo no has podido ver a personas importantes para tí?	72,2%	72,2%	-0,154	1,64 (1,10)	0,574
40	DI	SLE	¿Algunas vez has estado sin amigos de verdad?	33,3%	72,2%	0,444	0,56 (0,58)	0,222
41	II	SLE	¿Tus amigos o compañeros te han rechazado, ofendido, insultado, atado o abandonado?	38,9%	38,9%	0,000	0,62 (0,86)	-0,231
42	II	SLE	¿Has vivido o vives en un barrio conflictivo (en el que hay muchas peleas, gente que consume drogas, agresiones, robos etc.)?	61,1%	66,7%	0,036	0,85 (0,85)	0,421
43	II	SLE	¿En algún momento no has tenido el suficiente apoyo y cariño por parte de tus familiares?	44,4%	72,2%	0,430	0,81 (0,84)	-0,143
44	II	SLE	¿Alguna vez no has podido asistir a un evento familiar importante como un entierro, boda o nacimiento porque alguna razón externa a tu voluntad te lo ha impedido?	66,7%	94,4%	0,870	0,66 (0,59)	0,500
45	II	SLE	¿Alguna vez te han robado en persona o virtualmente?	27,8%	88,9%	0,753	0,45 (0,65)	0,545
46	DI	SLE	¿Has robado, agredido o acosado a alguien en persona, en internet o por las redes sociales?	94,4%	94,4%	0,000	1,45 (1,00)	0,142
47	DI	SLE	¿Has fallado o has decepcionado a alguien importante para tí?	66,7%	77,8%	0,368	1,47 (1,32)	0,368
48	DI	SLE	¿Tu orientación sexual ha repercutido negativamente la relación con los demás?	0,0%	100,0%		0,00 (0,00)	
49	DN	SLE	¿Has tenido dificultades para controlar la rabia?	88,9%	100,0%	1,000	0,91 (0,34)	0,212
50	DN	SLE	¿Has tenido que desintoxicarte de alguna adicción?	50,0%	77,8%	0,538	0,64 (0,78)	0,556
51	II	SLE	¿Alguna vez tus padres, familiares o amigos te han echado de casa o del lugar donde vivías?	44,4%	88,9%	0,778	0,41 (0,64)	0,391
52		SLE	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cuál?	0,0%	77,8%	-0,091	0,25 (0,48)	
53		SLE	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cuál?	5,6%	94,4%	0,000	0,00 (0,00)	
54		SLE	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cuál?	5,6%	94,4%	0,000	0,00 (0,00)	

Note. SLE = Stressful Life Events; TLE = Traumatic Life Events; NA = Not Applicable because the variable was a constant; II = Independent Interpersonal; IN = Independent Noninterpersonal; DI = Dependent Interpersonal; DN = Dependent Noninterpersonal; Strength of agreement using the kappa statistic (Landis & Koch, 1977): <0.00 = poor; 0.00-0.20 = slight; 0.21-0.40 = fair; 0.41-0.60 = moderate; 0.61-0.80 = substantial; 0.81-1.00 = almost perfect.

Validesa convergent

Les correlacions entre les variables calculades del TaSLE amb la resta de variables considerades en l'estudi es mostren a la Taula 3. Es van realitzar una comparació de les magnituds de les correlacions entre les diferents variables calculades del TaSLE amb les variables dependents de l'estudi aplicant Williams-Hottelings tests. Un elevat nombre de resultats van ser significatius. Es va trobar que els esdeveniments estressants ponderats pel temps correlacionaven de forma significativa i amb major magnitud que els esdeveniments estressants no ponderats i que mostraven una major correlació que els esdeveniments estressants per afectació de manera sostinguda. Per exemple per hiperactivitat des de ($t(44) = -3,485, p < 0,01$), a ($t(44) = -3,517, p < 0,01$); en el cas de la conducta, des de ($t(44) = 2,794, p < 0,01$), a ($t(44) = -2,87, p < 0,01$); en el cas del total de dificultats ($t(44) = -2,307, p < 0,05$) i en el cas de les mesures privatives ($t(44) = 2,171, p < 0,05$).

Quant als esdeveniments traumàtics, es va trobar que els ponderats per temps, mostraven una major correlació que els esdeveniments traumàtics no ponderats, com en el cas de fets a propietats ($t(44) = -2,314, p < 0,05$), però contràriament amb el que passava en el cas dels esdeveniments estressants, en el cas de la ponderació per temps i afectació dels esdeveniments traumàtics, també s'apreciava una major correlació que en els esdeveniments traumàtics no ponderats. Per exemple en el cas de fets a propietats ($t(44) = -2,138, p < 0,05$) i en el de total de procediments ($t(44) = -3,485, p < 0,05$).

Taula 3. Correlacions Spearman entre les variables calculades de l'instrument TaSLE amb la resta de variables considerades en l'estudi

CORRELACIONS SPEARMAN	Hiperactivitat	Conducta	Emoció	Problemes amb els iguals	Conducta prosocial	Total dificultats	Mesures Privatives	Mesures No Privatives	Mesures Restrictives	Total Procediments	Fets a persones	Fets a propietats	Fets Negligents	Fets caire sexual	Total de Fets	Esdeveniments ponderats (Trauma)	Esdeveniments no ponderats afectació (Trauma)	Esdeveniments ponderats per durada d'exposició (Trauma)	Esdeveniments ponderats per durada d'exposició (Trauma)
Hiperactivitat	1,000															-0,023	-0,174	0,029	-0,090
Conducta	0,631**	1,000														0,130	0,072	0,221	0,166
Emoció	-0,048	-0,033	1,000													-0,097	0,039	-0,100	0,037
Problemes amb els iguals	0,293*	0,352*	0,115	1,000												-0,129	-0,072	-0,091	-0,053
Conducta Prosocial	-0,001	-	0,080	-0,050	1,000											-0,024	0,044	-0,093	-0,025
Total dificultats	0,768**	0,792**	0,357*	0,573**	-0,166	1,000										-0,036	-0,077	0,060	0,027
Mesures Privatives	0,116	0,227	0,255	0,035	-0,014	0,290*	1,000									-0,036	-0,020	0,134	0,179
Mesures No Privatives	0,100	0,078	-0,073	-0,252	0,030	-0,030	0,386**	1,000								0,294*	0,215	0,299*	0,271
Mesures Restrictives	0,068	0,080	0,010	0,184	-0,003	0,071	0,149	-0,062	1,000							0,000	-0,004	0,040	0,065
Total de Procediments	0,083	0,200	0,131	-0,007	0,070	0,193	0,586**	0,600**	-0,136	1,000						0,237	0,216	0,361*	0,383**
Fets a persones	0,012	0,267	0,055	-0,139	-0,073	0,142	0,399**	0,217	-0,202	0,520**	1,000					0,278	0,233	0,362*	0,326*
Fets a propietats	-0,030	0,105	-0,062	-0,113	-0,232	0,015	0,205	0,431**	-0,214	0,570**	0,155	1,000				0,143	0,158	0,327*	0,317*
Fets Negligents	0,156	0,214	-0,181	0,032	0,078	0,153	0,235	0,328*	0,065	0,263	0,163	0,174	1,000			-0,199	-0,184	-0,036	-0,074
Fets caire sexual	-0,086	-0,181	0,148	-0,011	0,135	-0,131	-0,042	-0,021	0,611**	-0,194	-0,349*	-0,288*	0,048	1,000		-0,248	-0,157	-0,268	-0,214
Total de Fets	0,014	0,237	-0,001	-0,220	-0,209	0,093	0,466**	0,513**	-0,193	0,739**	0,700**	0,761**	0,303*	-0,273	1,000	0,218	0,203	0,399**	0,370*
Esdeveniments ponderats (Estrès)	0,147	0,319*	-0,098	-0,096	-0,081	0,152	0,199	0,475**	-0,096	0,428**	0,412**	0,171	-0,032	-0,288*	0,346*	0,693**	0,552**	0,608**	0,611**
Esdeveniments ponderats per afectació (Estrès)	-0,056	0,128	0,160	-0,049	0,085	0,061	0,093	0,361*	-0,029	0,377**	0,295*	0,076	-0,144	-0,097	0,199	0,712**	0,756**	0,519**	0,670**
Esdeveniments ponderats per durada d'exposició (Estrès)	0,358*	0,464**	-0,097	0,003	-0,138	0,314*	0,302*	0,420**	0,041	0,446**	0,303*	0,213	0,074	-0,203	0,316*	0,537**	0,373**	0,649**	0,615**
Esdeveniments ponderats per afectació i durada d'exposició (Estrès)	0,228	0,285	0,162	0,024	0,031	0,259	0,280	0,396**	0,052	0,449**	0,271	0,091	-0,101	-0,094	0,197	0,587**	0,537**	0,590**	0,675**

Nota. Les correlacions per sobre de la diagonal es van calcular amb els esdeveniments vitals traumàtics. Les correlacions per sota de la diagonal es van calcular amb els esdeveniments vitals estressants. * p < 0,05; ** p < 0,01; ***p < 0,001

Validesa predictiva

Tal com podem veure en les taules 4, 5 i 6 l'edat no va ser un predictor significatiu de psicopatologia, però sí de les mesures restrictives aplicades ($\beta = 0,33$, $t(47) = 2,34$, $p = 0,024$). Com més edat més mesures restrictives. També en el mateix sentit ho va ser quant a fets negligents ($\beta = 0,04$, $t(47) = 2,68$, $p = 0,790$). Com més edat més fets negligents. Així com amb els fets de caràcter sexual ($\beta = 0,44$, $t(47) = 3,33$, $p = 0,002$). De manera que com més edat més fets comesos de naturalesa sexual.

Els estils d'afrontament van trobar relacions significatives amb la psicopatologia, les mesures aplicades i els fets negligents. Es va trobar que la hiperactivitat augmentava en la mesura en què disminuïa l'estil d'afrontament centrat en el problema ($\beta = -0,40$, $t(47) = -2,66$, $p = 0,011$), tal com va passar amb els problemes de conducta ($\beta = -0,52$, $t(47) = -3,69$, $p = 0,001$). Com menys capacitat d'afrontament en el problema més problemes de conducta, i amb els problemes amb els iguals ($\beta = -0,47$, $t(47) = -3,01$, $p = 0,004$). De manera que com menys capacitat d'afrontament en el problema més problemes amb els iguals. També amb els problemes totals es va trobar aquesta relació inversament proporcional respecte a l'estil d'afrontament centrat en el problema ($\beta = -0,48$, $t(47) = -3,29$, $p = 0,002$). Així mateix, l'estil d'afrontament centrat en els problemes va predir els fets comesos, la significació es va trobar en el total de fets amb una relació inversament proporcional ($\beta = -0,48$, $t(47) = -3,29$, $p = 0,002$). De manera que com més centrat en el problema era l'afrontament menys fets comesos totals. Respecte a les mesures judicials dictaminades per l'autoritat judicial, la significació es va trobar en l'afrontament centrat en les emocions amb una relació directament proporcional amb les mesures restrictives ($\beta = 0,39$, $t(47) = 2,49$, $p =$

0,017). De manera que com més centrat en les emocions havia estat l'afrontament més mesures restrictives hi havia hagut.

Les experiències estressants van ser predictores de psicopatologia. De manera directament proporcional, les experiències estressants van ser predictores de problemes de conducta ponderades per temps d'exposició ($\beta = 0,32$, $t(47) = 2,05$, $p = 0,046$). Constatant que davant una quantitat més elevada d'experiències estressants més problemes de conducta. Les experiències estressants van ser predictores de les mesures aplicades per l'autoritat judicial. Es va trobar relació directament proporcional i significativa entre les experiències estressants i les mesures no privatives: amb les mesures sense ponderar ($\beta = 0,53$, $t(47) = 2,82$, $p = 0,007$); amb les ponderades per impacte emocional ($\beta = 0,47$, $t(47) = 2,22$, $p = 0,032$); amb les ponderades per temps d'exposició ($\beta = 0,47$, $t(47) = 2,51$, $p = 0,016$) i amb les ponderades per impacte i temps d'exposició ($\beta = 0,48$, $t(47) = 2,59$, $p = 0,013$). El mateix va passar quant a total de procediments: amb les mesures sense ponderar ($\beta = 0,46$, $t(47) = 2,40$, $p = 0,021$); amb les ponderades per temps d'exposició ($\beta = 0,45$, $t(47) = 2,46$, $p = 0,018$) i amb les ponderades per impacte i temps d'exposició ($\beta = 0,45$, $t(47) = 2,52$, $p = 0,016$). Les experiències estressants també van predir els fets comesos en el cas dels fets comesos a persones. En el cas de les experiències estressants sense ponderar ($\beta = 0,50$, $t(47) = 2,65$, $p = 0,011$).

Per altra banda, les experiències traumàtiques no van ser predictores significatives de psicopatologia ni de mesures aplicades ni de fets negligents.

Taula 4. Regressions jeràrquiques de les experiències vitals i dels estils d'afrontament com a predictores de les variables de psicopatologia

	Hiperactivitat		Problemes de conducta.		Problemes amb les emocions	
	β	ΔR^2	β	ΔR^2	β	ΔR^2
	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD
Edat	-0,05	0,00	0,07	0,01	0,14	0,02
Afrontament centrat en el problema	-0,40*	0,27**	-0,52**	0,35	0,13	0,14
Afrontament centrat en les emocions	0,19		0,13			
Experiències traumàtiques	-0,17/-0,25 -0,17/-0,28	0,02/0,03 0,07/0,07	-0,07/-0,06 0,03/0,09	0,07/0,07 0,10*/0,06	0,01/-0,03 0,03/-0,03	0,01/0,04 0,02/0,04
Experiències estressants	0,20/0,12 0,34/0,32		0,30/0,20 0,32*/0,19		-0,11/0,18 -0,17/0,16	
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en el problema	0,19/0,42 -0,30/-0,12		0,21/0,16 0,13/-0,32		-0,27/-0,24 -0,22/-0,12	
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en les emocions	0,20/0,46 -0,09/0,06	0,04/0,05 0,01/0,01	0,21/0,23 0,15/-0,03	0,03/0,02 0,06/0,04	-0,35/-0,42 -0,11/-0,30	0,12/0,12 0,02/0,04
Experiències estressants X afrontament centrat en el problema	-0,06/-0,19 0,05/0,03		-0,26/-0,23 -0,24/0,00		0,06/0,10 0,07/0,08	
Experiències estressants X afrontament centrat en les emocions	-0,22/-0,34 -0,10/-0,07		-0,10/-0,18 0,06/-0,08		-0,21/-0,07 -0,17/0,05	
	Problemes amb els iguals		Conducta prosocial		Problemes totals	
	β	ΔR^2	β	ΔR^2	β	ΔR^2
	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD
Edat	-0,08	0,01	0,10	0,01	0,03	0,00
Afrontament centrat en el problema	-0,47**	0,18*	0,18	0,143*	-0,48**	0,30
Afrontament centrat en les emocions	-0,15		-0,26			
Experiències traumàtiques	-0,01/-0,01 -0,02/-0,02	0,01/0,01 0,00/0,00	0,01/-0,13 -0,10/-0,22	0,00/0,00 0,00/0,04	-0,10/-0,15 -0,05/-0,10	0,01/0,01 0,03/0,05
Experiències estressants	-0,09/0,01 -0,06/0,04		-0,03/0,19 0,05/0,27		0,15/0,20 0,21/0,29	
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en el problema	-0,02/-0,09 -0,15/-0,15	0,05/0,05 0,08/0,07	0,02/0,28 -0,25/0,08	0,04/0,01 0,02/0,04	0,07/0,14 -0,20/-0,26	0,02/0,03 0,02/0,01
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en les emocions	0,18/0,18 0,17/0,16		0,14/0,14 -0,04/-0,09		0,11/0,20 0,03/-0,05	

	Problemes amb els iguals		Conducta prosocial		Problemes totals	
	β	ΔR^2	β	ΔR^2	β	ΔR^2
	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD
Experiències estressants X afrontament centrat en el problema	0,23/0,25 0,36/0,41		0,07/-0,18 0,05/-0,10		-0,05/-0,07 0,05/0,16	
Experiències estressants X afrontament centrat en les emocions	0,09/0,08 0,13/0,19		-0,19/-0,01 -0,12/0,24		-0,19/-0,23 -0,05/0,01	

Nota. N = esdeveniments no ponderats; A = esdeveniments ponderats per afectació; D = esdeveniments ponderats per durada d'exposició; AD = esdeveniments ponderats per afectació i per durada d'exposició.

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$

Taula 5. Regressions jeràrquiques de les experiències vitals i dels estils d'afrontament com a predictores de les mesures aplicades per l'autoritat judicial

	Mesures privatives		Mesures no privatives		Mesures restrictives	
	β	ΔR^2	β	ΔR^2	β	ΔR^2
	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD
Edat	0,23	0,05	0,18	0,03	0,33*	0,11*
Afrontament centrat en el problema	0,06		0,10		0,13	
Afrontament centrat en les emocions	0,04	0,00	-0,02	0,01	0,39*	0,11
Experiències traumàtiques	-0,11/0,04 -0,12/-0,01	0,08/0,07 0,07/0,06	-0,11/-0,20 -0,02/-0,13	0,21**/0,22**	0,03/-0,02 0,15/0,11	0,00/0,00 0,01/0,01
Experiències estressants	0,34/0,20 0,34/0,26		0,53**/0,47* 0,47*/0,48*	0,19*/0,16*	-0,03/-0,04 -0,13/-0,14	
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en el problema	0,52/0,91 -0,02/0,19	0,17/0,22* 0,06/0,09	0,25/0,71 -0,25/0,43	0,14/0,13 0,12/0,10	0,32/0,11 0,28/0,43	0,10/0,08 0,05/0,09

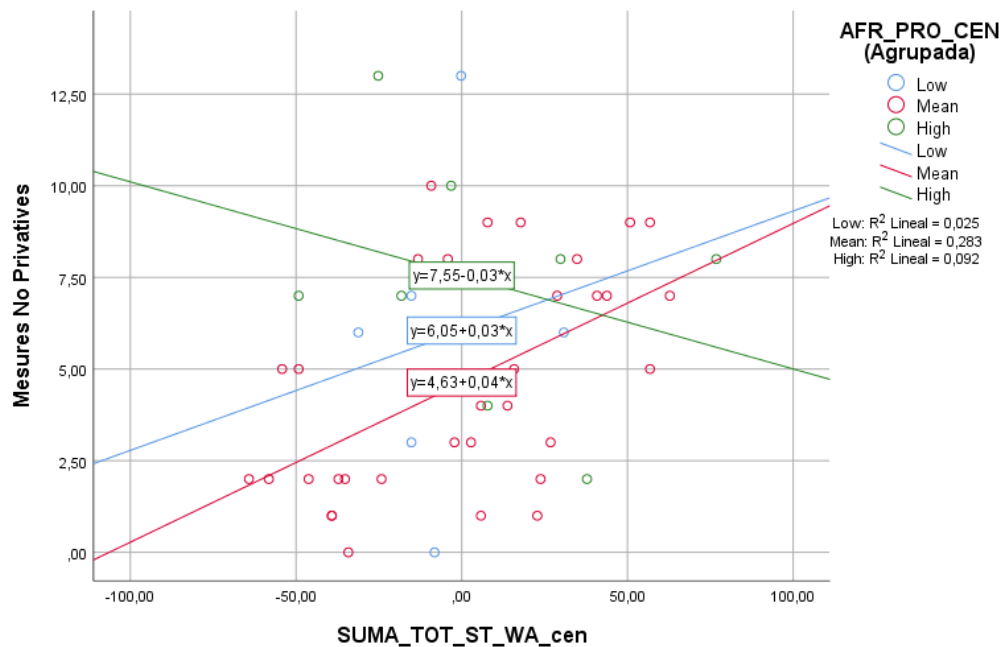
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en les emocions	0,03/0,29 -0,10/0,09		0,42/0,62 -0,06/0,47		0,40/0,19 0,29/0,40
Experiències estressants X afrontament centrat en el problema	-0,43/-0,43 -0,25/-0,06		-0,47/-0,75* -0,30/-0,60		0,02/0,23 0,08/0,08
Experiències estressants X afrontament centrat en les emocions	-0,28/-0,29 -0,32/-0,32		-0,44*/-0,41 -0,55*/-0,52		0,15/0,22 0,24/0,29
Total de procediments					
β					
ΔR^2					
N/A/D/AD					
Edat	0,02		0,00		
Afrontament centrat en el problema	0,00				
Afrontament centrat en les emocions	-0,13				
Experiències traumàtiques	-0,11/-0,06 0,05/0,04				
Experiències estressants	0,46*/0,38 0,45*/0,45*			0,16*/0,15* 0,21**/0,20**	
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en el problema	0,21/0,52 -0,17/0,21				
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en les emocions	0,20/0,25 0,00/0,15			0,08/0,07 0,14/0,10	
Experiències estressants X afrontament centrat en el problema	-0,42/-0,58 -0,43/-0,55				
Experiències estressants X afrontament centrat en les emocions	-0,31/-0,21 -0,51*/-0,42				

Nota. N = esdeveniments no ponderats; A = esdeveniments ponderats per afectació; D = esdeveniments ponderats per durada d'exposició; AD = esdeveniments ponderats per afectació i per durada d'exposició. * p<0,05
**p<0,01 ***p<0,001

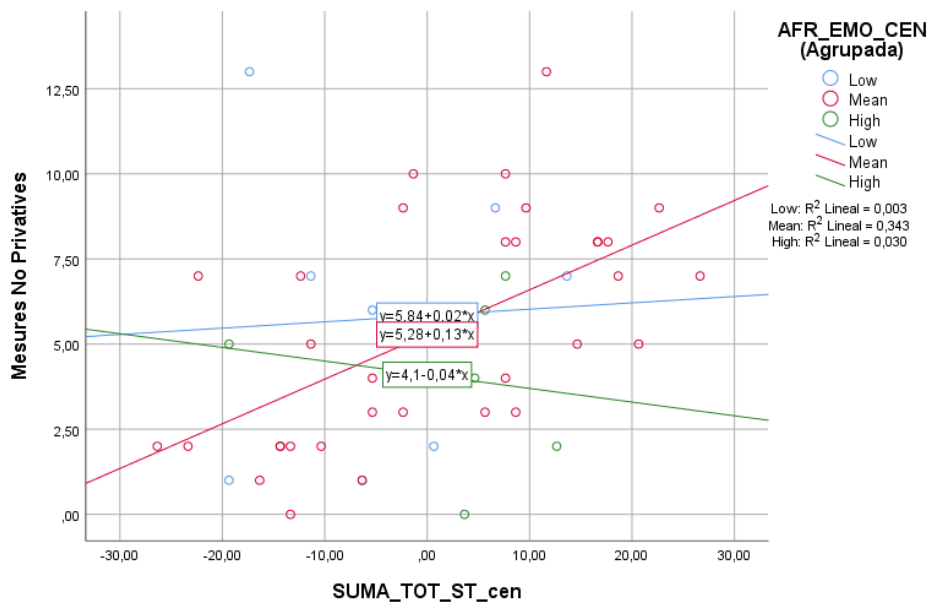
Taula 6. Regressions jeràrquiques de les experiències vitals i dels estils d'afrontament com a predictores dels fets comesos

	Fets a persones		Fets a propietats		Fets negligents	
	β	ΔR^2	β	ΔR^2	β	ΔR^2
	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD
Edat	-0,14	0,02	0,09	0,01	0,04**	0,00
Afrontament centrat en el problema	0,02		-0,02		0,00	
Afrontament centrat en les emocions	-0,08	0,01	-0,27	0,07	-0,11	0,01
Experiències traumàtiques	-0,07/-0,08 0,15/0,12	0,20**/0,20**	-0,04/0,13 0,11/0,20	0,03/0,03	-0,34/-0,17 -0,13/-0,06	0,64/0,07
Experiències estressants	0,5*/0,35 0,34/0,30	0,19*/0,13	0,2/-0,05 0,18/0,00	0,07/0,04	0,29/-0,02 0,30/0,01	0,06/0,00
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en el problema	-0,25/-0,74 -0,47/ -1,07*		-0,07/0,26 0,06/0,61		0,01/0,16 -0,16/-0,80	
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en les emocions	-0,23/-0,62 -0,45/ -0,84*	0,02/0,08	-0,08/-0,06 -0,14/0,15	0,04/0,12	0,06/0,16 -0,10/-0,32	0,06/0,10
Experiències estressants X afrontament centrat en el problema	0,03/0,42 -0,18/0,30	0,07/0,12	-0,15/-0,50 -0,16/-0,61	0,03/0,10	-0,30/-0,46 -0,29/0,10	0,08/0,10
Experiències estressants X afrontament centrat en les emocions	0,08/0,42 -0,16/ 0,17		0,04/0,02 -0,08/-0,19		-0,18/-0,20 -0,39/-0,30	
	Fets de caire sexual		Total de fets			
	β	ΔR^2	β	ΔR^2		
	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD	N/A/D/AD		
Edat	0,44**	0,19**	0,03	0,00		
Afrontament centrat en el problema	-0,05		-0,48**			
Afrontament centrat en les emocions	0,13	0,03	0,13	0,30		
Experiències traumàtiques	-0,10/-0,18 -0,24/-0,24	0,08/0,08	-0,1/-0,15 -0,05/-0,10	0,01/0,01		
Experiències estressants	-0,22/-0,04 -0,16/-0,09	0,12*/0,09	0,15/0,20 0,21/0,29	0,03/0,05		
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en el problema	0,26/0,20 0,37/0,52		0,07/0,14 -0,20/-0,26			
Experiències traumàtiques X afrontament centrat en les emocions	0,23/0,13 0,28/0,28	0,10/0,06	0,11/0,20 0,03/-0,05	0,04/0,03		
Experiències estressants X afrontament centrat en el problema	0,12/0,11 0,07/-0,07	0,03/0,04	-0,05/-0,07 0,05/0,16	0,02/0,01		

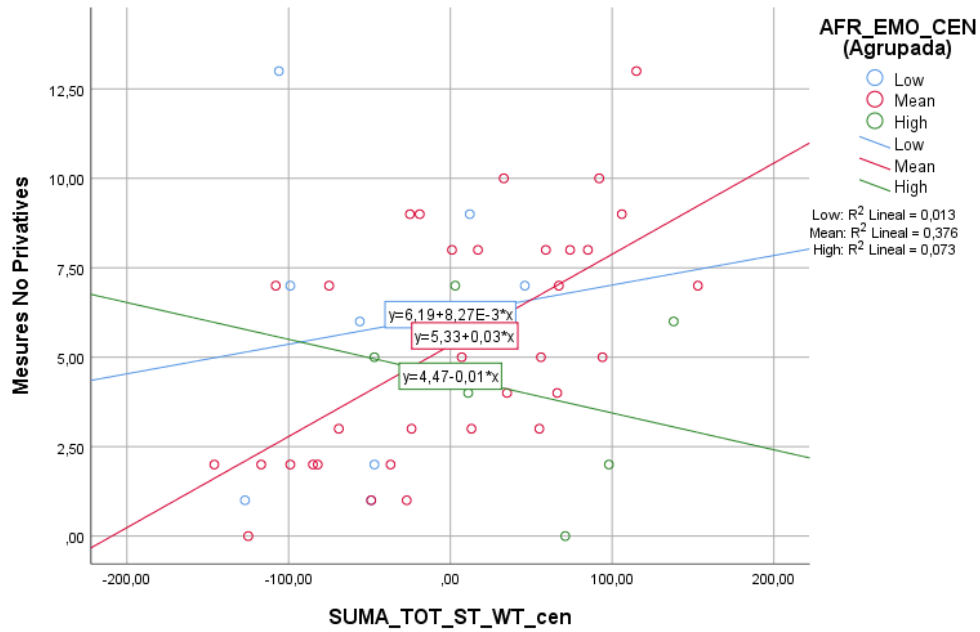
Figura 1. Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per afectació i mesures no privatives quan l'afrontament és basat en el problema

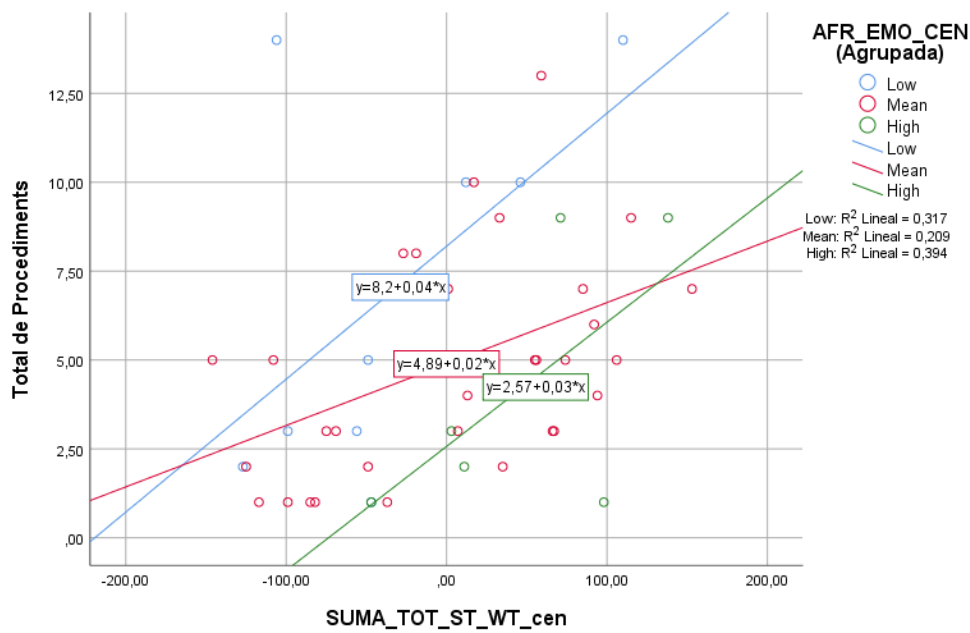
Figura 2. Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès sense ponderar i mesures no privatives quan l'afrontament és basat en les emocions

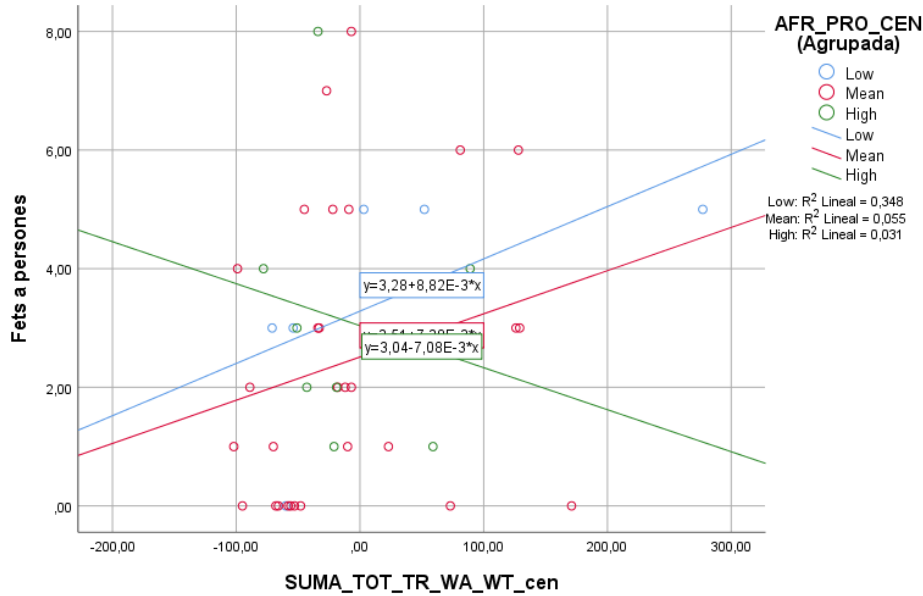
Figura 3. *Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per temps i mesures no privatives quan l'afrontament és basat en les emocions*

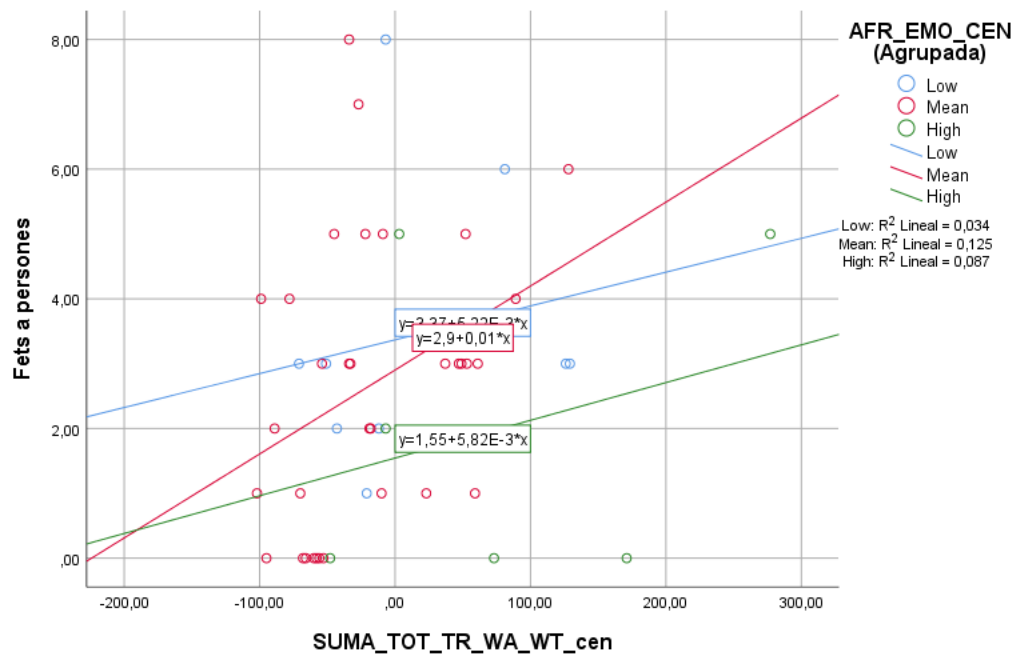
Figura 4. *Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per temps i total procediments quan l'afrontament és basat en les emocions*

Figura 5. *Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per afectació i temps i fets comesos a persones quan l'afrontament és basat en el problema*

Figura 6. *Regressió jeràrquica stepwise: Interaccions significatives entre estrès ponderat per afectació i temps i fets comesos a persones quan l'afrontament és basat en les emocions*

També vam trobar que existien algunes interaccions significatives (Vegeu Taula 5 i 6). En primer lloc, vam trobar una interacció significativa entre afrontament centrat en el problema i total d'esdeveniments vitals estressants ponderats per afectació en predir les mesures no privatives de llibertat ($\beta = -0,75$, $t(47) = -2,04$, $p = 0,048$). Tal com es veu a la Figura 1, de les regressions lineals jeràrquiques amb el mètode de passos successius stepwise, que s'utilitzen quan es necessita seleccionar variables predictores per un model de regressió lineal múltiple com és el cas (Baños et al., 2019), les mesures no privatives augmentarien en augmentar l'estrès ponderat per afectació, però això només és cert en valors baixos o mitjans d'afrontament basat en el problema, en valors alts d'afrontament basat en els problemes la relació s'inverteix, de forma que a més estrès ponderat per afectació, menys mesures no privatives. En segon lloc, vam trobar interacció significativa entre afrontament centrat en les emocions i total d'esdeveniments vitals estressants en predir les mesures no privatives ($\beta = -0,44$, $t(47) = -2,32$, $p = 0,026$). Tal com es veu a la Figura 2 de la regressió stepwise, les mesures no privatives augmenten en augmentar l'estrès centrat en les emocions, en valors mitjans d'afrontament centrat en les emocions. No passa el mateix en valors baixos d'afrontament basat en les emocions on es percep un augment poc significatiu de mesures no privatives en augmentar l'estrès, per altra banda, per a valors alts d'afrontament centrat en les emocions la relació s'inverteix, de forma que a més estrès, menys mesures no privatives. En tercer lloc, vàrem trobar una interacció significativa entre afrontament centrat en les emocions i total d'esdeveniments vitals estressants ponderats per temps en predir les mesures no privatives de llibertat ($\beta = -0,55$, $t(47) = -2,405$, $p = 0,019$). Tal com es veu a la Figura 3 de la regressió stepwise, les mesures no privatives augmenten en augmentar l'estrès ponderat per temps, però això només és cert en valors mitjans o baixos d'afrontament basat en les emocions, en valors alts

d'afrontament basat en les emocions la relació s'inverteix, de forma que a més estrès ponderat per temps, menys mesures no privatives. En quart lloc, vàrem trobar interacció significativa entre afrontament centrat en les emocions i total d'esdeveniments vitals estressants ponderats per temps en predir total de procediments ($\beta = -0.51$, $t(47) = -2.30$, $p = 0.027$). Tal com es veu a la Figura 4 de la regressió stepwise, els procediments augmenten en augmentar l'estrès ponderat per temps, en valors alts i baixos d'afrontament basat en les emocions, la relació no seria tan forta en els valors d'afrontament mitjans. En cinquè lloc, vàrem trobar una interacció significativa entre afrontament centrat en el problema i total d'esdeveniments vitals estressants ponderats per emoció i temps en predir els fets a persones ($\beta = -1.07$, $t(47) = -2.11$, $p = 0.042$). Tal com es veu a la Figura 5 de la regressió stepwise, els fets comesos contra persones augmenta en augmentar l'estrès ponderat per emoció i temps, però això només és cert en valors mitjans o baixos d'afrontament basats en el problema, per a valors alts d'afrontament basat en els problemes la relació s'inverteix, de forma que a més estrès ponderat per emoció i temps, menys fets a persones. En sisè lloc, vàrem trobar interacció significativa entre afrontament centrat en les emocions i els d'esdeveniments vitals estressants ponderats per emoció i temps en predir fets a persones ($\beta = -0.84$, $t(47) = -2.10$, $p = 0.043$). Tal com es veu a la Figura 6 de la regressió stepwise, els fets a persones augmenta quan augmenta l'estrès ponderat per emoció i temps sobretot per a valors mitjans d'afrontament basat en les emocions. La relació no seria tan forta per a valors d'afrontament baixos o alts.

Les interaccions de les experiències estressants o traumàtiques i l'afrontament centrat en el problema o en les emocions no van ser predictores de variables de

psicopatologia ni en les mostres no ponderades ni en les mostres ponderades per afectació, per temps d'exposició o per afectació i temps d'exposició.

Finalment, vam comparar la validesa predictiva de les variables d'esdeveniments vitals (esdeveniments estressants i traumàtics totals) i dels estils d'afrontament del TaSLE i el CAE de Sandín & Chorot, (2003), per mesurar el nivell d'estrès i el tipus d'afrontament dels problemes per posteriorment comparar els resultats de predicció de l'ítem 7 del SAVRY, que indicava la història de maltractament en la família, i de l'ítem 13 del SAVRY que indicava l'estrès experimentat i incapacitat per enfrontar dificultats del SAVRY. Les dades de la regressió per les experiències vitals i els estils d'afrontament implicant les variables independents dels SAVRY, cinc variables dependents de 15 (problemes amb les emocions; conducta prosocial; mesures privatives; fets a propietats i fets negligents) no van ser significativament predites per cap variable independent. L'afrontament centrat en el problema va ser el principal predictor de les variables psicopatològiques ($\beta_{\text{problemes amb els iguals}} = -0,48$, $t(47) = -3,67$, $p = 0,001$ - $\beta_{\text{problemes totals}} = -0,55$, $t(47) = -4,46$, $p < 0,001$). L'afrontament centrat en les emocions va ser predictor de mesures aplicades per instàncies judicials ($\beta_{\text{mesures restrictives}} = 0,32$, $t(47) = 2,34$, $p = 0,024$). Per altra banda, les experiències estressants van ser les principals predictor de les mesures aplicades per instàncies judicials ($\beta_{\text{total procediments}} = 0,36$, $t(47) = 2,61$, $p = 0,012$ - $\beta_{\text{mesures no privatives}} = 0,40$, $t(47) = 2,91$, $p < 0,006$) i també dels fets comesos ($\beta_{\text{total fets}} = 0,32$, $t(47) = 2,29$, $p = 0,027$ - $\beta_{\text{fets a persones}} = 0,44$, $t(47) = 3,29$, $p < 0,002$). L'estrès experimentat e incapacitat per afrontar les dificultats, de l'ítem 13 del SAVRY va ser predictor únicament per a fets delinqüents comesos ($\beta_{\text{total procediments}} = 0,33$, $t(47) = 2,344$, $p = 0,024$).

Discussió

Fiabilitat

La prova test re-test que es va portar a terme administrant el TaSLE dues vegades, amb una setmana de diferència, a 18 dels 48 subjectes confirma amb la utilització de l'índex Kappa de Cohen la fiabilitat del TaSLE, i **la 1a hipòtesi**, ja que estadísticament es va trobar una força d'acord global moderada i es va poder demostrar un grau d'estabilitat dels resultats dels ítems acceptable amb una setmana de diferència. La fiabilitat de l'instrument TaSLE és semblant a la d'altres recents investigacions del nostre grup d'investigació com la de Moya-Higueras et al., (2020),

Validesa convergent

Les comparacions de les magnituds de les correlacions de Spearman entre les diferents variables calculades del TaSLE amb la resta de variables considerades en l'estudi que es poden visualitzar en la taula 3, van mostrar un nombre de resultats significatius. Els esdeveniments estressants ponderats pel temps van ser predictors de problemes de conducta i d'hiperactivitat en psicopatologia i de mesures privatives quant a mesures aplicades pel jutge. Quant als esdeveniments traumàtics, els ponderats per temps i per temps i afectació van ser predictors de fets a propietats quant a fets delictius i els ponderats per temps i afectació també van ser predictors de total de procediments. Pel que podem dir que la **2a hipòtesi** es compliria en la mesura que els esdeveniments estressants tindrien una capacitat predictora de variables psicopatològiques i mesures aplicades per autoritat judicial. També sobre la base de la capacitat predictora de fets i mesures aplicades per estaments judicials dels esdeveniments traumàtics. Aquests resultats van en la línia del que apuntaven prèvies investigacions centrades en la relació

entre la simptomatologia de trastorn posttraumàtic, la gravetat de la delinqüència i el nombre de detencions en l'història delictiu dels joves (Becker & Kerig, 2011; Ford et al, 2008). Des d'un punt de vista forense, també estaria relacionat amb els models de desenvolupament de comportament antisocial, en els que s'assenyala que el comportament delictiu estaria associat als problemes de salut mental per concatenació d'experiències vitals estressants, on les experiències primerenques d'abús i negligència parental de la infància i un entorn social desafavorit abocarien els nens a la inadaptació social i la delinqüència (Abram et al., 2004; Barboza, 2018; Patterson et al., 1989).

Validesa predictiva

Les dades de les regressions jeràrquiques de les experiències vitals i dels estils d'afrontament com a predictors de les variables de psicopatologia, mesures aplicades per autoritat judicial i fets comesos, recollides en les taules 4,5 i 6 al final del document, van evidenciar que l'edat va ser predictora dels fets negligents i fets de naturalesa sexual i de les mesures restrictives aplicades. Estudis criminològics clàssics ja van trobar que la delinqüència augmentava al llarg de l'adolescència fins a arribar als primers anys de la joventut, on després començava a disminuir (Farrington, 1986). En la línia del que apuntaven estudis recents sobre edat i delinqüència, Sampson et al, (2003; Shulman et al., (2013), la mostra del nostre estudi, d'entre els 15 i els 22 anys, mostraria un increment de la corba en l'adolescència, abans de la primera adulta, on la delinqüència començaria a disminuir .

Davant les dificultats vitals, els estils d'afrontament adaptatius, expressat en les taules 4,5,6 com a afrontament centrat en el problema, van esdevenir un factor de protecció davant dificultats psicològiques com la hiperactivitat i els problemes de conducta, problemes amb els iguals i problemes totals. També aquest tipus

d'afrontament centrat en el problema va esdevenir factor de protecció davant el nombre total de fets comesos. Quant als estils d'afrontament desadaptatius, afrontament centrat en les emocions, les dades evidencien que van ser un factor de risc per la delinqüència amb una major incidència en el total de fets comesos i les mesures judicials restrictives. Aquests resultats validen la tercera hipòtesi plantejada i van en la línia del que s'afirmava en altres investigacions quant als efectes protectors i de risc dels estils d'afrontament davant les situacions estressants o traumàtiques (Cicchetti, 2010; González-Barrón et al., 2002; Polk, 1997; Sandín & Chorot, 2003; Wu et al., 2013).

En les regressions jeràrquiques entre les experiències vitals, els estils d'afrontament i les variables dependents estudiades, les experiències estressants van ser predictores de problemes de conducta, de mesures judicials no privatives, de total de procediments i de fets comesos a persones. Tant pels casos en què es contemplava l'estrès sense ponderar com pels que es tenia en compte la ponderació del temps, l'afectació emocional o el temps d'afectació emocional i el temps d'exposició. Resultats que corroboren les conclusions a les quals van trobar altres estudis com Barboza, (2018) o Patterson et al, (1989), centrats en els efectes adversos de l'estrès en joves delinqüents per problemes d'acumulació d'experiències estressants. Contràriament al que esperàvem, les experiències traumàtiques no van mostrar valors de significació predictiva ni per a psicopatologia, ni per a mesures aplicades judicialment ni per a fets negligents. Aquests resultats assenyalarien que les adversitats estressants que afectarien per ser experimentades durant un temps prolongat, les que afectarien emocionalment, inclús també les que no s'haurien ponderat, serien predictores de les variables dependents estudiades. No es podria dir el mateix per al cas de les experiències traumàtiques. Els resultats de les regressions realitzades no indicarien que les

experiències traumàtiques fossin predictores ni de problemes de conducta, ni de mesures judicials ni de fets delinqüents. Per tant, quedaria en aquest cas parcialment confirmada la *2a hipòtesi*, ja que seria afirmativa en el cas dels esdeveniments vitals estressants però no en el dels esdeveniments traumàtics.

Quant a les interaccions significatives per a les variables dependents fets delictius i mesures aplicades judicialment, les dades de les regressions jeràrquiques amb el mètode de passos successius stepwise, Només quan el jove utilitzava un nivell alt d'afrontament centrat en el problema, un afrontament adaptatiu, es podia trobar una baixada significativa en les mesures no privatives aplicades judicialment davant un esdeveniment estressant de gran afectació (vegeu Figura 1).

També que quan el jove feia ús d'un nivell alt d'afrontament centrat en les emocions, un afrontament desadaptatiu, s'esdevenia un significat augment en les mesures no privatives aplicades judicialment davant un esdeveniment estressant que s'allargava en el temps (vegeu figura 2).

Especialment, es va trobar que davant un mitjà o alt grau d'afrontament desadaptatiu, centrat en les emocions, les mesures no privatives augmentaven en augmentar els esdeveniments vitals estressants ponderats per temps (vegeu figura 3).

També que quan el jove feia servir afrontament desadaptatiu, centrat en les emocions, s'esdevenia un significat augment del total de procediments judicials davant un esdeveniment estressant que s'allargava en el temps (vegeu figura 4).

Només quan el jove usava un nivell alt d'afrontament centrat en el problema, un afrontament adaptatiu, es podia trobar una baixada significativa en els fets delictius contra les persones davant un esdeveniment estressant de gran afectació i mantingut en el temps (vegeu figura 5).

Finalment, que quan els joves feien ús d'un nivell alt d'afrontament centrat en les emocions, un afrontament desadaptatiu, s'esdevenia un significat augment dels fets delictius a persones davant un esdeveniment estressant de gran afectació que s'allargava en el temps (vegeu figura 6).

Aquests resultats confirmarien la **4a hipòtesi** en el cas dels esdeveniments estressants, per a fets comesos i mesures imposades judicialment, encara que no per a psicopatologia. Els resultats confirmarien el que apuntaven anteriors investigacions com Cicchetti, (2010); González-Barrón et al., (2002); Wu et al., (2013), quan afirmaven que els joves amb un estil d'afrontament centrat en el problema, tindrien una capacitat més resilient per superar els obstacles que els que emprarien estils d'afrontament centrats en les emocions . I també que els joves amb un estil desadaptatiu, no dirigit al problema incrementarien el risc de cometre actes delinqüents, de reincidència i increment de mesures judicials (González-Barrón et al., 2002). En el cas dels esdeveniments traumàtics els resultats no haurien tingut significació estadística per afirmar la **4a hipòtesi**.

Per acabar, respecte a la comparativa sobre la validesa predictiva de les variables dels esdeveniments vitals i els estils d'afrontament associats al TaSLE i al CAE de Sandín & Chorot, (2003), amb les dels ítems 7 i 13 del SAVRY, va quedar demostrada la validesa predictiva del TaSLE i CAE, ja que va corroborar el que havíem trobat en les regressions jeràrquiques anteriors, el que afirmaven antecedents científics com Cicchetti, (2010); González- Barrón et al., (2002); Polk, (1997); Sandín & Chorot, (2003); Wu et al., (2013), validant la **3a hipòtesi** i el van trobar (Barboza, 2018; Patterson et al, 1989), validant la **2a hipòtesi** per al cas dels esdeveniments estressants, amb resultats en què les experiències estressants i no les traumàtiques van ser

predictores de manera directament proporcional dels fets delictius comesos i de les mesures aplicades per instàncies judicials; l'afrontament centrat en el problema va ser predictor de variables psicopatològiques de manera inversament proporcional i l'afrontament centrat en les emocions va ser predictor de manera directament proporcional amb les mesures aplicades per instàncies judicials. En la regressió, l'ítem 13 del SAVRY només va predir de manera directament proporcional fets negligents. El que corroboraria la *5a hipòtesi* i el que apuntaven els investigadors Ægisdóttir et al (2006); Daves (2005) i Gottfredson & Moriarty (2006), que conclouien que una decisió presa utilitzant criteris psicomètrics i estadístics seria millor que la intuïció professional. Si els tècnics de justícia poguessin comptar amb una valoració exacta a partir d'instruments psicomètrics validats científicament dels esdeveniments estressants i traumàtics en els joves i l'estil d'afrontament davant les dificultats, com el TaSLE que en aquest estudi es pretén validar i el CAE de Sandín & Chorot, (2003), podrien portar a terme intervencions ajustades a les necessitats dels adolescents.

Limitacions

Aquest estudi té diverses limitacions que cal tenir en compte en interpretar els resultats. La mostra tot i ser suficient per capturar els efectes, va ser limitada, el que compromet la validesa externa de l'estudi. Una mostra més gran hauria permès arribar a resultats més generalitzables. La mostra representava la població que volíem estudiar, adolescents o joves que formessin part del circuit de justícia participant en intervencions de la Jurisdicció de Menors, atesos en medi obert o en règim d'internament en centres educatius Catalans. Malgrat això, només es va fer entrevistes en la demarcació de Lleida i hauria estat més representativa si s'haguessin fet en la resta de demarcacions catalanes.

Una limitació important va ser que no es va analitzar la validesa de criteri de l'instrument que preteníem validar, comparant els resultats del TaSLE amb el resultat d'altres instruments de mesura de trauma estandarditzats científicament. El fet que administrar l'entrevista TaSLE, l'SDQ d' Ortuño-Sierra et al., (2016) i l'instrument CAE de Sandín & Chorot, (2003) als joves requeria una durada d'entre 60 i 90 minuts, va fer que declinéssim aquesta possibilitat per tal de no provocar esgotament en els entrevistats.

Quant al gènere, encara que estadísticament a Catalunya, el nombre de noies que arriben als circuits de justícia per haver-hi comès alguna infracció és molt menor al de nois, per exemple segons dades actualitzades el dia 6 d'abril del 2022, hi hauria (86,20%) nois i (13,80%) noies que d'una manera o altra estarien actualment ateses per la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima del Departament, complint una mesura penal imposada en les seves diverses variants (Generalitat de Catalunya, 2022). Haver entrevistat únicament a dues noies en un total de 48 entrevistats és una proporció del 4,16% de noies, per tant, excessivament petita. Hauria calgut haver fet entre 4 o 5 entrevistes més de noies de què vam fer perquè la mostra fos representativa en el nostre context. Poder analitzar diferències en els fets comesos, psicopatologia i mesures judicials quant al gènere, seria una proposta futura per a posteriors investigacions amb una mostra total de nois i noies infractores molt més gran.

Hauria estat adequat haver estudiat els resultats en les diferents franges d'edat, una de les potencialitats que té l'instrument és que la rica informació de les respostes hauria permès analitzar les diferències quant a l'edat dels joves que s'hauria pogut contrastar amb les dades de psicopatologia, fets comesos i mesures judicials. Però en

aquest estudi ha estat una limitació no haver-ho fet i evidència que hi ha encara recorregut per continuar explorant els resultats d'aquest estudi en futures investigacions.

Implicacions clíniques

Tot i que aquest estudi té limitacions, també té determinades bondats respecte a altres investigacions. Alguns estudis van avaluar mostra formada íntegrament per delinqüents menors implicats en el sistema de justícia que hi havien comes delictes lleus, però que no incloïen infractors de delictes més greus com el cas de l'estudi de Wylie et al, (2018). En el nostre cas, la mostra conté en un 50% joves pertanyents a medi obert i 50% joves pertanyents a centre educatiu en règim tancat. L'heterogeneïtat quant a la diferent gravetat dels fets comesos i les diferents circumstàncies de viure en règim obert o tancat dels joves entrevistats, ofereixen una alta representativitat de la mostra del nostre estudi quant al tipus de mesura judicial, ja que segons les dades estadístiques actualitzades setmanalment de la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, el dia 6 d'abril del 2022, hi havia en execució penal un (52,4%) de joves en règim semiobert i un (47,6%) en règim tancat (Generalitat de Catalunya, 2022). També val la pena comentar que altres estudis que van avaluar estrès i trauma en joves partir de llistes de comprovació, no van preguntar sobre adversitats sexuals, estils de criança negligents o maltractament infantil com abús físic, abús emocional o violència intrafamiliar com el de Moya-Higueras et al., (2020), en canvi, en l'instrument TaSLE, s'avalua la història del trauma i es pregunta per adversitats de gran impacte que han pogut ocórrer al llarg de la vida i que podien haver afectat la salut mental i el comportament dels joves (Cicchetti & Toth, 2005; Gilbert et al., 2009; Norman et al, 2012; Tolan et al., 2006).

Haver pogut desenvolupar aquest instrument de mesura de trauma brinda la possibilitat de tenir informació sobre les vivències que haurien afectat de manera negativa als joves que han comès infracció o delictes durant la seva vida i la manera com els hauria afectat serviria per implementar nous i més precisos enfocaments estratègics (Turner & Wheaton, 1997). L'aplicació d'activitats terapèutiques en contextos socials favorables, podrien repercutir directament en el desenvolupament de d'aquests adolescents en les seves capacitats i habilitats de resiliència davant l'adversitat (Becker & Kerig, 2011; Greenwald, 2002).

Conclusions

En aquesta investigació s'ha trobat que els esdeveniments estressants i traumàtics que afectarien en la vida de manera negativa els joves infractors, mesurats amb el TaSLE, incrementarien la psicopatologia, els fets delictius comesos i les mesures aplicades per l'autoritat judicial, confirmant la *2a hipòtesi*.

La cerca exhaustiva dels esdeveniments traumàtics i estressants a partir de l'anàlisi qualitativa de les entrevistes realitzades a joves infractors de la província de Lleida (Vegeu estudi 2) ens va permetre generar l'instrument de mesura d'estrès i trauma TaSLE seguint els estàndards de recomanació per a la creació d'aquests tipus d'instruments (Cohen et al, 2019; Shields & Slavich, 2017; Turner & Wheaton, 1997; Wilkinson et al, 2017) i aquesta investigació culmina l'estudi de la seva fiabilitat i validesa.

El TaSLE, va ser generat amb la intenció que tingués les qualitats psicomètriques dels checklist, però amb les propietats quant a la manera de ser administrat en forma d'entrevista i recollint informació molt més concreta i completa tal

com es fa en les entrevistes (Cohen et al, 2019; Turner & Wheaton, 1997). També es va voler actualitzar la forma de presentació fent ús de les noves tecnologies, innovant una eina que s'administra amb un iPad en la que de manera molt pràctica s'obren múltiples opcions de resposta i en la que hi ha possibilitat de descriure diferents experiències en cada pregunta i en la que no només es pregunta l'ocurrència com en els checklists tradicionals, sinó que es pregunta sobre altres dimensions de mesura com la freqüència, la durada o l'afectació subjectiva de l'esdeveniment (Cohen et al, 2019; Turner & Wheaton, 1997). A la pràctica va esdevenir fàcil d'administrar i atractiu pels joves.

Junt amb el TaSLE es va administrar el SDQ de Goodman, (1997) i el CAE de Sandín & Chorot, 2003, per completar aquests estudis amb la informació que ens proporcionaven sobre psicopatologia i Estils d'afrontament de l'estrès. Els joves, després de l'entrevista TaSLE, agafaven l'iPad amb les seves mans i omplien aquests altres dos instruments davant de l'entrevistador, acció que va permetre que el conjunt de l'entrevista fos percebuda pel jove com íntima, però en la que també ell se sentia agent particip de l'experiència.

En aquesta investigació s'han intentat seguir estàndards d'avaluació dels índexs de fiabilitat i validesa. L'instrument per a la mesura d'esdeveniments estressants i traumàtics TaSLE tindria una fiabilitat acceptable, semblant al que actuals llistes de comprovació de situacions estressants en adolescents de població general han obtingut com les de Moya-Higueras et al., (2020). Amb aquest resultat es compliria la ***Ia hipòtesi*** proposada.

També s'ha pogut demostrar la seva validesa convergent, el TaSLE tindria capacitat predictora de psicopatologia, de mesures judicials i fets delictius comesos pels joves. Els esdeveniments estressants tindrien una capacitat predictora de variables

psicopatològiques i mesures aplicades per autoritat judicial i els esdeveniments traumàtics quant a fets i mesures aplicades per estaments judicials. Aquests resultats anirien en la línia del que apuntaven prèvies investigacions com les de Becker & Kerig, (2011) i Ford et al, (2008), centrades en la relació entre la simptomatologia de trastorn posttraumàtic, la gravetat de la delinqüència i el nombre de detencions en l'història delictiu dels joves .

En aquesta investigació també s'ha pogut evidenciar una validesa discriminant dels instruments psicomètrics TaSLE i el CAE de Sandín & Chorot, (2003), molt més alta que la capacitat predictiva de l'instrument SAVRY de Borum et al, (2003), en l'estudi dels esdeveniments estressants i els estils d'afrontament com a predictores de variables de psicopatologia, de mesures aplicades per l'autoritat judicial i de variables predictores de fets delictius comesos.

En la investigació s'ha pogut constatar amb la utilització conjunta del TaSLE i el CAE (Sandín & Chorot, 2003) com davant situacions estressants, encara que no amb les situacions traumàtiques, un afrontament adaptatiu, centrat en el problema esdevenia un factor de protecció i com un estil d'afrontament desadaptatiu, centrat en les emocions, suposava un factor de risc per als fets delictius i les mesures judicials. Tal com apuntaven investigacions com la de González-Barrón et al., (2002), els estils d'afrontament emocionals potenciarien l'efecte dels esdeveniments vitals estressants o traumàtics en la persona, incrementant el risc a desenvolupar conductes problemàtiques (González-Barrón et al., 2002).

Tot i això, en aquesta investigació s'ha aconseguit únicament de manera parcial l'*objectiu* de generar i validar un instrument de mesura d'esdeveniments estressants i traumàtics per a població jove infractora. Hem generat l'instrument seguint els

estàndards i hem fet una anàlisi estadística escrupolosa de les dades, però no podem afirmar que es podria considerar l'instrument validat pel fet que la mostra recollida no seria suficient per arribar als mínims psicomètrics de validació. La mostra tot i ser suficient per capturar els efectes, va ser limitada. Estadísticament, no es complirien els objectius de validesa a causa de diferents motius relacionats amb la complexitat de l'estudi, la dificultat per accedir a la mostra, la inversió en temps i personal requerits i les dificultats afegides per al temps de confinament, pandèmia i post-pandèmia pel CoVID-19.

Agraïments

Agraïm la participació de tots els/les menors avaluats/des. Especials agraïments als equips del Departament de Justícia de Lleida, tant de Medi Obert, d'Assessorament Tècnic a Menors (ATM) com del Centre Educatiu El Segre. La present investigació ha sigut possible gràcies al Departament d'Innovació, Universitats i Empresa (DIUE), Generalitat de Catalunya (2017SGR1577), al Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades (RTI2018 099800 B I00) y al Centro de Investigación Biomédica en Red Salud Mental (CIBERSAM).

5. DISCUSSIÓ GENERAL

5.1 Discussió general

La investigació adequada en poblacions específiques requeria disposar de proves per a valorar els esdeveniments vitals estressants o traumàtics concrets per a aquestes poblacions (Turner & Wheaton, 1997).

Amb l'*estudi 1: Revisió Sistemàtica "Stressful and Traumatic Life Events as predictors of Criminal Behaviors in Young Offenders"*, es va poder complir l'objectiu de l'*estudi 1* de revisar investigacions científiques per poder corroborar la relació entre les experiències estressants i traumàtiques viscudes amb les variables relacionades amb les conductes delictives i antisocials (Kerig & Becker, 2015; Li et al, 2016).

L'*estudi 2: Validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)*, va servir per poder complir amb l'*objectiu de l'estudi 2* de poder evidenciar els esdeveniments estressants i traumàtics que havien experimentat en la vida els joves objecte d'estudi d'aquesta tesi doctoral.

El propòsit perseguit en la investigació qualitativa feta en l'*estudi 2* va ser el de copsar quins esdeveniments estressants o traumàtics havien experimentat a la vida els joves que havien comès alguna infracció o delicte i feien ús dels serveis de justícia juvenil de Lleida. L'anàlisi dels discursos dels joves va permetre recollir a través d'una entrevista amb format obert i dinàmic aquelles vivències coincidents i específiques de la població en qüestió. Es va confirmar la *1a hipòtesi de l'estudi 2*, que afirmava que hi hauria vivències estressants i/o traumàtiques que serien comuns en la població jove infractora, ja que les vivències relatades pels joves eren en gran manera coincidents. També els resultats, corroborarien la *segona hipòtesi de l'estudi 2* que apuntava que els esdeveniments vitals estressants i traumàtics experimentats en població jove infractora serien diferents dels experimentats per la població jove general i la *tercera hipòtesi de*

l'estudi 2, referida al fet que els esdeveniments específics viscuts per joves infractors no estarien contemplats en els instruments de mesura de trauma i estrès de població general. Aquests resultats corroboren el que apuntaven Turner & Wheaton, (1997), de què per poder mesura els esdeveniments d'una població específica calien instruments específics de valoració.

La *hipòtesi de l'estudi 1: Revisió Sistemàtica "Stressful and Traumatic Life Events as predictors of Criminal Behaviors in Young Offenders"*, referida a la relació causal entre les experiències vitals estressants i/o traumàtiques, la conducta delictiva i les variables forenses en joves infractors, es va confirmar de manera parcial. Els estudis revisats van estudiar les experiències de tipus estressant i traumàtic, tant de manera agregada o de manera individual, però no tots van trobar que s'associarien de forma positiva i significativa amb les diferents variables forenses i psicopatològiques centrades en simptomatologia externalitzant. Les variables que més van estudiar els estudis, van estar les vivències de maltractament infantil com a predictores de simptomatologia externalitzant en joves infractors (Cicchetti & Toth, 2005; Cicchetti et al, 1997; Font & Kennedy, 2021; Haney-Caron et al., 2019). Van haver resultats coincidents en concloure que l'abús físic podria predisposar a cometre un major nombre de delictes i de més gravetat en el delinqüent juvenil (Alizy et al., 2017; Cicchetti & Toth, 2005; Kerig & Becker, 2015). Diferents factors genètics i ambientals, com els canvis de residència o el viure allunyat dels pares i família principal, podrien esdevenir factors de risc per la conducta delictiva (McEwen, 2017; Pezzoli et al., 2019). Amb una menor consistència per manca d'investigacions que tractessin la relació entre els esdeveniments traumàtics i la conducta delictiva, haver viscut situacions d'impacte podria tenir un paper rellevant en el desenvolupament de la delinqüència. Sobretot s'hauria trobat relació entre les variables forenses i les conductes violentes o fora de la

lleï de l'entorn del menor, en els iguals, els progenitors o la família extensa, en la línia del que conclouïen investigadors com Abram et al., (2004) o Wood et al., (2002).

En l'**estudi 3: Validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)**, les proves estadístiques realitzades van demostrar estabilitat dels resultats de les entrevistes realitzades amb el TaSLE amb una setmana de diferència calculada en l'índex de Kappa de Cohen en la prova test re-test. Els resultats van mostrar percentatge mitjà d'acord del 85,4% i valor Kappa mitjà per ocurrència d'esdeveniment del 0,52 amb una força d'acord global moderada (Landis & Koch, 1977), confirmant la **1a hipòtesi de l'estudi 3**, que confirmava la fiabilitat del TaSLE. També en la comparació de les magnituds de les correlacions de Spearman entre les diferents variables van confirmar la **2a hipòtesi del 3r estudi** que afirmava que els esdeveniments estressants i traumàtics serien predictors de variables psicopatològiques i mesures aplicades per estaments judicials. En aquest cas es va complir per als esdeveniments estressants, apuntant al que assenyalaven Ford et al, (2008); Kerig & Becker, (2015), quant a la concatenació d'esdeveniments estressants la simptomatologia posttraumàtica, l'increment i la gravetat de delictes.

Les regressions jeràrquiques realitzades per analitzar la validesa predictiva del nou instrument, van mostrar que sobretot els esdeveniments estressants i no els traumàtics eren predictors de les variables de psicopatologia, mesures aplicades per autoritat judicial i fets comesos. Confirmant de nou aquesta **2a hipòtesi del 3r estudi**. Per altra banda, els estils d'afrontament desadaptatius, centrants en les emocions van evidenciar un factor de risc per la delinqüència amb major incidència en el total de fets comesos i les mesures judicials restrictives. Valors que van validar la **3a hipòtesi de l'estudi 3**. Resultats que anirien en la línia del que afirmaven autors com Cicchetti,

(2010); González- Barrón et al., (2002); Sandín & Chorot, (2003); Wu et al., (2013), quant a l'efecte protector dels estils d'afrontament adaptatius centrats en el problema i els efectes de risc dels estils d'afrontament desadaptatius centrat en les emocions. L'estudi de les interaccions a través del mètode de passos successius stepwise, va permetre confirmar la **4a hipòtesi de l'estudi 3**, confirmant que només quan el jove feia ús d'un nivell alt d'afrontament adaptatiu centrat en el problema les dades mostraven una baixada significativa en les mesures no privatives aplicades judicialment davant un esdeveniment estressant de gran envergadura, també que quan el jove feia anar un afrontament desadaptatiu, centrat en les emocions, les mesures no privatives aplicades judicialment augmentaven davant una vivència estressant que s'allargava en el temps. En la línia del que apuntaven anteriors investigacions com les de Cicchetti, (2010); González- Barrón et al., (2002); Wu et al., (2013), en les que s'afirmava que els joves que utilitzarien un afrontament centrat en el problema tindrien una capacitat resilient més alta per superar obstacles que els que ho farien centrant l'afrontament en les emocions. Finalment, es va poder confirmar la **5a hipòtesi del 3r estudi** d'aquesta tesi, en demostrar major capacitat predictiva del TaSLE i el CAE quant a les variables d'esdeveniments vitals i els estils d'afrontament que tindrien els ítems 7 i 13 del SAVRY, instrument que acostumen a fer ús els tècnics de justícia que estan en contacte amb els nois per les seves valoracions.

En l'**estudi 3: Validació de l'instrument Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)**, es van corroborar les **Teories del comportament antisocial**, que assenyalen que el comportament delictiu estaria vinculat a la psicopatologia esdevinguda per la vivència de situacions estressants o traumàtiques encadenades (Ford et al, 2008; Kerig & Becker, 2015), on les primeres experiències d'abús i negligència parentofilial en la

infància i un entorn desfavorable abocarien els joves a la inadaptació social i a la delinqüència (Abram et al., 2004; Barboza, 2018; Patterson et al, 1989).

El **2n estudi**: *Esdeveniments vitals estressants en joves infractors: investigació qualitativa amb metodologia mixta*, va confirmar la **Teoria de l'aprenentatge social** (Agnew, 1992), que indica que la delinqüència es pot gestar a partir del modelatge del comportament delinqüent que els adolescents poden rebre de persones properes o d'iguals que reforcen els comportaments desviats. També en la revisió sistemàtica feta en l'**estudi 1** d'aquesta tesi, es va trobar d'especial rellevància la influència dels iguals delinqüents en augment de fets delictius i mesures judicials en el menor (Gifford-Smith et al., 2005). La manca de referents per adquirir valors de convivència social i de control de la desviació dels joves, les emocions negatives que podrien resultar de les mancances en la cura i atenció parental, la pressió correctiva davant les infraccions comeses, o la mirada de reprovació de l'entorn, podrien explicar també en el **2n estudi**, la **Teoria de la tensió**, en què s'argumenta que els adolescents podrien canalitzar els seus objectius de manera violenta com a resposta o escapant de l'adversitat consumint substàncies estupefaents (Agnew, 1992).

L'**objectiu de la tesi doctoral**, va estar generar i validar un instrument de mesura d'estrès i trauma per a joves infractors. L'instrument es va materialitzar a partir de la informació sobre els esdeveniments estressants i traumàtics que van vivenciar els joves entrevistats en l'**estudi 2**. En l'**estudi 3**, es va portar a terme la Validació de l'instrument de mesura d'estrès i trauma, Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE), adaptat a la població adolescent que hauria comès infracció o delictes. Tanmateix, cal ser rigorosos amb els resultats i deixar clar que malgrat les metodologies emprades en els estudis que

conformen la tesi van generar dades excepcionalment riques, l'*objectiu de la tesi doctoral* s'ha pogut aconseguir només parcialment, ja que la mostra tot i ser suficient per capturar els efectes, va ser limitada i no hauria arribat als mínims psicomètrics necessaris per complir els objectius de validesa. En termes nomotètics, podríem dir que no es va aprofitar el potencial que tenia per extreure inferències de la mostra a una població més àmplia.

5.2 Implicacions clíniques

Poder disposar d'un instrument de mesura d'estrès i trauma validat per joves infractors, ajudaria sense dubte a què els tècnics de justícia que assisteixen aquests joves, poguessin de manera específica potenciar les seves habilitats d'afrontament i treballar pedagògicament les dificultats en els joves per afrontar els problemes de manera sana i adaptativa (Dierkhising et al., 2021; Shonkoff & Garner, 2012; Wylie et al., 2018). Amb la intenció última de què els joves visquessin amb una percepció positiva de si mateixos com a agents del seu propi canvi.

5.3 Limitacions

Aquest estudi té diverses limitacions que comprometen els resultats i que no ens permeten afirmar completament l'*objectiu de la tesi doctoral* en el que s'esperava generar i validar un instrument de mesura d'estrès i trauma per a adolescents infractors. Malgrat la fiabilitat del TaSLE demostrada en l'*estudi 3*, la limitada *mida de la mostra* de 48 participants d'aquest estudi, comprometria la validesa de l'instrument, ja que estadísticament no es compliria l'objectiu de validesa (Schmidt et al., 1979), i per això l'*objectiu de la tesi* quedaria parcialment compromès. Malgrat haver generat un

instrument de mesura d'estrès i trauma per a joves infractors, la validesa de l'instrument TaSLE no s'hauria confirmat. Una mostra més gran hauria permès arribar a uns mínims psicomètrics de validació (Schmidt et al., 1979). Tot i que determinats càlculs estadístics demanen com a mínim uns 300 subjectes, amb uns 5 o 10 subjectes per ítem, altres suggereixen que amb aquest nombre de subjectes per ítem com a mínim caldria com a mínim 200 subjectes per validar un qüestionari (Frey, 1991). Si tenim en compte que en el TaSLE hi ha 54 ítems, suposaria com a mínim haver tingut una mostra d'uns 270 adolescents infractors. En el nostre cas les dificultats per accedir a una mostra de joves menors d'edat que formaven part del circuit de Justícia, suposava un veritable hàndicap, ja que calia superar infinitat de tràmits i permisos amb el Departament de Justícia. El 50% dels joves que vam entrevistar en l'estudi 3, estaven ingressats en centres educatius en règim tancat, poder accedir a ells suposava pel centre haver de prendre mesures especials de seguretat, perquè cada vegada que havíem de fer una entrevista el guarda de seguretat havia de portar el noi passant per passadissos que quedaven tancats estancs. També els professionals que treballaven amb els nois havien de gestionar els tràmits burocràtics per demanar els consentiments informats als pares dels menors abans de concertar l'entrevista. Hi havia en aquest cas també alguna dificultat afegida, per exemple, els joves dels quals els pares havien perdut la custòdia, calia tramitar el consentiment informat parental amb la Direcció General d'Atenció a la infància i l'adolescència (DGAIA). Respecte a les dificultats per al grup d'investigació, calia una gran inversió en temps i personal per fer les entrevistes, ja que les entrevistes s'han d'administrar individualment (Grant et al, 2004; Turner & Wheaton, 1997). Per fer les entrevistes ens havíem de desplaçar fins a les seus de Menors de Justícia de Lleida o al centre educatiu El Segre. Cada entrevista podia ocupar una hora i mitja i a vegades, el jove que estava en el seu dret, expressava que no volia continuar perquè

parlar de qüestions traumàtiques li feia remoure temes que li feien mal, com ens va passar en dues ocasions. En el cas dels joves que eren atesos en medi obert, de vegades no acudien a la cita i calia tornar a programar una altra.

Tant en l'*estudi 2* de l'anàlisi qualitativa que va servir per generar el TaSLE, com en l'*estudi 3*, de construcció i validació del TaSLE, la mostra representava la població que volíem estudiar, adolescents o joves que havien comès infracció o delictes i que formaven part del circuit de justícia participant en intervencions de la Jurisdicció de Menors, atesos en medi obert o en règim d'internament en centres educatius Catalans. Malgrat això, només es va fer entrevistes a joves de la demarcació de Lleida. No hauria mancat *representativitat mostral*, si s'haguessin fet també entrevistes en la resta de demarcacions catalanes. Encara que es va començar a gestionar els permisos per poder fer avaluacions de joves de l'àrea de Barcelona, la pandèmia del CoVID va fer que desestiméssim aquesta opció.

Quant al *gènere*, encara que estadísticament a Catalunya, el nombre de noies que arriben als circuits de justícia per haver-hi comès alguna infracció és molt menor al de nois, ja que es van atendre un 13,80% de noies en el 2021 (Generalitat de Catalunya, 2022) Haver entrevistat únicament a dues noies en un total de 48 entrevistats és una proporció del 4,16% de noies, per tant, excessivament petita. Haurien calgut 5 entrevistes més a noies per haver arribat a la proporció estadística respecte al gènere.

Poder analitzar diferències en els fets comesos, psicopatologia i mesures judicials quant al gènere, seria una proposta futura per a posteriors investigacions.

Una altra limitació important va ser que malgrat que es van analitzar en el *3r estudi*, la *validesa de constructe* i la *validesa descriptiva*, no es va analitzar la *validesa de criteri* de l'instrument que preteníem validar, comparant els resultats del TaSLE amb el resultat d'altres instruments de mesura de trauma estandarditzats científicament. El

fet que administrar als joves, l'entrevista TaSLE, l'SDQ d' Ortuño-Sierra et al., (2016) i l'instrument CAE de Sandín & Chorot, (2003), que ja requeria una durada d'entre 60 i 90 minuts, va fer que declinéssim aquesta possibilitat per tal de no provocar esgotament en els entrevistats.

Per acabar, una limitació en la revisió sistemàtica del *1r estudi*, va ser que no es va poder fer una metaanàlisi, ja que les investigacions utilitzaven metodologia estadística diferent. També que l'estudi no es va fer agrupant els documents segons disseny experimental, barrejant en les conclusions els estudis transversals, cas-control i longitudinals.

5.4 Investigacions futures

Tenint en compte les limitacions anteriorment citades, la proposta més important seria la de validar l'instrument TaSLE amb una mostra de com a mínim 270 adolescents, tenint en compte les proporcions estadístiques poblacionals.

Una de les potencialitats que té l'instrument és que la rica informació de les respostes hauria permès analitzar les diferències quant a l'edat dels joves que s'hauria pogut contrastar amb les dades de psicopatologia, fets comesos i mesures judicials. Però en aquest estudi ha estat una limitació no haver-ho fet i evidencia que hi ha encara recorregut per continuar explorant els resultats d'aquest estudi en futures investigacions.

Futures investigacions podrien afegir variables de personalitat, tal com altres estudis centrats en població infractora han fet com els de Burton, (2008), Hollin & Wheeler, (1982), Morizot & Kazemian, (2015) o Tinklenberg et al., (1996). Durant les entrevistes vam detectar de manera reiterada simptomatologia que segons la Guia dels Criteris Diagnòstics del DSM-5 (American Psychiatric Association, 2014), podrien

pertànyer al clúster B, com el trastorn de la personalitat antisocial (301.7) (F60.2); el trastorn límit de la personalitat (301.82) (F60.2) o el trastorn de la personalitat narcisista (301.81)(F60.81). També del clúster A, com el Trastorn de Personalitat paranoide (301.0) (F60.0).

També es podrien afegir variables en l'estudi, relacionades amb la resiliència com l'autoestima, l'empatia, l'autonomia o la creativitat, ja que poder disposar d'aquesta informació podria ser d'utilitat per als tècnics de justícia que fan intervenció i seguiment amb els nois, car el desenvolupament de les pròpies habilitats i el coneixement de les mancances amb intenció de millora seria el primer pas per la realització personal i la reparació en el camí del desistiment (Cicchetti, 2010; Daskalakis et al., 2013; Wu et al., 2013).

Amb la realització de l'estudi qualitatiu fet en l'*estudi 2*, vam obtenir una gran quantitat d'informació que podria servir per possibles noves investigacions que enriquessin i ampliessin el coneixement sobre les experiències estressants i traumàtiques en la població estudiada. Per exemple vam poder trobar que podria haver una estreta relació entre l'empresonament dels joves i alguns factors ambientals, especialment aquells relacionats amb els conflictes dins la família, la violència percebuda o l'empresonament d'algun familiar.

Les variables de tipus forense investigades en l'*estudi 3*, com els tipus d'ofenses, la reincidència i l'empresonament, també ens va obrir tot un univers de possibilitats d'estudi. Aquestes variables haurien de ser investigades més freqüentment per determinar la seva importància en la relació entre les vivències estressants o traumàtiques i la delinqüència juvenil.

6. CONCLUSIÓ FINAL

Encara que caldria validar amb una mostra més gran l'instrument de mesura d'estrès i trauma TaSLE, ha quedat demostrat en aquesta tesi doctoral, que el *Traumatic and Stressful Life Events TaSLE*, seria un instrument de mesura d'esdeveniments estressants i traumàtics pensat per a ser d'utilitat en la pràctica dels professionals de justícia que intervenen en la reeducació de les noies i nois que comenten infraccions i entren en el circuit de justícia. Aquesta investigació ha pogut provar la fiabilitat, la validesa de constructe i la validesa predictiva del TaSLE. També va demostrar com la capacitat predictora de la utilització del TaSLE i el CAE era millor que la que oferien els ítems centrats en la gestió de l'estrès i en la capacitat d'afrontament dels joves del SAVRY que és l'instrument que utilitzen els tècnics per fer les seves valoracions i controls de seguiment dels joves.

Per als tècnics professionals que treballen amb els joves infractors, conèixer amb una major exactitud els esdeveniments que han patit en la vida, tenint en compte la relació que hi ha entre la concatenació de vivències negatives, el comportament delinquent, la quantitat i la gravetat dels delictes podria servir per adaptar al cas particular les intervencions amb els joves. Per altra banda, la relació entre els estils d'afrontament, la capacitat resilient per saber sobrevenir-se a les situacions estressants i traumàtiques d'una manera positiva i adaptativa i la disminució de la reincidència, valida la importància de l'ús d'eines que serveixin per valorar l'estrès i trauma i els estils d'afrontament dels joves per portar a terme intervencions en les quals es pugui promoure la resolució de problemes, i els estils d'afrontament adaptatius per a unes persones que no han tingut una vida fàcil i que tenen dret a poder tenir l'oportunitat d'aprendre a créixer de l'adversitat, redreçar la seva vida i tenir oportunitats que els allunyin de la reincidència.

7. REFERÈNCIES

- Abram, K. M., Teplin, L. A., Charles, D. R., Longworth, S. L., McClelland, G. M., & Dulcan, M. K. (2004). Posttraumatic Stress Disorder and Trauma in Youth in Juvenile Detention. *Archives of General Psychiatry*, *61*(4), 403–410. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.61.4.403>
- Abram, K. M., Teplin, L. A., McClelland, G. M., & Dulcan, M. K. (2003). Comorbid psychiatric disorders in youth in juvenile detention. *Archives of General Psychiatry*, *60*(11), 1097–1108. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.60.11.1097>
- Aebi, M., Linhart, S., Thun-Hohenstein, L., Bessler, C., Steinhausen, H. C., & Plattner, B. (2015). Detained Male Adolescent Offender’s Emotional, Physical and Sexual Maltreatment Profiles and Their Associations to Psychiatric Disorders and Criminal Behaviors. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *43*(5), 999–1009. <https://doi.org/10.1007/s10802-014-9961-y>
- Ægisdóttir, S., White, M. J., Spengler, P. M., Maugherman, A. S., Anderson, L. A., Cook, R. S., Nichols, C. N., Lampropoulos, G. K., Walker, B. S., Cohen, G., & Rush, J. D. (2006). The Meta-Analysis of Clinical Judgment Project: Fifty-Six Years of Accumulated Research on Clinical Versus Statistical Prediction. In *The Counseling Psychologist* (Vol. 34, Issue 3). <https://doi.org/10.1177/0011000005285875>
- Agnew. (1992). Foundation for a General Strain Theory of Crime and Delinquency. *Criminology*, *30*(1), 47–88. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1992.tb01093.x>
- Alain, M., Marcotte, J., Desrosiers, J., Turcotte, D., & Lafortune, D. (2018). The thin line between protection and conviction: Experiences with child protection services and later criminal convictions among a population of adolescents. *Journal of Adolescence*, *63*(December 2017), 85–95. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.12.010>
- Alizzy, A., Calvete, E., & Bushman, B. J. (2017). Associations Between Experiencing and Witnessing Physical and Psychological Abuse and Internalizing and Externalizing Problems in Yemeni Children. *Journal of Family Violence*, *32*(6), 585–593. <https://doi.org/10.1007/s10896-017-9916-5>
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. Washington,DC: American Psychiatric Press.
- American Psychiatric Association. (2014). Guía de Consulta de los criterios diagnósticos del DSM-5. In *Archives of Neurology And Psychiatry*. <https://doi.org/10.1001/archneurpsyc.1923.02190230091015>
- Anda et al. (2006). The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood. A

- convergence of evidence from neurobiology and epidemiology. *European Archives Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 3(256), 174–186. <https://doi.org/10.1007/s00406-005-0624-4>
- Anderson, D. A. (1999). The aggregate burden of crime. *Journal of Law and Economics*, 42(3), 611–642. <https://doi.org/10.1086/467436>
- Arnett. (1999). Adolescent storm and stress, reconsidered. *The American Psychologist*, 54(5), 317–326. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.54.5.317>
- Arnett et al. (2014). The new life stage of emerging adulthood at ages 18-29 years: implications for mental health. *The Lancet. Psychiatry*, 1(7), 569–576. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(14\)00080-7](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(14)00080-7)
- Auxéméry, Y. (2012). Posttraumatic stress disorder (PTSD) as a consequence of the interaction between an individual genetic susceptibility, a traumatogenic event and a social context. *L'Encéphale*, 38(5), 373–380. <https://doi.org/10.1016/j.encep.2011.12.003>. PMID: 23062450.
- Babbies, E. (2010). *The practice of social research* (12th ed.). Belmont.
- Baglivio et al. (2014a). Serious, violent, and chronic juvenile offenders: A statewide analysis of prevalence and prediction of subsequent recidivism using risk and protective factors baglivio et al. serious, violent, and chronic juvenile offenders. *Criminology and Public Policy*, 13(1), 83–116. <https://doi.org/10.1111/1745-9133.12064>
- Baglivio et al. (2014b). The Prevalence of Adverse Childhood Experiences (ACE) in the Lives of Juvenile Offenders. *Journal of Juvenile Justice*, 3(6188), 1–23. <https://doi.org/10.1136/bmj.2.6188.495>
- Bailey, M. A. (1978). Work of the World Health Organizations in the Field of Crime and Delinquency - A Review for the Period 1949-1974. *International Review of Criminal Policy*, 34, 54–59.
- Baños, R. V., Fonseca, M. T., & Álvarez, M. R. (2019). Análisis de regresión lineal múltiple con SPSS: un ejemplo práctico. *REIRE Revista d Innovació i Recerca En Educació*, 12 (2), 1–10. <https://doi.org/10.1344/reire2019.12.222704>
- Barboza, G. E. (2018). Latent Classes and Cumulative Impacts of Adverse Childhood Experiences. *Child Maltreatment*, 23(2), 111–125. <https://doi.org/10.1177/1077559517736628>
- Barra, S., Bessler, C., Landolt, M. A., & Aebi, M. (2017). Type and timing of maltreatment influence criminal persistence in sexually abusive adolescents. *Law and Human Behavior*, 41(6), 556–566. <https://doi.org/10.1037/lhb0000255>

- Baum et al. (1993). Control and intrusive memories as possible determinants of chronic stress. *Psychosomatic Medicine*, 55(3), 274–286. <https://doi.org/10.1097/00006842-199305000-00005>
- Becker, S. P., & Kerig, P. K. (2011). Posttraumatic stress symptoms are associated with the frequency and severity of delinquency among detained boys. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 40(5), 765–771. <https://doi.org/10.1080/15374416.2011.597091>
- Beinart, S., Anderson, B., Lee, S., & Utting, D. (2002). *Youth at risk? A national survey of risk factors, protective factors and problem behaviour among young people in England, Scotland and Wales* (C. that Care (ed.)). Communities that Care.
- Bellis, M. (2015). *Adverse Childhood Experiences (ACE) Study Adverse Childhood and their impact on health-harming behaviours in the Welsh adult population* (Issue January). <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4719.1122>
- Bergman, M. M. (2010). On concepts and paradigms in mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 4(3), 171–175. <https://doi.org/10.1177/1558689810376950>
- Blaikie, N. (2009). *Designing Social Research*. Polity Press.
- Borum et al. (2003). *Manual for the Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY)*.
- Bureau of Justice Statistics. (1986). *Criminal Victimization in the U.S. 1984* (GPO (ed.)). Department of Justice. <https://www.jstor.org/stable/pdf/3053629.pdf?refreqid=excelsior%3A2e662ae723b413d53081c5a5d8d49408>
- Breslau, N. (2002). Epidemiologic studies of trauma, posttraumatic stress disorder, and other psychiatric disorders. *Canadian Journal of Psychiatry*, 47(10), 923–929. <https://doi.org/10.1177/070674370204701003>
- Brewin, C. R., Andrews, B., & Valentine, J. D. (2000). Meta-analysis of risk factors for posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(5), 748–766. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.68.5.748>
- Brown, D. W., Anda, R. F., Tiemeier, H., Felitti, V. J., Edwards, V. J., Croft, J. B., & Giles, W. H. (2009). Adverse Childhood Experiences and the Risk of Premature Mortality. *American Journal of Preventive Medicine*, 37(5), 389–396. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2009.06.021>
- Brown, G. W., & Harris, T. O. (Eds.). (1989). *Life events and illness*. Guilford Press.
- Bulut, S. (2013). Prediction of post-traumatic stress symptoms via comorbid disorders and other social

- and school problems in earthquake exposed Turkish adolescents. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 45(1), 47–61. <https://doi.org/10.14349/rlp.v45i1.1315>
- Bureau of Justice Statistics. (1998). *Sourcebook of Criminal Justice Statistics, 1997*. (edited by Maguire & Pastore (Ed.)). Government Printing Office, 1998.
- Burton, D. L. (2000). Were Adolescent Sexual Offenders Children with Sexual Behavior Problems? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 12(1), 37–48. <https://doi.org/10.1177/107906320001200105>
- Burton, D. L. (2008). An exploratory evaluation of the contribution of personality and childhood sexual victimization to the development of sexually abusive behavior. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 20(1), 102–115. <https://doi.org/10.1177/1079063208315352>
- Carver, C. S., & Scheier, M. F. (1999). Stress, coping, and self-regulatory processes. In *Handbook of personality: Theory and research, 2nd ed.* (pp. 553–575). Guilford Press.
- Cernkovich, S. A., Lanctôt, N., & Giordano, P. C. (2008). Predicting adolescent and adult antisocial behavior among adjudicated delinquent females. *Crime and Delinquency*, 54(1), 3–33. <https://doi.org/10.1177/0011128706294395>
- Cicchetti & Rogosch. (2008). Neuroendocrine regulation and emotional adaptation in the context of child maltreatment. *Advances in Neuroscience*, 2014, 87–95.
- Cicchetti & Toth. (1991). A developmental perspective on internalizing and externalizing disorders of childhood: Internalizing and externalizing expressions of dysfunction. *University of Rochester Press*, 2.
- Cicchetti, D. (2010). Resilience under conditions of extreme stress: a multilevel perspective. *World Psychiatry*, 15–18.
- Cicchetti, D., & Toth, S. L. (2005). Child maltreatment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 409–438. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.1.102803.144029>
- Cicchetti, D., & Walker, E. F. (2001). Stress and development: Biological and psychological consequences. *Development and Psychopathology*, 13(3), 413–418. <https://doi.org/10.1017/S0954579401003017>
- Cicchetti et al. (1997). Developmental perspectives on trauma: Theory, research, and intervention. In D. Cicchetti & S. L. Toth (Eds.), *Developmental perspectives on trauma: Theory, research, and intervention*. University of Rochester Press.

- Clarck et al. (2020). A future for the world's children? A WHO–UNICEF–Lancet Commission. *The Lancet*, 395(10224), 605–658. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)32540-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)32540-1)
- Cohen. (1988). Pain, Suffering, and Jury Awards: A Study of the Cost of Crime to Victims. *Law & Society Review*, 22(3), 537–555. <https://doi.org/10.2307/3053629>
- Cohen. (2016). *Pain , Suffering , and Jury Awards : A Study of the Cost of Crime to Victims*. 22(3), 537–556.
- Cohen et al. (2019). Ten Surprising Facts About Stressful Life Events and Disease Risk. *Annual Review of Psychology*, 70(1), annurev-psych-010418-102857. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-102857>
- Compas, B. E., Davis, G. E., Forsythe, C. J., & Wagner, B. M. (1987). Assessment of major and daily stressful events during adolescence: The Adolescent Perceived Events Scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(4), 534–541. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.55.4.534>
- Cook, A., Spinazzola, J., Ford, J., Lanktree, C., Blaustein, M., Cloitre, M., DeRosa, R., Hubbard, R., Kagan, R., Liataud, J., Mallah, K., Olafson, E., & van der Kolk, B. (2005). Complex Trauma in Children and Adolescents. *Psychiatric Annals*, 35(5), 390–398. <https://doi.org/10.3928/00485713-20050501-05>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. <https://doi.org/10.4135/9781452230153>
- Cornelius, C. V. M., Lynch, C. J., & Gore, R. (2017). Aging out of crime: Exploring the relationship between age and crime with agent based modeling. *Simulation Series*, 49(5), 25–36. <https://doi.org/10.22360/springsim.2017.ads.006>
- Coyne, I. (1997). Sampling in Qualitative Research. Purposeful and Theoretical Sampling; Merging or Clear Boundaries? *Journal of Advanced Nursing*, 26, 623–630. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1997.t01-25-00999.x>
- Craig, J. M., Intravia, J., Wolff, K. T., & Baglivio, M. T. (2019). What Can Help? Examining Levels of Substance (Non)use as a Protective Factor in the Effect of ACEs on Crime. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 17(1), 42–61. <https://doi.org/10.1177/1541204017728998>
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining Validity in Qualitative Inquiry. *Theory Into Practice*, 39(3), 124–130. https://doi.org/10.1207/s15430421tip3903_2
- Crone & Dahl. (2012). Understanding adolescence as a period of social-affective engagement and goal

- flexibility. *Nature Reviews Neuroscience*, *13*(9), 636–650. <https://doi.org/10.1038/nrn3313>
- Daskalakis, N. P., Bagot, R. C., Parker, K. J., Vinkers, C. H., & de Kloet, E. R. (2013). The three-hit concept of vulnerability and resilience: Toward understanding adaptation to early-life adversity outcome. *Psychoneuroendocrinology*, *38*(9), 1858–1873. <https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2013.06.008>
- Davidson, R. D., Rojo-Wissar, D. M., Sullivan, A. W., & Beck, C. J. (2018). Assessing Health Outcomes and Youth-Related Items for the Adverse Childhood Experiences Questionnaire. *Emerging Adulthood*, *7*(3), 223–229. <https://doi.org/10.1177/2167696818756402>
- Dawes, R. M. (2005). The ethical implications of Paul Meehl’s work on comparing clinical versus actuarial prediction methods. *Journal of Clinical Psychology*, *61*(10), 1245–1255. <https://doi.org/10.1002/jclp.20180>
- Dawson, D. A., Grant, B. F., & Ruan, W. J. (2005). The association between stress and drinking: Modifying effects of gender and vulnerability. *Alcohol and Alcoholism*, *40*(5), 453–460. <https://doi.org/10.1093/alcalc/agh176>
- Day, S. E., & Bazemore, G. (2011). Two generations at risk: Child welfare, institutional boundaries, and family violence in grandparent homes. *Child Welfare*, *90*(4), 99–116.
- De Sanctis, V. A., Nomura, Y., Newcorn, J. H., & Halperin, J. M. (2012). Childhood maltreatment and conduct disorder: Independent predictors of criminal outcomes in ADHD youth. *Child Abuse and Neglect*, *36*(11–12), 782–789. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2012.08.003>
- DeLisi, M., Trulson, C. R., Marquart, J. W., Drury, A. J., & Kosloski, A. E. (2010). Inside the Prison Black Box: Toward a Life Course Importation Model of Inmate Behavior. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. <https://doi.org/10.1177/0306624x10383956>
- Dennison, S., & Leclerc, B. (2011). Developmental factors in adolescent child sexual offenders: A comparison of nonrepeat and repeat sexual offenders. *Criminal Justice and Behavior*, *38*(11), 1089–1102. <https://doi.org/10.1177/0093854811417076>
- Dierkhising, C. B., Sanchez, J. A., & Gutierrez, L. (2021). “It Changed My Life”: Traumatic Loss, Behavioral Health, and Turning Points Among Gang-Involved and Justice-Involved Youth. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(17–18), 8027–8049. <https://doi.org/10.1177/0886260519847779>
- Dixon, A., Howie, P., & Starling, J. (2004). Psychopathology in female juvenile offenders. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, *45*(6), 1150–1158.

<https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00307.x>

- Dohrenwend, B. S., Askenasy, A. R., Krasnoff, L., & Dohrenwend, B. P. (1978). Exemplification of a Method for Scaling Life Events: The PERI Life Events Scale. *Journal of Health and Social Behavior, 19*(2), 205. <https://doi.org/10.2307/2136536>
- Dohrenwend et al. (2006). Inventorying Stressful Life Events as Risk Factors for Psychopathology: Toward Resolution of the Problem of Intracategory Variability. *National Institutes of Health NIH*.
- Doyle, J. J. (2007). Child protection and child outcomes: Measuring the effects of foster care. *American Economic Review, 97*(5), 1583–1610. <https://doi.org/10.1257/aer.97.5.1583>
- Eisenbarth, et al. (2019). The influence of stressful life events, psychopathy, and their interaction on internalizing and externalizing psychopathology. *Psychiatry Research, 272*, 438–446. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.12.145>
- El Baba, R., & Colucci, E. (2018). Post-traumatic stress disorders, depression, and anxiety in unaccompanied refugee minors exposed to war-related trauma: a systematic review. *International Journal of Culture and Mental Health, 11*(2), 194–207. <https://doi.org/10.1080/17542863.2017.1355929>
- Eurostat - European statistics. (2021). *Suspects and offenders by age - number and rate for the relevant age group*. Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/CRIM_JUST_AGE__custom_1320571/settings_1/table?lang=en
- Farrington, D. P. (1986). Age and Crime. *Crime and Justice, 7*, 189–250. <http://www.jstor.org/stable/1147518>
- Felitti et al. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults. The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American Journal of Preventive Medicine, 14*(4), 245–258. [https://doi.org/10.1016/s0749-3797\(98\)00017-8](https://doi.org/10.1016/s0749-3797(98)00017-8)
- FitzGerald, M., Stockdale, J., & Hale, C. (2003). Young people and street crime: Research into young people's involvement in street crime. *Young People and Street Crime: Research into Young People's Involvement in Street Crime, January*. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=i3h&AN=CJA0410040002644&site=ehost-live>
- Font, S. A., & Kennedy, R. (2021). The Centrality of Child Maltreatment to Criminology. *Annual Review*

- of Criminology*, 5, 371–396. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-030920-120220>
- Ford et al. (2008). Traumatic Victimization, Posttraumatic Stress Disorder, Suicidal Ideation, and Substance Abuse Risk Among Juvenile Justice-Involved Youth. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 1(1), 75–92. <https://doi.org/10.1080/19361520801934456>
- Forman, Eidson, & Hagan. (1983). *Measuring Perceived Stress in Adolescents: A Cross Validation* Forman, Bruce D;Eidson, Kathleen;Hagan, Brian J *Adolescence; Fall 1983; 18, 71; ProQuest pg. 573.*
- Forni, P., & Grande, P. De. (2020). Triangulación y métodos mixtos en las Ciencias Sociales contemporáneas. *Revista Mexicana de Sociología*, 82(1), 159–189.
- Forsman, M., & Långström, N. (2012). Child maltreatment and adult violent offending: Population-based twin study addressing the “cycle of violence” hypothesis. *Psychological Medicine*, 42(9), 1977–1983. <https://doi.org/10.1017/S0033291711003060>
- Fox, B. H., Perez, N., Cass, E., Baglivio, M. T., & Epps, N. (2015). Trauma changes everything: Examining the relationship between adverse childhood experiences and serious, violent and chronic juvenile offenders. *Child Abuse and Neglect*, 46, 163–173. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.01.011>
- Frey, J. H. (1991). Constructing test items. In *Evaluation and Program Planning* (Vol. 14, Issue 3). [https://doi.org/10.1016/0149-7189\(91\)90058-o](https://doi.org/10.1016/0149-7189(91)90058-o)
- Friese, S. (2019). ATLAS.ti 8 Windows Guía Rápida. *ATLAS.Ti Scientific Software*, 1–70. http://downloads.atlasti.com/docs/quicktour/QuickTour_a8_win_es.pdf
- Frydenberg, E., & Lewis, R. (1991). Adolescent coping: the different ways in which boys and girls cope. *Journal of Adolescence*, 14(2), 119–133. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0140-1971\(91\)90025-M](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/0140-1971(91)90025-M)
- Garland, E. L., Boettiger, C. A., & Howard, M. O. (2011). Targeting cognitive-affective risk mechanisms in stress-precipitated alcohol dependence: An integrated, biopsychosocial model of automaticity, allostasis, and addiction. *Medical Hypotheses*, 76(5), 745–754. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.mehy.2011.02.014>
- Generalitat de Catalunya. (2012). *Llei orgànica reguladora de la responsabilitat penal dels menors*. 1–49.
- Generalitat de Catalunya. (2021a). *Generalitat de Catalunya: Justícia juvenil 2016-2020. Anuario*

- estadístico de Catalunya*. <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=895&lang=es>
- Generalitat de Catalunya. (2021b). *Idescat 2021. Estadística de justícia juvenil*. Institut d'Estadística de Catalunya. <https://www.idescat.cat/pub/?id=jjuv&lang=es>
- Generalitat de Catalunya. (2022). *Generalitat de Catalunya : Dades estadístiques setmanals d'execució penal*. <http://justicia.gencat.cat/ca/departament/Estadistiques/dades-setmanals-execucio-penal/>
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update*.
- Gifford-Smith, M., Dodge, K. A., Dishion, T. J., & McCord, J. (2005). Peer influence in children and adolescents: Crossing the bridge from developmental to intervention science. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 33(3), 255–265. <https://doi.org/10.1007/s10802-005-3563-7>
- Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), 68–81. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(08\)61706-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(08)61706-7)
- Gliem et al. (2003). Calculating, interpreting, and reporting Cronbach's alpha reliability coefficient for Likert-type scales. *Midwest Research-to-Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education*.
- González-Barrón, R., Montoya, I., Casullo, M. M., Verdú, B., & Valencia, U. De. (2002). González-Barrón, R et al 2002 Relación estilos y estrategias de afrontamiento y bienestar en adolescentes. *Psicothema*, 14, 363–368. <http://www.psicothema.com/pdf/733.pdf>
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 38(5), 581–586. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>
- Gottfredson, S. D., & Moriarty, L. J. (2006). Clinical versus actuarial judgments in criminal justice decisions: Should one replace the other? *Federal Probation*, 70(2).
- Grant et al. (2004). Stressors and Child and Adolescent Psychopathology : Measurement Issues and Prospective Effects Stressors and Child and Adolescent Psychopathology : Measurement Issues and Prospective Effects. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, December 2011, 37–41. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3302_23
- Greene, J., & McClintock, C. (1985). Triangulation in evaluation: Design and analysis issues. *Evaluation Review*, 9(5), 523–545. <https://doi.org/10.1177/0193841X8500900501>

- Greenwald, R. (2002). *Trauma and Juvenile Delinquency: Theory, Research, and Interventions*.
- Griffin, L., & Ragin, C. C. (1994). Some Observations on Formal Methods of Qualitative Analysis. *Sociological Methods & Research*, 23(1), 4–21. <https://doi.org/10.1177/0049124194023001001>
- Haapasalo, J., & Virtanen, T. (1999). Paths between childhood emotional and other maltreatment and psychiatric problems in criminal offenders. *Journal of Emotional Abuse*, 1(4), 15–35. https://doi.org/10.1300/J135v01n04_02
- Hall, K. L., Stinson, J. D., & Moser, M. R. (2018). Impact of Childhood Adversity and Out-of-Home Placement for Male Adolescents Who Have Engaged in Sexually Abusive Behavior. *Child Maltreatment*, 23(1), 63–73. <https://doi.org/10.1177/1077559517720726>
- Haney-Caron, E., Esposito-Smythers, C., Tolou-Shams, M., Lowery, A., & Brown, L. K. (2019). Mental health symptoms and delinquency among court-involved youth referred for treatment. *Children and Youth Services Review*, 98(5), 312–318. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.01.008>
- Hankin et al. (2010). Corumination, interpersonal stress generation, and internalizing symptoms: Accumulating effects and transactional influences in a multiwave study of adolescents. *Development and Psychopathology*, 22(1), 217–235. <https://doi.org/DOI:10.1017/S0954579409990368>
- Harkness, K. L., & Monroe, S. M. (2016). The assessment and measurement of adult life stress: Basic premises, operational principles, and design requirements. *Journal of Abnormal Psychology*, 125(5), 727–745. <https://doi.org/10.1037/abn0000178>
- Hirschi, T. (2017). *Causes of Delinquency*.
- Hollenstein & Loughheed. (2013). Beyond storm and stress: Typicality, transactions, timing, and temperament to account for adolescent change. *The American Psychologist*, 68(6), 444–454. <https://doi.org/10.1037/a0033586>
- Hollin, C. R., & Wheeler, H. M. (1982). The violent young offender: a small group study of a Borstal population. *Journal of Adolescence*, 5(3), 247–257. [https://doi.org/10.1016/S0140-1971\(82\)80028-6](https://doi.org/10.1016/S0140-1971(82)80028-6)
- Holmes & Rahe. (1967). The social readjustment rating scale. *Journal of Psychosomatic Research*, 11, 213–218.
- Holmes & Rahe. (1970). *Holmes and Rahe stress scale*. 6–11. <https://5280functionalmed.com/wp-content/uploads/2017/06/Holmes-and-Rahe-Stress-Scale.pdf>

- Holmes, T. H., & Rahe, R. H. (1967). The social readjustment rating scale. *Journal of Psychosomatic Research, 11*(2), 213–218. [https://doi.org/10.1016/0022-3999\(67\)90010-4](https://doi.org/10.1016/0022-3999(67)90010-4)
- Hughes, K., Bellis, M. A., Hardcastle, K. A., Sethi, D., Butchart, A., Mikton, C., Jones, L., & Dunne, M. P. (2017). The effect of multiple adverse childhood experiences on health: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet Public Health, 2*(8), e356–e366. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(17\)30118-4](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(17)30118-4)
- Izcarra, S. (2014). *Manual de investigación cualitativa*. Fontamara.
- Johnson, J. G., Cohen, P., Brown, J., Smailes, E. M., & Bernstein, D. P. (2013). Childhood maltreatment increases risk for personality disorders during early adulthood. *The Science of Mental Health: Volume 7: Personality and Personality Disorder*, 186–192.
- Jouriles, E. N., Mueller, V., Rosenfield, D., McDonald, R., & Dodson, M. C. (2012). Teens' experiences of harsh parenting and exposure to severe intimate partner violence: Adding insult to injury in predicting teen dating violence. *Psychology of Violence, 2*(2), 125–138. <https://doi.org/10.1037/a0027264>
- Karasek, R., Baker, D., Marxer, F., Ahlbom, A., & Theorell, T. (1981). Job decision latitude, job demands, and cardiovascular disease: A prospective study of Swedish men. *American Journal of Public Health, 71*(7), 694–705. <https://doi.org/10.2105/AJPH.71.7.694>
- Kerig, P. K., & Becker, S. P. (2015). *12 Early Abuse and Neglect as Risk Factors for the Development of Criminal and Antisocial Behavior BT - The Development of Criminal and Antisocial Behavior: Theory, Research and Practical Applications* (J. Morizot & L. Kazemian (Eds.); pp. 181–199). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-08720-7_12
- Khan, R., & Cooke, D. J. (2008). Risk factors for severe inter-sibling violence: A preliminary study of a youth forensic sample. *Journal of Interpersonal Violence, 23*(11), 1513–1530. <https://doi.org/10.1177/0886260508314312>
- Kidder, L. H., & Fine, M. (1987). Qualitative and quantitative methods: When stories converge. *New Directions for Program Evaluation, 1987*(35), 57–75. <https://doi.org/10.1002/ev.1459>
- Kim, G., Shin, J., & Kim, J. W. (2021). The mediating role of internalizing and externalizing symptoms in the relationship between childhood trauma and suicidality among adolescents: a structural equation model. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 15*(1), 1–12. <https://doi.org/10.1186/s13034-021-00434-x>

- Kirchner, T. (2000). *Autopercepción de life events como factores de riesgo y de protección en adolescentes. Estudio diferencial.*
- Kirchner, T., Magallon-Neri, E., Forns, M., Munoz, D., Segura, A., Soler, L., & Planellas, I. (2020). Facing Interpersonal Violence: Identifying the Coping Profile of Poly-Victimized Resilient Adolescents. *JOURNAL OF INTERPERSONAL VIOLENCE*, 35(9–10), 1934–1957. <https://doi.org/10.1177/0886260517700617>
- Klaus, P. A. (1994). *The Costs of Crime to Victims.* 3–6.
- Kolivoski, K. M., Shook, J. J., Goodkind, S., & Kim, K. H. (2014). Developmental trajectories and predictors of juvenile detention, placement, and jail among youth with out-of-home child welfare placement. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 5(2), 137–160. <https://doi.org/10.1086/676520>
- Kool, W. der. (2000). Meta-analysis of risk factors for posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 68(5), 748–766. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.68.5.748>
- Koopman, C., Gore-Felton, C., Classen, C., Kim, P., & Spiegel, D. (2002). Acute stress reactions to everyday stressful life events among sexual abuse survivors with PTSD. *Journal of Child Sexual Abuse*, 10(2), 83–99. https://doi.org/10.1300/J070v10n02_05
- Kowalski, M. A. (2019). Adverse Childhood Experiences and Justice-Involved Youth: The Effect of Trauma and Programming on Different Recidivistic Outcomes. In *Youth Violence and Juvenile Justice* (Vol. 17, Issue 4). <https://doi.org/10.1177/1541204018809836>
- Krentzman et al. (2012). The Role of Religiousness on Substance-Use Disorder Treatment Outcomes: A Comparison of Black and White Adolescents. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 3(3), 113–128. <https://doi.org/10.5243/jsswr.2012.8>
- Krueger, R. F., McGue, M., & Iacono, W. G. (2001). The higher-order structure of common DSM mental disorders: Internalization, externalization, and their connections to personality. *Personality and Individual Differences*, 30(7), 1245–1259. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00106-9](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00106-9)
- Laband, D. N., & Sophocleus, J. P. (1992). An estimate of resource expenditures on transfer activity in the United States. *Quarterly Journal of Economics*, 107(3), 959–983. <https://doi.org/10.2307/2118370>
- Lähdepuro et al. (2019). The Impact of Early Life Stress on Anxiety Symptoms in Late Adulthood.

Scientific Reports, 9(1), 1–13. <https://doi.org/10.1038/s41598-019-40698-0>

- Lahey, B. B., Rathouz, P. J., Van Hulle, C., Urbano, R. C., Krueger, R. F., Applegate, B., Garriock, H. A., Chapman, D. A., & Waldman, I. D. (2008). Testing structural models of DSM-IV symptoms of common forms of child and adolescent psychopathology. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36(2), 187–206.
- Landis, J. R., & Koch, G. G. (1977). The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data. *Biometrics*, 33(1), 159. <https://doi.org/10.2307/2529310>
- Lazarus, R. (1993a). Coping theory and research: Past, present, and future. *Psychosomatic Medicine*, 55(3), 234–247. <https://doi.org/10.1097/00006842-199305000-00002>
- Lazarus, R. (1993b). From Psychological Stress to the Emotions: A History of Changing Outlooks. *Annual Review of Psychology*, 1–21.
- Lederman, C. S., Dakof, G. A., Larrea, M. A., & Li, H. (2004). Characteristics of adolescent females in juvenile detention. *International Journal of Law and Psychiatry*, 27(4), 321–337. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2004.03.009>
- Lehavot, K., Goldberg, S. B., Chen, J. A., Katon, J. G., Glass, J. E., Fortney, J. C., Simpson, T. L., & Schnurr, P. P. (2018). Do trauma type, stressful life events, and social support explain women veterans' high prevalence of PTSD? *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 53(9), 943–953. <https://doi.org/10.1007/s00127-018-1550-x>
- Ley Orgánica 5/2000 de 12 de enero, reguladora de la R. P. de los M. (2000). Ley Orgánica 5/2000 de 12 de enero, reguladora de la responsabilidad penal de los menores. *Alternativas. Cuadernos de Trabajo Social*, 8, 281. <https://doi.org/10.14198/altern2000.8.12>
- Li, E., & Su, M. (2020). From Punishment to Control: Assessing Juvenile Diversion in China. *Law and Social Inquiry*, 45(2), 372–397. <https://doi.org/10.1017/lsi.2019.70>
- Li et al. (2016). Maltreatment in childhood substantially increases the risk of adult depression and anxiety in prospective cohort studies: systematic review, meta-analysis, and proportional attributable fractions. *Psychological Medicine*, 46(4), 717–730. <https://doi.org/10.1017/S0033291715002743>
- Lindert, J., Arvaniti, A., & Kleber, R. J. (2019). *Trauma and Public Mental Health: A Focused Review*. 10. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2019.00451>
- Livingston, M., Stewart, A., Allard, T., Ogilvie, J., Livingston, M., Stewart, A., Allard, T., & Ogilvie, J. (2008). *Understanding Juvenile Offending Trajectories*. 41(3), 345–363.

- Loeber, R., Farrington, D. P., & Waschbusch, D. A. (1999). Serious and Violent Juvenile Offenders. In *Serious & Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions* (Issue January, pp. 13–29). SAGE Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781452243740.n2>
- Lupien, S. J., McEwen, B. S., Gunnar, M. R., & Heim, C. (2009). Effects of stress throughout the lifespan on the brain, behaviour and cognition. *Nature Reviews Neuroscience*, *10*(6), 434–445. <https://doi.org/10.1038/nrn2639>
- Mapa Geopolític 2018 en àrees. (2021). *Imatge recuperada el 03 de novembre del 2021 de la base de dades Eurostat. Disponible en l'enllaç https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/CRIM_JUST_AGE__custom_1320571/default/map?lang=en.*
- https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/CRIM_JUST_AGE__custom_1320571/default/map?lang=en
- March-Llanes, J., Marqués-Feixa, L., Mezquita, L., Fañanás, L., & Moya-Higueras, J. (2017). Stressful life events during adolescence and risk for externalizing and internalizing psychopathology: a meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*, *26*(12), 1409–1422. <https://doi.org/10.1007/s00787-017-0996-9>
- Mardomingo. et al. (1990). Escala de acontecimientos vitales para adolescentes. *Revista de Psiquiatria Infanto-Juvenil*, *2*, 123–125.
- Mason et al. (2012). Responsiveness of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) in a Sample of High-Risk Youth in Residential Treatment. *Child & Youth Care Forum*, *41*(5), 479–492.
- McCuish, E. C., & Corrado, R. R. (2018). Do Risk and Protective Factors for Chronic Offending Vary Across Indigenous and White Youth Followed Prospectively Through Full Adulthood? *Crime and Delinquency*, *64*(10), 1247–1270. <https://doi.org/10.1177/0011128717741616>
- McEwen & Bruce. (2012). Brain on stress: How the social environment gets under the skin. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *109*(Supplement 2), 17180–17185. <https://doi.org/10.1073/pnas.1121254109>
- McEwen, B. S. (2004). Protection and damage from acute and chronic stress: Allostasis and allostatic overload and relevance to the pathophysiology of psychiatric disorders. *Annals of the New York Academy of Sciences*, *1032*, 1–7. <https://doi.org/10.1196/annals.1314.001>
- McEwen, B. S. (2017). Allostasis and the Epigenetics of Brain and Body Health Over the Life Course:

- The Brain on Stress. *JAMA Psychiatry*, 74(6), 551–552.
<https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2017.0270>
- McHugh, M. L. (2012). Lessons in biostatistics interrater reliability : the kappa statistic. *Biochemica Medica*, 22(3), 276–282. <https://hrcak.srce.hr/89395>
- Miller, Chen, & Cole. (2009). Health psychology: developing biologically plausible models linking the social world and physical health. *Annual Review of Psychology*, 60, 501–524.
<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.60.110707.163551>
- Miller, G. E., Chen, E., & Parker, K. J. (2011). Psychological stress in childhood and susceptibility to the chronic diseases of aging: moving toward a model of behavioral and biological mechanisms. *Psychological Bulletin*, 137(6), 959–997. <https://doi.org/10.1037/a0024768>
- Millett, L. S., Kohl, P. L., Jonson-Reid, M., Drake, B., & Petra, M. (2013). Child Maltreatment Victimization and Subsequent Perpetration of Young Adult Intimate Partner Violence: An Exploration of Mediating Factors. *Child Maltreatment*, 18(2), 71–84.
<https://doi.org/10.1177/1077559513484821>
- Minichiello, V., & Kottler, J. A. (2010). *Qualitative journeys : student and mentor experiences with research*. SAGE.
- Moffitt, T. E. (2013). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *The Science of Mental Health: Volume 7: Personality and Personality Disorder*, 100(4), 90–117.
- Monroe, S. M. (1990). *Conceptualizing and measuring life stress: Problems, principles, procedures, progress*. University of Pittsburg, USA.
- Monroe, S. M. (2008). Modern Approaches to Conceptualizing and Measuring Human Life Stress. *Annual Review of Clinical Psychology*, 4(1), 33–52.
<https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.4.022007.141207>
- Moore, K. J. (2001). Crime and Delinquency, Prevention of. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2910–2914. <https://doi.org/10.1016/b0-08-043076-7/01365-6>
- Morizot, J., & Kazemian, L. (2015). The development of criminal and antisocial behavior: Theory, research and practical applications. *The Development of Criminal and Antisocial Behavior: Theory, Research and Practical Applications*, October, 1–564. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-08720-7>
- Motrico et al. (2017). Measures for the assessment of stressful life events in the spanish adult population:

- A systematic review. *Anales de Psicología*, 33(3), 556–567.
<https://doi.org/10.6018/analesps.33.3.236631>
- Moya-Higueras, J., Cuevas, A., Marques-Feixa, L., Mezquita, L., Mayoral, M., Fañanás, L., Ortet, G., & Ibáñez, M. I. (2020). Recent Stressful Life Events (SLE) and Adolescent Mental Health: Initial Validation of the LEIA, a New Checklist for SLE Assessment According to Their Severity, Interpersonal, and Dependent Nature. *Assessment*, 27(8), 1777–1795.
<https://doi.org/10.1177/1073191118817648>
- Nagin & Paternoster. (2016). Enduring Individual Differences and Rational Choice Theories of Crime. *Wiley on Behalf of the Law and Society Association*, 27(3), 467–496.
<https://www.jstor.org/stable/pdf/3054102.pdf>
- Newcomb. et al. (2008). *A Multidimensional Assessment of Stressful Life Events among Adolescents : Derivation and Correlates* Author (s): Michael D . Newcomb , George J . Huba , Peter M . Bentler
 Published by : American Sociological Association Stable URL : <http://www.jstor.org>. 22(4), 400–415.
- Newcomb, M. D., & Harlow, L. L. (1986a). Life events and substance use among adolescents: Mediating effects of perceived loss of control and meaninglessness in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 564–577. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.51.3.564>
- Newcomb, M. D., & Harlow, L. L. (1986b). Life Events and Substance Use Among Adolescents. Mediating Effects of Perceived Loss of Control and Meaninglessness in Life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 564–577. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.3.564>
- Newcomb, M. D., Huba, G. J., & Benther, P. M. (1981). A Multidimensional Assesment of Stressful Life Events among Adolescents: Derivation and Correlates. *Journal of Health and Social Behavior*, 22(4), 440–415.
- Newman, L., Judd, F., Olsson, C. A., Castle, D., Bousman, C., Sheehan, P., Pantelis, C., Craig, J. M., Komiti, A., & Everall, I. (2016). Early origins of mental disorder - risk factors in the perinatal and infant period. *BMC Psychiatry*, 16(1), 1–8. <https://doi.org/10.1186/s12888-016-0982-7>
- Norman et al. (2012). The Long-Term Health Consequences of Child Physical Abuse, Emotional Abuse, and Neglect: A Systematic Review and Meta-Analysis. *PLoS Medicine*, 9(11).
<https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001349>
- Norris, F. H., Murphy, A. D., Baker, C. K., Perilla, J. L., Rodriguez, F. G., & Rodriguez, J. de J. G.

- (2003). Epidemiology of Trauma and Posttraumatic Stress Disorder in Mexico. In *Journal of Abnormal Psychology* (Vol. 112, Issue 4, pp. 646–656). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/0021-843X.112.4.646>
- Nurius et al. (2019). Life Course Pathways From Adverse Childhood Experiences to Adult Physical Health: A Structural Equation Model. *Journal of Aging and Health*, *31*(2), 211–230.
<https://doi.org/10.1177/0898264317726448>
- Oitzl, M. S., Workel, J. O., Fluttert, M., Frösch, F., & De Kloet, E. R. (2000). Maternal deprivation affects behaviour from youth to senescence: amplification of individual differences in spatial learning and memory in senescent Brown Norway rats. *The European Journal of Neuroscience*, *12*(10), 3771—3780. <https://doi.org/10.1046/j.1460-9568.2000.00231.x>
- Onwuegbuzie, A. J., & Daniel, L. G. (2002). A framework for reporting and interpreting internal consistency reliability estimates. In *Measurement and Evaluation in Counseling and Development* (Vol. 35, Issue 2, pp. 89–103). American Counseling Assn.
- Organización Mundial de la Salud. (1992). CIE-10. Décima revisión de la clasificación internacional de las enfermedades. Trastornos mentales y del comportamiento. Descripción clínica y pautas para el diagnóstico. *Unidad Técnica de Codificación CIE-10-ES*, 303.
http://www.msssi.gob.es/estadEstudios/estadisticas/normalizacion/CIE10/UT_MANUAL_DIAG_2016_prov1.pdf
- Ortuño-Sierra, J., Fonseca-Pedrero, E., Inchausti, F., & Sylvia Sastre i, R. (2016). Evaluación de dificultades emocionales y comportamentales en población infanto-juvenil: El cuestionario de capacidades y dificultades (SDQ). *Papeles Del Psicologo*, *37*(1), 14–26.
- Palacio-Vieira, J. A., Villalonga-Olives, E., Valderas, J. M., Espallargues, M., Herdman, M., Berra, S., Alonso, J., & Rajmil, L. (2008). Changes in health-related quality of life (HRQoL) in a population-based sample of children and adolescents after 3 years of follow-up. *Quality of Life Research*, *17*(10), 1207–1215. <https://doi.org/10.1007/s11136-008-9405-7>
- Patterson et al. (1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *American Psychologist*, *44*(2), 329–335. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.44.2.329>
- Patterson, G. R., Debaryshe, B. D., & Ramsey, E. (1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *The American Psychologist*, *44* 2, 329–335.
- Pechtel, P., & Pizzagalli, D. A. (2011). Effects of early life stress on cognitive and affective function: An

- integrated review of human literature. *Psychopharmacology*, 214(1), 55–70.
<https://doi.org/10.1007/s00213-010-2009-2>
- Pezzoli, P., Antfolk, J., Hatoum, A. S., & Santtila, P. (2019). Genetic Vulnerability to Experiencing Child Maltreatment. *Frontiers in Genetics*, 10(September), 1–10.
<https://doi.org/10.3389/fgene.2019.00852>
- Polk. (1997). Toward a Middle-Range Theory of Resilience. In *Advances in Nursing Science* (Vol. 19, Issue 3, pp. 1–13). Advances in Nursing Science.
- Quek, J., Newman, L. K., Bennett, C., Gordon, M. S., Saeedi, N., & Melvin, G. A. (2017). Reflective function mediates the relationship between emotional maltreatment and borderline pathology in adolescents: A preliminary investigation. *Child Abuse and Neglect*, 72(June), 215–226.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.08.008>
- Rahe, R. H., & Arthur, R. J. (1978). Life change and illness studies: past history and future directions. *Journal of Human Stress*, 4(1), 3–15. <https://doi.org/10.1080/0097840X.1978.9934972>
- Ramaswamy, M., & Freudenberg, N. (2010). Sex partnerships, health, and social risks of young men leaving jail: Analyzing data from a randomized controlled trial. *BMC Public Health*, 10(1), 689.
<https://doi.org/10.1186/1471-2458-10-689>
- Richter-Levin & Sandi. (2021). Title: “Labels Matter: Is it stress or is it Trauma?” *Translational Psychiatry*, 11(1), 385. <https://doi.org/10.1038/s41398-021-01514-4>
- Riessman, C. K. (2005). Narrative, memory & everyday life. *Narrative, Memory & Everyday Life*, 1–7.
- Robertson, A., Xu, X., & Stripling, A. (2010). Adverse Events and Substance Use Among Female Adolescent Offenders: Effects of Coping and Family Support. *Substance Use & Misuse*, 45, 451–472.
- Rossi et al. (1989). Evaluation: A systematic approach, 4th ed. In *Evaluation: A systematic approach, 4th ed.* Sage Publications, Inc.
- Rossmann, G. B., & Wilson, B. L. (1985). Numbers and words: Combining Quantitative and Qualitative Methods in a Single Large-Scale Evaluation Study. *Evaluation Review*, 9(5), 627–643.
<https://doi.org/10.1177/0193841X8500900505>
- Ruiz-Olabuénaga J.I. (2003). *La triangulación como técnica de científicidad en investigación* (3a ed.). Universidad de Deusto.
- Rutter. (1989). Pathways from childhood to adult life. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and*

- Allied Disciplines*, 30(1), 23–51. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1989.tb00768.x>
- Safren, S. A., Gershuny, B., Marzol, P., Otto, M. W., & Pollack, M. H. (2002). History of Childhood Abuse in Panic Disorder, Social Phobia, and Generalized Anxiety Disorder: An Examination of Rates Across Diagnostic Categories. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 7(7), 453–456. <https://doi.org/10.1097/01.NMD.0000022445.62652.82>
- Sampson et al. (2003). Life-Course desisters? Trajectories of crime among delinquents boys followed to age 70. *Criminology*, 41(3), 555–592. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2003.tb00997.x>
- Sampson, R. J. (2001). *Delinquency, Sociology of* (N. J. Smelser & P. B. B. T.-I. E. of the S. & B. S. Baltes (Eds.); pp. 3380–3384). Pergamon. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/B0-08-043076-7/01859-3>
- Sandín & Chorot. (2003). Cuestionario de afrontamiento del estrés (CAE): desarrollo y validación preliminar. *Revista de Psicopatología y Psicología*, 8(1), 39–53. <https://doi.org/10.5944/rppc.vol.8.num.1.2003.3941>
- Sarason, I. G., Johnson, J. H., & Siegel, J. M. (1978). Assessing the impact of life changes: Development of the Life Experiences Survey. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 46(5), 932–946. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.46.5.932>
- Schilling et al. (2007). Adverse childhood experiences and mental health in young adults: A longitudinal survey. *BMC Public Health*, 7, 1–10. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-7-30>
- Schmidt, F. L., Hunter, J. E., & Urry, V. W. (1979). “Statistical power in criterion-related validation studies”: Correction to Schmidt, Hunter, and Urry. *Journal of Applied Psychology*, 64(1), 65. <https://doi.org/10.1037/h0078044>
- Scott, G. (2010). *Technology Analysis & Strategic Management Strategic Planning for High-Tech Product Development*. 7325(June 2013), 37–41. <https://doi.org/10.1080/0953732012008817>
- Seale, C. (2001). Qualitative methods: Validity and reliability. *European Journal of Cancer Care - EUR J CANCER CARE*, 10, 133–134. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2354.2001.0253b.x>
- Shalev, A. Y., Freedman, S., Peri, T., Brandes, D., & Sahar, T. (1997). Predicting PTSD in trauma survivors: Prospective evaluation of self-report and clinician-administered instruments. *British Journal of Psychiatry*, 170(JUNE), 558–564. <https://doi.org/10.1192/bjp.170.6.558>
- Shapiro, E. (2009). *Cost of Crime: A review of the research studies*. page 6, 28.

- Shields & Slavich. (2017). Lifetime Stress Exposure and Health: A Review of Contemporary Assessment Methods and Biological Mechanisms. *Social & Personality Psychology Compass*, *11*, e1233(8). <https://doi.org/doi:10.1111/spc3.12335>
- Shonkoff, J. P., & Garner, A. S. (2012). The lifelong effects of early childhood adversity and toxic stress. *Pediatrics*, *129*(1), e232-46. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-2663>
- Shulman, E. P., Steinberg, L. D., & Piquero, A. R. (2013). The Age–Crime Curve in Adolescence and Early Adulthood is Not Due to Age Differences in Economic Status. *Journal of Youth and Adolescence*, *42*(6), 848–860. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-9950-4>
- Silverman, W. K., & La Greca, A. M. (2004). Children experiencing disasters: Definitions, reactions, and predictors of outcomes. *Helping Children Cope with Disasters and Terrorism.*, January, 11–33. <https://doi.org/10.1037/10454-001>
- Smith, D. K., Leve, L. D., & Chamberlain, P. (2006). Adolescent Girls' Offending and Health-Risking Sexual Behavior: The Predictive Role of Trauma. In *Child Maltreatment* (Vol. 11, Issue 4, pp. 346–353). Sage Publications. <https://doi.org/10.1177/1077559506291950>
- Smith, D. K., & Saldana, L. (2013). Trauma, Delinquency, and Substance Use: Co-Occurring Problems for Adolescent Girls in the Juvenile Justice System. *Journal of Child and Adolescent Substance Abuse*, *22*(5), 450–465. <https://doi.org/10.1080/1067828X.2013.788895>
- Sotillo-Saez, March-Llanes, & Moya-Higueras. (2020). *Estil d'afrontament de l'estrès en joves infractors.*
- Spohr et al. (2016). Social support quality and availability affects risk behaviors in offenders. *Health and Justice*, *4*(1). <https://doi.org/10.1186/s40352-016-0033-y>
- Stroup, D. F., Berlin, J. A., Morton, S. C., Olkin, I., Williamson, G. D., Rennie, D., Moher, D., Becker, B. J., Sipe, T. A., & Thacker, S. B. (2000). Meta-analysis of observational studies in epidemiology: a proposal for reporting. Meta-analysis Of Observational Studies in Epidemiology (MOOSE) group. *JAMA*, *283*(15), 2008–2012. <https://doi.org/10.1001/jama.283.15.2008>
- Taylor, S. E. (2010). Mechanisms linking early life stress to adult health outcomes. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, *107*(19), 8507–8512. <https://doi.org/10.1073/pnas.1003890107>
- Teicher et al. (2016). The effects of childhood maltreatment on brain structure, function and connectivity. *Nature Reviews Neuroscience*, *17*(10), 652–666. <https://doi.org/10.1038/nrn.2016.111>

- Teicher, M. H., Andersen, S. L., Polcari, A., Anderson, C. M., Navalta, C. P., & Kim, D. M. (2003). The neurobiological consequences of early stress and childhood maltreatment. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 27(1–2), 33–44. [https://doi.org/10.1016/S0149-7634\(03\)00007-1](https://doi.org/10.1016/S0149-7634(03)00007-1)
- Teicher, M. H., & Samson, J. A. (2013). Childhood maltreatment and psychopathology: A case for ecophenotypic variants as clinically and neurobiologically distinct subtypes. *American Journal of Psychiatry*, 170(10), 1114–1133. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2013.12070957>
- Teicher, M. H., & Samson, J. A. (2016). Annual Research Review: Enduring neurobiological effects of childhood abuse and neglect. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 57(3), 241–266. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12507>
- Tinklenberg, J. A., Steiner, H., Huckaby, W. J., & Tinklenberg, J. R. (1996). Criminal recidivism predicted from narratives of violent juvenile delinquents. *Child Psychiatry and Human Development*, 27(2), 69–79. <https://doi.org/10.1007/BF02353801>
- Tolan, P., Gorman-Smith, D., & Henry, D. (2006). Family violence. *Annual Review of Psychology*, 57, 557–583. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.57.102904.190110>
- Trinidad, A. (2006). *Teoría fundamentada “grounded theory” : la construcción de la teoría a través del análisis interpretacional*. Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Turner & Wheaton. (1995). Checklist measurement of stressful life events. In *Measuring stress: A guide for health and social scientists*. (pp. 29–58). Oxford University Press.
- Turner & Wheaton. (1997a). Checklist measurement of stressful life events. In *Measuring stress: A guide for health and social scientists*. (pp. 29–58). Oxford University Press.
- Turner & Wheaton. (1997b). Checklist measurement of stressful life events. In S. Cohen, R. Kessler, & L. Underwood (Eds.), *Measuring Stress: a guide for health and social scientists* (pp. 29–51). Oxford University Press.
- United Nations. (2020). “Persons held in prison: 2019”. *Statistical activities, surveys and standards*. Office on Drugs and Crime. UNODC. <https://dataunodc.un.org/data/Prison/Persons held in prison>
- Vallés & Hilterman. (2006). *Traducción autorizada al castellano del Manual for the structured Assessment of Violence Risk in Youth*. Borum, R. Bartel, P & Forth, A. (2003). University of South the Florida.
- Valles, M. S. (1999). *Reflexión metodológica y práctica profesional* (p. 430).
- Van der Kolk, B. A. (2005). Developmental Trauma Disorder: Toward a rational diagnosis for children

- with complex trauma histories. *Psychiatric Annals*, 35(5), 401–408.
<https://doi.org/10.3928/00485713-20050501-06>
- Van Oort et al. (2017). How the brain connects in response to acute stress: A review at the human brain systems level. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 83(October), 281–297.
<https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2017.10.015>
- Varela Ruiz, M., Díaz Bravo, L., & García Durán, R. (2012). Descripción y usos de la técnica Delphi en investigaciones del área de salud. *Investigación En Educación Médica*, 1(2), 90–95.
<https://www.redalyc.org/comocitar.oa?id=349736303007>
- Varguillas, C. (2006). El uso de Atlas.Ti y la creatividad del investigador en el análisis cualitativo de contenido. *Instituto Pedagógico Rural El Mácaro*.
- Vaughn, M. G., Wallace, J. M., Davis, L. E., Fernandes, G. T., & Howard, M. O. (2008). Variations in mental health problems, substance use, and delinquency between African American and Caucasian juvenile offenders: Implications for reentry services. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 52(3), 311–329. <https://doi.org/10.1177/0306624X07304095>
- Vázquez, D. M. (1998). Stress and the developing limbic-hypothalamic-pituitary-adrenal axis. *Psychoneuroendocrinology*, 23(7), 663–700. [https://doi.org/10.1016/S0306-4530\(98\)00029-8](https://doi.org/10.1016/S0306-4530(98)00029-8)
- Voisin, D. R., Sales, J. M., Hong, J. S., Jackson, J. M., Rose, E. S., & DiClemente, R. J. (2017). Social Context and Problem Factors among Youth with Juvenile Justice Involvement Histories. *Behavioral Medicine*, 43(1), 71–78. <https://doi.org/10.1080/08964289.2015.1065789>
- Weathers, F. W., Blake, D. D., Kaloupek, D. G., Marx, B. P., & Keane, &. (2013). Life events checklist for DSM-5 (LEC-5) - Standard. [Measurement instrument]. *National Center for PTSD*, 5(April), 3.
- Wethington et al. (1977). *Interview measurement of stressful life events*. In S. Cohen, R. Kessler, & L. Underwood (Eds.), *Measuring Stress: a guide for health and social scientists* (pp. 59–79). New York, NY: Oxford University Press.
- Wilkinson et al. (2017). *Predictive Processing and the Varieties of Psychological Trauma*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01840>
- Wolfe. et al . (1997). Gender Issues in the assessment of Posttraumatic Stress Disorder. In *Assessing Psychological Trauma and PTSD*. The Guilford Press.
- Wolfe, D. A., Crooks, C. V., Lee, V., McIntyre-Smith, A., & Jaffe, P. G. (2003). The effects of children's exposure to domestic violence: A meta-analysis and critique. *Clinical Child and Family Psychology*

Review, 6(3), 171–187. <https://doi.org/10.1023/A:1024910416164>

- Wood, J., Foy, D. W., Layne, C., Pynoos, R., & James, C. B. (2002). An Examination of the Relationships Between Violence Exposure, Posttraumatic Stress Symptomatology, and Delinquent Activity. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 6(1), 127–147. https://doi.org/10.1300/J146v06n01_07
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health: Summary*. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf
- Wright, K. (2017). Inventing the ‘normal’ child: Psychology, delinquency, and the promise of early intervention. *History of the Human Sciences*, 30(5), 46–67. <https://doi.org/10.1177/0952695117737209>
- Wu, G., Feder, A., Cohen, H., Kim, J. J., Calderon, S., Charney, D. S., & Mathé, A. A. (2013). Understanding resilience. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 7(JANUARY 2013), 1–15. <https://doi.org/10.3389/fnbeh.2013.00010>
- Wylie et al. (2018). The impact of victimization and mental health symptoms on recidivism for early system-involved juvenile offenders. *Law and Human Behavior*, 42(6), 558–569. <https://doi.org/10.1037/lhb0000311>
- Yang, J., McCuish, E. C., & Corrado, R. R. (2017). Foster care beyond placement: Offending outcomes in emerging adulthood. *Journal of Criminal Justice*, 53(August), 46–54. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2017.08.009>
- Yehuda. (1999). *Risk factors for posttraumatic stress disorder*. (Rachel Yehuda (Ed.)). American Psychiatric Association.
- Yehuda, R., & McFarlane, A. C. (1995). Conflict between current knowledge about posttraumatic stress disorder and its original conceptual basis. *The American Journal of Psychiatry*, 152(12), 1705–1713. <https://doi.org/10.1176/ajp.152.12.1705>

8. ANNEXOS

Figura 1. Quadern de recollida de dades de l'entrevista de la Fase 1

QUADERN DE RECOLLIDA DE DADES

DIFICULTATS I POTENCIALITATS DURANT L'ADOLESCÈNCIA LA RESILIÈNCIA VERS AL TRAUMA

ESTUDI 1

PARTICIPANT

DIA	MES	ANY	Nº. ENTREV	ENTREVISTADOR				

GÈNERE: MASCULÍ FEMENÍ ALTRES

EDAT: _____

NACIONALITAT: _____

LOCALITAT ON VIU ACTUALMENT: _____

BARRI: _____

NIVELL D'ESTUDIS ACABATS PQPI ESO GRAU MIG GRAU SUP UNIV

NIVELL D'ESTUDIS MARE: PRIMARIA BUP FP COU UNIVERSIT

NIVELL D'ESTUDIS PARE: PRIMARIA BUP FP COU UNIVERSIT

NIVELL D'ESTUDIS TUTOR: PRIMARIA BUP FP COU UNIVERSIT

AMB QUI VIUS ACTUALMENT: _____

TU ESTUDIES ACTUALMENT? SI NO QUÈ? _____

I TREBALLES?: SI NO DE QUÈ? _____

TREBALLA LA TEVA MARE? SI NO DE QUÈ? _____

TREBALLA EL TEU PARE? SI NO DE QUÈ? _____

TREBALLA EL TEU TUTOR? SI NO DE QUÈ? _____

HOLA SOC ..... EL PSICÒLEG QUE RECULL LES DADES D'AQUEST ESTUD. ET FARE QUATRE PREGUNTES SOBRE SITUACIONS QUE HAS VISCUT I HAN POGUT AFECTAR LA TEVA PERSONA. L'ENTREVISTA DURARA UNS 10 MINUTS.

SIUSPLAU, ESCOLTA ATENTAMENT LES INSTRUCCIONS

PRIMER ET PREGUNTARE SOBRE SITUACIONS NEGATIVES QUE VIUS NORMALMENT COM I DESPRES SOBRE ESEDEVENIMENTS NEGATIUS QUE HAN ESTAT PER TU MES TRAUMÀTICS. EN ELS DOS CASOS PRIMER ET PREGUNTARE SOBRE EL QUE T'HA AFECTAT AL LLARG DE LA VIDA I DESPRES EN EL ULTIM ANY.

PER FAVOR RESPON DE LA MANERA MÉS SINCERA POSSIBLE LES PREGUNTES

SI TENS ALGUN DUBTE EM PREGUNTES.

ET VULL INFORMAR DE QUE A AQUESTA INFORMACIÓ NOMÉS TINDRÀ ACCÉS L'EQUIP INVESTIGADOR DE LA UNIVERSITAT.

ET VULL DONAR LES GRÀCIES PER LA TEVA COL-LABORACIÓ

FASE 1

ENTREVISTA SEMIESTRUCTURADA

instruccions:

1. Durant el nostre dia a dia, cadascun/a de nosaltres viu experiències que poden causar-nos problemes, malestar o patiment, que poden fer-nos sentir enfadats, amb por o tristos. Si us plau, a continuació, descriu amb les teves pròpies paraules diferents **experiències que has tingut durant tota la teva vida de forma diària o molt freqüent** i que sents que t'han pogut afectar negativament.

ESDEVENIMENTS ESTRESANTS FREQUENTS:

Exemple: SUSPENC GAIREBE SEMPRE; EM RENYEN MOLT; NO TROBO CAP FEINA ; NO TINC AMICS; EM SENTO SOI ; TOTES LES PARELLES AMB LES QUE SURTO NO DUREN; TINC MALA RELACIO AMB ELS PARES, AMB ELS GERMANS, ETC....

2. A més, explica'm algunes situacions d'aquestes que t'hagin afectat i que t'hagin passat **durant l'últim any**.

ESDEVENIMENTS ESTRESANTS DURANT L'ÚLTIM ANY:

3. A continuació explica'm quines coses t'han passat **durant la teva vida** que podrien considerar-se **grans esdeveniments**. Entenem per grans esdeveniments aquells que t'han pogut passar una o poques vegades però que han tingut un gran efecte negatiu per a tu, sobre com et sents sobre tu mateix/a, sobre la teva salut o el teu benestar, sobre les relacions que tens o has tingut amb altres persones, o sobre els teus estudis o les activitats que normalment fas.

GRANS ESDEVENIMENTS AL LLARG DE LA VIDA:

Exemple: HA MORT UN DELS MEUS PARES O ALGU IMPORTANT; HE PATIT ABUSOS; HE ESTAT VICTIMA D' AGRESSIO; HE TINGUT S AMB LA JUSTICIA; HE PATIT BULLYING; HE PRESENCIAT VIOLENCIA EN LA MEVA FAMILIA; HE VISCUT UNA SITUACIO COM GUERRA, INCENDI, ACCIDENT, ETC...

4. Finalment, explica'm algunes situacions d'aquestes que t'hagin afectat i que t'hagin passat **durant l'últim any**.

GRANS ESDEVENIMENTS DURANT L'ÚLTIM ANY:

Figura 2. Consentiment informat Fase 1- jove participant

HOJA DE INFORMACIÓN PARA EL PARTICIPANTE DEL PROYECTO

Investigador Principal del proyecto “Dificultades y potencialidades durante la adolescencia: La resiliencia respecto al trauma”

Dr. Jorge Moya Higuera
Universitat de Lleida
Teléfono: 973 706594
Email: jmoya@pip.udl.cat

Introducción y derechos como participante

Antes de dar consentimiento, es importante leer la siguiente explicación. Describe el objetivo, procedimientos, beneficios y riesgos, alternativas disponibles y el derecho a retirarse del estudio en cualquier momento.

Propósito del estudio

Durante la adolescencia, la experimentación de experiencias adversas se relaciona de forma directa con el incremento de estados psicopatológicos y de conductas problemáticas. Pero esta relación también puede ser a la inversa, y es que algunos trastornos psicopatológicos y algunas conductas problemáticas incrementan la probabilidad de vivir dichas experiencias adversas. Además, según las características de las personas relacionadas con la regulación emocional, los estilos de afrontamiento, así como su red de apoyo social, la relación entre las experiencias adversas y el estado psicopatológico puede variar. Así, esta investigación pretende controlar diferentes factores de riesgo y de protección contra diferentes problemas psicológicos y comportamentales. Por tanto, esta investigación realizada con adolescentes de los diferentes equipos de atención al menor de los servicios de Lleida del Departamento de Justicia, podrá ser de utilidad para conocer los factores clave para poder implementar nuevos enfoques estratégicos en los programas de intervención actual, para la promoción de contextos sociales que promuevan el desarrollo sano y para la aplicación de actividades terapéuticas que repercutan directamente en el desarrollo positivo de los adolescentes en sus capacidades y habilidades de resiliencia ante la adversidad.

Procedimiento del estudio

Este proyecto científico se compone de dos estudios

El estudio 1 se realizará en dos fases: en la primera fase se realizarán entrevistas a 50 adolescentes para detectar las experiencias adversas más relevantes durante toda la vida de los adolescentes. Estas entrevistas serán grabadas para poder obtener unos resultados más fiables. En la segunda fase se generará un checklist de experiencias adversas (eventos vitales estresantes) que se administrará junto a un cuestionario de problemas y dificultades en la adolescencia para poder validarlo adecuadamente. En el estudio 2 se administrarán los mismos instrumentos que en el estudio 1, pero además se añadirán diferentes entrevistas y tests para evaluar el consumo de sustancias, otros tipos de dificultades y comportamientos habituales de los adolescentes, así como su forma de afrontar los problemas y de relacionarse con otras personas. La evaluación se realizará en 4 momentos distintos, implicando que los participantes se comprometen a facilitar la evaluación durante esos 4 momentos.

Beneficios y riesgos

Su participación en el estudio supone la contribución al conocimiento en torno a los factores que pueden contribuir a las respuestas adaptativas respecto al trauma y las experiencias estresantes que podrá servir para la readaptación de los adolescentes encausados por hechos delictivos centrandose especial atención en como estos afrontaran los acontecimientos vitales estresantes y la prevención para la reducción de los factores de riesgo y fomento de los factores de resiliencia en población adolescente que se podrán plantear a partir de los resultados del estudio.

Se estima que la participación en la presente investigación no supone ningún riesgo para la salud física ni

mental de los participantes. Asimismo, debido a que los datos y resultados de la investigación serán tratados con total confidencial, garantizando el anonimato del participante, tampoco se derivará ningún riesgo social.

Coste/compensación

No existe ningún coste por participar en este estudio. Entre los adolescentes participantes en el estudio se sorteará una tarjeta regalo de 100 Euros para comprar en los establecimientos comerciales de la ciudad de Lleida.

Garantía de confidencialidad

Todos los datos de carácter personal usados en el estudio están sujetos a la Ley Orgánica 15/1999 de 13 de diciembre, de Protección de Datos de Carácter Personal. Se les adjudicará, por tanto, un código numérico al que solo accederán los investigadores del proyecto, de manera que ningún dato de carácter personal será difundido o utilizado, y se preservará en todo momento el nombre o datos del sujeto.

Alternativas a la participación y derecho al abandono

La participación en este estudio es completamente altruista y voluntaria. Si no quieren participar o deciden abandonar el estudio en cualquier momento, no le supondrá ningún tipo de consecuencia ni afectará al tratamiento o cuidado del menor.

Otros

Este estudio ha sido aprobado por el Comité de Ética de la Universidad de Lleida.

CONSENTIMIENTO INFORMADO DE LOS PARTICIPANTES EN EL PROYECTO

Yo .....
con DNI....., domiciliado en.....
.....
he hablado con el investigador Sr/Sra .....,
he leído la información sobre el estudio, se me ha explicado con claridad y he podido realizar preguntas para comprender este consentimiento informado.

- Comprendo que la participación es voluntaria y puedo retirarme del estudio en cualquier momento sin ninguna repercusión negativa. Sí
  - Acepto participar en el proyecto dirigido por la Dr. Jorge Moya Higuera de la Universidad de Lleida Sí No
  - Acepto que los datos de los tests, sean conservados en los Centros de Investigación y puedan ser utilizados en futuros proyectos de investigación nacionales e internacionales destinados a ampliar conocimiento científico. Sí
  - Acepto que mi entrevista sea grabada y transcrita posteriormente S No
  - Autorizo ser contactado en un futuro en caso de que se estime oportuno añadir nuevos datos a los recogidos en la actualidad por lo que facilito teléfono y correo de contacto. S N
- teléfono..... y email.: .....

Si tiene cualquier duda, no dude en ponerse en contacto con el investigador principal (973 706509 /jmoya@pip.udl.cat).

Firma del participante   Firma del representante legal   Nombre y firma del investigador
Fecha: ...../...../.....   Fecha: ...../...../.....   Fecha: ...../...../.....

Figura 3. Consentiment Informat Fase 1- mare, pare o tutor legal

HOJA DE INFORMACIÓN PARA LA MADRE, PADRE O TUTOR

Investigador Principal del proyecto “Dificultades y potencialidades durante la adolescencia: La resiliencia respecto al trauma”

Dr. Jorge Moya Higuera
Universitat de Lleida
Teléfono: 973 706594
Email: jmoya@pip.udl.cat

Introducción y derechos como participante

Antes de dar consentimiento, es importante leer la siguiente explicación. Describe el objetivo, procedimientos, beneficios y riesgos, alternativas disponibles y el derecho a retirarse del estudio en cualquier momento.

Propósito del estudio

Durante la adolescencia, la experimentación de experiencias adversas se relaciona de forma directa con el incremento de estados psicopatológicos y de conductas problemáticas. Pero esta relación también puede ser a la inversa, y es que algunos trastornos psicopatológicos y algunas conductas problemáticas incrementan la probabilidad de vivir dichas experiencias adversas. Además, según las características de las personas relacionadas con la regulación emocional, los estilos de afrontamiento, así como su red de apoyo social, la relación entre las experiencias adversas y el estado psicopatológico puede variar. Así, esta investigación pretende controlar diferentes factores de riesgo y de protección contra diferentes problemas psicológicos y comportamentales. Por tanto, esta investigación realizada con adolescentes de los diferentes equipos de atención al menor de los servicios de Lleida del Departamento de Justicia, podrá ser de utilidad para conocer los factores clave para poder implementar nuevos enfoques estratégicos en los programas de intervención actual, para la promoción de contextos sociales que promuevan el desarrollo sano y para la aplicación de actividades terapéuticas que repercutan directamente en el desarrollo positivo de los adolescentes en sus capacidades y habilidades de resiliencia ante la adversidad.

Procedimiento del estudio

Este proyecto científico se compone de dos estudios

El estudio 1 se realizará en dos fases: en la primera fase se realizarán entrevistas a 50 adolescentes para detectar las experiencias adversas más relevantes durante toda la vida de los adolescentes. Estas entrevistas serán grabadas para poder obtener unos resultados más fiables. En la segunda fase se generará un checklist de experiencias adversas (eventos vitales estresantes) que se administrará junto a un cuestionario de problemas y dificultades en la adolescencia para poder validarlo adecuadamente. En el estudio 2 se administrarán los mismos instrumentos que en el estudio 1, pero además se añadirán diferentes entrevistas y tests para evaluar el consumo de sustancias, otros tipos de dificultades y comportamientos habituales de los adolescentes, así como su forma de afrontar los problemas y de relacionarse con otras personas. La evaluación se realizará en 4 momentos distintos, implicando que los participantes se comprometen a facilitar la evaluación durante esos 4 momentos.

Beneficios y riesgos

Su participación en el estudio supone la contribución al conocimiento en torno a los factores que pueden contribuir a las respuestas adaptativas respecto al trauma y las experiencias estresantes que podrá servir para la readaptación de los adolescentes encausados por hechos delictivos centrandose especial atención en como estos afrontaran los acontecimientos vitales estresantes y la prevención para la reducción de los factores de riesgo y fomento de los factores de resiliencia en población adolescente que se podrán plantear a partir de los resultados del estudio.

Se estima que la participación en la presente investigación no supone ningún riesgo para la salud física ni mental de los participantes. Asimismo, debido a que los datos y resultados de la investigación serán tratados con total confidencial, garantizando el anonimato del participante, tampoco se derivará ningún riesgo social.

Coste/compensación

No existe ningún coste por participar en este estudio. Entre los adolescentes participantes en el estudio se sorteará una tarjeta regalo de 100 Euros para comprar en los establecimientos comerciales de la ciudad de Lleida.

Garantía de confidencialidad

Todos los datos de carácter personal usados en el estudio están sujetos a la Ley Orgánica 15/1999 de 13 de diciembre, de Protección de Datos de Carácter Personal. Se les adjudicará, por tanto, un código numérico al que solo accederán los investigadores del proyecto, de manera que ningún dato de carácter personal será difundido o utilizado, y se preservará en todo momento el nombre o datos del sujeto.

Alternativas a la participación y derecho al abandono

La participación en este estudio es completamente altruista y voluntaria. Si no quieren participar o deciden abandonar el estudio en cualquier momento, no le supondrá ningún tipo de consecuencia ni afectará al tratamiento o cuidado del menor.

Otros

Este estudio ha sido aprobado por el Comité de Ética de la Universidad de Lleida.

CONSENTIMIENTO INFORMADO DE LOS PADRES O TUTORES DE LOS PARTICIPANTES EN EL PROYECTO

Yo Sr/Sra .....
con DNI....., domiciliado en.....

Como madre padre .....
del menor ..... con DNI.....

y domiciliado en .....,
he hablado con el investigador Sr/Sra .....,

he leído la información sobre el estudio, se me ha explicado con claridad y he podido realizar preguntas para comprender este consentimiento informado.

- Comprendo que la participación es voluntaria y puedo retirarme del estudio en cualquier momento sin ninguna repercusión negativa. Sí No

- Acepto participar en el proyecto dirigido por la Dr. Jorge Moya Higuera de la Universidad de Lleida Sí No

- Acepto que los datos de los tests, sean conservados en los Centros de Investigación y puedan ser utilizados en futuros proyectos de investigación nacionales e internacionales destinados a ampliar conocimiento científico. Sí No

- Acepto que mi entrevista sea grabada y transcrita posteriormente Sí No

- Autorizo ser contactado en un futuro en caso de que se estime oportuno añadir nuevos datos a los recogidos en la actualidad por lo que facilito teléfono y correo de contacto. S N

teléfono..... y email.: .....

Si tiene cualquier duda, no dude en ponerse en contacto con el investigador principal (973 706509 /jmoya@pip.udl.cat).

-
Firma del participante   Firma del representante legal   Nombre y firma del investigador
Fecha: ...../...../.....   Fecha: ...../...../.....   Fecha: ...../...../.....

Figura 4. Consentiment informat Fase 2- jove participant

HOJA DE INFORMACIÓN PARA EL PARTICIPANTE DEL PROYECTO

Investigador Principal del proyecto “Dificultades y potencialidades durante la adolescencia: La resiliencia respecto al trauma”

Dr. Jorge Moya Higuera
Universitat de Lleida
Teléfono: 973 706594
Email: jmoya@pip.udl.cat

Introducción y derechos como participante

Antes de dar consentimiento, es importante leer la siguiente explicación. Describe el objetivo, procedimientos, beneficios y riesgos, alternativas disponibles y el derecho a retirarse del estudio en cualquier momento.

Propósito del estudio

Durante la adolescencia, la experimentación de experiencias adversas se relaciona de forma directa con el incremento de estados psicopatológicos y de conductas problemáticas. Pero esta relación también puede ser a la inversa, y es que algunos trastornos psicopatológicos y algunas conductas problemáticas incrementan la probabilidad de vivir dichas experiencias adversas. Además, según las características de las personas relacionadas con la regulación emocional, los estilos de afrontamiento, así como su red de apoyo social, la relación entre las experiencias adversas y el estado psicopatológico puede variar. Así, esta investigación pretende controlar diferentes factores de riesgo y de protección contra diferentes problemas psicológicos y comportamentales. Por tanto, esta investigación realizada con adolescentes de los diferentes equipos de atención al menor de los servicios de Lleida del Departamento de Justicia, podrá ser de utilidad para conocer los factores clave para poder implementar nuevos enfoques estratégicos en los programas de intervención actual, para la promoción de contextos sociales que promuevan el desarrollo sano y para la aplicación de actividades terapéuticas que repercutan directamente en el desarrollo positivo de los adolescentes en sus capacidades y habilidades de resiliencia ante la adversidad.

Procedimiento del estudio

Este proyecto científico se compone de dos estudios

El estudio 1 se realizará en dos fases: en la primera fase se realizarán entrevistas a 50 adolescentes para detectar las experiencias adversas más relevantes durante toda la vida de los adolescentes. Estas entrevistas serán grabadas para poder obtener unos resultados más fiables. En la segunda fase se generará un checklist de experiencias adversas (eventos vitales estresantes) que se administrará junto a un cuestionario de problemas y dificultades en la adolescencia para poder validarlo adecuadamente. En el estudio 2 se administrarán los mismos instrumentos que en el estudio 1, pero además se añadirán diferentes entrevistas y tests para evaluar el consumo de sustancias, otros tipos de dificultades y comportamientos habituales de los adolescentes, así como su forma de afrontar los problemas y de relacionarse con otras personas. La evaluación se realizará en 4 momentos distintos, implicando que los participantes se comprometen a facilitar la evaluación durante esos 4 momentos.

Beneficios y riesgos

Su participación en el estudio supone la contribución al conocimiento en torno a los factores que pueden contribuir a las respuestas adaptativas respecto al trauma y las experiencias estresantes que podrá servir para la readaptación de los adolescentes encausados por hechos delictivos centrándose especialmente en cómo estos afrontarán los acontecimientos vitales estresantes y la prevención para la reducción de los factores de riesgo y fomento de los factores de resiliencia en población adolescente que se podrán plantear a partir de los resultados del estudio.

Se estima que la participación en la presente investigación no supone ningún riesgo para la salud física ni mental de los participantes. Asimismo, debido a que los datos y resultados de la investigación serán trata-

dos con total confidencial, garantizando el anonimato del participante, tampoco se derivará ningún riesgo social.

Coste/compensación

No existe ningún coste por participar en este estudio. Entre los adolescentes participantes en el estudio se sorteará una tarjeta regalo de 100 Euros para comprar en los establecimientos comerciales de la ciudad de Lleida.

Garantía de confidencialidad

Todos los datos de carácter personal usados en el estudio están sujetos a la Ley Orgánica 15/1999 de 13 de diciembre, de Protección de Datos de Carácter Personal. Se les adjudicará, por tanto, un código numérico al que solo accederán los investigadores del proyecto, de manera que ningún dato de carácter personal será difundido o utilizado, y se preservará en todo momento el nombre o datos del sujeto.

Alternativas a la participación y derecho al abandono

La participación en este estudio es completamente altruista y voluntaria. Si no quieren participar o deciden abandonar el estudio en cualquier momento, no le supondrá ningún tipo de consecuencia ni afectará al tratamiento o cuidado del menor.

Otros

Este estudio ha sido aprobado por el Comité de Ética de la Universidad de Lleida.

CONSENTIMIENTO INFORMADO DE LOS PARTICIPANTES EN EL PROYECTO

Yo .....
con DNI....., domiciliado en.....
.....
he hablado con el investigador Sr/Sra .....
he leído la información sobre el estudio, se me ha explicado con claridad y he podido realizar preguntas para comprender este consentimiento informado.

- Comprendo que la participación es voluntaria y puedo retirarme del estudio en cualquier momento sin ninguna repercusión negativa. Sí No
  - Acepto participar en el proyecto dirigido por la Dr. Jorge Moya Higuera de la Universidad de Lleida. Sí No
  - Acepto que los datos de los tests, sean conservados en los Centros de Investigación y puedan ser utilizados en futuros proyectos de investigación nacionales e internacionales destinados a ampliar conocimiento científico. Sí No
  - Acepto que mi entrevista sea grabada y transcrita posteriormente. Sí No
  - Autorizo ser contactado en un futuro en caso de que se estime oportuno añadir nuevos datos a los recogidos en la actualidad por lo que facilito teléfono y correo de contacto. S N
- teléfono..... y email.: .....

Si tiene cualquier duda, no dude en ponerse en contacto con el investigador principal (973 706509 /jmoia@pip.udl.cat).

Firma del participante   Firma del representante legal   Nombre y firma del investigador
Fecha: ...../...../.....   Fecha: ...../...../.....   Fecha: ...../...../.....

Figura 5. Consentiment informat Fase 2- pare, mare o tutor legal

HOJA DE INFORMACIÓN PARA LA MADRE, PADRE O TUTOR

Investigador Principal del proyecto “Dificultades y potencialidades durante la adolescencia: La resiliencia respecto al trauma”

Dr. Jorge Moya Higuera
Universitat de Lleida
Teléfono: 973 706594
Email: jmoya@pip.udl.cat

Introducción y derechos como participante

Antes de dar consentimiento, es importante leer la siguiente explicación. Describe el objetivo, procedimientos, beneficios y riesgos, alternativas disponibles y el derecho a retirarse del estudio en cualquier momento.

Propósito del estudio

Durante la adolescencia, la experimentación de experiencias adversas se relaciona de forma directa con el incremento de estados psicopatológicos y de conductas problemáticas. Pero esta relación también puede ser a la inversa, y es que algunos trastornos psicopatológicos y algunas conductas problemáticas incrementan la probabilidad de vivir dichas experiencias adversas. Además, según las características de las personas relacionadas con la regulación emocional, los estilos de afrontamiento, así como su red de apoyo social, la relación entre las experiencias adversas y el estado psicopatológico puede variar. Así, esta investigación pretende controlar diferentes factores de riesgo y de protección contra diferentes problemas psicológicos y comportamentales. Por tanto, esta investigación realizada con adolescentes de los diferentes equipos de atención al menor de los servicios de Lleida del Departamento de Justicia, podrá ser de utilidad para conocer los factores clave para poder implementar nuevos enfoques estratégicos en los programas de intervención actual, para la promoción de contextos sociales que promuevan el desarrollo sano y para la aplicación de actividades terapéuticas que repercutan directamente en el desarrollo positivo de los adolescentes en sus capacidades y habilidades de resiliencia ante la adversidad.

Procedimiento del estudio

Este proyecto científico se compone de dos estudios

El estudio 1 se realizará en dos fases: en la primera fase se realizarán entrevistas a 50 adolescentes para detectar las experiencias adversas más relevantes durante toda la vida de los adolescentes. Estas entrevistas serán grabadas para poder obtener unos resultados más fiables. En la segunda fase se generará un checklist de experiencias adversas (eventos vitales estresantes) que se administrará junto a un cuestionario de problemas y dificultades en la adolescencia para poder validarlo adecuadamente. En el estudio 2 se administrarán los mismos instrumentos que en el estudio 1, pero además se añadirán diferentes entrevistas y tests para evaluar el consumo de sustancias, otros tipos de dificultades y comportamientos habituales de los adolescentes, así como su forma de afrontar los problemas y de relacionarse con otras personas. La evaluación se realizará en 4 momentos distintos, implicando que los participantes se comprometen a facilitar la evaluación durante esos 4 momentos.

Beneficios y riesgos

Su participación en el estudio supone la contribución al conocimiento en torno a los factores que pueden contribuir a las respuestas adaptativas respecto al trauma y las experiencias estresantes que podrá servir para la readaptación de los adolescentes encausados por hechos delictivos centrandose especial atención en como estos afrontaran los acontecimientos vitales estresantes y la prevención para la reducción de los factores de riesgo y fomento de los factores de resiliencia en población adolescente que se podrán plantear a partir de los resultados del estudio.

Se estima que la participación en la presente investigación no supone ningún riesgo para la salud física ni mental de los participantes. Asimismo, debido a que los datos y resultados de la investigación serán tratados con total confidencial, garantizando el anonimato del participante, tampoco se derivará ningún riesgo social.

Coste/compensación

No existe ningún coste por participar en este estudio. Entre los adolescentes participantes en el estudio se sorteará una tarjeta regalo de 100 Euros para comprar en los establecimientos comerciales de la ciudad de Lleida.

Garantía de confidencialidad

Todos los datos de carácter personal usados en el estudio están sujetos a la Ley Orgánica 15/1999 de 13 de diciembre, de Protección de Datos de Carácter Personal. Se les adjudicará, por tanto, un código numérico al que solo accederán los investigadores del proyecto, de manera que ningún dato de carácter personal será difundido o utilizado, y se preservará en todo momento el nombre o datos del sujeto.

Alternativas a la participación y derecho al abandono

La participación en este estudio es completamente altruista y voluntaria. Si no quieren participar o deciden abandonar el estudio en cualquier momento, no le supondrá ningún tipo de consecuencia ni afectará al tratamiento o cuidado del menor.

Otros

Este estudio ha sido aprobado por el Comité de Ética de la Universidad de Lleida.

CONSENTIMIENTO INFORMADO DE LOS PADRES O TUTORES DE LOS PARTICIPANTES EN EL PROYECTO

Yo Sr/Sra .....
con DNI....., domiciliado en.....

Como madre padre .....
del menor ..... con DNI.....

y domiciliado en .....
he hablado con el investigador Sr/Sra .....,

he leído la información sobre el estudio, se me ha explicado con claridad y he podido realizar preguntas para comprender este consentimiento informado.

- Comprendo que la participación es voluntaria y puedo retirarme del estudio en cualquier momento sin ninguna repercusión negativa. Sí No

- Acepto participar en el proyecto dirigido por la Dr. Jorge Moya Higuera de la Universidad de Lleida Sí No

- Acepto que los datos de los tests, sean conservados en los Centros de Investigación y puedan ser utilizados en futuros proyectos de investigación nacionales e internacionales destinados a ampliar conocimiento científico. Sí No

- Acepto que mi entrevista sea grabada y transcrita posteriormente Sí No

- Autorizo ser contactado en un futuro en caso de que se estime oportuno añadir nuevos datos a los recogidos en la actualidad por lo que facilito teléfono y correo de contacto. S N

teléfono..... y email.: .....

Si tiene cualquier duda, no dude en ponerse en contacto con el investigador principal (973 706509 /jmoya@pip.udl.cat).

Firma del participante   Firma del representante legal   Nombre y firma del investigador
Fecha: ...../...../.....   Fecha: ...../...../.....   Fecha: ...../...../.....

Figura 6. Traumatic and Stressful Life Events (TaSLE)

CODI	PREGUNTA	CODIFICACIÓ VARIABLES QUALITATIVES DE LES OPCIONS DE RESPOSTA
0a1	Muestra	Variable cuantitativa
0a2	Fecha	Variable cuantitativa
0a3	Edad	Variable cuantitativa
0a4	Género	1=chico 2=chica
0a5	¿Tienes o has tenido pareja?	0=No, nunca he tenido pareja 1= Sí, actualmente tengo pareja 2=Sí, he tenido pareja pero actualmente no
0a6	¿Alguna vez tu padre ha trabajado con contrato?	0=Mi padre nunca ha trabajado 1=No, mi padre ha trabajado pero nunca con contrato 2=Sí, mi padre siempre ha trabajado con contrato 3=Sí, mi padre a veces ha trabajado con contrato y a veces sin contrato 666=No lo sabe
0a7	¿Alguna vez tu madre ha trabajado con contrato?	0=Mi madre nunca ha trabajado 1=No, mi madre ha trabajado pero nunca con contrato 2=Sí, mi madre siempre ha trabajado con contrato 3=Sí, mi madre a veces ha trabajado con contrato y a veces sin contrato
0a8	¿Has consumido alguna vez alcohol?	0=No, nunca 1=Sí, alguna vez al día 2=Sí, una vez al mes o menos 3=Sí, 2 o 3 veces al mes o menos 4= Sí, 1 o 2 veces a la semana 5=Sí, de 3 a 5 veces a la semana 6=Sí, todos o casi todos los días
0a9	¿Has fumado tabaco alguna vez?	0=No, nunca 1=Sí, alguna vez al día 2=Sí, una vez al mes o menos 3=Sí, 2 o 3 veces al mes o menos 4= Sí, 1 o 2 veces a la semana 5=Sí, de 3 a 5 veces a la semana 6=Sí, todos o casi todos los días
0a10	¿Has consumido otras drogas alguna vez?	0=No, nunca 1=Sí, alguna vez al día 2=Sí, una vez al mes o menos 3=Sí, 2 o 3 veces al mes o menos 4= Sí, 1 o 2 veces a la semana 5=Sí, de 3 a 5 veces a la semana 6=Sí, todos o casi todos los días
0a11	Cannabis	0=No 1=Sí
0a12	Hachís	0=No 1=Sí
0a13	Cocaína	0=No 1=Sí
0a14	Anfetamina	0=No 1=Sí
0a15	Metanfetamina	0=No 1=Sí
0a16	Benzodiacepina	0=No 1=Sí
0a17	Opiáceos analgésicos	0=No 1=Sí

0a18	Sustancias alucinógenas naturales	0=No 1=Sí
0a19	Sustancias alucinógenas sintéticas	0=No 1=Sí
0a20	Drogas inhalantes	0=No 1=Sí
0a21	Dimetiltriptomina	0=No 1=Sí
0a22	Ketamina	0=No 1=Sí
0a23	¿Has buscado trabajo alguna vez?	0=No, nunca 1=Sí, i me han contratado 2=Sí, pero no me han contratado
0a24	Alguna vez te han hecho bullying ?	999=No lo ha respondido 0=No 3=Sí, en la escuela 2=Sí, en la escuela y en la calle 8= Sí, fuera de la escuela 4= Sí, en la escuela y en el instituto 5=Sí, en el instituto 6=Sí, en el instituto y en la calle
0a25	Actualmente, ¿estás trabajando, estudiando o ninguna de las dos?	0=Ni trabajando ni estudiando 1=Trabajando 2=Estudiando 3=Ambas cosas
0a26	Número de Situaciones de convivencia vividas	Variable cuantitativa
1a1	¿Alguna vez has suspendido tres o más materias a final de curso?	0=No 1=Sí
1b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
1c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Cuantitativa
1d1	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
1e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
1a2	¿Alguna vez has suspendido tres o más materias a final de curso?	0=No 1=Sí
1b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
1c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Cuantitativa
1d2	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
1e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
1a3	¿Alguna vez has suspendido tres o más materias a final de curso?	0=No 1=Sí
1b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa

1c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
1d3	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
1e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
1a4	¿Alguna vez has suspendido tres o más materias a final de curso?	0=No 1=Sí
1b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
1c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
1d4	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
1e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
2a1	¿Has repetido algún curso académico?	0=No 1=Sí
2b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
2c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
2d1	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
2e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
2a2	¿Has repetido algún curso académico?	0=No 1=Sí
2b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
2c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
2d2	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
2e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
2a3	¿Has repetido algún curso académico?	0=No 1=Sí
2b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
2c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
2d3	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
2e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

2a4	¿Has repetido algún curso académico?	0=No 1=Sí
2b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
2c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
2d4	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
2e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
3a1	¿Te has perdido clases durante el curso?	0=No 1=Sí
3b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
3c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
3d1	¿Cuántas clases?	1=Entre 0 i 10 2=Entre 11 i 20 3= más de 20 clases
3e1	¿ Cual fué la razón ?	1=Porque no quisistes 2=Alguien te lo impidió 3=Algo te lo impidió
3f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
3a2	¿Te has perdido clases durante el curso?	0=No 1=Sí
3b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
3c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
3d2	¿Cuántas clases?	1=Entre 0 i 10 2=Entre 11 i 20 3= más de 20 clases
3e2	¿ Cual fué la razón ?	1=Porque no quisistes 2=Alguien te lo impidió 3=Algo te lo impidió
3f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
3a3	¿Te has perdido clases durante el curso?	0=No 1=Sí
3b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
3c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
3d3	¿Cuántas clases?	1=Entre 0 i 10 2=Entre 11 i 20 3= más de 20 clases
3e3	¿ Cual fué la razón ?	1=Porque no quisistes 2=Alguien te lo impidió 3=Algo te lo impidió
3f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

3a4	¿Te has perdido clases durante el curso?	0=No 1=Sí
3b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
3c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
3d4	¿Cuántas clases?	1=Entre 0 i 10 2=Entre 11 i 20 3= más de 20 clases
3e4	¿ Cual fué la razón ?	1=Porque no quisistes 2=Alguien te lo impidió 3=Algo te lo impidió
3f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
4a1	¿Alguna vez has experimentado un cambio en tu aspecto físico con el que no te has sentido a gusto (te han salido granos, has perdido algún diente, etc.)?	0=No 1=Sí
4b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
4c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
4d1	¿Cómo fue?	1=Cambio involuntario 2=Cambio voluntario
4e1	¿Cómo te afectó?	-3=Muy negativamente-2= Bastante negativamente -1=Poco negativamente 0=Ni negativamente ni positivamente 1=Positivamente 2=Muy positivamente
4a2	¿Alguna vez has experimentado un cambio en tu aspecto físico con el que no te has sentido a gusto (te han salido granos, has perdido algún diente, etc.)?	0=No 1=Sí
4b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
4c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
4d2	¿Cómo fue?	1=Cambio involuntario 2=Cambio voluntario
4e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
4a3	¿Alguna vez has experimentado un cambio en tu aspecto físico con el que no te has sentido a gusto (te han salido granos, has perdido algún diente, etc.)?	0=No 1=Sí
4b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
4c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
4d3	¿Cómo fue?	1=Cambio involuntario 2=Cambio voluntario

4e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
4a4	¿Alguna vez has experimentado un cambio en tu aspecto físico con el que no te has sentido a gusto (te han salido granos, has perdido algún diente, etc.)?	0=No 1=Sí
4b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
4c4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
4d4	¿Cómo fue?	1=Cambio involuntario 2=Cambio voluntario
4e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
5a1	¿Te has escapado de donde vivías durante un periodo de tiempo superior a un día?	0=No 1=Sí
5b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
5c1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
5d1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
5e1	¿De donde?	1= De casa de mis padres 2= de casa de unos familiares 3 De casa de acogida 4= Del centro de internamiento
5f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
5a2	¿Te has escapado de donde vivías durante un periodo de tiempo superior a un día?	0=No 1=Sí
5b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
5c2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
5d2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
5e2	¿De donde?	1= De casa de mis padres 2= de casa de unos familiares 3 De casa de acogida 4= Del centro de internamiento
5f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

5a3	¿Te has escapado de donde vivías durante un periodo de tiempo superior a un día?	0=No 1=Sí
5b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
5c3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
5d3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
5e3	¿De donde?	1= De casa de mis padres 2= de casa de unos familiares 3 De casa de acogida 4= Del centro de internamiento
5f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
5a4	¿Te has escapado de donde vivías durante un periodo de tiempo superior a un día?	0=No 1=Sí
5b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
5c4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
5d4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
5e4	¿De donde?	1= De casa de mis padres 2= de casa de unos familiares 3 De casa de acogida 4= Del centro de internamiento
5f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
6a1	¿Te has trasladado a un lugar nuevo para vivir (calle, barrio, ciudad, país...)?	0=No 1=Sí
6b1	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
6c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
6d1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
6e1	¿Cambiastes de....?	1=Vivienda 2= Calle 3=Barrio 4=Ciudad 5=País 6= Pueblo
6f1	¿Con quién?	1=Con mi familia 2=Con mis amigos 3=Con otras personas 4=Solo
6g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

6a2	¿Te has trasladado a un lugar nuevo para vivir (calle, barrio, ciudad, país...)?	0=No 1=Sí
6b2	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
6c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
6d2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
6e2	¿Cambiastes de....?	1=Vivienda 2= Calle 3=Barrio 4=Ciudad 5=País 6= Pueblo
6f2	¿Con quién?	1=Con mi familia 2=Con mis amigos 3=Con otras personas 4=Solo
6g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
6a3	¿Te has trasladado a un lugar nuevo para vivir (calle, barrio, ciudad, país...)?	0=No 1=Sí
6b3	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
6c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
6d3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
6e3	¿Cambiastes de....?	1=Vivienda 2= Calle 3=Barrio 4=Ciudad 5=País 6= Pueblo
6f3	¿Con quién?	1=Con mi familia 2=Con mis amigos 3=Con otras personas 4=Solo
6g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
6a4	¿Te has trasladado a un lugar nuevo para vivir (calle, barrio, ciudad, país...)?	0=No 1=Sí
6b4	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
6c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
6d4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
6e4	¿Cambiastes de....?	1=Vivienda 2= Calle 3=Barrio 4=Ciudad 5=País 6= Pueblo
6f4	¿Con quién?	1=Con mi familia 2=Con mis amigos 3=Con otras personas 4=Solo
6g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
7a1	¿Has ingresado en un centro de menores?	0=No 1=Sí

7b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
7c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
7d1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
7e1	¿De que tipo?	1= Centro de menores 3 a18 años infancia régimen abierto (CRAE, etc...) 2= Centro de menores jóvenes 12 a 18 régimen abierto (CREI, etc...) 3= Centro de acogida 4= Centro de justicia Juvenil régimen cerrado (Segre,etc...) 5=Piso tutelado
7f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
7a2	¿Has ingresado en un centro de menores?	0=No 1=Sí
7b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
7c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
7d2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
7e2	¿De que tipo?	1= Centro de menores 3 a18 años infancia régimen abierto (CRAE, etc...) 2= Centro de menores jóvenes 12 a 18 régimen abierto (CREI, etc...) 3= Centro de acogida 4= Centro de justicia Juvenil régimen cerrado (Segre,etc...) 5=Piso tutelado
7f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
7a3	¿Has ingresado en un centro de menores?	0=No 1=Sí
7b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
7c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
7d3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
7e3	¿De que tipo?	1= Centro de menores 3 a18 años infancia régimen abierto (CRAE, etc...) 2= Centro de menores jóvenes 12 a 18 régimen abierto (CREI, etc...) 3= Centro de acogida 4= Centro de justicia Juvenil régimen cerrado (Segre,etc...) 5=Piso tutelado
7f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
7a4	¿Has ingresado en un centro de menores?	0=No 1=Sí

7b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
7c4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
7d4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
7e4	¿De que tipo?	1= Centro de menores 3 a18 años infancia régimen abierto (CRAE, etc...) 2= Centro de menores jóvenes 12 a 18 régimen abierto (CREI, etc...) 3= Centro de acogida 4= Centro de justicia Juvenil régimen cerrado (Segre,etc...) 5=Piso tutelado
7f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
8a1	¿Has tenido algún familiar cercano o amigo/a encarcelado/a o con problemas con la ley (p.e. detenido, denunciado)?	0=No 1=Sí
8b1	¿Quién estuvo en la carcel o con problemas con la ley?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo /a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a
8c1	¿Estuvo encarcelado, detenido o denunciado?	1=Encarcelado 2=Detenido 3=Denunciado
8d1	¿Durante cuánto tiempo?	1=Durante horas 2= Durante días 3=Durante Semanas 4=Durante meses 5=Durante años
8e1	¿Cuántas veces le pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 4=Cuatro veces 5=Cinco veces 6=Seis veces 7=Siete veces 8=Ocho veces 9=Nueve veces 10=Diez veces 11=Más de 10 veces
8f1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
8g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
8a2	¿Has tenido algún familiar cercano o amigo/a encarcelado/a o con problemas con la ley (p.e. detenido, denunciado)?	0=No 1=Sí
8b2	¿Quién estuvo en la carcel o con problemas con la ley?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo /a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a

8c2	¿Estuvo encarcelado, detenido o denunciado?	1=Encarcelado 2=Detenido 3=Denunciado
8d2	¿Durante cuánto tiempo?	1=Durante horas 2= Durante dias 3=Durante Semanas 4=Durante meses 5=Durante años
8e2	¿Cuántas veces le pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 4=Cuatro veces 5=Cinco veces 6=Seis veces 7=Siete veces 8=Ocho veces 9=Nueve veces 10=Diez veces 11=Más de 10 veces
8f2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
8g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
8a3	¿Has tenido algún familiar cercano o amigo/a encarcelado/a o con problemas con la ley (p.e. detenido, denunciado)?	0=No 1=Sí
8b3	¿Quién estuvo en la carcel o con problemas con la ley?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo /a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a
8c3	¿Estuvo encarcelado, detenido o denunciado?	1=Encarcelado 2=Detenido 3=Denunciado
8d3	¿Durante cuánto tiempo?	1=Durante horas 2= Durante dias 3=Durante Semanas 4=Durante meses 5=Durante años
8e3	¿Cuántas veces le pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 4=Cuatro veces 5=Cinco veces 6=Seis veces 7=Siete veces 8=Ocho veces 9=Nueve veces 10=Diez veces 11=Más de 10 veces
8f3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
8g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
8a4	¿Has tenido algún familiar cercano o amigo/a encarcelado/a o con problemas con la ley (p.e. detenido, denunciado)?	0=No 1=Sí
8b4	¿Quién estuvo en la carcel o con problemas con la ley?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo /a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a
8c4	¿Estuvo encarcelado, detenido o denunciado?	1=Encarcelado 2=Detenido 3=Denunciado
8d4	¿Durante cuánto tiempo?	1=Durante horas 2= Durante dias 3=Durante Semanas 4=Durante meses 5=Durante años
8e4	¿Cuántas veces le pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 4=Cuatro veces

		5=Cinco veces 9=Nueve veces	6=Seis veces 10=Diez veces	7=Siete veces 11=Más de 10 veces	8=Ocho veces
8f4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa			
8g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.			
9a1	¿Tus padres se han separado o divorciado?	0=No 1=Sí			
9b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa			
9c1	¿Cuántas veces pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces			
9d1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente			
9e1	¿padre ha vuelto a tener pareja?	666= No lo sé 0= Padre NO ha vuelto a tener pareja 1= Padre ha vuelto a tener pareja 2=Padre ha vuelto a tener más de una pareja			
9f1	¿madre ha vuelto a tener pareja?	666= No lo sé 0= Madre NO ha vuelto a tener pareja 1= Madre ha vuelto a tener pareja 2=Madre ha vuelto a tener más de una pareja			
9a2	¿Tus padres se han separado o divorciado?	0=No 1=Sí			
9b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa			
9c2	¿Cuántas veces pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces			
9d2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente			
9e2	¿padre ha vuelto a tener pareja?	666= No lo sé 0= Padre NO ha vuelto a tener pareja 1= Padre ha vuelto a tener pareja 2=Padre ha vuelto a tener más de una pareja			
9f2	¿madre ha vuelto a tener pareja?	666= No lo sé 0= Madre NO ha vuelto a tener pareja 1= Madre ha vuelto a tener pareja 2=Madre ha vuelto a tener más de una pareja			
9a3	¿Tus padres se han separado o divorciado?	0=No 1=Sí			
9b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa			
9c3	¿Cuántas veces pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces			
9d3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente			

9e3	¿padre ha vuelto a tener pareja?	666= No lo sé 0= Padre NO ha vuelto a tener pareja 1= Padre ha vuelto a tener pareja 2=Padre ha vuelto a tener más de una pareja
9f3	¿madre ha vuelto a tener pareja?	666= No lo sé 0= Madre NO ha vuelto a tener pareja 1= Madre ha vuelto a tener pareja 2=Madre ha vuelto a tener más de una pareja
9a4	¿Tus padres se han separado o divorciado?	0=No 1=Sí
9b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
9c4	¿Cuántas veces pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
9d4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
9e4	¿padre ha vuelto a tener pareja?	666= No lo sé 0= Padre NO ha vuelto a tener pareja 1= Padre ha vuelto a tener pareja 2=Padre ha vuelto a tener más de una pareja
9f4	¿madre ha vuelto a tener pareja?	666= No lo sé 0= Madre NO ha vuelto a tener pareja 1= Madre ha vuelto a tener pareja 2=Madre ha vuelto a tener más de una pareja
10a1	¿En tu familia habeis necesitado ayuda de los servicios sociales?	0=No 1=Sí
10b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
10c1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
10d1	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
10e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
10a2	¿En tu familia habeis necesitado ayuda de los servicios sociales?	0=No 1=Sí
10b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
10c2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
10d2	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
10e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

10a3	¿En tu familia habeis necesitado ayuda de los servicios sociales?	0=No 1=Sí
10b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
10c3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
10d3	Con que frecuencia?	1= Una única vez una semana al mes 2= Más de un día a la semana 3=Más de un mes al año 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
10e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
10a4	¿En tu familia habeis necesitado ayuda de los servicios sociales?	0=No 1=Sí
10b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
10c4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
10d4	Con que frecuencia?	1= Una única vez una semana al mes 2= Más de un día a la semana 3=Más de un mes al año 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
10e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
11a1	¿Has tenido que ir alguna vez al psiquiatra/psicólogo?	0=No 1=Sí
11b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
11c1	¿Cual fue el motivo?	1=Trastorn externalitzant 2=Trastorn internalitzant 3=Trastorn cognitiu
11d1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
11e1	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 3= Una vez al año 4= Una vez al mes 5=Una vez a la semana
11f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
11a2	¿Has tenido que ir alguna vez al psiquiatra/psicólogo?	0=No 1=Sí
11b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
11c2	¿Cual fue el motivo?	1=Trastorn externalitzant 2=Trastorn internalitzant 3=Trastorn cognitiu
11d2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
11e2	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 3= Una vez al año 4= Una vez al mes 5=Una vez a la semana

11f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
11a3	¿Has tenido que ir alguna vez al psiquiatra/psicólogo?	0=No 1=Sí
11b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
11c3	¿Cual fue el motivo?	1=Trastorn externalitzant 2=Trastorn internalitzant 3=Trastorn cognitiu
11d3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
11e3	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 3= Una vez al año 4= Una vez al mes 5=Una vez a la semana
11f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
11a4	¿Has tenido que ir alguna vez al psiquiatra/psicólogo?	0=No 1=Sí
11b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
11c4	¿Cual fue el motivo?	1=Trastorn externalitzant 2=Trastorn internalitzant 3=Trastorn cognitiu
11d4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
11e4	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 3= Una vez al año 4= Una vez al mes 5=Una vez a la semana
11f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
12a1	¿Has estado enfermo en el hospital o te han operado?	0=No 1=Sí
12b1	¿Que te pasó?	1=Coma etílico o sobredosis 2=Intento de Suicidio 3=Accidente 4=Agresión 5=Infección 6=Apendicitis 7=intervención 8=Lesión 9=Control periódico 10=Enfermedad 11=Tuvo un bebé 12= Reacción alérgica 13=Adicción
12c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
12d1	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
12e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
12a2	¿Has estado enfermo en el hospital o te han operado?	0=No 1=Sí

12b2	¿Que te pasó?	1=Coma etílico o sobredosis 2=Intento de Suicidio 3=Accident 4=Agresión 5=Infección 6=Apendicitis 7=intervención 8=Lesión 9=Control periódico 10=Enfermedad 11=Tuvo un bebé 12= Reacción alérgica 13=Adicción
12c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
12d2	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
12e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
12a3	¿Has estado enfermo en el hospital o te han operado?	0=No 1=Sí
12b3	¿Que te pasó?	1=Coma etílico o sobredosis 2=Intento de Suicidio 3=Accident 4=Agresión 5=Infección 6=Apendicitis 7=intervención 8=Lesión 9=Control periódico 10=Enfermedad 11=Tuvo un bebé 12= Reacción alérgica 13=Adicción
12c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
12d3	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
12e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
12a4	¿Has estado enfermo en el hospital o te han operado?	0=No 1=Sí
12b4	¿Que te pasó?	1=Coma etílico o sobredosis 2=Intento de Suicidio 3=Accident 4=Agresión 5=Infección 6=Apendicitis 7=intervención 8=Lesión 9=Control periódico 10=Enfermedad 11=Tuvo un bebé 12= Reacción alérgica 13=Adicción
12c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
12d4	Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
12e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

13a1	¿Has sido víctima de un desastre natural, como un terremoto, etc.?	0=No 1=Sí
13b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
13c1	Con que frecuencia?	1= Una única vez una semana al mes 2= Más de un día a la semana 3=Más de un mes al año 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
13d1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
13a2	¿Has sido víctima de un desastre natural, como un terremoto, etc.?	0=No 1=Sí
13b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
13c2	Con que frecuencia?	1= Una única vez una semana al mes 2= Más de un día a la semana 3=Más de un mes al año 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
13d2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
13a3	¿Has sido víctima de un desastre natural, como un terremoto, etc.?	0=No 1=Sí
13b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
13c3	Con que frecuencia?	1= Una única vez una semana al mes 2= Más de un día a la semana 3=Más de un mes al año 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
13d3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
13a4	¿Has sido víctima de un desastre natural, como un terremoto, etc.?	0=No 1=Sí
13b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
13c4	Con que frecuencia?	1= Una única vez una semana al mes 2= Más de un día a la semana 3=Más de un mes al año 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
13d4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

14a1	¿Has vivido como te desalojaban de la vivienda donde vivías ?	0=No 1=Sí
14b1	¿Con quién vivías?	1=Con mi familia 2=Con mis amigos 3=Con otras personas 4=Solo
14c1	¿Que tipo de vivienda?	1=Un piso o casa de la familia o tuya De un sitio de la calle 2= Un piso o casa ocupada 3= 7=Otro
14d1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
14e1	Con que frecuencia?	1=Una única vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
14f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
14a2	¿Has vivido como te desalojaban de la vivienda donde vivías ?	0=No 1=Sí
14b2	¿Con quién vivías?	1=Con mi familia 2=Con mis amigos 3=Con otras personas 4=Solo
14c2	¿Que tipo de vivienda?	1=Un piso o casa de la familia o tuya De un sitio de la calle 2= Un piso o casa ocupada 3= 7=Otro
14d2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
14e2	Con que frecuencia?	1=Una única vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
14f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
14a3	¿Has vivido como te desalojaban de la vivienda donde vivías ?	0=No 1=Sí
14b3	¿Con quién vivías?	1=Con mi familia 2=Con mis amigos 3=Con otras personas 4=Solo
14c3	¿Que tipo de vivienda?	1=Un piso o casa de la familia o tuya De un sitio de la calle 2= Un piso o casa ocupada 3= 7= Otro
14d3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
14e3	Con que frecuencia?	1=Una única vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
14f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
14a4	¿Has vivido como te desalojaban de la vivienda donde vivías ?	0=No 1=Sí

14b4	¿Con quién vivías?	1=Con mi familia 2=Con mis amigos 3=Con otras personas 4=Solo
14c4	¿Que tipo de vivienda?	1=Un piso o casa de la familia o tuya 2= Un piso o casa ocupada 3= De un sitio de la calle 7=Otro
14d4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
14e4	Con que frecuencia?	1=Una única vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
14f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
15a1	¿Has tenido un accidente grave (quemaduras, accidente en un vehículo, incendio, explosión, etc.)?	0=No 1=Sí
15b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
15c1	¿Cuántas veces te ha pasado?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
15d1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
15a2	¿Has tenido un accidente grave (quemaduras, accidente en un vehículo, incendio, explosión, etc.)?	0=No 1=Sí
15b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
15c2	¿Cuántas veces te ha pasado?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
15d2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
15a3	¿Has tenido un accidente grave (quemaduras, accidente en un vehículo, incendio, explosión, etc.)?	0=No 1=Sí
15b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
15c3	¿Cuántas veces te ha pasado?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
15d3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
15a4	¿Has tenido un accidente grave (quemaduras, accidente en un vehículo, incendio, explosión, etc.)?	0=No 1=Sí

15b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
15c4	¿Cuántas veces te ha pasado?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
15d4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
16a1	¿Ha muerto un familiar cercano o amigo (padre, madre, hermano, abuelo, tío...) ?	0=No 1=Sí
16b1	¿Quién?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 12=Compañero de clase 13= Vecino 14=Pareja de mi tío/a 15=Bisabuelo/a
16c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
16d1	¿Que le pasó?	15=Muerte natural 10=Enfermedad 3=Accidente 2=Suicidio 4=Víctima agresión 1=Sobredosis 7=A causa de una pelea 666=No lo sabe
16e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
16a2	¿Ha muerto un familiar cercano o amigo (padre, madre, hermano, abuelo, tío...) ?	0=No 1=Sí
16b2	¿Quién?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 12=Compañero de clase 13= Vecino 14=Pareja de mi tío/a 15=Bisabuelo/a
16c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
16d2	¿Que le pasó?	15=Muerte natural 10=Enfermedad 3=Accidente 2=Suicidio 4=Víctima agresión 1=Sobredosis 7=A causa de una pelea 666=No lo sabe
16e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
16a3	¿Ha muerto un familiar cercano o amigo (padre, madre, hermano, abuelo, tío...) ?	0=No 1=Sí

16b3	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 12=Compañero de clase 13= Vecino 14=Pareja de mi tío/a 15=Bisabuelo/a
16c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
16d3	¿Que le pasó?	15=Muerte natural 10=Enfermedad 3=Accidente 2=Suicidio 4=Víctima agresión 1=Sobredosis 7=A causa de una pelea 666=No lo sabe
16e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
16a4	¿Ha muerto un familiar cercano o amigo (padre, madre, hermano, abuelo, tío...) ?	0=No 1=Sí
16b4	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 12=Compañero de clase 13= Vecino 14=Pareja de mi tío/a 15=Bisabuelo/a
16c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
16d4	¿Que le pasó?	15=Muerte natural 10=Enfermedad 3=Accidente 2=Suicidio 4=Víctima agresión 1=Sobredosis 7=A causa de una pelea 666=No lo sabe
16e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
17a1	Chico: ¿Alguna vez has dejado embarazada a una chica? Chica: ¿Alguna vez te has quedado embarazada?	0=No 1=Sí
17b1	¿Con quién te sucedió?	1=Madre/padre 3=Hermana/o 6=Amiga/o 7=Prima/o 8=Pareja propia 9=Pareja de mi padre o madre 10= Menor no conocido 13=Vecino/a 20= Adulto no conocido
17c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
17d1	¿Cuantas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces 666=No lo sé
17e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

17a2	Chico: ¿Alguna vez has dejado embarazada a una chica? Chica: ¿Alguna vez te has quedado embarazada?	0=No 1=Sí
17b2	¿Con quién te sucedió?	1=Madre/padre 3=Hermana/o 6=Amiga/o 7=Prima/o 8=Pareja propia 9=Pareja de mi padre o madre 10= Menor no conocido 13=Vecino/a 20= Adulto no conocido
17c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
17d2	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces 666=No lo sé
17e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
17a3	Chico: ¿Alguna vez has dejado embarazada a una chica? Chica: ¿Alguna vez te has quedado embarazada?	0=No 1=Sí
17b3	¿Con quién te sucedió?	1=Madre/padre 3=Hermana/o 6=Amiga/o 7=Prima/o 8=Pareja propia 9=Pareja de mi padre o madre 10= Menor no conocido 13=Vecino/a 20= Adulto no conocido
17c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
17d3	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces 666=No lo sé
17e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
17a4	Chico: ¿Alguna vez has dejado embarazada a una chica? Chica: ¿Alguna vez te has quedado embarazada?	0=No 1=Sí
17b4	¿Con quién te sucedió?	1=Madre/padre 3=Hermana/o 6=Amiga/o 7=Prima/o 8=Pareja propia 9=Pareja de mi padre o madre 10= Menor no conocido 13=Vecino/a 20= Adulto no conocido
17c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
17d4	¿Cuántas veces te ha pasado?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces 666=No lo sé
17e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

18a1	¿Has roto la relación con alguien importante para tí (familiares, amigos, pareja, etc...)?	0=No 1=Sí
18b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
18c1	¿Con quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo 8=Pareja propia 12=Compañero 16=Profesor
18d1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
18e1	¿Quien rompió?	1= Rompí yo 2= Rompió la otra persona 3=Por mútuo acuerdo 4=Se acabó
18a2	¿Has roto la relación con alguien importante para tí (familiares, amigos, pareja, etc...)?	0=No 1=Sí
18b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
16c2	¿Con quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo 8=Pareja propia 12=Compañero 16=Profesor
18d2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
18e2	¿Quien rompió?	1= Rompí yo 2= Rompió la otra persona 3=Por mútuo acuerdo 4=Se acabó
18a3	¿Has roto la relación con alguien importante para tí (familiares, amigos, pareja, etc...)?	0=No 1=Sí
18b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
18c3	¿Con quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo 8=Pareja propia 12=Compañero 16=Profesor
18d3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
18e3	¿Quien rompió?	1= Rompí yo 2= Rompió la otra persona 3=Por mútuo acuerdo 4=Se acabó
18a4	¿Has roto la relación con alguien importante para tí (familiares, amigos, pareja, etc...)?	0=No 1=Sí

18b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
18c4	¿Con quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo 8=Pareja propia 12=Compañero 16=Profesor
18d4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
18e4	¿Quien rompió?	1= Rompí yo 2= Rompió la otra persona 3=Por mútuo acuerdo 4=Se acabó
19a1	¿Algún familiar cercano o amigo tiene o ha tenido una enfermedad física (cancer, etc.) o mental grave (depresión, demencia, etc.)?	0=No 1=Sí
19b1	¿Quien?	1=Madre 2=Padre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 7=Primo
19c1	¿Que tipo de enfermedad?	1=Enfermedad física 2=Enfermedad Mental 3= Enfermedad física i mental
19d1	¿Has convivido con la persona?	0=No 1=Sí
19e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
19a2	¿Algún familiar cercano o amigo tiene o ha tenido una enfermedad física (cancer, etc.) o mental grave (depresión, demencia, etc.)?	0=No 1=Sí
19b2	¿Quien?	1=Madre 2=Padre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 7= Primo
19c2	¿Que tipo de enfermedad?	1=Enfermedad física 2=Enfermedad Mental 3= Enfermedad física i mental
19d2	¿Has convivido con la persona?	0=No 1=Sí
19e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

19a3	¿Algún familiar cercano o amigo tiene o ha tenido una enfermedad física (cancer, etc.) o mental grave (depresión, demencia, etc.)?	0=No 1=Sí
19b3	¿Quien?	1=Madre 2=Padre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 7=Primo
19c3	¿Que tipo de enfermedad?	1=Enfermedad física 2=Enfermedad Mental 3= Enfermedad física i mental
19d3	¿Has convivido con la persona?	0=No 1=Sí
19e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
19a4	¿Algún familiar cercano o amigo tiene o ha tenido una enfermedad física (cáncer, etc.) o mental grave (depresión, demencia, etc.)?	0=No 1=Sí
19b4	¿Quien?	1=Madre 2=Padre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 7=Primo
19c4	¿Qué tipo de enfermedad?	1=Enfermedad física 2=Enfermedad Mental 3= Enfermedad física i mental
19d4	¿Has convivido con la persona?	0=No 1=Sí
19e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
20a1	¿Alguna vez han perdido el trabajo tu padre, madre o familiar no progenitor que sostenía la familia?	0=No 1=Sí
20b1	¿Qué personas?	1=Padre 2=Madre 3=Familiar no progenitor que sostenía la familia 40=Padre y Madre
20c1	¿Cuánto tiempo estuvo parado/a?	3=Durante Semanas 4=Durante meses 5=Durante años 666=No lo sabe
20d1	¿Recibisteis ayuda?	1= De familiares/amigos 2= De los servicios sociales 3=De familiares/amigos y servicios sociales 4= Prestación de desempleo 0= No recibimos ninguna ayuda 666=No lo sabe
20e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

20a2	¿Alguna vez han perdido el trabajo tu padre, madre o familiar no progenitor que sostenía la familia?	0=No 1=Sí
20b2	¿Qué personas?	1=Padre 2=Madre 31=Familiar no progenitor que sostenía la familia 40=Padre y Madre
20c2	¿Cuánto tiempo estuvo parado/a?	3=Durante Semanas 4=Durante meses 5=Durante años 666=No lo sabe
20d2	¿Recibisteis ayuda?	1= De familiares/amigos 2= De los servicios sociales 3=De familiares/amigos y servicios sociales 4= Prestación de desempleo 0= No recibimos ninguna ayuda 666=No lo sabe
20e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
20a3	¿Alguna vez han perdido el trabajo tu padre, madre o familiar no progenitor que sostenía la familia?	0=No 1=Sí
20b3	¿Qué personas?	1=Padre 2=Madre 31=Familiar no progenitor que sostenía la familia 40=Padre y Madre
20c3	¿Cuánto tiempo estuvo parado/a?	3=Durante Semanas 4=Durante meses 5=Durante años 666=No lo sabe
20d3	¿Recibisteis ayuda?	1= De familiares/amigos 2= De los servicios sociales 3=De familiares/amigos y servicios sociales 4= Prestación de desempleo 0= No recibimos ninguna ayuda 666=No lo sabe
20e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
20a4	¿Alguna vez han perdido el trabajo tu padre, madre o familiar no progenitor que sostenía la familia?	0=No 1=Sí
20b4	¿Qué personas?	1=Padre 2=Madre 31=Familiar no progenitor que sostenía la familia 40=Padre y Madre
20c4	¿Cuánto tiempo estuvo parado/a?	3=Durante Semanas 4=Durante meses 5=Durante años 666=No lo sabe
20d4	¿Recibisteis ayuda?	1= De familiares/amigos 2= De los servicios sociales 3=De familiares/amigos y servicios sociales 4= Prestación de desempleo 0= No recibimos ninguna ayuda 666=No lo sabe
20e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

21a1	¿Alguna persona ha venido a vivir con tu familia o se ha ido de casa (pareja de los padres, abuelos, etc.)?	0=No 1=Sí
21b1	¿Se ha ido o ha venido?	1=Se ha ido 2=Ha venido
21c1	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 17=Amigo de progenitor 20=Adulto no conocido 21= Parientes o conocidos
21d1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
21e1	¿Durante cuánto tiempo?	1= Una única vez 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
21f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
21a2	¿Alguna persona ha venido a vivir con tu familia o se ha ido de casa (pareja de los padres, abuelos, etc.)?	0=No 1=Sí
21b2	¿Se ha ido o ha venido?	1=Se ha ido 2=Ha venido
21c2	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 17=Amigo de progenitor 20=Adulto no conocido 21= Parientes o conocidos
21d2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
21e2	¿Durante cuánto tiempo?	1= Una única vez 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
21f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
21a3	¿Alguna persona ha venido a vivir con tu familia o se ha ido de casa (pareja de los padres, abuelos, etc.)?	0=No 1=Sí
21b3	¿Se ha ido o ha venido?	1=Se ha ido 2=Ha venido
21c3	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 17=Amigo de progenitor 20=Adulto no conocido 21= Parientes o conocidos

21d3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
21e3	¿Durante cuánto tiempo?	1= Una única vez una semana al mes 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
21f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
21a4	¿Alguna persona ha venido a vivir con tu familia o se ha ido de casa (pareja de los padres, abuelos, etc.)?	0=No 1=Sí
21b4	¿Se ha ido o ha venido?	1=Se ha ido 2=Ha venido
21c4	¿Quién?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 17=Amigo de progenitor 20=Adulto no conocido 21= Parientes o conocidos
21d4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
21e4	¿Durante cuánto tiempo?	1= Una única vez una semana al mes 2= Más de un día a la semana 3=Más de una semana al mes 4= Más de un mes al año 5=Más de un año
21f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
22a1	¿Alguna vez no te han dejado participar o te han expulsado de una actividad?	0=No 1=Sí
22b1	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
22c1	¿Dónde te ha pasado?	1=En la familia 2=En el grupo de amigos 3=En la escuela 4=En el trabajo 5=En la institución (centro) 6=En el equipo de futbol
22d1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
22e1	¿Quién lo hizo?	1=Padre 2=Madre 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 12=Compañero/a 16=Profesor 18=Director del centro 20=Adulto no conocido 23=Profesionales de justicia 30=Adolescente no conocido 40=Padre y madre

22f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
22a2	¿Alguna vez no te han dejado participar o te han expulsado de una actividad?	0=No 1=Sí
22b2	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
22c2	¿Dónde te ha pasado?	1=En la familia 2=En el grupo de amigos 3=En la escuela 4=En el trabajo 5=En la institución (centro) 6=En el equipo de futbol
22d2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
22e2	¿Quién lo hizo?	1=Padre 2=Madre 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 12=Compañero/a 16=Profesor 18=Director del centro 20=Adulto no conocido 23=Profesionales de justicia 30=Adolescente no conocido 40=Padre y madre
22f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
22a3	¿Alguna vez no te han dejado participar o te han expulsado de una actividad?	0=No 1=Sí
22b3	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
22c3	¿Dónde te ha pasado?	1=En la familia 2=En el grupo de amigos 3=En la escuela 4=En el trabajo 5=En la institución (centro) 6=En el equipo de futbol
22d3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
22e3	¿Quién lo hizo?	1=Padre 2=Madre 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 12=Compañero/a 16=Profesor 18=Director del centro 20=Adulto no conocido 23=Profesionales de justicia 30=Adolescente no conocido 40=Padre y madre
22f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
22a4	¿Alguna vez no te han dejado participar o te han expulsado de una actividad?	0=No 1=Sí

22b4	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
22c4	¿Dónde te ha pasado?	1=En la familia 2=En el grupo de amigos 3=En la escuela 4=En el trabajo 5=En la institución (centro) 6=En el equipo de futbol
22d4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
22e4	¿Quién lo hizo?	1=Padre 2=Madre 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 7=Primo/a 8=Pareja propia 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 12=Compañero/a 16=Profesor 18=Director del centro 20=Adulto no conocido 23=Profesionales de justicia 30=Adolescente no conocido 40=Padre y madre
22f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
23a1	¿Te han influido u obligado a hacer algo que no querías (robar, burlarse de alguien, pegar, etc.)?	0=No 1=Sí
23b1	¿Te viste influido/a u obligado/a?	1=Influido 2=Obligado
23c1	¿A qué?	1=A robar 2=A pegar a alguien 3=A buscar pelea con alguien 4=A burlarse de alguien 4=A burlarse de alguien 5= A fumar porros 6=A drogarse 7=A practicar sexo 8= A violar a alguien 9=A practicar sexo sin protección 10=A trabajar siendo menor de edad 11=A dejar a mi pareja 12=A otras cosas
23d1	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
23e1	¿Dónde te ha pasado?	3=En la escuela 2= En la calle 4=En el trabajo 1=En la familia 5=En una institución 6=Fuera del barrio o pueblo donde vivía 7=Otro
23f1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
23g1	¿Quién te influyó u obligó a hacerlo?	1=Padre 2=Madre 19=Tutor legal 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 4=Tío/a 7=Primo 6=Amigo/a 12=Compañero 8=Pareja propia 22=Pareja del hermano 23=Profesionales de justicia 13= Vecino/a 90=Desconocido 40=Padre y madre 0=Nadie, me vi obligado por las circunstancias
23h1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
23i1	¿Con amenazas?	1=Me amenazaron para hacerlo 2= No me amenazaron para hacerlo 0=Lo hice por iniciativa propia

23a2	¿Te han influido u obligado a hacer algo que no querías (robar, burlarse de alguien, pegar, etc.)?	0=No 1=Sí
23b2	¿Te viste influido/a u obligado/a?	1=Influido 2=Obligado
23c2	¿A qué?	1=A robar 2=A pegar a alguien 3=A buscar pelea con alguien 4=A burlarse de alguien 4=A burlarse de alguien 5= A fumar porros 6=A drogarse 7=A practicar sexo 8= A violar a alguien 9=A practicar sexo sin protección 10=A trabajar siendo menor de edad 11=A dejar a mi pareja 12=A otras cosas
23d2	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
23e2	¿Dónde te ha pasado?	3=En la escuela 2= En la calle 4=En el trabajo 1=En la familia 5=En una institución 6=Fuera del barrio o pueblo donde vivía 7=Otro
23f2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
23g2	¿Quién te influyó u obligó a hacerlo?	1=Padre 2=Madre 19=Tutor legal 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 4=Tío/a 7=Primo 6=Amigo/a 12=Compañero 8=Pareja propia 22=Pareja del hermano 23=Profesionales de justicia 13= Vecino/a 90=Desconocido 40=Padre y madre 0=Nadie, me vi obligado por las circunstancias
23h2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
23i2	¿Con amenazas?	1=Me amenazaron para hacerlo 2= No me amenazaron para hacerlo 0=Lo hice por iniciativa propia
23a3	¿Te han influido u obligado a hacer algo que no querías (robar, burlarse de alguien, pegar, etc.)?	0=No 1=Sí
23b3	¿Te viste influido/a u obligado/a?	1=Influido 2=Obligado
23c3	¿A qué?	1=A robar 2=A pegar a alguien 3=A buscar pelea con alguien 4=A burlarse de alguien 4=A burlarse de alguien 5= A fumar porros 6=A drogarse 7=A practicar sexo 8= A violar a alguien 9=A practicar sexo sin protección 10=A trabajar siendo menor de edad 11=A dejar a mi pareja 12=A otras cosas
23d3	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces

23e3	¿Dónde te ha pasado?	3=En la escuela familia vivía 2= En la calle 5=En una institución 7=Otro 4=En el trabajo 6=Fuera del barrio o pueblo donde 1=En la familia 1=En la
23f3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
23g3	¿Quién te influyó o obligó a hacerlo?	1=Padre 2=Madre 19=Tutor legal 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 4=Tío/a 7=Primo 6=Amigo/a 12=Compañero 8=Pareja propia 22=Pareja del hermano 23=Profesionales de justicia 13=Vecino/a 90=Desconocido 40=Padre y madre 0=Nadie, me vi obligado por las circunstancias
23h3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
23i3	¿Con amenazas?	1=Me amenazaron para hacerlo 2= No me amenazaron para hacerlo 0=Lo hice por iniciativa propia
23a4	¿Te han influido o obligado a hacer algo que no querías (robar, burlarse de alguien, pegar, etc.)?	0=No 1=Sí
23b4	¿Te viste influido/a u obligado/a?	1=Influido 2=Obligado
23c4	¿A qué?	1=A robar 2=A pegar a alguien 3=A buscar pelea con alguien 4=A burlarse de alguien 4=A burlarse de alguien 5= A fumar porros 6=A drogarse 7=A practicar sexo 8= A violar a alguien 9=A practicar sexo sin protección 10=A trabajar siendo menor de edad 11=A dejar a mi pareja 12=A otras cosas
23d4	¿Cuántas veces?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
23e4	¿Dónde te ha pasado?	3=En la escuela familia vivía 2= En la calle 5=En una institución 7=Otro 4=En el trabajo 6=Fuera del barrio o pueblo donde 1=En la familia 1=En la
23f4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
23g4	¿Quién te influyó u obligó a hacerlo?	1=Padre 2=Madre 19=Tutor legal 9=Pareja del padre 10=Pareja de la Madre 4=Tío/a 7=Primo 6=Amigo/a 12=Compañero 8=Pareja propia 22=Pareja del hermano 23=Profesionales de justicia 13=Vecino/a 90=Desconocido 40=Padre y madre 0=Nadie, me vi obligado por las circunstancias

23h4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
23i4	¿Con amenazas?	1=Me amenazaron para hacerlo 2= No me amenazaron para hacerlo 0=Lo hice por iniciativa propia
24a1	¿Alguna vez te han acusado, denunciado o detenido por robar, agredir, amenazar, destrozar cosas, etc.?	0=No 1=Sí
24b1	Acusado, denunciado o detenido?	1=Acusado 2= Denunciado 3=Detenido
24c1	¿Por qué motivo?	1=Por robar 2=Por pegar a alguien 13=Por destrozar cosas 14=Por amenazar 15=Por matar 8=Por agresión sexual 9=Por tenencia de drogas 12= Por otros motivos
24d1	¿Estabas bajo los efectos de las drogas o el alcohol?	0=No 1=Sí
24e1	¿Lo hiciste para conseguir dinero para drogas o alcohol?	0=No 1=Sí
24f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
24a2	¿Alguna vez te han acusado, denunciado o detenido por robar, agredir, amenazar, destrozar cosas, etc.?	0=No 1=Sí
24b2	Acusado, denunciado o detenido?	1=Acusado 2= Denunciado 3=Detenido
24c2	¿Por qué motivo?	1=Por robar 2=Por pegar a alguien 13=Por destrozar cosas 14=Por amenazar 15=Por matar 8=Por agresión sexual 9=Por tenencia de drogas 12= Por otros motivos
24d2	¿Estabas bajo los efectos de las drogas o el alcohol?	0=No 1=Sí
24e2	¿Lo hiciste para conseguir dinero para drogas o alcohol?	0=No 1=Sí
24f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
24a3	¿Alguna vez te han acusado, denunciado o detenido por robar, agredir, amenazar, destrozar cosas, etc.?	0=No 1=Sí
24b3	Acusado, denunciado o detenido?	1=Acusado 2= Denunciado 3=Detenido
24c3	¿Por qué motivo?	1=Por robar 2=Por pegar a alguien 13=Por destrozar cosas 14=Por amenazar 15=Por matar 8=Por agresión sexual 9=Por tenencia de drogas 12= Por otros motivos

24d3	¿Estabas bajo los efectos de las drogas o el alcohol?	0=No 1=Sí
24e3	¿Lo hiciste para conseguir dinero para drogas o alcohol?	0=No 1=Sí
24f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
24a4	¿Alguna vez te han acusado, denunciado o detenido por robar, agredir, amenazar, destrozar cosas, etc.?	0=No 1=Sí
24b4	Acusado, denunciado o detenido?	1=Acusado 2= Denunciado 3=Detenido
24c4	¿Por qué motivo?	1=Por robar 2=Por pegar a alguien 13=Por destrozar cosas 14=Por amenazar 15=Por matar 8=Por agresión sexual 9=Por tenencia de drogas 25= Por mandar una foto comprometida a alguien 26= Por ir borracho fuera del centro 12= Por conducción temeraria
24d4	¿Estabas bajo los efectos de las drogas o el alcohol?	0=No 1=Sí
24e4	¿Lo hiciste para conseguir dinero para drogas o alcohol?	0=No 1=Sí
24f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
25a1	¿Alguna vez has tenido problemas con personas cercanas a ti (malestar, desconfianza, discusiones, reñir mucho, etc.)?	0=No 1=Sí
25b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
25c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Cuantitativa
25d1	¿Con quién?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 8=pareja 6=Amigo/a 12=Compañero/a 7=Primo/a 4=Tío/a 16=Profesor/a 5=abuelo/a 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 58=Conocidos de la calle o barrio
25e1	¿Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
25f1	¿Fue como consecuencia del consumo de drogas o alcohol?	0=No 1=Sí
25g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
25a2	¿Alguna vez has tenido problemas con personas cercanas a ti (malestar, desconfianza, discusiones, reñir mucho, etc.)?	0=No 1=Sí
25b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa

25c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Cuantitativa
25d2	¿Con quién?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 8=pareja 6=Amigo/a 12=Compañero/a 7=Primo/a 4=Tío/a 16=Profesor/a 5=abuelo/a 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 58=Conocidos de la calle o barrio
25e2	¿Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
25f2	¿Fue como consecuencia del consumo de drogas o alcohol?	0=No 1=Sí
25g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
25a3	¿Alguna vez has tenido problemas con personas cercanas a ti (malestar, desconfianza, discusiones, reñir mucho, etc.)?	0=No 1=Sí
25b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
25c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Cuantitativa
25d3	¿Con quién?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 8=pareja 6=Amigo/a 12=Compañero/a 7=Primo/a 4=Tío/a 16=Profesor/a 5=abuelo/a 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 58=Conocidos de la calle o barrio
25e3	¿Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
25f3	¿Fue como consecuencia del consumo de drogas o alcohol?	0=No 1=Sí
25g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
25a4	¿Alguna vez has tenido problemas con personas cercanas a ti (malestar, desconfianza, discusiones, reñir mucho, etc.)?	0=No 1=Sí
25b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
25c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Cuantitativa
25d4	¿Con quién?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 8=pareja 6=Amigo/a 12=Compañero/a 7=Primo/a 4=Tío/a 16=Profesor/a 5=abuelo/a 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 58=Conocidos de la calle o barrio
25e4	¿Con que frecuencia?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día

25f4	¿Fue como consecuencia del consumo de drogas o alcohol?	0=No 1=Sí
25g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
26a1	¿Tus familiares han discutido entre ellos con chillidos, insultos, amenazas, etc.?	0=No 1=Sí
26b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
26c1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Cuantitativa
26d1	¿Quién discutía?	1=Entre los padres 2= Entre los padres y hermanos 3=Entre hermanos 4=Entre padres y tíos 5=Entre padres y abuelos 11=Entre hermanos y abuelos 6=Entre hermanos y tíos 7=Entre abuelos 8=Entre padres y primos 9= Entre progenitores y vecinos 10=Entre progenitores y desconocidos
26e1	¿Con que frecuencia?	2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
26f1	¿Mientras tú estabas presente?	0=No 1=Sí
26g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
26a2	¿Tus familiares han discutido entre ellos con chillidos, insultos, amenazas, etc.?	0=No 1=Sí
26b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
26c2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Cuantitativa
26d2	¿Quién discutía?	1=Entre los padres 2= Entre los padres y hermanos 3=Entre hermanos 4=Entre padres y tíos 5=Entre padres y abuelos 11=Entre hermanos y abuelos 6=Entre hermanos y tíos 7=Entre abuelos 8=Entre padres y primos 9= Entre progenitores y vecinos 10=Entre progenitores y desconocidos
26e2	¿Con que frecuencia?	2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
26f2	¿Mientras tu estabas presente?	0=No 1=Sí
26g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv
26a3	¿Tus familiares han discutido entre ellos con chillidos, insultos, amenazas, etc.?	0=No 1=Sí
26b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
26c3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Cuantitativa

26d3	¿Quién discutía?	1=Entre los padres 2= Entre los padres y hermanos 3=Entre hermanos 4=Entre padres y tíos 5=Entre padres y abuelos 11=Entre hermanos y abuelos 6=Entre hermanos y tíos 7=Entre abuelos 8=Entre padres y primos 9= Entre progenitores y vecinos 10=Entre progenitores y desconocidos
26e3	¿Con que frecuencia?	2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
26f3	¿Mientras tu estabas presente?	0=No 1=Sí
26g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
26a4	¿Tus familiares han discutido entre ellos con chillidos, insultos, amenazas, etc.?	0=No 1=Sí
26b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
26c4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Cuantitativa
26d4	¿Quién discutía?	1=Entre los padres 2= Entre los padres y hermanos 3=Entre hermanos 4=Entre padres y tíos 5=Entre padres y abuelos 11=Entre hermanos y abuelos 6=Entre hermanos y tíos 7=Entre abuelos 8=Entre padres y primos 9= Entre progenitores y vecinos 10=Entre progenitores y desconocidos
26e4	¿Con que frecuencia?	2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
26f4	¿Mientras tú estabas presente?	0=No 1=Sí
26g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
27a1	¿Te has cambiado de escuela o instituto por alguna razón extraordinaria como cambiar de lugar donde vivías?	0=No 1=Sí
27b1	¿Cuántas veces?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
27c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
27d1	¿En qué momento del curso?	1=A principio de curso 2=A mediados de curso 3=A final de curso 666=No lo recuerdo
27e1	¿En qué nivel académico?	1=En mí mismo nivel académico 2=En un nivel inferior 3=En un nivel superior 666= No lo recuerdo
27f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

27a2	¿Te has cambiado de escuela o instituto por alguna razón extraordinaria como cambiar de lugar donde vivías?	0=No 1=Sí
27b2	¿Cuántas veces?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
27c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
27d2	¿En qué momento del curso?	1=A principio de curso 2=A mediados de curso 3=A final de curso 666=No lo recuerdo
27e2	¿En qué nivel académico?	1=En mi mismo nivel académico 2=En un nivel inferior 3=En un nivel superior 666= No lo recuerdo
27f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
27a3	¿Te has cambiado de escuela o instituto por alguna razón extraordinaria como cambiar de lugar donde vivías?	0=No 1=Sí
27b3	¿Cuántas veces?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
27c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Cuantitativa
27d3	¿En qué momento del curso?	1=A principio de curso 2=A mediados de curso 3=A final de curso 666=No lo recuerdo
27e3	¿En qué nivel académico?	1=En mi mismo nivel académico 2=En un nivel inferior 3=En un nivel superior 666= No lo recuerdo
27f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
27a4	¿Te has cambiado de escuela o instituto por alguna razón extraordinaria como cambiar de lugar donde vivías?	0=No 1=Sí
27b4	¿Cuántas veces?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
27c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
27d4	¿En que momento del curso?	1=A principio de curso 2=A mediados de curso 3=A final de curso 666=No lo recuerdo
27e4	¿En que nivel académico?	1=En mi mismo nivel académico 2=En un nivel inferior 3=En un nivel superior 666= No lo recuerdo
27f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

28a1	¿Has estado en acogida o viviendo con personas que no eran tus padres?	0=No 1=Sí, en acogida 2=Sí, viviendo con familiares cercanos 3= Sí, viviendo con familiares que no conocia 4=Sí, viviendo con personas que no conocia
28b1	¿Con quien?	1=Con una familia de acogida 2=En un centro de acogida 3=Con mis hermanos 5= Con mis abuelos 4=Con mis tios 6=Con mis amigos 90=Con desconocidos 57=Con familiares lejanos
28c1	¿Cuántas veces?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
28d1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
28e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
28a2	¿Has estado en acogida o viviendo con personas que no eran tus padres?	0=No 1=Sí, en acogida 2=Sí, viviendo con familiares cercanos 3= Sí, viviendo con familiares que no conocia 4=Sí, viviendo con personas que no conocia
28b2	¿Con quien?	1=Con una familia de acogida 2=En un centro de acogida 3=Con mis hermanos 5= Con mis abuelos 4=Con mis tios 6=Con mis amigos 90=Con desconocidos 57=Con familiares lejanos
28c2	¿Cuántas veces?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
28d2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
28e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
28a3	¿Has estado en acogida o viviendo con personas que no eran tus padres?	0=No 1=Sí, en acogida 2=Sí, viviendo con familiares cercanos 3= Sí, viviendo con familiares que no conocia 4=Sí, viviendo con personas que no conocia
28b3	¿Con quien?	1=Con una familia de acogida 2=En un centro de acogida 3=Con mis hermanos 5= Con mis abuelos 4=Con mis tios 6=Con mis amigos 90=Con desconocidos 57=Con familiares lejanos
28c3	¿Cuántas veces?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
28d3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
28e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

28a4	¿Has estado en acogida o viviendo con personas que no eran tus padres?	0=No 1=Sí, en acogida 2=Sí, viviendo con familiares cercanos 3= Sí, viviendo con familiares que no conocia 4=Sí, viviendo con personas que no conocia
28b4	¿Con quien?	1=Con una familia de acogida 2=En un centro de acogida 3=Con mis hermanos 5= Con mis abuelos 4=Con mis tios 6=Con mis amigos 90=Con desconocidos 57=Con familiares lejanos
28c4	¿Cuántas veces?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
28d4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
28e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
29a1	¿Alguna vez te han agredido violentamente?	0=No 1=Sí
29b1	¿Quién te pegó?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 22=Pareja de hermana/o 32=Adolescente conocido 30=Adolescente no conocido 27=Adulto conocido 20=Adulto no conocido 33=Policia
29c1	¿Te dejó marca en el cuerpo o lesiones graves?	2=Me produjo lesiones graves 1=Me dejó marcas en el cuerpo sin lesiones graves 0=No me dejó marcas en el cuerpo ni lesiones graves
29d1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
29e1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
29f1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
29g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
29a2	¿Alguna vez te han agredido violentamente?	0=No 1=Sí
29b2	¿Quién te pegó?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 22=Pareja de hermana/o 32=Adolescente conocido 30=Adolescente no conocido 27=Adulto conocido 20=Adulto no conocido 33=Policia
29c2	¿Te dejó marca en el cuerpo o lesiones graves?	2=Me produjo lesiones graves 1=Me dejó marcas en el cuerpo sin lesiones graves 0=No me dejó marcas en el cuerpo ni lesiones graves
29d2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa

29e2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
29f2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
29g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
29a3	¿Alguna vez te han agredido violentamente?	0=No 1=Sí
29b3	¿Quién te pegó?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 22=Pareja de hermana/o 32=Adolescente conocido 30=Adolescente no conocido 27=Adulto conocido 20=Adulto no conocido 33=Policia
29c3	¿Te dejó marca en el cuerpo o lesiones graves?	2=Me produjo lesiones graves 1=Me dejó marcas en el cuerpo sin lesiones graves 0=No me dejó marcas en el cuerpo ni lesiones graves
29d3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
29e3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
29f3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
29g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
29a4	¿Alguna vez te han agredido violentamente?	0=No 1=Sí
29b4	¿Quién te pegó?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 22=Pareja de hermana/o 32=Adolescente conocido 30=Adolescente no conocido 27=Adulto conocido 20=Adulto no conocido 33=Policia
29c4	¿Te dejó marca en el cuerpo o lesiones graves?	2=Me produjo lesiones graves 1=Me dejó marcas en el cuerpo sin lesiones graves 0=No me dejó marcas en el cuerpo ni lesiones graves
29d4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
29e4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
29f4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 30=Más de 3 veces
29g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
30a1	¿Te han tocado tus partes sexuales o han tenido relaciones sexuales contigo obligándote a hacerlo?	0=No 1=Sí

30b1	¿Quién lo hizo?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 22=Pareja de hermana/o 32=Adolescente conocido 30=Adolescente no conocido 27=Adulto conocido 20=Adulto no conocido 33=Policia
30c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
30d1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
30e1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
30f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
30a2	¿Te han tocado tus partes sexuales o han tenido relaciones sexuales contigo obligándote a hacerlo?	0=No 1=Sí
30b2	¿Quién lo hizo?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 22=Pareja de hermana/o 32=Adolescente conocido 30=Adolescente no conocido 27=Adulto conocido 20=Adulto no conocido 33=Policia
30c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
30d2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
30e2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
30f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
30a3	¿Te han tocado tus partes sexuales o han tenido relaciones sexuales contigo obligándote a hacerlo?	0=No 1=Sí
30b3	¿Quién lo hizo?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 22=Pareja de hermana/o 32=Adolescente conocido 30=Adolescente no conocido 27=Adulto conocido 20=Adulto no conocido 33=Policia

30c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
30d3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
30e3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
30f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
30a4	¿Te han tocado tus partes sexuales o han tenido relaciones sexuales contigo obligándote a hacerlo?	0=No 1=Sí
30b4	¿Quién lo hizo?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 9=Pareja del padre 10=Pareja de la madre 22=Pareja de hermana/o 32=Adolescente conocido 30=Adolescente no conocido 27=Adulto conocido 20=Adulto no conocido 33=Policia
30c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
30d4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
30e4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
30f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
31a1	¿Te has pegado con alguien?	0=No 1=Sí
31b1	¿Con quién te sucedió?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 7=Primo/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 30=Adolescente no conocido 32=Adolescente conocido 16=Profesor 33=Policia 10=Pareja de la madre 21=Pariente o conocido
31c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
31d1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
31e1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
31f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

31a2	¿Te has pegado con alguien?	0=No 1=Sí
31b2	¿Con quién te sucedió?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 7=Primo/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 30=Adolescente no conocido 32=Adolescente conocido 16=Profesor 33=Policia 10=Pareja de la madre 21=Pariente o conocido
31c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
31d2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
30e2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
31f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
31a3	¿Te has pegado con alguien?	0=No 1=Sí
31b3	¿Con quién te sucedió?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 7=Primo/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 30=Adolescente no conocido 32=Adolescente conocido 16=Profesor 33=Policia 10=Pareja de la madre 21=Pariente o conocido
31c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
31d3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
31e3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
31f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
31a4	¿Te has pegado con alguien?	0=No 1=Sí
31b4	¿Con quién te sucedió?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 7=Primo/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 30=Adolescente no conocido 32=Adolescente conocido 16=Profesor 33=Policia 10=Pareja de la madre 21=Pariente o conocido
31c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
31d4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
31e4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día

31f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
32a1	¿Te han amenazado, acosado, humillado o te han insultado gravemente en persona o por las redes sociales?	0=No 1=Sí
32b1	¿Qué te sucedió?	1=Amenazado en persona 2=Amenazado por las redes sociales 3=Acosado en persona 4=Acosado por las redes sociales 5=Humillado en persona 6=Humillado por las redes sociales 7=Insultado en persona 8=Insultado por las redes sociales
32c1	¿Con quién te sucedió?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 30=Adolescente no conocido 32=Adolescente conocido 33=Policia
32d1	¿Que edad tenias cuando te pasó?	Quantitativa
32e1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
32f1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
32g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
32h1	¿Alguien más se enteró o lo sabe? En público / delante de otras personas o en privado	3=Lo denuncié 1=No lo denuncié pero alguien más se senteró/lo sabe 0=No lo denuncié ni nadie más se enteró/lo sabe
32a2	¿Te han amenazado, acosado, humillado o te han insultado gravemente en persona o por las redes sociales?	0=No 1=Sí
32b2	¿Qué te sucedió?	1=Amenazado en persona 2=Amenazado por las redes sociales 3=Acosado en persona 4=Acosado por las redes sociales 5=Humillado en persona 6=Humillado por las redes sociales 7=Insultado en persona 8=Insultado por las redes sociales
32c2	¿Con quién te sucedió?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 30=Adolescente no conocido 32=Adolescente conocido 33=Policia

32d2	¿Que edad tenias cuando te pasó?	Quantitativa
32e2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
32f2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
32g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
32h2	¿Alguien más se enteró o lo sabe? En público / delante de otras personas o en privado	3=Lo denuncié 1=No lo denuncié pero alguien más se senteró/lo sabe 0=No lo denuncié ni nadie más se enteró/lo sabe
32a3	¿Te han amenazado, acosado, humillado o te han insultado gravemente en persona o por las redes sociales?	0=No 1=Sí
32b3	¿Qué te sucedió?	1=Amenazado en persona 2=Amenazado por las redes sociales 3=Acosado en persona 4=Acosado por las redes sociales 5=Humillado en persona 6=Humillado por las redes sociales 7=Insultado en persona 8=Insultado por las redes sociales
32c3	¿Con quién te sucedió?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 30=Adolescente no conocido 32=Adolescente conocido 33=Policia
32d3	¿Que edad tenias cuando te pasó?	Quantitativa
32e3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
32f3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
32g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv
32h3	¿Alguien más se enteró o lo sabe? En público / delante de otras personas o en privado	3=Lo denuncié 1=No lo denuncié pero alguien más se senteró/lo sabe 0=No lo denuncié ni nadie más se enteró/lo sabe
32a4	¿Te han amenazado, acosado, humillado o te han insultado gravemente en persona o por las redes sociales?	0=No 1=Sí
32b4	¿Qué te sucedió?	1=Amenazado en persona 2=Amenazado por las redes sociales 3=Acosado en persona 4=Acosado por las redes sociales 5=Humillado en persona 6=Humillado por las redes sociales 7=Insultado en persona 8=Insultado por las redes sociales

32c4	¿Con quién te sucedió?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 7=Primo/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigos/as 12=Compañeros/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 30=Adolescente no conocido 32=Adolescente conocido 33=Policia
32d4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
32e4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
32f4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
32g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv
32h4	¿Alguien más se enteró o lo sabe? En público / delante de otras personas o en privado	3=Lo denuncié 1=No lo denuncié pero alguien más se senteró/lo sabe 0=No lo denuncié ni nadie más se enteró/lo sabe
33a1	¿Has llevado ropa sin lavar o has comido menos de 3 veces al día?	0=No 1=Sí
33b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
33c1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
33d1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
33e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
33a2	¿Has llevado ropa sin lavar o has comido menos de 3 veces al día?	0=No 1=Sí
33b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
33c2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
33d2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
33e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
33a3	¿Has llevado ropa sin lavar o has comido menos de 3 veces	0=No 1=Sí

	al día?	
33b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
33c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
33d3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
33e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
33a4	¿Has llevado ropa sin lavar o has comido menos de 3 veces al día?	0=No 1=Sí
33b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
33c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
33d4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
33e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
34a1	¿Has presenciado como 2 personas se pegaban (p.e. entre los padres, tu padre a tu madre, entre amigos)?	0=No 1=Sí
34b1	¿Qué personas?	1=Entre los padres 12= Mi padre a mi madre 13= Mi madre a mi padre 14= Mis hermanos/as a mis padres 26= Alguno de mis padres a alguno de mis hermanos 15=Algún hermano/a a otro hermano/a 16=Alguno de los padres a los abuelos 27=Alguno de los hermanos a los abuelos 17=Otros familiares entre sí 18=Entre amigos 19=Entre amigos y desconocidos 20=Entre desconocidos 21=Entre mi pareja y otras personas 22=Un familiar a un profesor 23=Un familiar a un conocido 24=Un familiar a alguien de mi familia 25= Un familiar a un amigo mio
34c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
34d1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
34e1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 9= Al menos una vez al año 2=Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
34f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

34a2	¿Has presenciado como 2 personas se pegaban (p.e. entre los padres, tu padre a tu madre, entre amigos)?	0=No 1=Sí
34b2	¿Qué personas?	1=Entre los padres 12= Mi padre a mi madre 13= Mi madre a mi padre 14= Mis hermanos/as a mis padres 26= Alguno de mis padres a alguno de mis hermanos 15=Algún hermano/a a otro hermano/a 16=Alguno de los padres a los abuelos 27=Alguno de los hermanos a los abuelos 17=Otros familiares entre sí 18=Entre amigos 19=Entre amigos y desconocidos 20=Entre desconocidos 21=Entre mi pareja y otras personas 22=Un familiar a un profesor 23=Un familiar a un conocido 24=Un familiar a alguien de mi familia 25= Un familiar a un amigo mio
34c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
34d2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
34e2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 9= Al menos una vez al año 2=Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
34f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
34a3	¿Has presenciado como 2 personas se pegaban (p.e. entre los padres, tu padre a tu madre, entre amigos)?	0=No 1=Sí
34b3	¿Qué personas?	1=Entre los padres 12= Mi padre a mi madre 13= Mi madre a mi padre 14= Mis hermanos/as a mis padres 26= Alguno de mis padres a alguno de mis hermanos 15=Algún hermano/a a otro hermano/a 16=Alguno de los padres a los abuelos 27=Alguno de los hermanos a los abuelos 17=Otros familiares entre sí 18=Entre amigos 19=Entre amigos y desconocidos 20=Entre desconocidos 21=Entre mi pareja y otras personas 22=Un familiar a un profesor 23=Un familiar a un conocido 24=Un familiar a alguien de mi familia 25= Un familiar a un amigo mio
34c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
34d3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
34e3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 9= Al menos una vez al año 2=Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
34f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

34a4	¿Has presenciado como 2 personas se pegaban (p.e. entre los padres, tu padre a tu madre, entre amigos)?	0=No 1=Sí
34b4	¿Qué personas?	1=Entre los padres 12= Mi padre a mi madre 13= Mi madre a mi padre 14= Mis hermanos/as a mis padres 26= Alguno de mis padres a alguno de mis hermanos 15=Algún hermano/a a otro hermano/a 16=Alguno de los padres a los abuelos 27=Alguno de los hermanos a los abuelos 17=Otros familiares entre sí 18=Entre amigos 19=Entre amigos y desconocidos 20=Entre desconocidos 21=Entre mi pareja y otras personas 22=Un familiar a un profesor 23=Un familiar a un conocido 24=Un familiar a alguien de mi familia 25= Un familiar a un amigo mio
34c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
34d4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
34e4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 9= Al menos una vez al año 2=Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
34f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
35a1	¿Has convivido con familiares o amigos que bebían alcohol, fumaban porros o consumían droga?	0=No 1=Sí
35b1	¿Quién tomaba alguna de estas sustancias?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 7=Primo/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 12=Compañeros/as de clase 9=Pareja del padre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 10=Pareja de la madre 20=Adulto no conocido 19=Tutor legal 777=No lo quiere decir 59=Otro
35c1	¿Qué tomaba?	14=Alcohol 3=Cocaína 1=Canabis (porros) 11=Drogas inhalantes (Cola) 15=Alcohol y porros 5=Metaanfetaminas (Cristal,éxtasis,MDMA) 7=Opiaceos analgésicos (Heroína) 8=Benzodiazepina (Rivotril, Roche) 16=Porros y cocaína 17=Cocaina i Metaanfetaminas 18=Alcohol, cocaína i metaanfitaminas 19= Alcohol, cannabis, cocaina i metaanfetamina 20=Alcohol y cocaina 21= Mentaanfetaminas y benzodiacepinas
35d1	¿Con qué frecuencia tomaba?	5=Al menos una vez al día 4=Al menos una vez a la semana 3=Al menos una vez al mes 2=Al menos una vez al año
35e1	¿Cuántas unidades tomaban, consumían o fumaban?	1=Una 2=Dos 3=Tres 4=Cuatro 5=Cinco 6=Seis 7=Siete 8=Ocho 9=Nueve 10=Diez 11=Más de diez

35f1	¿Que edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
35g1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
35h1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
35a2	¿Has convivido con familiares o amigos que bebían alcohol, fumaban porros o consumían droga?	0=No 1=Sí
35b2	¿Quien tomaba alguna de estas sustancias?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 7=Primo/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 12=Compañeros/as de clase 9=Pareja del padre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 10=Pareja de la madre 20=Adulto no conocido 19=Tutor legal 777=No lo quieredecir 59=Otro
35c2	¿Qué tomaba?	14=Alcohol 3=Cocaína 1=Canabis (porros) 11=Drogas inhalantes (Cola) 15=Alcohol y porros 5=Metaanfetaminas (Cristal,éxtasis,MDMA) 7=Opiaceos analgésicos (Heroína) 8=Benzodiazepina (Rivotril, Roche) 16=Porros y cocaína 17=Cocaina i Metaanfetaminas 18=Alcohol, cocaína i metaanfitaminas 19= Alcohol, cannabis, cocaina i metaanfetamina 20=Alcohol y cocaína 21= Mentaanfetaminas y benzodiacepinas
35d2	¿Con qué frecuencia tomaba?	5=Al menos una vez al día 4=Al menos una vez a la semana 3=Al menos una vez al mes 2=Al menos una vez al año
35e2	¿Cuántas unidades tomaban, consumían o fumaban?	1=Una 2=Dos 3=Tres 4=Cuatro 5=Cinco 6=Seis 7=Siete 8=Ocho 9=Nueve 10=Diez 11=Más de diez
35f2	¿Que edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
35g2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
35h2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
35a3	¿Has convivido con familiares o amigos que bebían alcohol, fumaban porros o consumían droga?	0=No 1=Sí
35b3	¿Quien tomaba alguna de estas sustancias?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 7=Primo/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 12=Compañeros/as de clase 9=Pareja del padre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 10=Pareja de la madre 20=Adulto no conocido 19=Tutor legal 777=No lo quieredecir 59=Otro

35c3	¿Qué tomaba?	14=Alcohol 3=Cocaína 1=Canabis (porros) 11=Drogas inhalantes (Cola) 15=Alcohol y porros 5=Metaanfetaminas (Cristal,éxtasis,MDMA) 7=Opiaceos analgésicos (Heroína) 8=Benzodiazepina (Rivotril, Roche) 16=Porros y cocaína 17=Cocaina i Metaanfetaminas 18=Alcohol, cocaína i metaanfitaminas 19= Alcohol, cannabis, cocaina i metaanfetamina 20=Alcohol y cocaina 21= Mentaanfetaminas y benzodiacepinas
35d3	¿Con qué frecuencia tomaba?	5=Al menos una vez al día 4=Al menos una vez a la semana 3=Al menos una vez al mes 2=Al menos una vez al año
35e3	¿Cuántas unidades tomaban, consumían o fumaban?	1=Una 2=Dos 3=Tres 4=Cuatro 5=Cinco 6=Seis 7=Siete 8=Ocho 9=Nueve 10=Diez 11=Más de diez
35f3	¿Que edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
35g3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
35h3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
35a4	¿Has convivido con familiares o amigos que bebían alcohol, fumaban porros o consumían droga?	0=No 1=Sí
35b4	¿Quien tomaba alguna de estas sustancias?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tío/a 7=Primo/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 12=Compañeros/as de clase 9=Pareja del padre 11=Hijo de la pareja del progenitor/a 10=Pareja de la madre 20=Adulto no conocido 19=Tutor legal 777=No lo quiere decir 59=Otro
35c4	¿Qué tomaba?	14=Alcohol 3=Cocaína 1=Canabis (porros) 11=Drogas inhalantes (Cola) 15=Alcohol y porros 5=Metaanfetaminas (Cristal,éxtasis,MDMA) 7=Opiaceos analgésicos (Heroína) 8=Benzodiazepina (Rivotril, Roche) 16=Porros y cocaína 17=Cocaina i Metaanfetaminas 18=Alcohol, cocaína i metaanfitaminas 19= Alcohol, cannabis, cocaina i metaanfetamina 20=Alcohol y cocaina 21= Mentaanfetaminas y benzodiacepinas
35d4	¿Con qué frecuencia tomaba?	5=Al menos una vez al día 4=Al menos una vez a la semana 3=Al menos una vez al mes 2=Al menos una vez al año
35e4	¿Cuántas unidades tomaban, consumían o fumaban?	1=Una 2=Dos 3=Tres 4=Cuatro 5=Cinco 6=Seis 7=Siete 8=Ocho 9=Nueve 10=Diez 11=Más de diez

35f4	¿Que edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
35g4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
35h4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
36a1	¿Has visto alguna vez a alguien gravemente herido, que le hayan matado o que se haya suicidado?	0=No 1=Sí
36b1	¿Qué le pasó?	1=Gravemente herido 3=Muerto 2=Suicidio
36c1	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 7=Primo/a 6=Amigo/a 12=Compañero/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 50=Adolescente no conocido 52=Adolescente conocido 59=Otro
36d1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
36e1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
36f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
36g1	¿Cuántas veces te pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 4=Cuatro veces 5=Cinco veces 6=Seis veces 7=Siete veces 8=Ocho veces 9=Nueve veces 10=Diez veces 11=Más de 10 veces
36a2	¿Has visto alguna vez a alguien gravemente herido, que le hayan matado o que se haya suicidado?	0=No 1=Sí
36b2	¿Qué le pasó?	1=Gravemente herido 3=Muerto 2=Suicidio
36c2	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 7=Primo/a 6=Amigo/a 12=Compañero/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 50=Adolescente no conocido 52=Adolescente conocido 59=Otro
36d2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
36e2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
36f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
36g2	¿Cuántas veces te pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 4=Cuatro veces 5=Cinco veces 6=Seis veces 7=Siete veces 8=Ocho veces 9=Nueve veces 10=Diez veces 11=Más de 10 veces

36a3	¿Has visto alguna vez a alguien gravemente herido, que le hayan matado o que se haya suicidado?	0=No 1=Sí
36b3	¿Qué le pasó?	1=Gravemente herido 3=Muerto 2=Suicidio
36c3	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 7=Primo/a 6=Amigo/a 12=Compañero/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 50=Adolescente no conocido 52=Adolescente conocido 59=Otro
36d3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
36e3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
36f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
36g3	¿Cuántas veces te pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 4=Cuatro veces 5=Cinco veces 6=Seis veces 7=Siete veces 8=Ocho veces 9=Nueve veces 10=Diez veces 11=Más de 10 veces
36a4	¿Has visto alguna vez a alguien gravemente herido, que le hayan matado o que se haya suicidado?	0=No 1=Sí
36b4	¿Qué le pasó?	1=Gravemente herido 3=Muerto 2=Suicidio
36c4	¿Quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 7=Primo/a 6=Amigo/a 12=Compañero/as de clase 8=Pareja 20=Adulto no conocido 27=Adulto conocido 50=Adolescente no conocido 52=Adolescente conocido 59=Otro
36d4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
36e4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
36f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
36g4	¿Cuántas veces te pasó?	1=Una vez 2=Dos veces 3=Tres veces 4=Cuatro veces 5=Cinco veces 6=Seis veces 7=Siete veces 8=Ocho veces 9=Nueve veces 10=Diez veces 11=Más de 10 veces
37a1	¿Te cuesta encontrar o no encuentras trabajo?	0=No 1=Sí
37b1	¿Cuanto tiempo hace desde que te pasa?	1=1 año 2=2 años 3=3 años 4=4 años 5=5 años 500=Más de 5 años
37c1	¿Cómo te afecta?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

37a2	¿Te cuesta encontrar o no encuentras trabajo?	0=No 1=Sí
37b2	¿Cuanto tiempo hace desde que te pasa?	1=1 año 2=2 años 3=3 años 4=4 años 5=5 años 500=Más de 5 años
37c2	¿Cómo te afecta?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
37a3	¿Te cuesta encontrar o no encuentras trabajo?	0=No 1=Sí
37b3	¿Cuanto tiempo hace desde que te pasa?	1=1 año 2=2 años 3=3 años 4=4 años 5=5 años 500=Más de 5 años
37c3	¿Cómo te afecta?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
37a4	¿Te cuesta encontrar o no encuentras trabajo?	0=No 1=Sí
37b4	¿Cuanto tiempo hace desde que te pasa?	1=1 año 2=2 años 3=3 años 4=4 años 5=5 años 500=Más de 5 años
37c4	¿Cómo te afecta?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
38a1	¿Has estado en comisaría o calabozo?	0=No 1=Sí
38b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
38c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte ?	Quantitativa
38d1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
38e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
38a2	¿Has estado en comisaría o calabozo?	0=No 1=Sí
38b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
38c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte ?	Quantitativa
38d2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
38e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
38a3	¿Has estado en comisaría o calabozo?	0=No 1=Sí

38b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
38c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte ?	Quantitativa
38d3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
38e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
38a4	¿Has estado en comisaría o calabozo?	0=No 1=Sí
38b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
38c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte ?	Quantitativa
38d4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
38e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
39a1	¿Durante un largo periodo de tiempo no has podido ver a personas importantes para ti?	0=No 1=Sí
39b1	¿A quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 70=Sobrino/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 12=Compañero/as de clase 8=Pareja 7=Primo/a 41=Padres 71=Familia 42=Todos los que eran importantes para mí
39c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
39d1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
39e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
39f1	¿Por que motivo?	1=Porque estaba internado 2= Porque vivia en otro país 3=Por decisión propia 4=Por otros motivos externos a ti 5=Por otros motivos
39a2	¿Durante un largo periodo de tiempo no has podido ver a personas importantes para ti?	0=No 1=Sí
39b2	¿A quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 70=Sobrino/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 12=Compañero/as de clase 8=Pareja 7=Primo/a 41=Padres 71=Familia 42=Todos los que eran importantes para mí

39c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
39d2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
39e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
39f2	¿Por que motivo?	1=Porque estaba internado 2= Porque vivía en otro país 3=Por decisión propia 4=Por otros motivos externos a ti 5=Por otros motivos
39a3	¿Durante un largo periodo de tiempo no has podido ver a personas importantes para ti?	0=No 1=Sí
39b3	¿A quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 70=Sobrino/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 12=Compañero/as de clase 8=Pareja 7=Primo/a 41=Padres 71=Familia 42=Todos los que eran importantes para mí
39c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
39d3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
39e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
39f3	¿Por que motivo?	1=Porque estaba internado 2= Porque vivía en otro país 3=Por decisión propia 4=Por otros motivos externos a ti 5=Por otros motivos
39a4	¿Durante un largo periodo de tiempo no has podido ver a personas importantes para ti?	0=No 1=Sí
39b4	¿A quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 70=Sobrino/a 4=Tío/a 5=Abuelo/a 6=Amigo/a 12=Compañero/as de clase 8=Pareja 7=Primo/a 41=Padres 71=Familia 42=Todos los que eran importantes para mí
39c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
39d4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
39e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
39f4	¿Por que motivo?	1=Porque estaba internado 2= Porque vivía en otro país 3=Por decisión propia 4=Por otros motivos externos a ti 5=Por otros motivos
40a1	¿Algunas vez has estado sin amigos de verdad?	0=No 1=Sí
40b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
40c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa

40d1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
40e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
40a2	¿Algunas vez has estado sin amigos de verdad?	0=No 1=Sí
40b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
40c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
40d2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
40e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
40a3	¿Algunas vez has estado sin amigos de verdad?	0=No 1=Sí
40b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
40c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
40d3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
40e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
40a4	¿Algunas vez has estado sin amigos de verdad?	0=No 1=Sí
40b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
40c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
40d4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 40=Más de 4 veces
40e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
41a1	¿Tus amigos o compañeros te han rechazado, ofendido, insultado, atado o abandonado?	0=No 1=Sí
41b1	¿Que te han hecho?	1=Rechazado 2=Ofendido 3=Maltratado 4=Abandonado 5=Me han hecho bullying
41c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa

41d1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
41e1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
41f1	¿Donde te pasó?	3=En la escuela 8=Fuera de la escuela
41g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
41a2	¿Tus amigos o compañeros te han rechazado, ofendido, insultado, maltratado o abandonado?	0=No 1=Sí
41b2	¿Que te han hecho?	1=Rechazado 2=Ofendido 3=Maltratado 4=Abandonado 5=Me han hecho bullying
41c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
41d2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
41e2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
41f2	¿Donde te pasó?	3=En la escuela 8=Fuera de la escuela
41g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
41a3	¿Tus amigos o compañeros te han rechazado, ofendido, insultado, maltratado o abandonado?	0=No 1=Sí
41b3	¿Que te han hecho?	1=Rechazado 2=Ofendido 3=Maltratado 4=Abandonado 5=Me han hecho bullying
41c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
41d3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
41e3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
41f3	¿Donde te pasó?	3=En la escuela 8=Fuera de la escuela
41g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
41a4	¿Tus amigos o compañeros te han rechazado, ofendido, insultado, maltratado o abandonado?	0=No 1=Sí

41b4	¿Que te han hecho?	1=Rechazado 2=Ofendido 3=Maltratado 4=Abandonado 5=Me han hecho bullying
41c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
41d4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
41e4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1=Una vez 2=Dos veces 3= tres veces 4= Cuatro veces 5= Cinco veces 50=Más de 5 veces
41f4	¿Donde te pasó?	3=En la escuela 8=Fuera de la escuela
41g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
42a1	¿Has vivido o vives en un barrio conflictivo (en el que hay muchas peleas, gente que consume drogas, agresiones, robos etc.)?	0=No 1=Sí
42b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
42c1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
42d1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
42a2	¿Has vivido o vives en un barrio conflictivo (en el que hay muchas peleas, gente que consume drogas, agresiones, robos etc.)?	0=No 1=Sí
42b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
42c2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
42d2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
42a3	¿Has vivido o vives en un barrio conflictivo (en el que hay muchas peleas, gente que consume drogas, agresiones, robos etc.)?	0=No 1=Sí
42b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
42c3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
42d3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
42a4	¿Has vivido o vives en un barrio conflictivo (en el que hay muchas peleas, gente que consume drogas, agresiones, robos etc.)?	0=No 1=Sí
42b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa

42c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
42d4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
43a1	¿En algún momento no has tenido el suficiente apoyo y cariño por parte de tus familiares?	0=No 1=Sí
43b1	¿Por parte de quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 8=Pareja 19=Tutor legal 78=Otros familiares 41=Padres
43c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
43d1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
43e1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
43f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
43a2	¿En algún momento no has tenido el suficiente apoyo y cariño por parte de tus familiares?	0=No 1=Sí
43b2	¿Por parte de quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 8=Pareja 19=Tutor legal 78=Otros familiares 41=Padres
43c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
43d2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
43e2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
43f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
43a3	¿En algún momento no has tenido el suficiente apoyo y cariño por parte de tus familiares?	0=No 1=Sí
43b3	¿Por parte de quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 8=Pareja 19=Tutor legal 78=Otros familiares con los que habria convivido 41=Padres
43c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa

43d3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
43e3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
43f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.
43a4	¿En algún momento no has tenido el suficiente apoyo y cariño por parte de tus familiares?	0=No 1=Sí
43b4	¿Por parte de quien?	1=Padre 2=Madre 3=Hermano/a 4=Tio/a 5=Abuelo/a 8=Pareja 19=Tutor legal 78=Otros familiares con los que habria convivido 41=Padres
43c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
43d4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
43e4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
43f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
44a1	¿Alguna vez no has podido asistir a un evento familiar importante como un entierro, boda o nacimiento porque alguna razón externa a tu voluntad te lo ha impedido?	0=No 1=Sí
44b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
44c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
44d1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
44e1	¿Cual fué el motivo?	1=Por mis padres o tutor legal 5=Por otros familiares con los que he convivido 3=Por normativa del centro en el que estaba 9= Por no tener los papeles legales 12=Por otros motivos 4=Porque estoy solo 2= Porque vivia en otro país 7=Porque me fuí de casa 8=Por estar en la calle
44f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivame

44a2	¿Alguna vez no has podido asistir a un evento familiar importante como un entierro, boda o nacimiento porque alguna razón externa a tu voluntad te lo ha impedido?	0=No 1=Sí
44b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
44c2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
44d2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
44e2	¿Cual fué el motivo?	1=Por mis padres o tutor legal 5=Por otros familiares con los que he convivido 3=Por normativa del centro en el que estaba 9= Por no tener los papeles legales 12=Por otros motivos 4=Porque estoy solo 2= Porque vivia en otro país 7=Porque me fuí de casa 8=Por estar en la calle
44f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
44a3	¿Alguna vez no has podido asistir a un evento familiar importante como un entierro, boda o nacimiento porque alguna razón externa a tu voluntad te lo ha impedido?	0=No 1=Sí
44b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
44c3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
44d3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
44e3	¿Cual fué el motivo?	1=Por mis padres o tutor legal 5=Por otros familiares 3=Por normativa del centro en el que estaba 9= Por no tener los papeles legales 12=Por otros motivos 4=Porque estoy solo 2= Porque vivia en otro país 7=Porque me fuí de casa 8=Por estar en la calle
44f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
44a4	¿Alguna vez no has podido asistir a un evento familiar importante como un entierro, boda o nacimiento porque alguna razón externa a tu voluntad te lo ha impedido?	0=No 1=Sí
44b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa

44c4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
44d4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
44e4	¿Cual fué el motivo?	1=Por mis padres o tutor legal 5=Por otros familiares con los que he convivido 3=Por normativa del centro en el que estaba 9= Por no tener los papeles legales 12=Por otros motivos 4=Porque estoy solo 2= Porque vivía en otro país 7=Porque me fuí de casa 8=Por estar en la calle
44f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
45a1	¿Alguna vez te han robado en persona o virtualmente?	0=No 1=Sí
45b1	¿Qué te pasó?	1=Robado en persona 2=Robado virtualment
45c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
45d1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
45e1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
45f1	¿Por parte de quien?	1=Padre 2=madre 41=Padres 29=Otros familiares 16=Profesor/a 6=Amigos/as 12=Compañero/a 90=Desconocidos 59=Otros 3=Hermano/a 13=vecino/a
45g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
45a2	¿Alguna vez te han robado en persona o virtualmente?	0=No 1=Sí
45b2	¿Qué te pasó?	1=Robado en persona 2=Robado virtualment
45c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
45d2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
45e2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
45f2	¿Por parte de quien?	1=Padre 2=madre 41=Padres 29=Otros familiares 16=Profesor/a 6=Amigos/as 12=Compañero/a 90=Desconocidos 59=Otros 3=Hermano/a 13=vecino/a

45g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
45a3	¿Alguna vez te han robado en persona o virtualmente?	0=No 1=Sí
45b3	¿Qué te pasó?	1=Robado en persona 2=Robado virtualment
45c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
45d3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
45e3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
45f3	¿Por parte de quien?	1=Padre 2=madre 41=Padres 29=Otros familiares 16=Profesor/a 6=Amigos/as 12=Compañero/a 90=Desconocidos 59=Otros 3=Hermano/a 13=vecino/a
45g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
45a4	¿Alguna vez te han robado en persona o virtualmente?	0=No 1=Sí
45b4	¿Qué te pasó?	1=Robado en persona 2=Robado virtualment
45c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
45d4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
45e4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
45f4	¿Por parte de quien?	1=Padre 2=madre 41=Padres 29=Otros familiares 16=Profesor/a 6=Amigos/as 12=Compañero/a 90=Desconocidos 59=Otros 3=Hermano/a 13=vecino/a
45g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
46a1	¿Has robado, agredido o acosado a alguien en persona, en internet o por las redes sociales?	0=No 1=Sí
46b1	¿Qué has hecho?	1=Robado 2=Agredido/pegado 16=Acoso no sexual 17=Acoso sexual 15=Matado 8=Violado 53=Maltrato psicológico
46c1	¿En persona, por internet o por las redes sociales?	1=En persona 2=En internet 3=En redes sociales

46d1	¿Por qué razón lo hiciste?	1=Por tener lo que otros tenían y yo no 2=Porque estaba bajo los efectos del alcohol o drogas 3=Porque me apetecía 4=Porque quería conseguir dinero para alcohol y drogas 5=Porque lo hacían mis amigos 6=Porque me obligaron a hacerlo 7=Porque perdí el control 8=Porque alguien agredió a un familiar, amigo o persona indefensa 9=Porque le debían dinero y no le querían pagar 10=Sin motivo 11=Para comer 14= Para defenderme
46e1	¿Que edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
46f1	¿Que edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
46g1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
46h1	¿Con agresión?	1=No, solo robar 2=Sí, con agresión 3=No, solo acosar 4= Sí, robar con uso de la fuerza
46i1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
46a2	¿Has robado, agredido o acosado a alguien en persona, en internet o por las redes sociales?	0=No 1=Sí
46b2	¿Qué has hecho?	1=Robado 2=Agredido/pegado 16=Acoso no sexual 17=Acoso sexual 15=Matado 8=Violado 53=Maltrato psicológico
46c2	¿En persona, por internet o por las redes sociales?	1=En persona 2=En internet 3=En redes sociales
46d2	¿Por qué razón lo hiciste?	1=Por tener lo que otros tenían y yo no 2=Porque estaba bajo los efectos del alcohol o drogas 3=Porque me apetecía 4=Porque quería conseguir dinero para alcohol y drogas 5=Porque lo hacían mis amigos 6=Porque me obligaron a hacerlo 7=Porque perdí el control 8=Porque alguien agredió a un familiar, amigo o persona indefensa 9=Porque le debían dinero y no le querían pagar 10=Sin motivo 11=Para comer 14= Para defenderme
46e2	¿Que edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
46f2	¿Que edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
46g2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
46h2	¿Con agresión?	1=No, solo robar 2=Sí, con agresión 3=No, solo acosar 4= Sí, robar con uso de la fuerza

46i2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
46a3	¿Has robado, agredido o acosado a alguien en persona, en internet o por las redes sociales?	0=No 1=Sí
46b3	¿Qué has hecho?	1=Robado 2=Agredido/pegado 16=Acoso no sexual 17=Acoso sexual 15=Matado 8=Violado 53=Maltrato psicológico
46c3	¿En persona, por internet o por las redes sociales?	1=En persona 2=En internet 3=En redes sociales
46d3	¿Por qué razón lo hiciste?	1=Por tener lo que otros tenían y yo no 2=Porque estaba bajo los efectos del alcohol o drogas 3=Porque me apetecía 4=Porque quería conseguir dinero para alcohol y drogas 5=Porque lo hacían mis amigos 6=Porque me obligaron a hacerlo 7=Porque perdí el control 8=Porque alguien agredió a un familiar, amigo o persona indefensa 9=Porque le debían dinero y no le querían pagar 10=Sin motivo 11=Para comer 14= Para defenderme
46e3	¿Que edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
46f3	¿Que edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
46g3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
46h3	¿Con agresión?	1=No, solo robar 2=Sí, con agresión 3=No, solo acosar 4= Sí, robar con uso de la fuerza
46i3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
46a4	¿Has robado, agredido o acosado a alguien en persona, en internet o por las redes sociales?	0=No 1=Sí
46b4	¿Qué has hecho?	1=Robado 2=Agredido/pegado 16=Acoso no sexual 17=Acoso sexual 15=Matado 8=Violado 53=Maltrato psicológico
46c4	¿En persona, por internet o por las redes sociales?	1=En persona 2=En internet 3=En redes sociales
46d4	¿Por qué razón lo hiciste?	1=Por tener lo que otros tenían y yo no 2=Porque estaba bajo los efectos del alcohol o drogas 3=Porque me apetecía 4=Porque quería conseguir dinero para alcohol y drogas 5=Porque lo hacían mis amigos 6=Porque me obligaron a hacerlo 7=Porque perdí el control 8=Porque alguien agredió a persona indefensa 9=Porque le debían dinero 10=Sin motivo 11=Para comer 14= Para defenderme

46e4	¿Que edad tenias cuando te pasó?	Quantitativa
46f4	¿Que edad tenias cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
46g4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
46h4	¿Con agresión?	1=No, solo robar 2=Sí, con agresión 3=No, solo acosar 4= Sí, robar con uso de la fuerza
46i4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
47a1	¿Has fallado o has decepcionado a alguien importante para ti?	0=No 1=Sí
47b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
47c1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
47d1	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
47e1	¿A quien?	1=Padre 2=Madre 5= Abuelo 3=Hermano/a 29=Otros familiares 12=Compañeros/as 6=Amigos/as 23= A mi familia 8=Pareja 97= A sí mismo 16=Profesores/as 23=Profesionales de justicia 98= Padrastre
47f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
47a2	¿Has fallado o has decepcionado a alguien importante para ti?	0=No 1=Sí
47b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
47c2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
47d2	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al dia
47e2	¿A quien?	1=Padre 2=Madre 5= Abuelo 3=Hermano/a 29=Otros familiares 12=Compañeros/as 6=Amigos/as 23= A mi familia 8=Pareja 97= A sí mismo 16=Profesores/as 23=Profesionales de justicia 98= Padrastre

47f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
47a3	¿Has fallado o has decepcionado a alguien importante para ti?	0=No 1=Sí
47b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
47c3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
47d3	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
47e3	¿A quien?	1=Padre 2=Madre 5= Abuelo 3=Hermano/a 29=Otros familiares 12=Compañeros/as 6=Amigos/as 23= A mi familia 8=Pareja 97= A sí mismo 16=Profesores/as 23=Profesionales de justicia 98= Padrastre
47f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
47a4	¿Has fallado o has decepcionado a alguien importante para ti?	0=No 1=Sí
47b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
47c4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
47d4	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
47e4	¿A quien?	1=Padre 2=Madre 5= Abuelo 3=Hermano/a 29=Otros familiares 12=Compañeros/as 6=Amigos/as 23= A mi familia 8=Pareja 97= A sí mismo 16=Profesores/as 23=Profesionales de justicia 98= Padrastre
47f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
48a1	¿Tu orientación sexual ha repercutido negativamente la relación con los demás?	0=No 1=Sí
48b1	¿De qué manera?	1=A pesar de no suponer un problema para mí, sí que era un problema para mi entorno 2=Ha sido un problema para mi y para mi entorno
48c1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa

48d1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
48e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
48a2	¿Tu orientación sexual ha repercutido negativamente la relación con los demás?	0=No 1=Sí
48b2	¿De qué manera?	1=A pesar de no suponer un problema para mí, sí que era un problema para mi entorno 2=Ha sido un problema para mi y para mi entorno
48c2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
48d2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
48e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
48a3	¿Tu orientación sexual ha repercutido negativamente la relación con los demás?	0=No 1=Sí
48b3	¿De qué manera?	1=A pesar de no suponer un problema para mí, sí que era un problema para mi entorno 2=Ha sido un problema para mi y para mi entorno
48c3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
48d3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
48e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
48a4	¿Tu orientación sexual ha repercutido negativamente la relación con los demás?	0=No 1=Sí
48b4	¿De qué manera?	1=A pesar de no suponer un problema para mí, sí que era un problema para mi entorno 2=Ha sido un problema para mi y para mi entorno
48c4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
48d4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
48d4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
49a1	¿Has tenido dificultades para controlar la rabia?	0=No 1=Sí
49b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
49c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa

49d1	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
49e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
49a2	¿Has tenido dificultades para controlar la rabia?	0=No 1=Sí
49b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
49c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
49d2	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
49e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
49a3	¿Has tenido dificultades para controlar la rabia?	0=No 1=Sí
49b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
49c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
49d3	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
49e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
49a4	¿Has tenido dificultades para controlar la rabia?	0=No 1=Sí
49b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
49c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
49d4	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
49e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
50a1	¿Has tenido que desintoxicarte de alguna adicción?	0=No 1=Sí

50b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
50c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
50d1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
50e1	¿De qué adicción?	14=Alcohol 28=Tabaco 1=Canabis (porros) 3= Cocaina 22= Mentaanfetaminas ó benzodiacepinas (Pastillas) 11=Drogas inhalantes (Cola) 8=Benzodiazepina (Rivotril, Roche) 86=Otras adicciones
50f1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
50a2	¿Has tenido que desintoxicarte de alguna adicción?	0=No 1=Sí
50b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
50c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
50d2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
50e2	¿De qué adicción?	14=Alcohol 28=Tabaco 1=Canabis (porros) 3= Cocaina 22= Mentaanfetaminas ó benzodiacepinas (Pastillas) 11=Drogas inhalantes (Cola) 8=Benzodiazepina (Rivotril, Roche) 86=Otras adicciones
50f2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
50a3	¿Has tenido que desintoxicarte de alguna adicción?	0=No 1=Sí
50b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
50c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
50d3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
50e3	¿De qué adicción?	14=Alcohol 28=Tabaco 1=Canabis (porros) 3= Cocaina 22= Mentaanfetaminas ó benzodiacepinas (Pastillas) 11=Drogas inhalantes (Cola) 8=Benzodiazepina (Rivotril, Roche) 86=Otras adicciones
50f3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

50a4	¿Has tenido que desintoxicarte de alguna adicción?	0=No 1=Sí
50b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
50c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
50d4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
50e4	¿De qué adicción?	14=Alcohol 28=Tabaco 1=Canabis (porros) 3= Cocaína 22= Mentaanfetaminas ó benzodiacepinas (Pastillas) 11=Drogas inhalantes (Cola) 8=Benzodiazepina (Rivotril, Roche) 86=Otras adicciones
50f4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
51a1	¿Alguna vez tus padres, familiares o amigos te han echado de casa o del lugar donde vivías?	0=No 1=Sí
51b1	¿Quién te echó?	1=Padre 2=Madre 41=Padres 44=Abuelos 45=Tios 43=Hermanos/as 29=Otros familiares 3=Centro de acogida 6=Amigos/as 12=Compañeros/as 90=Desconocidos 78=Otros
51c1	¿De dónde?	1= De un piso o casa de la familia o tuya 83= De la casa de otra persona 27= Del centro de acogida o internamiento donde vivía 2= De un piso o una casa ocupada 3= De un sitio de la calle 7= Otro
51d1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
51e1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
51f1	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
51g1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
51a2	¿Alguna vez tus padres, familiares o amigos te han echado de casa o del lugar donde vivías?	0=No 1=Sí
51b2	¿Quién te echó?	1=Padre 2=Madre 41=Padres 44=Abuelos 45=Tios 43=Hermanos/as 29=Otros familiares 3=Centro de acogida 6=Amigos/as 12=Compañeros/as 90=Desconocidos 78=Otros

51c2	¿De dónde?	1= De un piso o casa de la familia o tuya 83= De la casa de otra persona 27= Del centro de acogida o internamiento donde vivía 2= De un piso o una casa ocupada 3= De un sitio de la calle 7= Otro
51d2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
51e2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
51f2	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4= Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
51g2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
51a3	¿Alguna vez tus padres, familiares o amigos te han echado de casa o del lugar donde vivías?	0=No 1=Sí
51b3	¿Quién te echó?	1=Padre 2=Madre 41=Padres 44=Abuelos 45=Tíos 43=Hermanos/as 29=Otros familiares 3=Centro de acogida 6=Amigos/as 12=Compañeros/as 90=Desconocidos 78=Otros
51c3	¿De dónde?	1= De un piso o casa de la familia o tuya 83= De la casa de otra persona 27= Del centro de acogida o internamiento donde vivía 2= De un piso o una casa ocupada 3= De un sitio de la calle 7= Otro
51d3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
51e3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
51f3	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4= Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
51g3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
51a4	¿Alguna vez tus padres, familiares o amigos te han echado de casa o del lugar donde vivías?	0=No 1=Sí
51b4	¿Quién te echó?	1=Padre 2=Madre 41=Padres 44=Abuelos 45=Tíos 43=Hermanos/as 29=Otros familiares 3=Centro de acogida 6=Amigos/as 12=Compañeros/as 90=Desconocidos 78=Otros

51c4	¿De dónde?	1= De un piso o casa de la familia o tuya 83= De la casa de otra persona 27= Del centro de acogida o internamiento donde vivía 2= De un piso o una casa ocupada 3= De un sitio de la calle 7= Otro
51d4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
51e4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
51f4	¿Con qué frecuencia te sucedió?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4= Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
51g4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
52a1	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
52b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
52c1	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
52d1	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4= Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
52e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
52a2	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado?	0=No 1=Sí
52b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
52c2	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
52d2	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4= Al menos una vez a la semana 5= Al menos una vez al día
52e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
52a3	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
52b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
52c3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa

52d3	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
52e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
52a4	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
52b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
52c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
52d4	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
52e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
53a1	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
53b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
53c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
53d1	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
53e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
53a2	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado?	0=No 1=Sí
53b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
53c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
53d2	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
53e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positiv.

53a3	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
53b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
53c3	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
53d3	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
53e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
53a4	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
52b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
53c4	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
53d4	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
53e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
54a1	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
54b1	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
54c1	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa
54d1	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
54e1	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
54a2	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
54b2	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
54c2	¿Qué edad tenías cuando dejé de pasarte?	Quantitativa

54d2	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
54e2	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
54a3	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
54b3	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
54c3	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
54d3	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
54e3	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente
54a4	¿Te ha pasado alguna cosa más que te haya afectado? ¿Cual?	0=No 1=Sí
54b4	¿Qué edad tenías cuando te pasó?	Quantitativa
54c4	¿Qué edad tenías cuando dejó de pasarte?	Quantitativa
54d4	¿Con qué frecuencia piensas eso?	1= Una única vez 2= Menos de una vez al año 9= Al menos una vez al año 3= Al menos una vez al mes 4=Al menos una vez a la semana 5=Al menos una vez al día
54e4	¿Cómo te afectó?	1=Muy negativamente 2= Bastante negativamente 3=Poco negativamente 4=Ni negativamente ni positivamente 5=Positivamente 6=Muy positivamente

Figura 7. SDQ (Cuestionario de cualidades y dificultades) de (Goodman, 1997) (versió digitalitzada per la recollida de mostra)

Instrucciones: Para cada elemento, marque la casilla para: No es cierto, Algo cierto o Ciertamente sí. Nos ayudaría si respondiera todos los ítems como lo mejor que pueda entender, incluso si no está absolutamente seguro o si el elemento parece trivial. Por favor, de sus respuestas sobre la base de su comportamiento durante los últimos seis meses este año escolar.

¿Cómo han sido tu comportamiento, tus emociones, tus relaciones?

CODIS SDQ	PREGUNTA	CODIFICACIÓ VARIABLES QUALITATIVES DE LES OPCIONS DE RESPOSTA
SDQ1	Procuro ser agradable con los demás. Tengo en cuenta los sentimientos de otras personas	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ2	Soy inquieto/a, hiperactivo/a, no puedo permanecer quieto/a por mucho tiempo	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ3	Suelo tener muchos dolores de cabeza, estómago o náuseas.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ4	Normalmente comparto con otros mis juguetes, chucherías, lápices, etc.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ5	Cuando me enfado, me enfado mucho y pierdo el control.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ6	Prefiero estar solo/a que con gente de mi edad.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ7	Por lo general soy obediente.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ8	A menudo estoy preocupado/a.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ9	Ayudo si alguien está enfermo, disgustado o herido.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ10	Estoy todo el tiempo moviéndome, me muevo demasiado.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ11	Tengo un/a buen/a amigo/a por lo menos.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ12	Peleo con frecuencia con otros, manipulo a	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente

	los demás	sí.
SDQ13	Me siento a menudo triste, desanimado o con ganas de llorar.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ14	Por lo general caigo bien a la otra gente de mi edad.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ15	Me distraigo con facilidad, me cuesta concentrarme.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ16	Me pongo nervioso/a con las situaciones nuevas, fácilmente pierdo la confianza en mí mismo.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ17	Trato bien a los niños/as más pequeños/as.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ18	A menudo me acusan de mentir o de hacer trampas.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ19	Otra gente de mi edad se mete conmigo o se burla de mí.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ20	A menudo me ofrezco para ayudar (a padres, maestros, niños).	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ21	Pienso las cosas antes de hacerlas.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ22	Cojo cosas que no son mías de casa, la escuela o de otros sitios.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ23	Me llevo mejor con adultos que con otros de mi edad.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ24	Tengo muchos miedos, me asusto fácilmente.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.
SDQ25	Termino lo que empiezo, tengo buena concentración.	1= No es verdad. 2= Es verdad a medias. 3= Verdaderamente sí.

Figura 8. CAE (Cuestionario de Afrontamiento del estrés) (Sandín & Chorot, 2003) (versió digitalitzada per la recollida de mostra)

Instrucciones: En las páginas que siguen se describen formas de pensar y comportarse que la gente suele emplear para afrontar los problemas o situaciones estresantes que ocurren en la vida. Las formas de afrontamiento descritas no son ni buenas ni malas, ni tampoco unas son mejores o peores que otras. Simplemente ciertas personas utilizan unas formas más que otras. Para contestar debe leer con detenimiento cada una de las formas de afrontamiento y recordar en qué medida Vd. la ha utilizado recientemente cuando ha tenido que hacer frente a situaciones de estrés. Rodee con un círculo el número que mejor represente el grado en que empleó cada una de las formas de afrontamiento del estrés que se indican. Aunque este cuestionario a veces hace referencia a una situación o problema, tenga en cuenta que esto no quiere decir que Vd. piense en un único acontecimiento, sino más bien en las situaciones o problemas más estresantes vividos recientemente [aproximadamente durante el pasado año].

¿Cómo se ha comportado habitualmente ante situaciones de estrés?

CODIS CAE	PREGUNTA	CODIFICACIÓ VARIABLES QUALITATIVES DE LES OPCIONS DE RESPOSTA		
CAE1	Traté de analizar las causas del problema para poder hacerle frente	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE2	Me convencí de que hiciese lo que hiciese las cosas siempre me saldrían mal	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE3	Intenté centrarme en los aspectos positivos del problema	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE4	Descargué mi mal humor con los demás	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE5	Cuando me venía a la cabeza el problema, trataba de concentrarme en otras cosas	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE6	Le conté a familiares o amigos cómo me sentía	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE7	Asistí al centro de culto (iglesia, mezquita, etc.)	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE8	Traté de solucionar el problema siguiendo unos pasos bien pensados	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE9	No hice nada concreto puesto que las cosas suelen ser malas	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces
		3=Frecuentemente	4=Casi siempre	
CAE10	Intenté sacar algo positivo del problema	0=Nunca	1=Pocas veces	2=A veces

		3=Frecuentemente	4=Casi siempre
CAE11	Insulté a ciertas personas	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE12	Me volqué en el trabajo o en otras actividades para olvidarme del problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE13	Pedí consejo a algún pariente o amigo para afrontar mejor el problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE14	Pedí ayuda espiritual a algún religioso (sacerdote, imán, etc.)	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE15	Establecí un plan de actuación y procuré llevarlo a cabo	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE16	Comprendí que yo fui el principal causante del problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE17	Descubrí que en la vida hay cosas buenas y gente que se preocupa por los demás	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE18	Me comporté de forma hostil con los demás	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE19	Salí al cine, a cenar, a "dar una vuelta", etc., para olvidarme del problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE20	Pedí a parientes o amigos que me ayudaran a pensar acerca del problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE21	Acudí al centro de culto para rogar (a Dios, a Allah, etc.) que se solucionara el problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE22	Hablé con las personas implicadas para encontrar una solución al problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE23	Me sentí indefenso/a e incapaz de hacer algo positivo para cambiar la situación	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE24	Comprendí que otras cosas, diferentes del problema, eran para mí más importantes	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE25	Agredí a algunas personas	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre
CAE26	Procuré no pensar en el problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre

CAE27	Hablé con amigos o familiares para que me tranquilizaran cuando me encontraba mal	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE28	Tuve fe en que Dios, Allah, etc... remediaría la situación	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE29	Hice frente al problema poniendo en marcha varias soluciones concretas	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE30	Me di cuenta de que por mí mismo no podía hacer nada para resolver el problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE31	Experimenté personalmente eso de que "no hay mal que por bien no venga"	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE32	Me irrité con alguna gente	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE33	Practiqué algún deporte para olvidarme del problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE34	Pedí a algún amigo o familiar que me indicara cuál sería el mejor camino a seguir	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE35	Recé u oré	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE36	Pensé detenidamente los pasos a seguir para enfrentarme al problema	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE37	Me resigné a aceptar las cosas como eran	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE38	Comprobé que, después de todo, las cosas podían haber ocurrido peor	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE39	Luché y me desahogué expresando mis sentimientos	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE40	Intenté olvidarme de todo	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE41	Procuré que algún familiar o amigo me escuchase cuando necesité manifestar mis sentimientos	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces
CAE42	Acudí al centro de culto (iglesia, mezquita, etc.) para rezar o orar	0=Nunca 3=Frecuentemente	1=Pocas veces 4=Casi siempre	2=A veces

Figura 9. Plantilla generada àdhuc per la recollida de dades del SAVRY

CODIS SAVRY	PREGUNTA	CODIFICACIÓ VARIABLES QUALITATIVES DE LES OPCIONS DE RESPOSTA				OBSERVACIONS
SAVRY1	Violencia previa	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos (infància fins als 12)
SAVRY2	Historia de actos delictivos no violentos	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos
SAVRY3	Inicio temprano de violencia	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos
SAVRY4	Seguimiento en el pasado/Fracaso de intervenciones anteriores	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos
SAVRY5	Intentos de autolesión o de suicidio anteriores	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos
SAVRY6	Exposición a la violencia en el hogar	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos
SAVRY7	Historia de maltrato infantil	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos (infància fins als 12)
SAVRY8	Delincuencia de los padres o cuidadores	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos
SAVRY9	Separación temprana de los padres o cuidadores	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos
SAVRY10	Bajo rendimiento en la escuela	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo històrticos
SAVRY11	Delincuencia en el grupo de iguales	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo sociales/contextuales
SAVRY12	Rechazo en el grupo de iguales	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo sociales/contextuales
SAVRY13	Estrés experimentado e incapacidad para	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo sociales/contextuales

	enfrentar dificultades					
SAVRY14	Escasa habilidad de los padres para educar	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo sociales/contextuales
SAVRY15	Falta de apoyo personal/social de otros adultos	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo sociales/contextuales
SAVRY16	Entorno marginal	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgo sociales/contextuales
SAVRY17	Actitudes negativas	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgos individuales
SAVRY18	Asumpción de riesgos / Impulsividad	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgos individuales
SAVRY19	Problemas de consumo de sustancias	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgos individuales
SAVRY20	Problemas con el manejo del enfado	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgos individuales
SAVRY21	Bajo nivel de empatía/remordimiento	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgos individuales
SAVRY22	Problemas de concentración / hiperactividad	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgos individuales
SAVRY23	Baja colaboración en las intervenciones	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgos individuales
SAVRY24	Bajointerés/compromiso escolar/laboral	1=bajo datos	2=medio	3=alto	999=no hay	Factores de riesgos individuales
SAVRYP1	Implicación prosocial	0= AUSENCIA El/la joven NO participa en actividades o en grupos de iguales prosociales 1=PRESENCIA El/la joven participa en actividades o en grupos de iguales prosociales 999=No hay datos				Factores de protección
SAVRYP2	Cuenta con apoyo social fuerte	0= AUSENCIA NO cuenta con apoyos fuertes 1=PRESENCIA cuenta con apoyos fuertes 999=No hay datos				Factores de protección
SAVRYP3	Fuertes vínculos y lazos con al menos un adulto prosocial	0 = AUSENCIA El/la jove NO ha tejido fuertes vínculos al menos con un adulto prosocial 1=PRESENCIA El/la joven ha tejido fuertes vínculos y lazos al menos con un adulto prosocial 999=No datos				Factores de protección

SAVRYP4	Actitud positiva hacia las intervencions y la autoridad	0 = AUSENCIA El/la joven NO NO presenta actitud positiva hacia las intervenciones y la autoridad 1=PRESENCIA El/la joven presenta actitud positiva hacia las intervenciones y la autoridad 999=No hay datos	Factores de protección
SAVRYP5	Fuerte compromiso con la escuela o el trabajo	0 = AUSENCIA El/la joven NO muestra un alto nivel de interes, implicación i motivación parar tener éxito en la escuela o el trabajo 1=PRESENCIA El/la joven muestra un alto nivel de interes, implicación i motivación parar tener éxito en la escuela o el trabajo 999=No hay datos	Factores de protección
SAVRYP6	Perserverancia con rasgos de personalidad	0 = AUSENCIA El/la joven NO presenta fuertes características de personalidad resistente 1=PRESENCIA El/la joven presenta fuertes características de personalidad resistente 999=No hay datos	Factores de protección
SAVRYCOM1	Riesgo complementario	1=Riesgo complementario crítico 999=No hay datos	Factores de riesgo complementario El educador solo apunta en caso de que haya riesgo complementario
SAVRYCOM2	Resumen global del riesgo	1=bajo 2=medio 3=alto 999=no hay	Factores de riesgo complementario
SAVRYCOM3	Resumen del riesgo en delitos violentos	1=bajo 2=med 3=alt 999=no hay datos	Factores de riesgo complementario El educador solo apunta en caso de que haya riesgo de delitos violentos
SAVRYCOM4	Mantiene vínculos con recursos del entorno	1=nunca de las veces siempre 2= pocas veces 4= casi siempre 999=no hay datos 3= la mitad 5=	Factores de riesgo complementario
SAVRYCOM5	Actitud familiar ante el delito	1= desaprueba y condena delictivo 2= desaprueba el comportamiento delictivo 3= actitud indiferenta o pasiva 4= justifica el comportamient delictivo 999=no hay datos = estimula el comportamiento delictivo	Factores de riesgo complementario
SAVRYCOM6	Locus de control	1= interno 2= interno predominante 3= tanto interno com externo 4= externo predominante 5= externo 999=no hay datos	Factores de riesgo complementario
SAVRYCOM7	Relaciones de pareja disociales	1= pareja disocial prosocial anterior 2= NO tiene pareja 4= pareja prosocial 999=no hay datos 3= pareja	Factores de riesgo complementario
SAVRYCOM8	Nivel inteligencia crítica	1=nivel de inteligencia crítica 999=no hay datos	Factores de riesgo complementario El educador solo apunta en caso de que haya nivel de inteligencia crítica

Figura 10. Plantilla generada àdhuc per la Recollida de dades de l'SIJJ

CODIS MESURES PENALS	DADA RECOLLIDA DE JJME	CODIFICACIÓ VARIABLES QUALITATIVES DE LES OPCIONS DE RESPOSTA	OBSERVACIONS
1SIJJME	LLIBERTAT VIGILADA CAUTELAR	Variable quantitativa	MESURA
2SIJJME	LLIBERTAD VIGILADA	Variable quantitativa	MESURA
3SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA AMB SUSPENSIÓ DE MESURA D'INTERNAMIENT	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
4SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAD VIGILADA AMB REALITZACIÓ D'ACTIVITATS SOCIOEDUCATIVES	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
5SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA AMB MEDIACIÓ	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
6SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAD VIGILADA AMB PRESTACIÓ DE SERVEIS A LA COMUNITAT	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
7SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA AMB REALIZACIÓ DE TRACTAMENTO ADDICCIONS	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
8SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAD VIGILADA AMB SEGUIMENO TRACTAMENT TERAPÈUTIC AMBULATORI	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
9SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA AMB REALIZACIÓ DE TRACTAMENT PSICOLÒGIC	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
10SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAD VIGILADA AMB REALITZACIÓ DE TRACTAMIENT CONTROL IMPULSOS	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
11SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAD VIGILADA AMB REALIZACIÓ DE FORMACIÓ PER A LA INSERCIÓ LABORAL	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
12SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAD VIGILADA AMB VINCULACIÓ FUNDACIÓ JOVES SENSE SOSTRE Y CÀRITES	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
13SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAD VIGILADA AMB PROGRAMA D'EDUCACIÓ SEXUAL	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
14SIJJME	CONDICIONS LLIBERTAD VIGILADA AMB ORDRE ALLUNYAMENT DE LA VÍCTIMA	1=Sí	CONDICIONS LLIBERTAT VIGILADA
15SIJJME	INTERNAMIENT EN RÈGIM TANCAT	Variable quantitativa	
16SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT AMB MESURA CAUTELAR	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT
17SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT AMB ACTIVITATS SOCIOEDUCATIVES	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT
18SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT AMB TRACTAMENT ADDICCIONS	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT

19SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT SUBSTITUCIÓ A TRACTAMENT TERAPÈUTIC EN CONDICIONS RÈGIM TANCAT	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT
20SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT SUSPENSIO CONDICIONADA A BON CUMPLIMENT DE LLIBERTAT VIGILADA	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT
21SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT AMB REALITZACIÓ DE TRACTAMENT PSICOLÒGIC	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT
22SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT AMB TRACTAMENT CONTROL IMPULSOS	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT
23SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT AMB PROGRAMA EDUCACIÓ VIAL	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT
24SIJJME	CONDICIONS INTERNAMENT RÈGIM TANCAT AMB PROGRAMA INSERCIÓ LABORAL	1=Sí	CONDICIONS INTERNAMENT EN RÈGIM TANCAT
25SIJJME	INTERNAMENT EN LLIBERTAT VIGILADA	Variable quantitativa	
26SIJJME	INTERNAMENT EN RÈGIM SEMIOBERT	Variable quantitativa	
27SIJJME	INTERNAMENT TERAPÈUTIC EN RÈGIM TANCAT, SEMIOBERT, OBERT	Variable quantitativa	
28SIJJME	PERMANENÇA DE CAP DE SETMANA A DOMICILI	Variable quantitativa	
29SIJJME	CONVIVÈNCIA AMB ALTRES PERSONES GRUP EDUCATIU	Variable quantitativa	
30SIJJME	PROHIBICIÓ DE COMUNICAR-SE AMB LA VÍCTIMA O AQUELLES PERSONES QUE DETERMINI EL JUTGE	Variable quantitativa	
31SIJJME	PRIVACIÓ DEL PERMÍS DE CONDUIR CICLOMOTORS O DEL DRET DE TENIR-LO O DE LLICÈNCIA DE CAÇA O ARMES	Variable quantitativa	
1SIJJFE	Robatori	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
2SIJJFE	Robatori amb força	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
3SIJJFE	Robatori de vehicle a motor	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
4SIJJFE	Temptativa de robatori amb força en les coses	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
5SIJJFE	Robatori amb força en les coses	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
6SIJJFE	Robatori amb violència	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
7SIJJFE	Robatori amb violència i instrument perillós	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
8SIJJFE	Robatori amb intimidació	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
9SIJJFE	Robatori amb intimidació i instrument perillós	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
10SIJJFE	Robatori amb violència i intimidació	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
11SIJJFE	Temptativa de robatori amb violència i intimidació	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
12SIJJFE	Robatori en casa habitada	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
13SIJJFE	Temptativa robatori en casa habitada	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
14SIJJFE	Robatori amb força de les coses en casa habitada	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS

15SIJFE	Robatori en casa habitada amb violència i instrument perillós	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
16SIJFE	Robatori en casa habitada amb violència i instrument perillós i disfressa	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
17SIJFE	Obstrucció a la justícia	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
18SIJFE	Delicte lleu de lesions	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
19SIJFE	Falta de lesions	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
20SIJFE	Lesions	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
21SIJFE	Lesions amb instrument perillós	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
22SIJFE	Lesions i amenaces delicte lleu	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
23SIJFE	Lesions i amenaces	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
24SIJFE	Lesions i tinença d'armes	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
25SIJFE	Delicte lleu Furt	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
26SIJFE	Falta de furt	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
27SIJFE	Furt	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
28SIJFE	Furt de vehicle	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
29SIJFE	Apropiació indeguda	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
30SIJFE	Delicte lleu apropiació indeguda	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
31SIJFE	Estafa	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
32SIJFE	Delicte lleu estafa	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
33SIJFE	Homicidi	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
34SIJFE	Intent d'assassinat	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
35SIJFE	Implicació baralla discoteca	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
36SIJFE	Temptativa de delicte agressió sexual	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
37SIJFE	Agressió sexual	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
38SIJFE	Abús o agressió sexual a menor de 16 anys amb agreujant de parentesc	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
39SIJFE	Abús o agressió sexual a menor de 16 anys	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
40SIJFE	Delicte Abús sexual amb penetració	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
41SIJFE	Exhibició i provocació sexual menor de 16 anys	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
42SIJFE	Atemptat contra la autoritat	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
43SIJFE	Resistència o desobediència a l'autoritat	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
44SIJFE	Falta injúria	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
45SIJFE	Injúria	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
46SIJFE	Falta danys	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
47SIJFE	Delicte lleu danys	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS

48SIJJFE	Danys	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
49SIJJFE	Danys i vexacions	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
50SIJJFE	Amenaça lleu	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
51SIJJFE	Amenaça	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
52SIJJFE	Amenaces àmbit familiar	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
53SIJJFE	Falta d'amença	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
54SIJJFE	Amenaça o coacció a tècnic centre internament	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
55SIJJFE	Amenaça amb ús d'instrument perillós	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
56SIJJFE	Conducció temerària	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
57SIJJFE	Conducció Sense permís	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
58SIJJFE	Conducció sense permís i provocar un accident amb el cotxe del pare	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
59SIJJFE	Introduir, posseir, consumir droga en centre de internament	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
60SIJJFE	Introduir, posseir armes en centre de internament	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
61SIJJFE	Insultar Falta greu respecte personal centre de internament	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
62SIJJFE	Desordre públic	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
63SIJJFE	Trencament de condemna	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
64SIJJFE	Maltractament familiar	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
65SIJJFE	Maltractament familiar i trencament de condemna	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
66SIJJFE	Maltractament físic sobre persones	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
67SIJJFE	Maltractament violència de gènere	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
68SIJJFE	Atemptat contra la integritat moral	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
69SIJJFE	Descoberta i revelació de secrets	1=Sí 2=De manera reiterada	FETS IMPUTATS
SIMEPRIV	Mesures privatives de llibertat de caràcter educatiu o terapèutic	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ
SIMENOPRIV	Mesures NO privatives de llibertat de caràcter educatiu o terapèutic	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ
SIMEREST	Mesures NO privatives de llibertat restrictives de determinats drets	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ
SITOTSENT	Total sentències	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ
SIFEPERS	Delictes contra les persones (Assalt, lesions, amenaces, homicidi, maltractament, injúries, atemptat contra la integritat, etc...).	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ
SIFEPROP	Delictes contra les propietats (Robatoris, furt)	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ
SIFENEGL	Negligència (conduir sense carnet, trafic de drogues o armes)	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ
SIFESEX	Agressió sexual	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ
SITOTDELICT	Total delictes	Variable quantitativa	TOTALS PER AGRUPACIÓ